

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН

2021 – 2028 г.

Приета с решение №19 по протокол № 3 от 19.12.2023 г.
На Общински съвет Шумен

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	8
II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА.....	9
1. Кратък природно-географски анализ в контекста на въпросите по опазване на околната среда.....	9
2. Релеф.....	10
3. Климат.....	10
4. Води и водни ресурси.....	11
5. Почви.....	12
III. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	14
1. КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ.....	14
1.1. Климат.....	14
1.2. Климатични изменения в България.....	24
2. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ.....	26
2.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора.....	26
2.2. Качество на атмосферния въздух в община Шумен.....	29
3. ВОДИ.....	38
3.1 Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора.....	38
3.2. Състояние на повърхностни води.....	40
3.3. Състояние на подземни води.....	47
3.4. Състояние на минерални води.....	49
3.5. Зони за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1 от ЗВ.....	50
3.6. Водоснабдителна мрежа.....	55
3.6. Пречиствателни станции за питейни води (ПСПВ).....	57
3.7. Канализационна мрежа.....	58
3.9. Територии със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН).....	61
3.10. Идентифицирани източници на замърсяване.....	62
4. ПОЧВИ.....	67
4.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора.....	67
4.2. Почвена покривка и разпределение на почвени ресурси.....	68
4.3. Състояние на почвите – замърсяване с нефтопродукти, засоляване, киселяване, запечатване.....	69

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

4.4.	Свлачища и нарушени терени.....	76
5.	ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ	78
5.1.	Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора.....	78
5.2.	Национална екологична мрежа (НЕМ).....	80
5.3.	Защитени територии.....	81
5.5.	Вековни дървета.....	99
5.6.	Гори и горско стопанство	99
5.7.	Биологично разнообразие.....	101
6.	ЗЕЛЕНА СИСТЕМА	108
6.1.	Законови изисквания за разработване на местна нормативна уредба.....	108
6.2.	Аспекти и белези на зелената система в Община Шумен	110
7.	ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ	116
8.	ЛАНДШАФТ	120
9.	ОТПАДЪЦИ	122
9.1.	Ключови разпоредби на ЗУО. Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО.....	122
9.2.	Данни за отпадъците, генерирани на територията на общината.....	125
9.3.	Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Смядово, Велики Преслав, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Венец, Нови пазар	128
10.	АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)	130
10.1.	Въздействие на шума върху човека.....	130
10.2.	Показатели на шум и гранични стойности.....	131
10.3.	Основни източници на шум, свързани с превишаване на граничните стойности на даден показател за шум.....	133
10.4.	Анализ на причините за повишение на нивото на акустично натоварване на средата	136
11.	РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ.....	137
11.1.	Източници на йонизиращи лъчения	137
11.2.	Източници на нейонизиращи лъчения	138
11.3.	Радиологичен мониторинг	139
11.4.	Източници на йонизиращи лъчения на територията на община Шумен ...	141
IV.	СОЦИАЛНО - ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА	143

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

1. Демографска характеристика.....	143
1.1. Брой на населението	143
1.2. Възрастова структура	145
1.3. Раждаемост и смъртност.....	147
1.4. Механично движение на населението	149
1.5. Заболеваемост и болести.....	150
2. Икономическа активност	152
V. УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ.....	158
1. Административна структура на община Шумен	158
2. Нормативна уредба.....	161
3. Сътрудничество с други общини и организации.....	165
3.1. Регионално сдружение за управление на отпадъците Шумен.....	165
3.2. Взаимодействие с държавни институции и техните регионални структури	167
4. Предлагани дейности и услуги от община Шумен.....	167
5. Бюджет и разходи на общината, свързани с опазване на околната среда	172
VI. АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ)	176
VII. ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА	183
VIII. ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА	184
IX. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....	186
X. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ.....	187
XI. АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА.....	202
1. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на общинската програма за опазване на околната среда	202
2. Контрол по изпълнение на програмата.....	202
3. Актуализация на програмата и допълване	203
XII. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА.....	204

Списък на таблиците

Таблица 1 Население и населени места в община Шумен.....	13
Таблица 2 Средна месечна и годишна температура на въздуха за ст. Шумен.....	17
Таблица 3 Абсолютна минимална и абсолютна максимална температура на въздуха за ст. Шумен.....	17
Таблица 4 Средна месечна и годишна относителна влажност (%).....	19
Таблица 5 Средномесечна сума на валежите (мм).....	20
Таблица 6 Максимален брой на дни с мъгла в района на стнация Шумен.....	21
Таблица 7 Средна месечна и годишна скорост на вятъра (m/sec).....	21
Таблица 8 Честота на вятъра по скорости в градуации (%), ст. Шумен.....	22
Таблица 9 Разпределение на вятъра по посока и интервали на скоростта Шумен 1971-2002 г.....	23
Таблица 10 Брой превишения на средноденонощната норма на ФПЧ10 – АИС Шумен.....	31
Таблица 11 Максимални регистрирани средноденонощни стойности на ФПЧ ₁₀ – АИС Шумен.....	31
Таблица 12 Средногодишна концентрация на ФПЧ ₁₀ – АИС Шумен.....	32
Таблица 13 Обобщени данни от мониторинга на ФПЧ10 за периода 2018 – 2020 г. за автоматична измервателна станция (АИС) Шумен.....	32
Таблица 14 Повърхностни водни тела категория „река“ и „езеро“ на територията на област Шумен.....	43
Таблица 15 Химично и екологично състояние/потенциал на повърхностни водни тела на територията на област Шумен.....	45
Таблица 16 – Средно - Годишни стойности на основни физико-химични показатели за 2020 г., на повърхностни водни тела на територията на област Шумен.....	46
Таблица 17 Подземни водни тела на територията на община Шумен.....	47
Таблица 18 Количествено и химично състояние на ПВТ на територията на област Шумен.....	47
Таблица 19 Водни ресурси, допустими за водочерпене от ПВТ.....	48
Таблица 20 Експлоатационни ресурси.....	50
Таблица 21 Водни тела замърсени и застрашени от замърсяване в Област Шумен.....	51
Таблица 22 Зони за защита на водите предназначени за питейно-битово водоснабдяване.....	52
Таблица 23 Повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони за опазване на типове природни местообитания и местообитания на видове растения и животни (без птици).....	54
Таблица 24 Параметри - водоизточници.....	55
Таблица 25 Помпени станции и Резервоари.....	56
Таблица 26 Определени РЗПРН, съгласно актуализация на ПОРН на БДЧР.....	61
Таблица 27 Баланс на територията (без землището на община Шумен).....	75
Таблица 28 Регистрирани свлачища на територията на община Шумен към 2021 г.....	77
Таблица 29 Защитени зони на територията на Община Шумен.....	98
Таблица 30 Разпределение на общата площ по собственост и видове територии (Източник: ДГС Шумен).....	99
Таблица 31 Площ на поддържаните зелени площи.....	113
Таблица 32 Границите на районите за сметосъбиране и сметоизвозване в община Шумен за 2020 г.....	125
Таблица 33 Количества образувани битови отпадъци в община Шумен за периода 2016 - 2020 г. (тона/год.).....	127
Таблица 34 Количества разделно събрани отпадъци от опаковки и отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло от територията на община Шумен.....	127
Таблица 35 Количества разделно събрани отпадъци от опаковки по видове от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, 2018-2020 г.....	128
Таблица 36 Капацитет на Регионалното депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Велики Преслав, Каспичан, Нови пазар, Смядово, Венец, Хитрино и Каолиново.....	129

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Таблица 37 Количества депонирани битови отпадъци на Регионалното депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Велики Преслав, Каспичан, Нови пазар, Смядово, Венец, Хитрино и Каолиново (2018-2020 г.).....	129
Таблица 38 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	132
Таблица 39 Издадени лицензи за дейност с ИИЛ на територията на община Шумен	141
Таблица 40 Данни за броя на населението на община Шумен към 31.12.2020г.	143
Таблица 41 Население на община Шумен за периода 2016-2020 г.....	144
Таблица 42 Население по пол на област Шумен и община Шумен по данни на НСИ към 31.12.2020 г.	145
Таблица 43 Разпределение на населението на община Шумен, в гр.Шумен и селата според възрастта по данни на НСИ към 31.12.2020 г.....	146
Таблица 44 Население във, под и над трудоспособна възраст в община Шумен към 31.12.2020 г.....	147
Таблица 45 Естествен прираст на населението в община Шумен.....	148
Таблица 46 Механично движение на населението в община Шумен.....	149
Таблица 47 Механичен прираст на населението в Република България, област Шумен и община Шумен	150
Таблица 48 Произведена продукция (хиляди левове)	153
Таблица 49 Приходи от ТБО, 2019-2020 г.....	174
Таблица 50 Разходи по опазване на околната среда 2019-2020 г.....	174
Таблица 51 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Шумен	177

Списък на фигурите

Фигура 1 Географско местоположение – община Шумен	10
Фигура 2 Климатично райониране в България	16
Фигура 3 Средна месечна и годишна температура на въздуха (градуси°)	17
Фигура 4 Абсолютни минимални и максимални температури на въздуха за района на община Шумен.....	18
Фигура 5 Средна месечна и годишна относителна влажност (%).....	19
Фигура 6 Максимален брой на дни с мъгла.....	21
Фигура 7 Роза на ветровете за Шумен (10.10-23.10.2021) (Източник: meteoblue.com)	23
Фигура 8 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б).....	25
Фигура 9 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии.....	25
Фигура 10 Райони за оценка и управление на КАВ	30
Фигура 11 Основни речни басейни в Черноморски район за басейново управление	41
Фигура 12 Изследвани пунктове от Националната мрежа за почвен мониторинг	70
Фигура 13 Действителен риск от ветрова ерозия на почвата за 2020 г	74
Фигура 14 Разпределение на площите засегнати от свлачищни процеси, на	76
Фигура 15 Защитена местност „ДЪБОВЕТЕ“	82
Фигура 16 Защитена местност „МАРАШКА КОРИЯ“.....	83
Фигура 17 Защитена местност „МОГИЛАТА“	84
Фигура 18 Защитена местност „МАДАРСКИ СКАЛНИ ВЕНЦИ“	85
Фигура 19 Природен парк „ШУМЕНСКО ПЛАТО“	87
Фигура 20 Резерват „БУКАКА“	88
Фигура 21 ЗЗ „Голяма Камчия“ с код BG0000501.....	90
Фигура 22 ЗЗ „Кабюк“ с код BG0000602	91

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Фигура 23 33 „Каменица“ с код BG0000138	92
Фигура 24 33 „Провадийско - Роякско плато“ с код BG0002038	94
Фигура 25 33 „Провадийско-Роякско плато“ с код BG0000104	96
Фигура 26 33 „Шуменско плато“ с код BG0000382	98
Фигура 27 Зоогеографско райониране на България	105
Фигура 28 Локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата.....	140
Фигура 29 Промени в броя на населението на община Шумен за периода 2016 – 2020 г.....	145
Фигура 30 Структура на община Шумен	159
Фигура 31 Административна карта на Област Шумен с означен обхват на Регионално сдружение за управление на отпадъците - Шумен	166

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската програма за опазване на околната среда (ОПООС) на Община Шумен е разработена на основание чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), който изисква:

- (1) *Кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда за съответната община в съответствия с указания на министъра на околната среда и водите;*
- (2) *Програмите по ал. 1 обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години.*

Програмата се разработва за периода 2021 - 2028 г., обхващайки всички дейности, които произтичат като задължение на общините по опазване на околната среда. Основните задачи, които се поставят с Програмата са свързани с настоящи проблеми, по опазването на околната среда в община Шумен, бъдещи мероприятия за намаляване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на план за действие, съдържащ схеми за организация на изпълнение, източници на финансиране и др., което следва да доведе до дългосрочно планиране.

Програмата обхваща осемгодишен период – 2021 – 2028 г., като по този начин отговаря на изискванията за минимум три години, съгласно чл. 79, ал. 2 от ЗООС. По смисъла на същия закон, както Националната стратегия за околна среда, така и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на Закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3 от ЗООС, а именно:

1. Устойчиво развитие;
2. Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;
3. Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;
4. Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. Замърсителят плаща за причинените вреди;
7. Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
8. Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

Основната цел на Програмата за опазване на околната среда е да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми и подобряване на общото състояние на околната среда в община Шумен, чрез което да се осигури добро качество на живот за жителите на общината и намаляване до минимум на риска за човешкото здраве.

Програмата е изготвена с цел да се открият приоритетите на общината в областта на околната среда, в т.ч. за да се набележат ефективни мерки за решаване на съществуващите екологични проблеми, да се насърчи прехода към кръговата икономика, да се подобри използването на природните ресурси на територията на общината, да се аргументират проектите, които ще бъдат предложени за финансиране от фондовете на Европейския съюз (ЕС).

II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Кратък природно-географски анализ в контекста на въпросите по опазване на околната среда

1.1. Географско местоположение

Община Шумен е разположена в Североизточна България и е една от съставните общини на област Шумен. На север тя граничи с община Хитрино, на североизток – с общините Каспичан и Нови Пазар, на югоизток – с община Провадия, на юг – с общините Смядово и Велики Преслав, и на запад – с община Търговище. Град Шумен е административен център на Шуменска област. В рамките на общината влизат град Шумен и 26 села. На територията на общината преминават международните пътища № I-2 Русе- Шумен-Варна, № I-4 София-Търговище- Белокопитово и № I-7 Силистра-Шумен- Ямбол. През територията на община Шумен преминава и автомагистрала Хемус /София-Варна/. През общината преминават три участъка от Железопътната мрежа на България с обща дължина 53 км. В гр. Шумен са обособени няколко жилищни комплекса: Херсон, Добруджа, Тракия, Боян Българанов и няколко квартала: Индустриална зона, Гривица, Бялата пръст, Еверест, Дивдядово, Макак, Мътница. Градът отстои на 361 км от София, на около 100 км от морските пристанища Варна и Бургас и на 100 км средно от двете дунавски пристанища Русе и Силистра.

Общината има площ от 630 кв.км. Общата площ на населените места в общината е 36 027 дка, което представлява 5.84 на сто от общата територия.

Фигура 1 Географско местоположение – община Шумен

2. Релеф

Релефът на общината е равнинен и платовиден, като територията ѝ изцяло попада в пределите на Източната Дунавска равнина. На запад от град Шумен, в пределите на общината е разположено почти цялото Шуменско плато, в което на границата с община Велики Преслав се издига най-високата му точка връх Търнов дял (Търнов табия, 501,9 m), явяващ се и най-високата точка на цялата община. Районите, разположени северно, източно и югоизточно от Шуменското плато са заети от обширни равнинни пространства с надморска височина от 70 до 200 m, като в пределите на община Шумен попадат части от четири полета: южната част на историко-географската област Овче поле – на север от платото; Плисковско поле – заема североизточната част на общината; Шуменско поле – разположено на изток и югоизток от Шуменското плато; Смядовско поле – северната му част, заемаща най-южния район на общината. Източно от Шуменското и Смядовското поле на територията на община Шумен попадат крайните западни части на Провадийското плато – връх Сакартепе 388,6 m и крайните западни части на Роякското плато – връх Дикеолу 410 m.

3. Климат

Климатът на общината се отличава с ясно изразен умереноконтинентален характер. Основните фактори, обуславящи този тип климат са разположението на общината в югоизточната част на Дунавската равнина и възможността за безпрепятствено нахлуване на

северозападни, северни и североизточни въздушни маси. Средната продължителност на слънчевото греене е 2204 часа годишно и е по-голяма от тази за страната, благодарение на по-малката средна облачност. Средномесечната температура на най-студения месец (януари) е -1,1 °С. Средномесечната температура на най-топлия месец (юли) е +22°С, като по този начин се оформя значителна годишна температурна амплитуда от 23-24°. Характерни за общината са проявата на късни пролетни и ранни есенни мразове, които могат да имат неблагоприятно въздействие върху селскостопанските култури. Средногодишното количество на валежите е 598 мм (за България 650 мм). Разпределението по месеци и сезони съответства на типичния за континенталния климат режим с максимум през късна пролет и ранно лято и минимум през късно лято и есен. Характерни за общината са градушките през топлото полугодие, както и интензивните извалявания. Преобладаващите ветрове са североизточните, западните и северозападните.

4. Води и водни ресурси

Особеностите на климата, в съчетание с геоложката основа, определят смесеното дъждовно-снежно и карстово подхранване на реките в областта, както и относителната недостатъчност на повърхностно течащи води. Модулът на оттока е един от най-ниските за страната. Той се колебае от 0,5 до 8-10 l/s/km² и се обуславя както от неголемите суми на валежите, така и от водопрпускливата карбонатна и льосова основа. Минерализацията на подземните води се определя като хидрокарбонатно-сулфатен в южните части и хидрокарбоантно хлориден тип – в северните части на областта. В южната част на общината от северозапад на югоизток, на протежение от 16 – 17 km протича част от средното течение на река Голяма Камчия. На територията на община Шумен в река Голяма Камчия се вливат два по-големи притока – реките: Поройна (Боклуджадере, 26,5 km). Тя води началото си от извор-чешма на 468 m н.в. в Шуменското плато, в местността Висока поляна, западно от град Шумен. Площта на водосборния ѝ басейн е 72 km², което представлява 1,3% от водосборния басейн на река Камчия. Стара река (Текедере, 32 km), води началото си от извор-чешма „Бешбунар“ под името Текедере, на 300 m н.в., в местността Московтабия, северно от град Шумен. Площта на водосборния ѝ басейн е 128 km², което представлява 2,4% от водосборния басейн на река Камчия. В западната част на общината протича почти цялото течение на река Пакуша (Лакоша, 33 km). Река Пакуша води началото си от извор-чешма на 384 m н.в. в центъра на село Звегор, община Хитрино. На север през землището на село Велино преминава участък от около 4 km от горното течение на Провадийска река. На територията на община Каспичан в нея отдясно се влива Мътнишка (Мадарска река, 38 km), по-голямата част от течението на която преминава през община Шумен. Тя води началото си под името Бяла вода от Шуменското плато, на 432 m н.в., на 1,6 km североизточно от село Средня. Площта на водосборния ѝ басейн е 175 km², което представлява 8,2% от водосборния басейн на Провадийска река. На територията на областта са изградени множество водоеми, като преобладават малките водохранилища. Най-големият водоем (извън територията на общината) е яз. Тича, използван за водоснабдяване на общините Шумен, Търговище, Велики

Преслав и за напояване. Минерална вода с много добри качества е открита при с. Мараш, разположено на 10 км от Шумен.

5. Почви

По отношение на почвено-географското райониране на България, община Шумен попада в Севернобългарска лесостепна почвена зона.

Основните почвени видове, срещащи се на територията на Община Шумен са карбонатните и типичните черноземи. Те заемат значителни площи в северната и централната част на общината – в землищата на гр. Шумен и селата Царев брод, Мътница, Мадара, Дибич и др.

Формирани са върху лъсовидни изветрителни продукти. Характеризират се с добре обособен хумусен хоризонт и слабо развит преходен. Притежават рохкав строеж и добър въздушен и топлинен режим. Отличават се с добро естествено плодородие. Неблагоприятните им свойства са: голяма водопропускливост и неблагоприятен фосфатен режим. Най-подходящи са за култури, чиито вегетационен период съвпада със зимно-пролетния максимум на валежите – пшеница, ечемик. Много подходящи за създаване на промишлени лозови насаждения са присклоновите части на Шуменското плато и Мадарското плато. Излужените черноземи заемат значителни площи в землищата на селата Ветрище, Струйно, Макак, Друмево и Белокопитово. Формирани са върху изветрителни продукти на мергели и лъсовидни материали. Характеризират се със сравнително мощен хумусен хоризонт, висок запас на органическо вещество, тежко-песъчливо глинест механичен състав и високо потенциално и ефективно плодородие. Притежават благоприятен водно-въздушен режим и добри условия за развитие на почти всички култури, особено тези с подълъг вегетационен период – царевица, слънчоглед, люцерна. Шуменското плато е заето от сиви горски почви, характеризиращи се с плитък хумусен хоризонт 20-30 см., на отделни места силно ерозиран. Те имат неблагоприятни физически свойства – пропускливост, ниска аерация, които се обуславят от плътния и глинест алувиален хоризонт. Голяма част от тях са ерозирани, бедни на хранителни вещества. Най-целесъобразно е една част от тези почви, които са в значителна степен засегнати от ерозията да се залесят, а по равнинните терени да се използват за невзискателни култури. Върху трасетата на река Камчия и нейните притоци са разпространени алувиално-ливадни почви. Наличието на мощен хумусен хоризонт и добра запасеност от органично вещество обуславят високото естествено плодородие на тези почви. Подходящи са за създаване на овощни насаждения и за отглеждане на фуражни, технически и зеленчукови култури. Склоновете и бреговете форми на терена са заети от ерозирани, плиткы и каменливи почви. Характеризират се със силно скъсен хумусен хоризонт, на 26 места напълно отнесен от ерозията. Имат много ниски агропроизводствени качества и са неподходящи за отглеждане на селскостопански култури.

6. Полезни изкопаеми

Територията на Общината е бедна на използвани подземни природни богатства. Основните полезни изкопаеми в област Шумен са нерудните, свързани предимно с широкото разпространение на глинести материали (каолинови глини), пясъчници, варовици и мергели, както и незначително количество гипс. От дъната на по-големите реки като Камчия, Поройна и Дивдядовска се извлича пясък и чакъл като строителен материал. В експлоатация са уникални за страната находища на каолин и кварцови пясъци, намиращи се в района на Каолиново. В община Велики Преслав има проучени и доказани запаси на варовик (край с. Троица) и скални материали (край с. Драгоево), в община Шумен – на мергелни глини (край с. Ветрище и гр. Шумен, кв. Дивдядово), на варовити пясъци (край с. Лозево), на фелдшпатови пясъци (край с. Средня), на пясък и баластра (край с. Р. Димитриево) и на скални материали (край кв. Мътница), в община Каспичан, на мергелни глини (край гр. Каспичан) и скални материали (край с. Зл. нива), в община Хитрино, кариери за камъни в землището на село Пет Могили и в местността „Ябълката“ до село Никола Козлево.

7. Население и населени места

Селищната система на община Шумен включва общо 27 населени места, в т.ч. гр. Шумен – административен център и 26 села

Таблица 1 Население и населени места в община Шумен

№	Населено място	Площ (кв.м)	Разстояние до общински център (км)	население към 2020 г. (жители)
1	гр. Шумен	136,36	-	72 997
2	с. Белокопитово	6,43	10,1	197
3	с. Благово	-	12,6	106
4	с. Васил Друмев	14,38	8,7	311
5	с. Велино	28,89	20,4	286
6	с. Ветрище	7,00	14,6	276
7	с. Вехтово	20,41	19,2	549
8	с. Градище	23,30	16,0	604
9	с. Дибич	21,27	9,1	1094
10	с. Друмево	36,49	27,1	903
11	с. Ивански	52,76	17,3	1643
12	с. Илия Блъсково	16,56	11,2	478
13	с. Кладенец	9,64	26,3	90

№	Населено място	Площ (км ²)	Разстояние до общински център (км)	население към 2020 г. (жители)
14	с. Коньовец	20,25	12,9	288
15	с. Костена река	11,55	22,9	33
16	с. Лозево	17,78	10,9	395
17	с. Мадара	22,25	15,2	1157
18	с. Маращ	15,53	8,9	523
19	с. Новосел	28,47	15,9	523
20	с. Овчарово	21,63	16,9	123
21	с. Панайот Волово	16,71	9,5	325
22	с. Радко Димитриево	7,97	11,7	311
23	с. Салманово	32,30	13,8	762
24	с. Средня	17,94	18,2	435
25	с. Струино	13,25	15,4	394
26	с. Царев брод	31,38	9,2	1233
27	с. Черенча	21,83	22,8	351

Източник: Инфостат НСИ

Най-близко разположените населени места до административния център гр. Шумен са с. Васил Друмев и с. Маращ, а най-отдалечени са селата Друмево и Кладенец.

Населението на община Шумен наброява 86 387 души (по данни на НСИ към 2020 г.) и по този показател се подрежда на първо място сред общините в областта. Населението ѝ представлява 50,2% от населението на областта. Към края на 2020 г. мъжете са 41 396, или 47,92%, а жените 44 991 или 52,08 %.

III. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ

1.1. Климат

България като част от Европа, разположена в нейната югоизточна част и в източната част на Балканския полуостров, попада в сферата на проявление на два климатични пояса - европейски-континентален, (и то в неговата континентална разновидност), и континентално-средиземноморски, както и на прехода между тези два климатични пояса.

Силно влияние върху климата в страната има характера на подсилващата повърхност. Тъй като различните повърхности (суша и вода) оказват различно влияние върху климата, поради

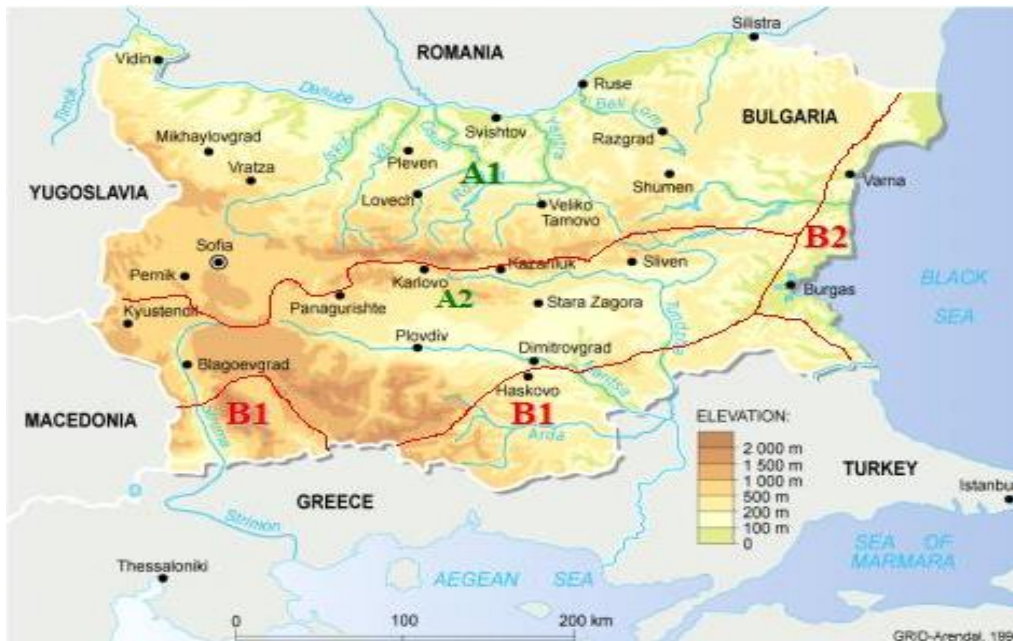
географското си положение, територията на България е подложена на два основни типа влияние: океанско (морско) и континентално влияние.

Влиянието на водните басейни се проявява чрез общата атмосферна циркулация и местната циркулация покрай водните басейни. Макар, България да бъде отдалечена от Атлантическия океан, тя попада под неговото климатично влияние, поради западния пренос на въздушни маси в умерения пояс на Северното полукълбо. Образованите над Атлантика и придвижващи се на изток въздушни маси със своите свойства и главно с по-високото съдържание на влага оказват пряко въздействие върху климата на страната.

Влиянието на Средиземно море, макар и по-близко разположено, е по-слабо, и се проявява по-значително, предимно в южните части на страната. То се чувства най-вече през зимното полугодие. Влиянието на Средиземно море върху климата на България е възпрепятствано от голямата надморска височина на Рило-Родопския масив. Въздушни маси от Средиземно и Егейско море достигат нашата територия предимно по долините на реките Марица, Места и Струма.

Влиянието на Черно море върху климата на България е незначително поради разположението му на изток и доминиращият въздушен пренос от запад на изток. Неговото влияние се чувства само в тясната крайбрежна ивица, т.е. до мястото до което достига черноморския бриз. Черноморското влияние е по-силно през топлото полугодие, когато бризовата циркулация на въздуха е по-силно изразена.

Незначително влияние върху климата имат река Дунав, по-големите езера и язовири в България. Край тях, в тясна ивица от сушата, се наблюдава повишаване на влажността на въздуха, по-често проявление на мъглите, намаляване на температурните амплитуди и др. На фигура №2 е представено климатичното райониране на България (*по Л. Събев, Св. Станев, Климатични райони на България и техният климат*).

Фигура 2 Климатично райониране в България

Легенда:

- A - Европейско континентална климатична област:*
- A1 - Умерено континентална климатична подобласт*
- A2 – Преходно-континентална климатична подобласт*
- B - Континентално-средиземноморска климатична област*
- B1 - Южнобългарска климатична подобласт*
- B2 - Черноморска климатична подобласт*

Община Шумен, попада в Европейско континентална климатична област (A), умерено континентална подобласт (A1). В тази подобласт континенталният характер на климата е най-добре изразен. Годишният ход на валежите и особено различията между зимните и летните валежи също подчертават континенталния характер на климата в Умерено - континенталната област. Тук зимните валежи са най-малки, а летните най-големи, Разликата между сумата на валежите за лятото и зимата е средно 12-18% (на места до 20-22%) и е най-голяма за цялата страна. Към тази климатична подобласт спадат и планинските райони на Стара планина, Витоша и Рила. Температурната амплитуда е значително по-малка поради преобладаването на наклонен терен. В Умерено-континенталната климатична подобласт съобразно с физико-географските особености на терена и произтичащите от тях различия в съчетанията на стойностите на отделните метеорологични елементи се отделят на седем климатични района.

Община Шумен се намира в Източен климатичен район на Дунавската хълмиста равнина. Този район обхваща източната част на Добруджа и низините на Провадийска река, Голяма Камчия и част от долината на Луда Камчия, като на юг достига до ниските планински части

на Източна Стара планина. Теренът е също хълмист, особено в южната част на района, докато в северната му част той е по-равнинен. Надморската височина се движи между 100 и 250м в северната част и между 50 и 400м в южната част.

1.1.1. Климатични характеристики за района на община Шумен

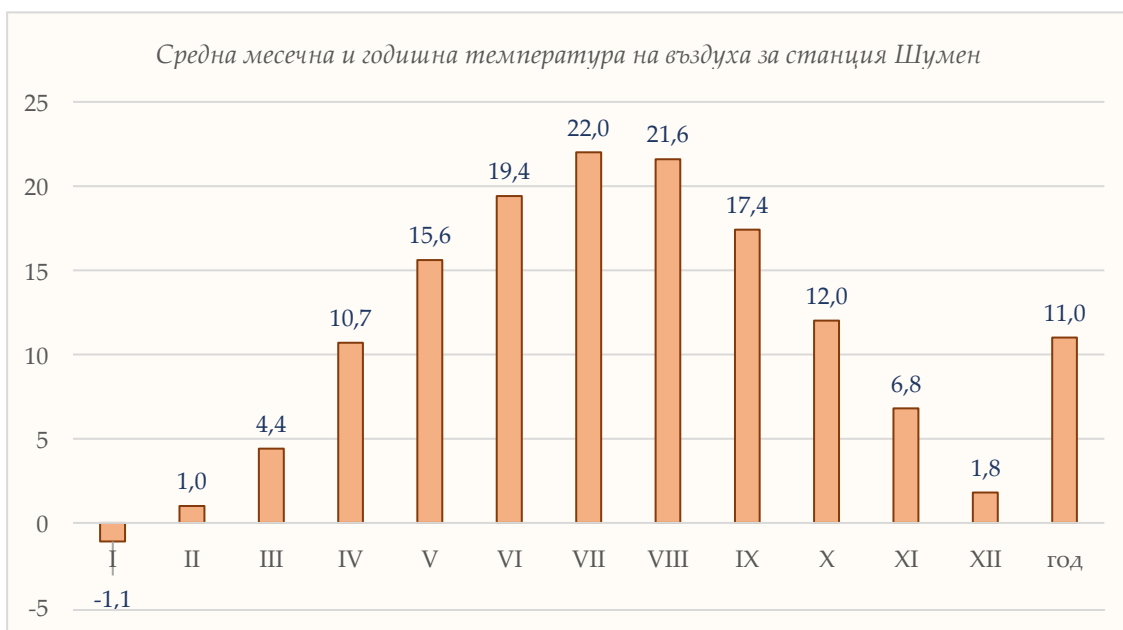
Температура на въздуха

Температурата на въздуха е важна климатична характеристика, която се определя от редица взаимно обвързани условия – преди всичко от слънчевото греене и радиация, надморската височина на района, интензивността на топлообмена между земната повърхност, приземния атмосферен слой и по-горните слоеве.

За района на общината, средната месечна и годишна температура на въздуха (по данни от Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.) е представена графично и таблично, както следва :

Таблица 2 Средна месечна и годишна температура на въздуха за ст. Шумен

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Шумен	-1.1	1.0	4.4	10.7	15.6	19.4	22.0	21.6	17.4	12.0	6.8	1.8	11.0

Фигура 3 Средна месечна и годишна температура на въздуха (градуси°)

Таблица 3 Абсолютна минимална и абсолютна максимална температура на въздуха за ст. Шумен

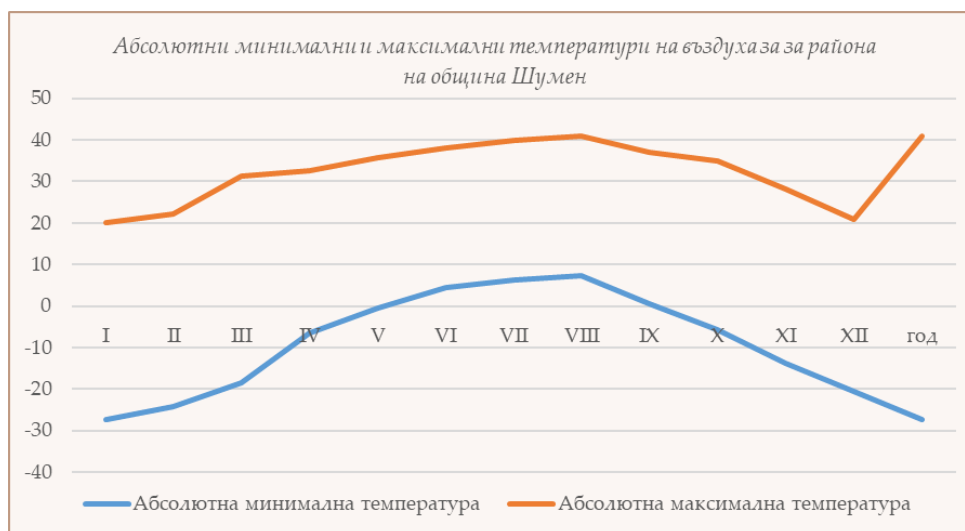
Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Абсолютна минимална температура	-27.4	-24.3	-18.5	-6.6	-0.5	4.4	6.4	7.3	0.5	-5.8	-13.9	-20.5	-27.4

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Абсолютна максимална температура	20.0	22.2	31.4	32.7	35.6	38.1	40.0	40.9	37.0	35.0	28.2	20.8	40.9
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Източни: Климатичен справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.

Фигура 4 Абсолютни минимални и максимални температури на въздуха за района на община Шумен

Зимата е сравнително мека, като средната температура е от -1 до $1,8^{\circ}\text{C}$. Най-студеният месец е януари със средни температури от $-1,1^{\circ}\text{C}$, като абсолютните минимума достигат до $-27,4^{\circ}\text{C}$. За цялата зима има около 35-40 дни със средна денонощна температура под 0° .

Характерно за района е относително хладната пролет. Това се дължи на североизточни нахлувания на по-хладен въздух, който обхваща първо североизточните райони на страната. Средната денонощна температура на въздуха се задържа трайно над 5° през втората половина на март, а преходът над 10° средата на април.

Въпреки неговията надморска височина на района, лятото не е така горещо. Средната температура на най-топлия месец юли е около $21-23^{\circ}$, като абсолютните температурни максимуми надхвърлят $38 - 39^{\circ}\text{C}$. Установените за района абсолютна максимална температура достига до $40,9^{\circ}\text{C}$.

Есента е доста по-топла от пролетта. Средната денонощна температура спада трайно под 10° в края на октомври, а под 5° след средата на ноември.

Слънчево греене и слънчева радиация

Слънчевата радиация е основен климатообразуващ фактор и главен източник на топлинна енергия. Сумарната радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение за прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата, която в града понякога значително варира.

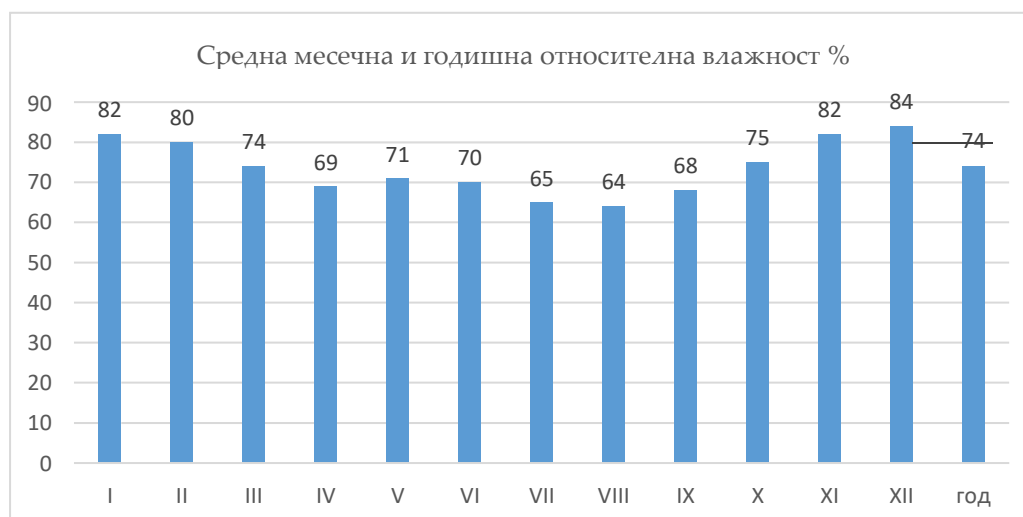
Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта. Слънчевата радиация е един от факторите, оказващи влияние на екологичното и санитарно хигиенното състояние на селищата. По сумарна годишна радиация гр. Шумен попада в зона "В". Годишната продължителност на слънчевото греене е 2021 часа при сумарна слънчева радиация 3100 МJ/ м², което не стимулира вторични химични процеси.

Влажност на въздуха

Въздухът в гр. Шумен е относително най-сух през м. юли и м. август. Това е благодарение на влиянието на Черно море. Относителната влажност на въздуха е в граници от 64 % през м. август до 84 % през м. декември. Влажността в съчетание с температурата и вятъра оказват влияние върху поведението на аерозолните частици върху степента на замърсеност на атмосферния въздух в града, особено през зимния период. Годишната сума на валежите за град Шумен е 598 мм, като се разпределя по сезони: - Зима - 134 мм; Пролет -154 мм; Лято - 180 и Есен - 129 мм. За останалата част от общината между 552 и 580 mm. В целия район най-интензивни валежи падат през м. май и м. юни, а най-малко - през есента - м. септември. Понякога валежите са поройни, което спомага за засилване на ерозията върху наклонените терени. Годишната сума на валежите е по-ниска от средната за страната.

Таблица 4 Средна месечна и годишна относителна влажност (%)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Шумен	82	80	74	69	71	70	65	64	68	75	82	84	74

Фигура 5 Средна месечна и годишна относителна влажност (%)

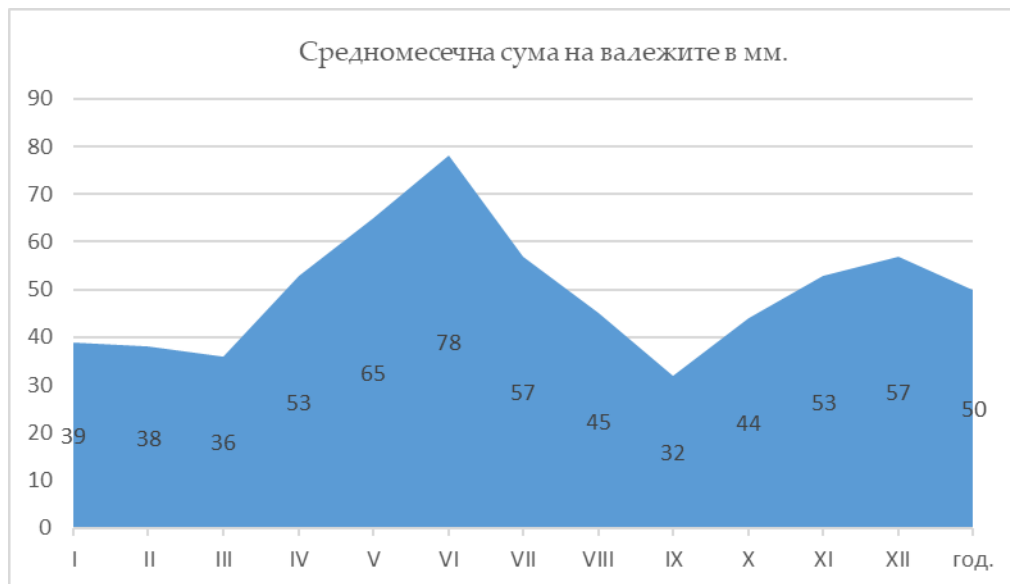
В следващата страница представяме данни за средномесечнат сума на валежите.

Таблица 5 Средномесечна сума на валежите (мм)

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Шумен	39	38	36	53	65	78	57	45	32	44	53	57	50

Източник: Климатичен справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.

Фигура 6 Средномесечна сума на валежите (мм)

Мъгли

Като метеорологично явление мъглата е един от елементите, обуславящи климата на дадено място. Честотата на възникване на мъглите и тяхното разпределение на територията на страната зависят от множество фактори, но най-вече от физико-географските особености на района и от циркулационните условия. Поради много разнообразния релеф на страната, особеностите на атмосферната циркулация над нея и близостта на Черно море броят на мъгливите дни у нас се отличава с голямо разнообразие. При антициклонално затишие в приземния слой се образуват мъгли. При наличие на инверсия в съчетание с мъгли, съдържанието на замърсителите в атмосферния въздух е 20 до 30 % по-високо, отколкото само при наличие на мъгли. Като се има предвид, че през зимата са регистрирани най-голям брой инверсии и дни с мъгли, може да се твърди, че това е периода с най-неблагоприятни условия за разсейване. Броят на дните с мъгла варира от 24 до 143 през цялата година. Продължителността на мъглата е друга основна характеристика. Най-често са мъглите с продължителност до 3 часа и от 3 до 6 часа. Наблюдават се и мъгли с продължителност няколко денонощия. Мъглите в района са главно през периода от края на октомври до средата на март и са общо – 50 дни.

Таблица 6 Максимален брой на дни с мъгла в района на стнация Шумен

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	IV-IX	X-III	Годишно
Шумен	15	8	10	5	6	4	4	4	5	12	13	12	14	50	60

Източник: Климатичен справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.

Фигура 6 Максимален брой на дни с мъгла

Вятър

Режимът на вятъра над територията се определя от редица фактори, основните от които са атмосферната циркулация, формите на релефа, характера на постилащата повърхност. Релефните дадености, отдалечеността от естествени планински възвишения са предпоставка за ветровите процеси. Районът се характеризира като ветровит. За гр. Шумен променливостта на средната месечна скорост на вятъра има добре изразен годишен ход с максимум през зимните и минимум през летните месеци. Характерът на разсейването и преноса на замърсители съществено се влияе от скоростта на вятъра, като най - неблагоприятни са ветровете със скорост 0 до 1.0 м/с. За района на община Шумен са характерни средни месечни скорости между 1.9 и 3.3 м/с, а средната годишна 2.4 м/с.

Таблица 7 Средна месечна и годишна скорост на вятъра (m/sec)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
Шумен	3	3.3	3.1	2.6	2.3	2	2	2	1.9	2.2	2.4	2.4	2.4

Източник: Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г.

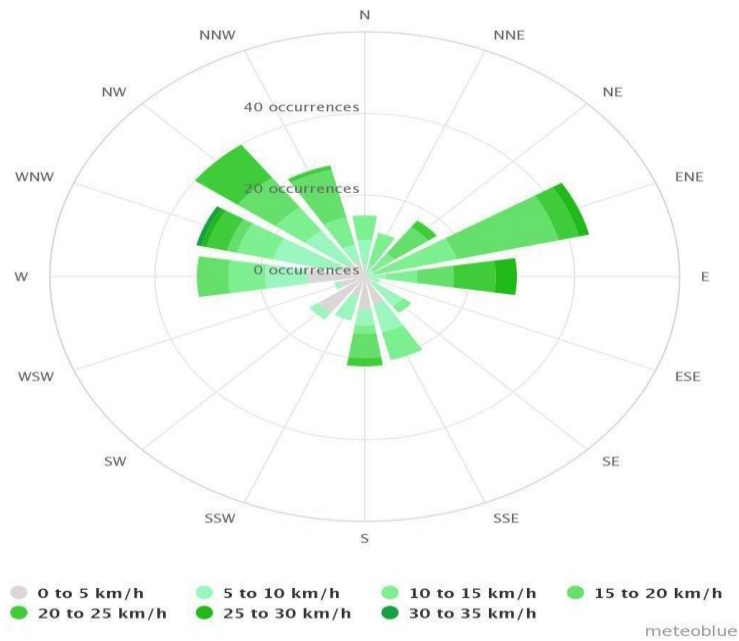

Фигура 8 Средна месечна и годишна скорост на вятъра m/sec

Таблица 8 Честота на вятъра по скорости в градации (%), ст. Шумен

Скорост (м/сек.)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год
0 - 1	46.7	41.3	41.2	46.5	48.0	52.4	52.0	55.2	56.9	57.6	50.4	51.2	50.0
2 - 5	33.9	34.6	37.7	36.4	37.7	35.0	35.4	33.3	32.9	30.5	34.1	32.2	34.5
6 - 9	14.0	15.9	14.8	12.8	11.5	10.1	9.9	9.2	7.8	9.1	11.1	11.6	11.5
10 - 13	3.0	3.9	3.6	2.6	1.6	1.5	1.5	1.3	1.4	1.8	2.5	3.4	2.3
14 - 17	1.3	1.8	1.5	0.8	0.6	0.4	0.6	0.7	0.3	0.4	0.9	0.9	0.8
18 - 20	0.6	1.6	0.6	0.6	0.3	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.8	0.6	0.5
>20	0.7	0.8	0.6	0.3	0.3	0.6	0.4	0.1	0.4	0.3	0.2	0.1	0.4

Общо през годината преобладават ветровете от сектора W(запад) – N(север) 48.1% следвани от ветровете от сектора S (юг) –SE(югоизток) 23,3%. Почти еднаква е честотата на ветровете от изток 8,6% и югозапад 8,3%. Общо през годината има 37,6% тихо време. Забелязва се и известна сезонност в розите на вятъра, така например през зимата ветровете от сектора W-N са 59,3% при само 27,4% тихо, докато през април преобладаващи са ветровете от сектора NE-S – 51,5%, а тихото е 29,1%.

Фигура 7 Роза на ветровете за Шумен (10.10-23.10.2021) (Източник: meteoblue.com)

Розата на ветровете за този период потвърждава преобладаващата годишна посока на вятъра на територията на общината, а именно от северозапад (Иванов, 1991) и североизток.

Таблица 9 Разпределение на вятъра по посока и интервали на скоростта Шумен 1971-2002 г.

Посока Интервал m/s	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	Общо
1	0,4	0,2	0,2	0,5	0,2	0	0,1	0,4	2
2,5	5,8	2,7	2,1	5,8	3,4	1,1	2,8	6,9	30,6
5	11,7	3,6	1,9	5,6	4,4	1,9	4,9	19,1	53,1
8	1,7	0,3	0,1	0,3	0,8	0,3	1,5	5,6	10,6
>10	0,4	0,1	0	0	0,2	0,2	0,7	2,1	3,7
Общо	20	6,9	4,3	12,2	9	3,5	10	34,1	100

Източник: Програма за намаляване на нивата на замърсяване по показател фини прахови частици (ФПЧ10) в АВ на територията на община Шумен

От таблицата се вижда, че преобладават ветрове с умерена скорост в интервала 2,5-5m/s, а заедно с тези от 0-1 m/s честотата им е общо 32,6%.

Снежна покривка

Снежната покривка в Източния климатичен район е по-неустойчива, отколкото в Северния и Средния район на Дунавската равнина. Тази неустойчивост се дължи както на относително по-високите зимни температури, така и на силните ветрове, които много често я отвяват. Средната продължителност на снежната покривка е около 95 дни. Снежната покривка се

появява средно в края на първата десетдневка на декември, а устойчиво се формира най-ранно в края на третата десетдневка на декември и изчезва средно през средата на март.

1.2. Климатични изменения в България

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като суши и наводнения. Най-често срещаните хидрометеорологични природни бедствия са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша.

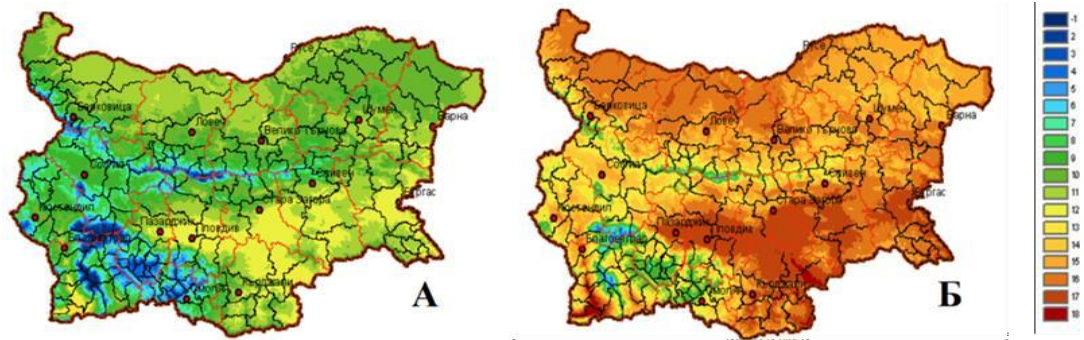
Анализите на многогодишните климатични данни показват следните факти:

- повишението на средногодишните температури на въздуха през 20-ти век е най-голямо спрямо предишните векове за последните 1000 години,
- средната глобална приземна температура на въздуха се е увеличила от 0.74 °C през периода 1906-2005 година,
- над 10 от последните 15 години са измежду най-топлите от началото на регулярните инструментални метеорологични наблюдения, започнали около 1850 година,
- максималната продължителност на периода, през който земята е замръзвала е намаляла с около 7% през втората половина на 20 век,
- годишната температура на въздуха, осреднена за Европа се е повишила с 0.8 - 1.0 °C, а изминалите последни две десетилетия са били най-топлите на континента за периода на инструментални измервания.

В България по отношение на промените на климата се наблюдава следното: налице е тенденция към затопляне – последното десетилетие е по-топло от предходното, което от своя страна е по-топло от десет годишният период преди него.

- увеличават се случаите на проливни валежи;
- увеличава се броя на дните с гръмотевични бури и градушки в по-хладните десетдневия през април и септември;
- намалява годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната;
- намалява дебелината на снежната покривка;

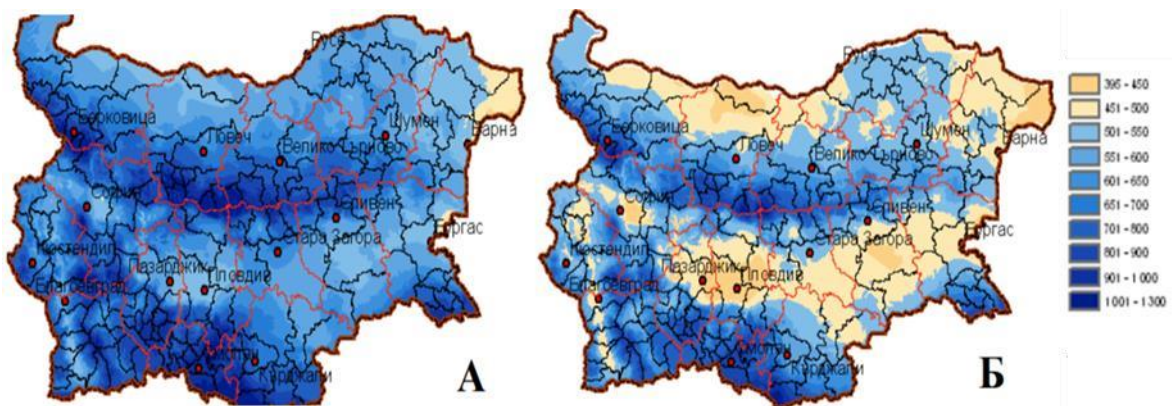
Научните прогнози сочат, че средната температура ще се повиши между 1,8°C и 4°C до 2100 г., като покачването в Европа се очаква да бъде дори по-високо от прогнозната глобална средна стойност. Изследванията, проведени от департамента по метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките (НИМХ), предвиждат повишение на годишната температура на въздуха в България от 0,7 °C до 1,8 °C до 2020 г. Още по-високи температури се очакват до 2050 и 2080 г., като прогнозираните повишения са съответно от 1.6°C до 3.1°C и от 2.9 °C до 4.1 °C (фигура №8). Като цяло, повишаването на температурата се очаква да бъде по-голямо през летния сезон (от юли до септември).

Източник: НИХМ

Фигура 8 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б)

От гледна точка на очакваните промени в режима на валежите, вероятно е да има намаляване на валежите, което ще доведе до значително намаляване на общите водни запаси в страната. В това отношение прогнозите сочат намаляване на валежите с приблизително 10% до 2020 г., 15 % до 2050 г. и от 30 % до 40 % до 2080 г. (фигура № 9). При повечето сценарии за изменението на климата валежите през зимните месеци вероятно ще се увеличат до края на века, но се очаква значителното намаляване на валежите през летните месеци да компенсира това увеличение.

Източник: НИХМ

Фигура 9 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии

Климатичните и метеорологичните условия влияят на природните и антропогенни процеси, които въздействат върху състоянието на околната среда. Високите температури засягат отводняването, увеличават еутрофикацията на стоящите води, и могат да доведат до пожари. Метеорологичните условия също влияят на икономиката и по този начин увеличават натиска върху околната среда от тези сектори. Валежите оказват значителен ефект върху селското

стопанство, чрез употребата на вода за напояване, торене, агрохимикали, разпространение на вредители и количеството на добивите. Други засегнати сектори включват горското стопанство и в малка степен - услугите.

2. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

2.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

В България двата основополагащи закона в областта на качеството на атмосферния въздух са:

- *Закон за опазване на околната среда (ЗООС), в сила от 25.09.2002г, посл. изм. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г.*
- *Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), в сила от 29.06.1996 г., посл. изм. ДВ, бр. 102 от 23.12.2022 г.*

1. Закон за опазване на околната среда (ЗООС)

Правомощията и задълженията на Кметовете на общини по отношение опазване и подобряване на КАВ, съгласно ЗООС са разписани към чл. 15, ал. 1 и се свеждат до:

- Да информират населението за състоянието на околната среда, съгласно изискванията на закона ;
- Да разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- Да организират управлението на отпадъци на територията на общината ;
- Да контролират изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- Да организират и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- Да определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и контролират изпълнението на техните задължения ;
- Да организират дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения ;
- Да определят длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по този закон ;
- Да осъществяват правомощията си по специалните закони в областта на околната среда;

- Да определят лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Член 4 от Закона за опазване на околната среда дефинира атмосферния въздух като компонент на околната среда, заедно с атмосферата, водите, почвата, земните недра, ландшафта, природните обекти, минералното разнообразие, биологичното разнообразие и неговите елементи. Законът (членове 73,74 и 80) също така установява основните разпоредби относно източниците на финансиране на дейностите по опазване на околната среда.

2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ)

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя специфичните разпоредби за управление и планиране на качеството на атмосферния въздух както на национално, така и на местно/общинско ниво. Съгласно последните изменения и разпоредби на ЗЧАВ (*ДВ, бр. 18 от 2 Март 2021 г. и бр. 102 от 23.12.2022 г.*), основните делегирани права и отговорности на местната власт по отношение подобрене и опазване на КАВ са:

- *Да разработват, прилагат и изпълняват Програма за качество на атмосферния въздух (ПКАВ) (когато е приложимо)*

Програмите за качеството на атмосферния въздух се разработват в случаите, когато общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух.

В съответствие с чл.37, ал.4 от Наредба 12/2010 г. в районите, в които е налице превишаване на установените норми за повече от един замърсител, се изготвят комплексни програми за достигане на установените норми за всеки отделен замърсител. Програмите включват цели, мерки, етапи и срокове за тяхното постигане; организации и институции, отговорни за тяхното изпълнение; средствата за обезпечаване на програмите; система за отчет и контрол; и система за оценка на резултатите.

Общинската програма за подобряване и управление на КАВ е един от най-важните инструменти за прилагане на законодателството на местно ниво за общините с проблемно КАВ. Наличието на този стратегически документ, помага на общините да структурират и планират своите намерения за подобрене в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период, като ги обвържат с конкретни мерки, срокове за изпълнение, източници на финансиране, отговорни лица и показатели за наблюдение на изпълнението на заложените цели и мерки.

- *Да създават „зони с ниски“ емисии (по преценка и необходимост)*

Последните изменения в Закона за чистотата на атмосферния въздух от месец март 2021 г., предоставят на местната власт по-големи правомощия за справяне с наднорменото атмосферно замърсяване, посредством създаването на т.нар „зони с ниски емисии“. Възможността за въвеждане на зоните с „ниски емисии“ влиза в сила от 2022 г., като се предвижда в тях да се въвеждат временни забрани за ползването на определен вид горива и/или уреди за отопление и/или забрани за обществено ползване на пътища, участъци от пътища или определени зони от пътната мрежа. Зоните с ниски емисии на вредни вещества могат да се въвеждат чрез налагане на мерки, забрани, такси и ограничения.

С измененията на ЗЧАВ се цели да бъде въведен децентрализиран подход, с който ще се предостави възможност на всяка община да извършва самостоятелен анализ, съобразно местните условия, посредством които да определи дали е налице необходимост от създаване на „зони с ниски емисии“, какъв да е обхватът на зоните, какви да са границите на създадените зони, както и за какво време ще се прилагат мерките и ограниченията в ЗНЕ за постигането на резултати във връзка с качеството на въздуха.

Правомощията и задълженията на общините по отношение осигуряване чистотата на атмосферния въздух (с изключение на изготвянето ПКАВ и създаването на ЗНЕ), обхващат и дейности по:

1. Управление и поддържане на елементите на техническата инфраструктура вкл. общински дейности с цел осигуряване на чистотата на атмосферния въздух (чл. 19, ал. 5);
2. За ограничаване на уврежданията върху здравето на населението, когато съществува риск от превишаване на установените норми или алармени прагове, при неблагоприятни метеорологични условия и други фактори общинските органи съгласувано със съответната регионална инспекция по околната среда и водите могат да разработят оперативен план за действие, определящ мерките, които трябва да бъдат предприети с цел намаляване на посочения риск и ограничаване продължителността на подобни явления. (чл. 30, ал. 1). Оперативният план за действие се разработва въз основа на проучвания в района и на утвърдените алармени прагове, които се обсъждат със заинтересуваните лица и с екологичните организации и движения. (чл. 30, ал.2). Оперативният план за действие се привежда в изпълнение при необходимост по нареждане на кмета на общината (чл.30, ал.3);
3. Общинските органи съгласувано с органите на Министерството на вътрешните работи организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед осигуряване качество на атмосферния въздух, отговарящо на установените норми за вредни вещества (замърсители) (чл. 29).
4. За отделни райони, в зависимост от характера на източниците на емисии и характерния здравен риск, по предложение на кмета на общината и/или министъра на здравеопазването, министърът на околната среда и водите може да определя

допълнителни показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух, извън тези към чл. 4, ал. 1 от ЗЧАВ.

5. Общинските органи могат да предлагат за утвърждаване от министъра на околната среда и водите, по-строги норми за вредни вещества в определени селища, цялата община или райони в зависимост от нивото и характера на замърсяване на атмосферния въздух над тях. (чл. 6, ал. 5);
6. Общинските органи съгласувано с министъра на околната среда и водите могат да изграждат местни системи за наблюдение и контрол на качеството на атмосферния въздух в райони на тяхната територия.
7. В съответствие с *Наредба № 6 от 7 октомври 2019 г. за изискванията и контрола върху дървесината, която се използва за битово отопление* и в рамките на своите правомощия общината може да осигури/изисква за определени райони да бъдат доставяни и предлагани дърва с определено влагосъдържание. Общините, за които се прилага Наредбата, ще имат ангажимент да обявяват на интернет страниците си и на видно място в сградата на общината и кметствата изискванията към дървесината за битово отопление и начините и сроковете за нейното съхранение.

2.2. Качество на атмосферния въздух в община Шумен

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява чрез норми за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и/или околната среда, като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани.

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на България е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски район, Югозападен район и Югоизточен район. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол. (фигура № 10).

Източник: ИАОС

Фигура 10 Райони за оценка и управление на КАВ

Община Шумен попада в район за оценка и управление на КАВ - „Агломерация Северен/Дунавски“ . Дейността на Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) се регламентира със Заповед на министъра на околната среда и водите № РД-489/26.06.2019 г., в това число: брой, вид на пунктовете, контролирани атмосферни замърсители, методи и средства за измерване. Съгласно **Заповед № РД-257/25.03.2022г.** на Министъра на околната среда и водите за утвърждаване на списък на районите за оценка и управление качеството на атмосферния въздух територията на Община Шумен е включена в списъка на районите за оценка и управление на КАВ, на територията на Република България като зона/териториална единица, в която се констатира замърсяване на атмосферния въздух с фини прахови частици (ФПЧ₁₀).

За контрол на показателите, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в гр. Шумен, като част от националната система за мониторинг, работи автоматична измервателна станция (АИС), разположена в двора на училище СУ „Йоан Екзарх Български“ . (географски координати N43°16'20"; E26°55'48"). Съгласно класификацията на пунктовете за мониторинг АИС Шумен е градски фонов пункт (ГФ), с обхват 100 м – 2 км. АИС регистрира концентрациите на ФПЧ₁₀ (фини прахови частици), SO₂ (серен диоксид), NO₂ (азотен диоксид) и O₃ (озон). Станцията работи при непрекъснат режим – 24 часа в денонощието, като регистрира средночасови стойности за посочените замърсители. Данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) постъпват в реално време в регионалния диспечерски пункт и съответно в централния диспечерски пункт в Изпълнителната агенция по околна среда, където се формира Национална база данни за КАВ. Превишения на средноденонощната

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

норма (СДН - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) по показател ФПЧ₁₀, са отразени по месеци и години в Таблица № 10. През 2020 г. АИС - Шумен е регистрирала 31 превишения на средноденонощната норма.

Таблица 10 Брой превишения на средноденонощната норма на ФПЧ₁₀ – АИС Шумен

Брой превишения на средноденонощната норма на ФПЧ ₁₀					
Месец	2016г	2017г	2018г	2019г	2020г
Януари	19	15	15	8	12
Февруари	8	11	7	8	4
Март	3	3	9	3	4
Април	2	0	0	1	0
Май	0	1	1	0	0
Юни	0	0	0	0	1
Юли	1	0	0	0	0
Август	0	0	0	0	0
Септември	0	1	1	1	0
Октомври	2	1	6	1	0
Ноември	10	8	4	3	8
Декември	12	7	13	11	2
Общ брой превишения на средноденонощна норма (СДН - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$)	57	47	56	36	31

Източник: РИОСВ Шумен

Таблица 11 Максимални регистрирани средноденонощни стойности на ФПЧ₁₀ – АИС Шумен

Максимални регистрирани средноденонощни стойности на ФПЧ ₁₀										
Месец	2016г		2017г		2018г		2019г		2020г	
	ФПЧ ₁₀ СДН – 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$		ФПЧ ₁₀ СДН – 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$		ФПЧ ₁₀ СДН – 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$		ФПЧ ₁₀ СДН – 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$		ФПЧ ₁₀ СДН – 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	
	max	Превишение в пъти	max	Превишение в пъти	max	Превишение в пъти	max	Превишение в пъти	max	Превишение в пъти
Януари	253.62	5.1	221.07	4.4	97.2	1.9	85.83	1.7	105.77	2.1
Февруари	100.43	2.0	234.55	4.7	77.9	1.6	84.83	1.7	71.37	1.4
Март	62.58	1.3	59.53	1.2	117.37	2.3	68.60	1.4	230.79	4.6
Април	72.62	1.5	32.09	-	38.19	-	50.67	1.0	36.11	-
Май	41.73	-	51.46	1.0	63.13	1.3	35.15	-	41.99	-
Юни	38.44	-	31.76	-	33.13	-	48.03	-	60.45	1.2
Юли	56.01	1.1	38.49	-	30.79	-	30.88	-	28.38	-
Август	37.53	-	45.01	-	36.86	-	30.65	-	30.4	-
Септември	45.00	-	50.98	1.0	50.33	1.0	55.76	1.1	35.91	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Октомври	138.25	2.8	51.96	1.0	72.15	1.4	65.16	1.3	39.67	-
Ноември	89.28	1.8	83.71	1.7	103.7	2.1	71.79	1.4	83.78	1.6
Декември	142.99	2.9	129.09	2.6	206.00	4.1	103.90	2.1	78.91	1.5

Източник: РИОСВ Шумен

От представените данни (Таблица № 11) може да се направи извод, че както и при предходните години, прахообразните замърсители на атмосферния въздух за населеното място са с по-високи стойности през есенно – зимния (отоплителен) сезон. Същото се дължи основно на факта, че през отоплителния период в битовия сектор се използват предимно твърди горива. Високото пепелно съдържание във формираните отпадъчни газове при изгарянето им оказва влияние върху замърсяването на атмосферния въздух. За регистрираните наднормени стойности през зимния сезон на фини прахови частици „допринасят“ и запрашените улични платна, автомобилният транспорт и метеорологичните условия. През летния сезон се наблюдават устойчиво по-ниски стойности на замърсителите, като се регистрират единични завишени стойности, формирането на които се дължи на възникнали локални източници и ограниченото разсейване вследствие на климатичните и метеорологични фактори.

Въз основа на всички средноденонощни регистрирани концентрации се формира средногодишна концентрация на ФПЧ₁₀ (Таблица № 12), при средногодишната норма (СГН) на ФПЧ₁₀ - 40 µg/m³.

Таблица 12 Средногодишна концентрация на ФПЧ₁₀ – АИС Шумен

Средногодишна концентрация на ФПЧ ₁₀					
СГН	2016г	2017г	2018г	2019г	2020г
		36.36	34.16	33.78	29.47

Източник: РИОСВ Шумен

Средногодишната концентрация на ФПЧ₁₀ през 2020 г е 26,93 µg/m³, т.е. под средногодишната норма (СГН) от 40 µg/m³. Запазена е тенденцията на намаляване на средногодишните стойности през последните години.

Обобщени данни от мониторинга на ФПЧ₁₀ за периода 2018 – 2020 г. за автоматична измервателна станция (АИС) Шумен са дадени в следващата таблица:

Таблица 13 Обобщени данни от мониторинга на ФПЧ₁₀ за периода 2018 – 2020 г. за автоматична измервателна станция (АИС) Шумен

Брой превешения на СДН за ФПЧ ₁₀			През неотоплителен период 01.04 – 30.09			През отоплителен период 01.01 – 31.03 и 01.10 – 31.12			Средногодишна концентрация на ФПЧ ₁₀ µg/m ³ (СГН 40 µg/m ³)		
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
56	36	31	2	2	1	54	34	30	33,8	29,5	26,93

Източник: РИОСВ Шумен

Превишенията на СДН за ФПЧ₁₀ в посочените данни имат ясно изразен сезонен характер. Практически почти всички превишения се наблюдават през есенно-зимния сезон и се дължат основно на употреба на твърди горива за битово отопление, на автомобилния транспорт, както и на неблагоприятни за разсейването на емисиите метеорологични условия и високите регионални фонови нива.

Тенденцията в периода 2018 – 2020 г. за установяване на по-ниски, в сравнение с предишни години, нива на емисиите на ФПЧ₁₀ в общината, се дължи на няколко устойчиви фактори:

- Изпълнение на мерките от , заложи в плана за действие към Програма за намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми за фини прахови частици (ФПЧ₁₀) в атмосферния въздух на територията на Община Шумен с период на действие 2018-2022 г.

- Енергийната ефективност на голям брой обществени и жилищни сгради е повишена и води до общо намаляване на емисиите, независимо от вида на използваното гориво;

Въпреки положителната тенденция, през есенно-зимния сезон се наблюдават все още високи нивата на ФПЧ₁₀, като основните фактори с отрицателно въздействие са:

- Употребата на твърди горива през отоплителния сезон в битовия сектор, като фактор с най-голям принос за високите концентрации на ФПЧ₁₀. По икономически и социални причини, употребата на твърди горива в бита остава съществена, за сметка на малкия брой реални битови потребители на природен газ.
- Състоянието на пътната мрежа и автомобилния парк, като втори по значение фактор, включително във връзка с вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици.

Въздействие върху качеството на атмосферния въздух на населените места оказват и формираните емисии от ДВГ на автомобилния транспорт, като най-съществено това се изразява през зимните месеци. Вследствие на понижените температури на околната среда нараства времето за достигане на устойчив – оптимален работен режим на ДВГ на автомобилите, при което се изпускат изгорели газове с по-високи емисии на замърсителите (СxНх; СО; сажди). От значение е и непрекъснато нарастващия брой на МПС и съответно натоварения трафик, както и остарелия автомобилен парк.

На територията на община Шумен републиканската пътна мрежа е с обща дължина 145,587 km., разпределена по класове : - АМ „Хемус“ – 18,597 km; - пътища I-ви клас - 67,173 km; - пътища II-ри клас – 17,200 km; - пътища III-ти клас – 42,617 km. Общинската пътна мрежа е представена от 16 пътя с обща дължина 142,524 km. Пътната мрежа в общината е покрита с трайна асфалтова настилка, като общата преценка е, че 80% от пътищата са в добро и средно състояние, а 20% са в лошо. Разположението на републиканската пътна мрежа спрямо селищата в общината е благоприятно по отношение на КАВ. Пътища от I-ви и II-ри клас не

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

преминават през населени места, а в повечето случаи, тангират регулационните им граници. Изключение са третокласни пътища, преминаващи през селата Струино, Мадара, Ивански, Ветрище, Вехтово и Друмево. На територията на град Шумен е изградена 220 km градска пътна мрежа, изцяло покрита с трайни настилки, от които 90% с асфалт и 10% с паваж.

Както в община Шумен, така и в много други български общини, замърсяването на въздуха с прахови частици е най-вече в резултат от лоши градоустройствени решения и незадоволителното състояние на уличната мрежа и обществените пространства в населените места.

Индивидуалното отопление на жилищните сгради на твърдо гориво също може да се разглеждат като фактор, водещ до замърсяване на атмосферния въздух. Оценката на емисиите от битовото отопление на територията на общината като цяло е трудно да бъде определена, тъй като е необходимо да се разполага с точна информация за броя на домакинствата, тяхното разпределение по жилищни квартали и комплекси, начина на отопление и консумацията на течни, газообразни и твърди горива (дърва, въглища, брикети) от всяко домакинство.

Емисии от промишлени предприятия

Съгласно „Програма за намаляване на нивата на замърсяване по показател фини прахови частици (ФПЧ10) в атмосферния въздух на територията на община Шумен с период 2023-2027 г., промишлеността в Община Шумен не причинява съществено замърсяване на атмосферния въздух. Максималната средногодишна концентрация причинена от промишлеността е 2.16 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ в района на „Хан Омуртаг“. В пункта на наблюдение средногодишната концентрация на ФПЧ10 за 2021, причинена от промишлеността е 0.023 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

За периода след 2017г в качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Община Шумен са настъпили съществени положителни промени.

Таблица 14 Емисии и средногодишни концентрации на ФПЧ10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ през 2017г и 2021г.

Източник	Емисии t/y		СГК концентрации на ФПЧ 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$			
			в пункта		максимална	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021
индустрия	18.6	14.5	0.07	0.02	3.25	2.16
бит	87.6	72.99	10.65	3.81	15.3	9.15
транспорт	150.5	153.1	8.4	8.72	23.5	25.9
Общо с фон	-	-	30.8 34.0*	22.5 24.7*	42.9	35.9

* измерено в пункта на наблюдение

Източник: „Програма за намаляване на нивата на замърсяване по показател фини прахови частици (ФПЧ10) в атмосферния въздух на територията на община Шумен с период 2023-2027 г.

Данните в таблица 14 показват, че промишлеността не е фактор за КАВ. Отделянето на емисиите става във височина и концентрациите които те причиняват са незначителни.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Съгласно изискванията на чл. 27 от ЗЧАВ, община Шумен има разработена "Програма за намаляване на нивата на замърсителите и достигане на установените норми за нивата на фини прахови частици /ФПЧ₁₀/ в атмосферния въздух на територията на община Шумен с период на действие 2018-2022 г.". Същата е приета с Решение № 929 по Протокол № 38 от 29.11.2018 г. на заседание на Общински съвет – Шумен.

С цел подобряване качеството на атмосферния въздух и намаляване емисиите на ФПЧ₁₀ през 2020 г. община Шумен е изпълнила следните мерки:

Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух в Община Шумен, 2018-2022г.	Индикатори
Спазване на задължителни изисквания за енергийна ефективност при въвеждане в експлоатация на нови сгради;	123 броя въведени в експлоатация нови сгради и постройки, за 53 бр. от които са приложени мерки за енергийна ефективност
Провеждане на информационни кампании сред населението за замяна на отоплението с твърдо гориво с алтернативни горива	На интернет страницата на Общ. Шумен е публикувана информация за изискванията към дървесината за битово отопление
Смяна на горивната база на обществените сгради отопляващи се на течни и твърди горива чрез преминаване на природен газ или отоплителни уреди с висока степен на изгаряне.	Подмяна на отоплителната система в 2 бр. детски градини
Разширяване на „синя“ зона. Въвеждане на еко стикер	289 000 броя събрани такси Не е въведен еко стикер
Забрана за движение за товарни автомобили по определени улици	2 броя; 4 км-дължина на улиците със забрана за движение на товарните автомобили Не са въведени нови ограничения
Ограничаване достъпа на тежкотоварни автомобили в ЦГЧ – пътни знаци; използване на алтернативни пътища и обходни улици. (бул. „Симеон Велики“, „Мадара“, „Велики Преслав“, „Ришки проход“, пл. „Оборище“, „Ал.Константинов“)	Издадени 18 удостоверения за определяне на маршрут за движение извън ЦГЧ на тежкотоварни автомобили, транспортиращи строителни отпадъци и земни маси от строителни обекти
Изготвяне и реализация на проект за преразпределяне и оптимизация на паркоместата съобразно необходимостта и възможността на отделните градски части	Има изготвен проект, който се реализира поетапно в зависимост от наличието на финансов ресурс
Оптимизиране организацията на работата на светофарите на светофарно регулирани натоварени кръстовища с цел избягване на струване на автомобили работещи на ниски обороти	Приет и реализиран проект „Зелена вълна“. Поддържа се ежегодно
Модернизиране на съществуващия автопарк от училищни автобуси, за привеждане в съответствие с европейските екологични изисквания	Поддържане на 10 бр. училищни автобуси в техническа изправност и оборудване в

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

	съответствие с изискванията на 2 бр. нови автобуси
Редовно (по изготвен график) измиване на улиците с най-високо ниво на запрашеност	Ежемесечно се представят протоколи и отчети от почистващите фирми
Приоритетно почистване (миене) на всички улици от централната регулация и най-натоварените основни улици по предварително изготвен график.	16 броя протоколи от извършен контрол и ежемесечни отчети от почистващите фирми
Модернизирани на почистващата техника за метене и миене на уличната мрежа (EURO6): мотометачка – 5 броя, мотомиячка – 4 броя	Почистването се извършва с 2 броя водоноски ст-рт „Евро 6С“ 2 броя метачки стандарт „Евро 6С“ 2 броя метачки стандарт „Евро 6“
Постоянна поддръжка на пътната мрежа (своевременно извършване на ремонтни работи) и поддържане на техническа изправност на настилките на уличната мрежа. Едновременна програма на ремонтите по подземната инфраструктура и качествено възстановяване на пътната настилка.	43 362 кв. м Цялостна подмяна и изкърпване на улична настилка; Съставени 222 бр. протоколи за възстановяване на настилки след разкопаване
Изготвяне и реализация на проекти за ремонт/реконструкция на уличната мрежа	1 брой приет и реализиран проект
Навременно премахване на останалото от зимата опесъчаване	броя протоколи от извършените дейности по почистването
Зимно снегопочистване със специализирани препарати	5 броя протоколи от извършените дейности по почистването
Изготвяне на графици и контрол за изпълнението им за поддържане чистотата на местата за обществено ползване, чрез миене, метене, сметосъбиране и сметоизвозване.	Изготвени графици Извършва се ежемесечен контрол по изпълнението им
Ежегодна поддръжка на зелените площи, с подходяща /характерна/ дървесна и храстова растителност и добавянето на нова при необходимост.	Косене, плевене, поливане, оформяне на корони на дървета и храсти
Стриктен контрол за взетите необходими мерки при извършване на строително ремонтни дейности с цел ограничаване разпространението на прах (екраниращи платна, измиване на камионите, когато колелата са кални, преди напускане на обекта, оросяване и др.)	За всяка проверка се съставя констативен протокол За констатирани нарушения са издадени 52 НП
Контрол върху предоставено ползване “тротоарни платна” при строителни и ремонтни дейности	води се регистър 114 бр. издадени разрешения
Контрол на изхвърлянето на строителни отпадъци с оглед избягването на формиране на нерегламентирани сметища.	За всяка проверка се съставя констативен протокол За констатирани нарушения са издадени 9 бр. НП
Съвместен контрол с РИОСВ на емисиите от неподвижни източници, при получени жалби и сигнали	Не е възниквала необходимост

Публикуване на актуални данни за КАВ на интернет страницата на община Шумен	Осигурен е достъп до Ежедневен бюлетин за качеството на атмосферния въздух в страна, публикуван на интернет страницата на ИАОС
---	--

С Решение № 917 по протокол №45 от 23.02.2023 г. на ОС е приета „Програма за намаляване на нивата на замърсяване по показател фини прахови частици (ФПЧ10) в атмосферния въздух на територията на община Шумен с период 2023-2027 г.“ В нея са предвидени мерки, приоритизирани съгласно приноса на всеки от секторите отделящи емисии:

- намаляване емисиите на ФПЧ10 от битовия сектор.
- намаляване на емисиите на ФПЧ10 от вторичен унос/ресуспензия
- намаляване емисиите на ФПЧ10 от транспорта
- намаляване на ФПЧ10 от неорганизираните емисии - от строителни дейности, изгаряне на отпадъчни материали и др.
- намаляване на емисиите на ФПЧ10 от промишлените предприятия

Възможни мерки в отделните сектори

Мерки в сектор битовото отопление

- подмяна на печки на дърва и въглища с екологични алтернативи,
- разширяване на газопреносната мрежа.
- използване на суха дървесина за отопление от домакинствата

Мерки за намаляване емисиите на ФПЧ10 от транспорта

- ограничаване на транзитния и прекъснат трафик през централната градска част – създаване на зони с ниски емисии
- повишаване на екологичния клас на автотранспорта
- намаляване на средногодишния пробег и принудителния престой на МПС, чрез развитие, оптимизиране организацията на транспорта и повишаване на привлекателността на обществения градски транспорт.
- създаване / разширяване на условията за ползване на велосипеди и тротинетки

Мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ10 от вторичен унос/ресуспензия

- миенето и машинното метене на уличните платна
- подобряване на състоянието на пътната настилка.
- премахване на „калните петна“ в междублокови и други обществени пространства
- контрол за предотвратяване на паркирането в зелени площи

Мерки за намаляване на ФПЧ10 от неорганизираните емисии

- контрол и налагане на санкции на строителни или ремонтни дейности замърсяващи атмосферния въздух
- контрол и налагане на санкции за изгаряне на отпадъчни материали и др.

Мерки за контрол на емисиите на ФПЧ10 от промишлените предприятия

- Създаване на база данни от контролни и собствени измервания на емисиите отделяни от промишлените предприятия

Изводи и препоръки:

- ✓ *Община Шумен е включена към зоните/териториалните единици в рамките на РОУКАВ Северен/Дунавски район, в който са превишени пределно допустимите норми за КАВ.*
- ✓ *За 2020 г. концентрациите на ФПЧ10, следени в АИС „Шумен“ са под установените норми за опазване на човешкото здраве.*
- ✓ *Битово отопление може да се разглежда като основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което ще допринесе за ограничаване на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които се характеризират с високо съдържание на сяра.*
- ✓ *Състоянието на пътната мрежа и автомобилния парк, може да се разглежда като втори по значимост фактор, включително вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици;*

3. ВОДИ

3.1 Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Основополагащият закон, уреждащ собствеността и управлението на водите на територията на Р. България е **Закона за водите (ЗВ)**, в сила от 28.01.2000 г., изм. и доп. ДВ. бр. 20 от 11 Март 2022 г. и бр. 102 от 23.12.2022 г.

Целта на закона е да осигури интегрирано управление на водите в интерес на обществото и за опазване на здравето на населението, като и да създаде условия за:

1. осигуряване на достатъчно количество и добро качество на повърхностните и подземните води за устойчиво, балансирано и справедливо водоползване;
2. намаляване на замърсяването на водите;
3. опазване на повърхностните и подземните води и водите на Черно море;
4. прекратяване на замърсяването на морската среда с естествени или синтетични вещества;
5. намаляване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетни вещества;
6. прекратяване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетно опасни вещества;

7. предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите.

Управлението на водите и на водностопанските системи и съоръжения се осъществява от голям брой институции на централно, басейново, регионално и местно ниво, поради което координацията и взаимодействието между тях е от изключително значение за провеждане на успешна политика в разглеждания сектор.

На местно ниво общините чрез общинските съвети и кметовете на общини са натоварени със следните функции, съгласно Закона за водите (ЗВ):

Общинският съвет:

1. приема програма за развитието на водоснабдяването и канализацията на територията на общината в съответствие с Плановите за управление на речните басейни, Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията, плана за интегрирано развитие на общината и програмата за реализирането му, с регионалния генерален план на ВиК системите и съоръженията на обособената територия и генералните планове на агломерации над 10 000 е. ж. на ВиК системите и съоръженията;
2. приема програма за реструктуриране на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
3. приема и предлага за одобряване от съответните общи събрания на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала, програми за реструктурирането им;
4. одобрява договорите за възлагане и за контрол на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик на капитала;
5. изразява становище по разработените от ВиК операторите бизнес планове;
6. определя представители на общината в органите за управление на търговските дружества - ВиК оператори, с общинско участие в капитала;
7. определя представител на общината в съответната асоциация по ВиК и съгласува мандата му;
8. отговаря за координирането на управлението на ВиК системите и съоръженията на обособената територия в предвидените в закона случаи.

Кметът на общината:

разработва и предлага за одобрение от общинския съвет програмата за развитие на ВиК системите;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

осъществява координацията по подготовката и реализацията на проектите за ВиК инфраструктура, които се реализират с безвъзмездна помощ чрез оперативните програми, финансирани от Кохезионния и Структурните фондове на Европейския съюз;

предвижда в общите и подробните устройствени планове мероприятията, необходими за развитието на водоснабдяването и канализацията в общината, в съответствие с регионалните генерални планове и генералните планове на агломерациите над 10 000 е. ж.;

сключва договорите за възлагане на управлението на търговските дружества - ВиК оператори, в които общината е едноличен собственик, или когато е собственик на над 50 на сто от капитала, ако е оправомощен от общото им събрание;

определя основните показатели за дейността на ВиК операторите по т. 4 и за развитието им в съответствие с одобрените от КЕВР бизнес планове, контролира изпълнението им и го отчита пред общинския съвет;

участва като представител на общината в съответната асоциация по ВиК;

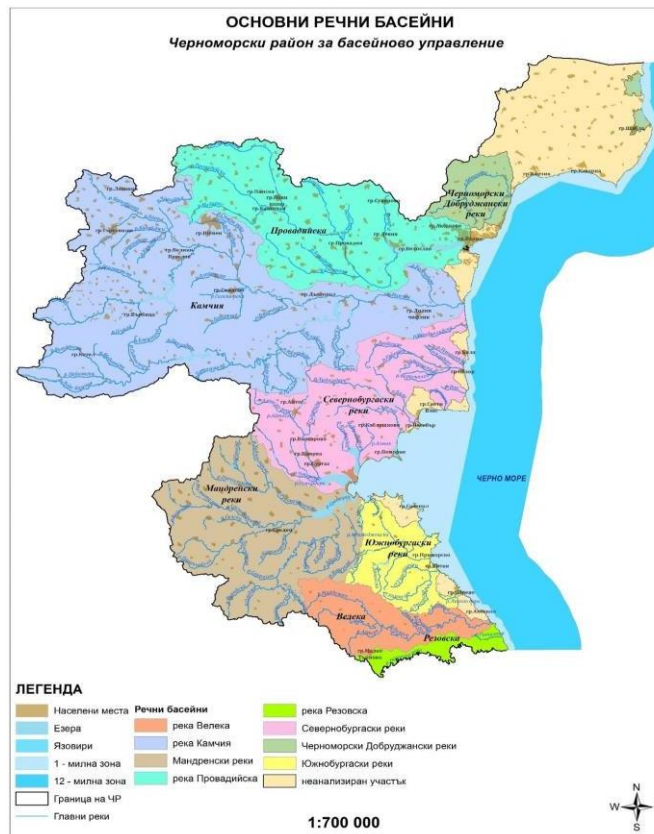
осъществява контрол в предвидените от закона случаи.

3.2. Състояние на повърхностни води

Държавната политика по управление на водите цели постигане и поддържане на добро състояние на всички подземни, повърхностни и морски води, като ресурс от особено значение за живота на планетата, както и ограничаване на вредните въздействия върху човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност. На национално ниво, политиката по управление на водите се осъществява от Министерството на околната среда и водите (МОСВ), подпомагано от Дирекция „Управление на водите“, а на басейново ниво – от 4 Басейнови дирекции/БД/: БД Дунавски район с център гр. Плевен, БД Черноморски район с център гр. Варна, БД Източнобеломорски район с център гр. Пловдив и БД Западнбеломорски район с център гр. Благоевград.

Управлението на водните басейни на територията на община Шумен се извършва от Басейнова Дирекция за управление на водите – Черноморски район с център гр. Варна (БДЧР).

В хидроложко отношение Община Шумен попада в черноморска водосборна област, в поречието р. Камчия.

Фигура 11 Основни речни басейни в Черноморски район за басейново управление

Основните реки, преминаващи през територията на общината, които формират повърхностния отток на водите са Голяма Камчия, Поройна, Стара река, Мадара, Пакоша и Провадийска. Характерният релеф определя различните посоки на теченията, както и принадлежността им към водосборите на две реки – Камчия и Провадийска, чиито басейни попадат в Екорегия № 12 „Понтийска Провинция“ в Черноморския район за басейново управление на водите. Северната част от територията се отводнява от р. Провадийска. За останалата територия, главната събирателна и отводнителна артерия е р. Голяма Камчия.

В южната част на общината от северозапад на югоизток, на протежение от 16 – 17 km протича част от средното течение на река Голяма Камчия. На територията на община Шумен в река Голяма Камчия се вливат два по-големи притока – реките Поройна и Стара река. В западната част на общината протича почти цялото течение на река Пакоша (Лакоша, 33 km). На север през землището на село Велино преминава участък от около 4 km от горното течение на Провадийска река. Протича в източна посока в широка долина, като преди село Мадара напуска пределите на община Шумен.

Река Камчия е най-голямата река на Балканския полуостров, която се влива в Черно море. Реката и нейните притоци заемат района между разклоненията на източна Стара планина. Тя се образува от сливането на реките Голяма Камчия и Луда Камчия, като за условно начало

е приета Голяма Камчия. Общата водосборна площ на поречието е 5 358 км². Река Голяма Камчия води началото си от широк напречен рид на Източния Предбалкан – Лиса планина. Тече в посока североизток-изток. На територията на община Шумен навлиза от запад в землището на гр. Шумен. В посока изток преминава южно от с. Мараш и северно от с. Салманово, след което променя посоката си на югоизток-юг. На границата на землищата на селата Радко Димитриево, Салманово и Ивански приема отляво р. Поройна, а след с. Ивански приема отляво и Стара река. Тече в южна посока и напуска общинската територия. Долината на р. Голяма Камчия на територията на община Шумен е с трапецовиден профил, с ниски слабо залесени склонове и сравнително тясно корито.

Река Пакоша води началото си от извор в село Звегор, община Хитрино. На територията на община Шумен реката навлиза от север в землището на с. Струйно. Преминава от западната страна на селището, тече на югоизток, след което завива наляво, заобикаля от север възвишението Фисека и напуска общинската територия. След изтичането си от яз. Фисека, р. Пакуша навлиза отново в община Шумен. Преминавайки южно от селата Черенча, Средня и Новосел, приема множество къси притоци от западните склонове на Шуменското плато и напуска територията.

Река Поройна води началото си от извор в централната част на Шуменското плато, м. Висока поляна. Тече на изток в дълбока залесена долина, преминава през общинския център – гр. Шумен, където приема отляво р. Енчова. Навлизайки в землището с. Дибич, тече в южна посока, преминава през населеното място, продължава на юг, преминава източно от с. Радко Димитриево и южно от него се влива в р. Камчия.

Стара река води началото си от извор северно от гр. Шумен. Тече на югоизток като заобикаля от североизток града и с. Васил Друмев. Завива на юг и преминава между селата Илия Блъсково и Благово, Ветрище и Вехтово. Запазва посоката си и протича покрай с. Ивански от изток. Приема къси притоци от западните склонове на Провадийското и Роякското плато. В южния край на селото се влива отляво в р. Голяма Камчия.

Река Провадийска води началото си от хълмиста местност 2 km над с. Добри Войниково. Водосборната област на река Провадийска е ограничена от поречието на р. Русенски Лом, Черноморските Добруджански реки и р. Камчия. Площта на водосборната област на поречието е 2132 km² с дължина на реката 119 km. Тече в югоизточна посока, която посока запазва до вливането си в Белославското езеро. Река Провадийска има осем притока, от които по-значителни са: Крива река – дължина 48 km и водосборна област 218 km²; Главница - дължина 41 km, водосборна област - 375 km² и Девненска - дължина 27 km, водосборна област 201 km².

След извършената актуализация на границите на екорегииите, Черноморски район за басейново управление попада в следните екорегииии: - Екорегииии 12 - Понтийска провинция- за вътрешните повърхностни води;- Екорегииии Черно море - за крайбрежните морски води.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Повърхностните водни тела са актуализирани, съгласно разработения и одобрен национален „подход за определяне/актуализация на границите на повърхностните водни тела при актуализацията на ПУРБ. Актуализацията на границите на водните тела, за всяка от категориите повърхностни води, е извършена на база на актуализацията на границите на типовете и на анализа на антропогенния натиск, и въздействие, и в съответствие с изискванията на Закона за водите, Наредба № Н-4 от 14.09.2012 г. и Ръководство № 2 „Идентифициране на водните тела“, разработено в рамките на Общата стратегия за прилагане на РДВ. Целта е да се определят отделни участъци от повърхностните води, които се явяват самостоятелни и значими единици от гледна точка на управление на водите. Водните тела са основната единица за управление на водите. В резултат от извършената актуализация броят на повърхностните водни тела в басейновия район се е увеличил от 153 на 205 броя. В Черноморски район за басейново управление са идентифицирани 4 категории повърхностни води – „реки“, „езера“, „преходни води“ и „крайбрежни води“. Към категория „реки“ се отнасят и язовирите, образувани чрез преграждане на река. Независимо от това, те притежават характеристики на езера и се типологизират като езера. От друга страна, водните тела се класифицират като: - силно модифицирани (СМВТ) изменените спрямо естественото им състояние водни обекти или части от тях в резултат на човешка дейност с цел защита от наводнения, водоползване или други икономически или социално значими дейности; - изкуствени (ИВТ) – създадени вследствие на човешка дейност.

В резултат от прилагането на подходите в Черноморски район за басейново управление на водите са окончателно определени: 43 броя СМВТ, което представлява приблизително 21% от всички 205 броя повърхностни водни тела или 14,04 % от територията на БД и 4 броя ИВТ, което представлява 1,95% от всички 205 броя повърхностни водни тела или по - малко 1% от територията на БД.

Съгласно актуализирания ПУРБ-2016-2021г. и Писмо №08-00-217/2 от 02.10.2017г. на БДЧР-Варна, на територията на община Шумен са определени повърхностни водни тела от две категории – „река“ и „езеро“:

Таблица 15 Повърхностни водни тела категория „река“ и „езеро“ на територията на област Шумен

№	Код на повърхностното водно тяло	Речен басейн	Име на повърхностното водно тяло	Категория на повърхностното водно тяло	СМВТ/ИВТ/ Естествено водно тяло
1	BG2KA700R017	р. Камчия	р. Златарска от извор до вливане в р. Камчия	река	естествено
2	BG2PR800R016	р. Провадийска	р. Мадара от кв. Макак, гр. Шумен до вливане в р. Провадийска	река	естествено

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

3	BG2KA800R026	р. Камчия	р. Чираджи (Пакоша) от яз. "Фисек" до вливане в р. Врана	река	естествено
4	BG2KA578R1203	р. Камчия	I участък: р. Камчия – от вливане на р. Поройна/Боклуджадере до вливане на река Токатдере (Лопушна) при с. Арковна;	река	СМВТ
			II участък: Аркотински пролом, р. Камчия – от вливане на река Токатдере (Лопушна) при с. Арковна до въжен мост от с. Камен дял за Гара Партизани		СМВТ
5	BG2KA700R016	р. Камчия	р. Стара река (Текедере) от извор до вливане в р. Камчия	река	естествено
6	BG2KA900R1019	р. Камчия	р. Камчия от преди гр. В. Преслав (Омуртагов мост) до вливане на р. Врана	река	СМВТ
7	BG2PR900R015	р. Провадийска	р. Провадийска – от преди с. Каменяк до гр. Каспичан	река	естествено
8	BG2PR345R1007	р. Провадийска	р. Главница – от извора до вливане на р. Аннадере	река	естествено
9	BG2PR800R018	р. Провадийска	р. Мадара – от извора до кв. Макак, гр. Шумен	река	естествено
10	BG2KA800R025	р. Камчия	р. Чираджи (Пакоша) от извор до яз. Фисек	река	естествено
11	BG2KA578R1103	р. Камчия	р. Поройна от извор до вливане в р. Камчия	река	естествено
12	BG2KA578R1003	р. Камчия	I участък: р. Камчия от вливане на река Врана до вливане на р. Поройна/Боклуджадере	река	СМВТ
			II участък: р. Врана от вливането на р. Керизбунар до вливане в р. Камчия		СМВТ
13	BG2KA800L027	р. Камчия	яз. "Фисек"	река	СМВТ

За оценка на химичното и екологичното състояние на повърхностните водни тела на територията на община Шумен са ползвани данни от БДЧР , ПУРБ 2016-2021 г.

Таблица 16 Химично и екологично състояние/потенциал на повърхностни водни тела на територията на област Шумен

№	Код на повърхностно водно тяло	Име на повърхностното водно тяло	Екологично състояние/ потенциал	Химично състояние
1	BG2KA700R017	р. Златарска от извор до вливане в р. Камчия	Умерено	Добро
2	BG2PR800R016	р. Мадара от кв. Макак, гр. Шумен до вливане в р. Провадийска	Умерено	Добро
3	BG2KA800R026	р. Чираджи (Пакоша) от яз. "Фисек" до вливане в р. Врана	Умерено	Добро
4	BG2KA578R1203	I участък: р. Камчия – от вливане на р. Поройна/Боклуджадере до вливане на река Токатдере (Лопушна) при с. Арковна	Лошо	Непостигащо добро
		II участък : Аркотински пролом, р. Камчия – от вливане на река Токатдере (Лопушна) при с. Арковна до въжен мост от с. Камен дял за Гара Партизани		
5	BG2KA700R016	р. Стара река (Текедере) от извор до вливане в р. Камчия	Много лошо	Добро
6	BG2KA900R1019	р. Камчия от преди гр. В. Преслав (Омуртагов мост) до вливане на р. Врана	Лошо	Добро
7	BG2PR900R015	р. Провадийска-от преди с. Каменяк до гр. Каспичан	Лошо	Добро
8	BG2PR345R1007	р. Главница-от извора до вливане на р. Аннадере	Добро	Няма данни
9	BG2PR800R018	р. Мадара-от извора до кв. Макак, гр. Шумен	Умерено	Няма данни
10	BG2KA800R025	р. Чираджи (Пакоша) от извор до яз. Фисек	Умерено	Добро
11	BG2KA578R1103	р. Поройна от извор до вливане в р. Камчия	Много лошо	Добро
12	BG2KA578R1003	I участък: р. Камчия от вливане на река Врана до вливане на р. Поройна/Боклуджадере	Лошо	Непостигащо добро
		II участък: р. Врана от вливане на р. Керизбунар до вливане в р. Камчия		
13	BG2KA800L027	яз. "Фисек"	Много лошо	Няма данни

Източник: ПУРБ 2016 – 2021 г. БДЧР

Оценката на състоянието по физикохимичните елементи за качество е извършена съгласно класификационната система, регламентирана с Наредба № Н-4 / 14.09.2012 г. за характеризирание на повърхностните води. Скалата за оценка включва следните физикохимични елементи за качество: съдържание на разтворен кислород, БПК5, амониев, нитритен и нитратен азот, общ азот, фосфати и общ фосфор.

Наблюдаваните физико-химични показатели и информация за състоянието на база средногодишните стойности (за 2020 г.) са представени в приложената Таблица 15. Превишения на стандартите за качество за специфични замърсители през 2020г., съгласно горечитираната наредба, са регистрирани както следва:

Таблица 17 – Средно - Годишни стойности на основни физико-химични показатели за 2020 г., на повърхностни водни тела на територията на област Шумен

№	Код на повърхностното водно тяло	Име на повърхностното водно тяло	Показатели, влошаващи състоянието
1	BG2KA700R017	р. Златарска от извор до вливане в р. Камчия	МЗБ
2	BG2PR800R016	р. Мадара от кв. Макак, гр. Шумен до вливане в р. Провадийска	NO ₂ -N, NO ₃ -N, N общ
3	BG2KA800R026	р. Чираджи (Пакоша) от яз. "Фисек" до вливане в р. Врана	NO ₃ -N, N общ
4	BG2KA578R1203	I участък: р. Камчия – от вливане на р. Поройна/ Боклуджадере до вливане на река Токатдере (Лопушна) при с. Арковна; II участък : Аркотински пролом, р. Камчия – от вливане на река Токатдере (Лопушна) при с. Арковна до въжен мост от с. Камен дял за Гара Партизани	МЗБ, МФ, ФБ, БПК, N-NH ₄ , N- NO ₂ , N-total, P-PO ₄
5	BG2KA700R016	р. Стара река (Текедере) от извор до вливане в р. Камчия	БПК5, NH ₄ -N, NO ₂ - N, NO ₃ -N, N общ, P-PO ₄ , P-P общ
6	BG2KA900R1019	р. Камчия от преди гр. В. Преслав (Омуртагов мост) до вливане на р. Врана	МЗБ, МФ, ФБ, Риби, БПК, N-NH ₄ , N-NO ₂ , N-NO ₃ , N-total, P-PO ₄ , P-total
7	BG2PR900R015	р. Провадийска-от преди с. Каменяк до гр. Каспичан	МФ, БПК, N-NO ₃ , N-total
8	BG2PR345R1007	р. Главница-от извора до вливане на р. Аннадере	P-P общ
9	BG2PR800R018	р. Мадара-от извора до кв. Макак, гр. Шумен	БПК5, NO ₂ -N, NO ₃ -N, N общ
10	BG2KA800R025	р. Чираджи (Пакоша) от извор до яз. Фисек	БПК5, NO ₃ -N, N общ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

11	BG2KA578R1103	р. Поройна от извор до вливане в р. Камчия	БПК5, NH ₄ -N, NO ₂ - N, N общ, P-PO ₄ , P-P общ
12	BG2KA578R1003	I участък: р. Камчия от вливане на река Врана до вливане на р. Поройна/Боклуджадере	МЗБ,МФ,Риби,БПК,N-NH ₄ , N-NO ₂ ,N-NO ₃ ,N-total,P-PO ₄ , P-total
		II участък: р.Врана от вливане на р.Керизбунар до вливане в р. Камчия	
13	BG2KA800L027	яз. "Фисек"	ФП,БПК,N-NH ₄ ,N-NO ₂ , N- NO ₃ ,N-total,P-total

Източник: БДЧР

Констатираното влошено състояние по основните физико-химични елементи за качество е обусловено от следните фактори:

- замърсяване с минерални форми на азот от дифузни източници (земеделски практики);
- речен отток, съчетан със замърсяване от населени места под 2000 е. ж. без ПСОВ.

3.3. Състояние на подземни води

На територията на община Шумен са разположени следните подземни водни тела:

Таблица 18 Подземни водни тела на територията на община Шумен

Код на ВТ	Наименование на ВТ
BG2G000J3K1041	Карстови води в малм-валанж
BG2G000J3K1040	Карстови води в малм-валанж
BG2G000K1HB037	Пукнатинни води във валанж-хотрив-апт Шумен-Търговище
BG2G000K1HB036	Пукнатинни води в хотрив-барем-апт Каспичан-Тервел-Крушари
BG2G00000K2032	„Карстови води в горна креда турон-мастрихт Провадийска синклинала
BG2G00000K2031	Карстови води в горна креда турон-мастрихт Каспичан
BG2G00000K2030	Карстови води в горна креда-мастрихт Шуменско плато
BG2G00000PG027	Порови води в палеоген - еоцен, олигоцен Провадия
BG2G00000Q004	Порови води в кватернера на р. Врана
BG2G00000Q003	Порови води в кватернера на р. Провадийска

Източник: БДЧР

Общата оценка на химичното и количествено състояние на ПВТ на територията на община Шумен, съгласно данни от ПУРБ 2016 – 2021 г. е както следва:

Таблица 19 Количествено и химично състояние на ПВТ на територията на област Шумен

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Код на ВТ	Наименование на ВТ	Обща оценка на химичното състояние	Обща оценка на количественото състояние	Експлоатационен индекс	Разполагаем ресурс и l/s
BG2G000J3K1041	Карстови води в малм-валанж	Добро	Добро	42	6547
BG2G000J3K1040	Карстови води в малм-валанж	Добро	Добро	13	2470
BG2G000K1НВ037	Пукнатинни води във валанж-хотрив-апг Шумен-Търговище	Лошо	Добро	45	54
BG2G000K1НВ036	Пукнатинни води в хотрив-барем-апг Каспичан-Тервел-Крушари	Лошо	Добро	7	369
BG2G00000K2032	„Карстови води в горна креда турон-мастрихт Провадийска синклинала	Лошо	Добро	23	201
BG2G00000K2031	Карстови води в горна креда турон-мастрихт Каспичан	Добро	Добро	0,2	66
BG2G00000K2030	Карстови води в горна креда- мастрихт Шуменско плато	Добро	Добро	15	128
BG2G00000PG027	Порови води в палеоген-еоцен, олигоцен Провадия	Лошо	Добро	3	659
BG2G000000Q004	Порови води в кватернера на р. Врана	Лошо	Добро	55	228
BG2G000000Q003	Порови води в кватернера на р. Провадийска	Лошо	Добро	53	239

Източник: ПУРБ 2016-2021 г., БДЧР

В следващата таблица са представени определените водни ресурси, допустими за черпене от кладенци за собствени потребности на жителите на община Шумен в подземните водни тела на територията на общината.

Таблица 20 Водни ресурси, допустими за водочерпене от ПВТ

Наименование на ПВТ	Код на ВТ	Населено място	Брой регистрирани кладенци	Черпено количество от кладенци за собствени потребности, l/s
Порови води в кватернера на р. Врана	BG2G000000Q004	с. Благово	15	0,12
		с. Вехтово	22	0,176
		с. Дибич	14	0,112
		с. Ивански	42	0,336
		с. Салманово	58	0,464
Пукнатинни води в хотрив-барем-апт Каспичан	BG2G000K1НВ036	с. Белокопитово	57	0,456
		с. Велино	15	0,12
Пукнатинни води във валанж-хотрив-апт Шумен-Търговище	BG2G000K1НВ037	с. Васил Друмев	99	0,976
		с. Градище	39	0,312

Източник: БДЧР

3.4. Състояние на минерални води

Минералните води са разпространени по цялата територия на Република България. Природните условия, в които се формират допринасят за изключително разнообразния им състав, свойства и температурата от 20°C до 100°C, както и обогатяването им с ценни микрокомпоненти и газове, включително и множество биологично-активни микрокомпоненти. Като цяло минералните води на България са чисти. Тяхната висока температура е белег за техния дълбочинен произход, защитеността им от повърхностни влияния и формирането им при специфични условия, които определят лечебните им свойства. За преобладаващата част от българските минерални води е характерна ниската минерализация и солево съдържание по малко от 1 г/л. Голямото разнообразие на минерални води в България дава възможност те да бъдат използвани за различни по вид цели и стопански дейности. Съгласно българското законодателство минералните води се ползват чрез предоставяне на концесия или издаване на разрешително за водоземане по реда на Закона за водите от съответния компетентен орган (директор на Басейнова дирекция или кмет на община). Най-значимите находища, разкрити с повече от 500 водоизточника, с доказани качества на минералните води, са изключителна държавна собственост. Те са 102 на брой и са изчерпателно изброени в Приложение 2 на Закона за водите. Останалите находища и проявления на минерална вода са публична общинска собственост.

Находище на минерална вода - изключителна държавна собственост, намиращо се на територията на община Шумен е - Мараш - област Шумен, община Шумен, с. Мараш,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

вписана в регистъра с Решение № 94/09.03.2011 г. Намира се на около 1км. Югозападно от с. Мараш, в местност „Кара Меше“. Минералната вода разкрита чрез сондаж № Р-2 от находище на минерална вода „Мараш“ е формирана в седиментите на дълбоко залягащия девонски водоносен комплекс. Девонският водоносен комплекс на територията на Варненския артезионски басейн е разкрит с единични сондажи. За девонският водоносен комплекс в разглеждания район се разполага с много оскъдни данни.

Основна роля при формирането на природния резервоар имат колекторите от пукнатинен тип, като в доломитната задруга преобладават пукнатинно-порови– квартернер тип колектори. В района на с. Мараш има изградени два сондажа – Р-1 и Р-2. В близост до сондаж № Р-2 има наличие на разсед, по който се осъществява и хидравличната връзка с малм-валанжския водоносен хоризонт. Съвременното открито подхранване на девонския водоносен комплекс няма, но в по-високите части на Северобългарското издигане, където отсъства значителен водоупор е възможно да се осъществява връзка с юрските и малм-валажските водоносни отложения, за което се съди по изменение на минерализация на водите и напорите в дълбочина. Подхранването на девонският водоносен хоризонт е възможно в районите на развитие на регионарните тектонски нарушения. Находището е разкрито с едно водовземно съоръжение – сондаж № Р-2 и е дълбок 2800,00м.

Със заповед № РД-1195/01.12.2005г. министърът на околната среда и водите е утвърдил експлоатационните ресурси на находище на минерална вода „Мараш“, както следва:

Таблица 21 Експлоатационни ресурси

Находище на минерална вода	Регионални експлоатационни ресурси от минерална вода по категории			Температура t (°C)	Регионални ресурси от хидрогеотермална енергия		
	Q _{EP1} (л/сек)	Q _{EP2} (л/сек)	S _{ДОП} М		Q (л/сек)	ΔT (t° C)	G ¹ _{екс} (kJ/s)
„Мараш“	-	7,2	-	67	-	-	-
	7,2						

Източник: МОСВ

Лечебно – профилактичните свойства на водата се определят от нейната висока минерализация и наличието на хлоридни, натриеви, калциеви и флуорни йони и на съдържанието на йод и бром.

3.5. Зони за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1 от ЗВ

Съгласно Закона за водите, зоните за защита на водите включват:

1. територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела – за питейно-битови нужди;
2. водните тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане;
3. зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително:
 - а) уязвими зони;
 - б) чувствителни зони;
4. зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;
5. защитени територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитанията и биологичните видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване;

1.) Чувствителни територии

Чувствителни зони

Определянето на чувствителни зони е регламентирано в изискванията на Наредба № 6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти. Министърът на ОСВ със заповед определя списък на чувствителните зони в съответствие с критериите, посочени в Приложение № 4 към чл. 12, ал. 1 от същата наредба.

Чувствителните и уязвими зони са територии, обявени за защитени, тъй като водните тела в тези зони са чувствителни към влиянието на хранителни съставки- биогенни елементи (основно азот и фосфор) във водата.

Нитратно уязвими зони

Уязвимите зони се определят в съответствие с изискванията на Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Тези зони са определени със Заповед №РД-660/28.08.2019 г. на министъра на околната среда и водите, където съгласно т.1 в Община Шумен има водни тела (таблица №21) определени, като води, които са замърсени и води, които са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, водните тела или части от тях.

Таблица 22 Водни тела замърсени и застрашени от замърсяване в Област Шумен

Код на ВТ	Наименование на ВТ
BG2G000000Q003	Порови води в кватернер в терасата на р. Провадийска
BG2G000000PG027	Порови води в палеоген-еоцен, олигоцен Провадия
BG2G000K1НВ037	Пукнатинни води във валанж-хотрив-апт Шумен-Гърговище
BG2G000K1НВ036	Пукнатинни води в хотрив-барем-апт Каспичан

Код на ВТ	Наименование на ВТ
BG2G000J3K1041	Карстови води в малм-валанж
BG2KA578R1003	I участък: р. Камчия от вливане на река Врана до вливане на р.Поройна/Боклуджадере
	II участък: р.Врана от вливане на р.Керизбунар до вливане в р. Камчия
BG2KA578R1103	р. Поройна от извор до вливане в р. Камчия
BG2KA578R1203	I участък: р. Камчия – от вливане на р. Поройна/Боклуджадере до вливане на река Токатдере (Лопушна) при с. Арковна
	II участък :Аркотински пролом, р. Камчия – от вливане на река Токатдере (Лопушна) при с. Арковна до въжен мост от с. Камен дял за Гара Партизани
BG2KA700R016	р. Стара река (Текедере) от извор до вливане в р. Камчия

Източник: МОСВ

Съгласно т.2 от същата заповед, като уязвими зони за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници, териториите на общините или части от тях са определени по обхват на уязвима зона по надморска височина, метри. Община Шумен е определена с пълен обхват на територията. Определените уязвими зони са за срок от четири години (т.3 от същата заповед).

2.) Зони за питейно – битово водоснабдяване

Съгласно чл. 7 от Рамковата директива за водите (РДВ), зоните за защита на водите са територии определени за водочерпене за човешка консумация, предназначени за питейно-битово водоснабдяване. Съгласно Заповед № РД-415/28.04.2004 г. на Министъра на околната среда и водите, на основание Наредба №12/18.06.2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно - битово водоснабдяване, в Черноморски район за басейново управление, това са трите язовира за питейно-битово водоснабдяване: “Камчия”, “Ясна поляна”, “Тича”. При актуализацията на ПУРБ (2016-2021г.) остават непроменени.

Съгласно действащия ПУРБ на територията на община Шумен е определената зона за защита на водите предназначени за питейно-битово водоснабдяване с код на повърхностно водно тяло BG2KA900L021 яз. Тича. Площта на язовира е 18,7 кв. км. с общ обем 311,8 мил. куб. м.

Съгласно действащия ПУРБ на територията на община Шумен са определени зони за защита на водите предназначени за питейно-битово водоснабдяване, както следва:

Таблица 23 Зони за защита на водите предназначени за питейно-битово водоснабдяване

Код на зоната за защита за питейно водоснабдяване	Име на водното тяло	Площ на водното тяло, кв.км
BG2KA900L021	яз. Тича	18,7

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

BG2G000000Q003	Порови води в кватернера на р. Провадийска	156,88
BG2G000000Q004	Порови води в кватернера на р. Врана	165,31
BG2G000000PG027	Порови води в палеоген-еоцен, олигоцен Провадия	898,29
BG2G000000K2030	Карстови води в горна креда-мастрихт Шуменско плато	53,4
BG2G000000K2032	Карстови води в Горна креда турон- мастрихт- Провадийска синклинала	959,92
BG2G0000K1hb036	Пукнатинни води в хотрив-барем-апт Каспичан	1228,46
BG2G0000K1hb037	Пукнатинни води в валанж-хотрив-апт Шумен -Търговища	1038,6
BG2G0000J3K1040	Карстови води в малм-валанж	3090,7
BG2G0000K1J3041	Карстови води в малм-валанж	2622,05

3.) Зони за опазване на стопански ценни видове риба и други водни организми

Определянето на този вид зони се извършва съгласно изискванията на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Наредба № 4 от 20.10.2000г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми и утвърдения Списък на министърът на околната среда и водите на стопански ценни видове риби и други водни организми.

Закона за рибарство и аквакултури (ЗРА) има за цел да осигури устойчиво развитие на рибните ресурси, възстановяване и опазване на биологичното равновесие и обогатяване на разнообразието на рибните ресурси във водните екосистеми, вкл. развитие на стопанския и любителския риболов и аквакултурите. В закона е регламентирано за стопански риболов да се ползва българският участък на р. Дунав и Черно море.

С Наредба № 4 от 20.10.2000 г. се регламентирант изискванията за качество на пресните води, обитавани от риби, чрез въвеждане норми за качество, с оглед на осигуряване защита на пресните води, които имат или биха имали възможност да поддържат живота на рибите (особено на тези, които са обект на стопански риболов). Наредбата определя и изискванията за качество на крайбрежните морски води и морски води, впадени в сушата, осигуряващи нормално съществуване и възпроизводство на ракообразни и мекотели, посредством въвеждане на норми за качеството. Въвежда се процедура по идентифициране на водите за обитаване от риби и установяване на програми за намаляване замърсяването на тези води.

Съгласно действащия към момента ПУРБ на БДЧР 2016 – 2021 г., на територията на община Шумен няма зони определени за опазване на стопански ценни видове риба и други водни организми.

4.) Зони определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане

Съгласно изискванията чл. 41 от ЗВ:

- общото ползване на водните обекти е правото на гражданите да ползват водите и/или водните обекти - публична държавна или общинска собственост за отдих, водни спортове и къпане;
- условията и редът за използване на водите и водните обекти се определят от областният управител - за публичната държавна собственост, и от общинския съвет - за публичната общинска собственост, в съответствие с издадените разрешителни за водовземане и ползване на водните обекти и по начин, който гарантира опазването на живота и здравето на населението и на околната среда.
- областният управител или кмета на общината са длъжни да обявят тези водни обекти, вкл. изискванията, условията или забраната за ползване, съответно ограничение или забрани на други видове използване, както и изисквания към обекти и дейности, съвместими с общото ползване;
- обявяването се извършва задължително и чрез поставянето на табели на определените места.

За зони за отдих, водни спортове и/или за къпане се определят водни тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане.

На територията на община Шумен няма определени зони за отдих, водни спортове и/или води за къпане.

5.) *Защитените територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване*

Защитени територии, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване. Те включват национални паркове, природни паркове, резервати, поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности. Същите са определени според изискването на националния подход за определяне на тези зони - целта за обявяване на ЗТ да е опазване на видове или местообитания, които са свързани с опазване на водите.

В ПУРБ 2016-2021 г. в ЧРБУ са включени 216 защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ). Съгласно Проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“ и утвърдения подход за „Определяне/Актуализиране на зони за защита на водите“ са идентифицирани 152 бр. защитени територии.

Таблица 24 Повърхностни водни тела, които попадат в защитени зони за опазване на типове природни местообитания и местообитания на видове растения и животни (без птици)

Код на ЗЗ	Име на ЗЗ	Код на ВТ	Площ на ВТ, км ²	Площ на частта от водното тяло, върху която попада ЗЗ, км ²
BG0000382	Шуменско плато	BG2KA578R1103	72,63	12,95

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

BG0000382	Шуменско плато	BG2KA700R016	130,1	0,6
BG0000382	Шуменско плато	BG2KA800R026	57,6	5,3
BG0000393	Екокоридор Камчия - Емине	BG2KA700R017	87,9	9,9
BG0000382	Шуменско плато	BG2PR800R018	79,25	9,6
BG0000421	Преславска планина	BG2KA578R1003	234,1	16,62
BG0000421	Преславска планина	BG2KA900R1019	81,3	3,9
BG0000104	Провадийско - Рояжско плато	BG2KA578R1203	183,09	86,5
BG0000104	Провадийско - Рояжско плато	BG2PR345R1007	263,6	112,5

3.6. Водоснабдителна мрежа

Във връзка с изискванията на Закона за водите на “Водоснабдяване и канализация” ООД Шумен № 003644 / 03.06.2005 год. е издадено разрешително за водоползване от язовир “Тича”. С Решение №168/15.08.2019г. за изменение на Разрешително №003644/03.06.2005 г./изменено с Решение №102/14.03.2011г., №N-222/10.11.2016 г., №101/01.08.2017г., №134/24.10.2017г./ за водовземане от яз. Тича за питейно-битово водоснабдяване на гр. Шумен, гр. Велики Преслав, с. Драгоево, с. Мокреш, с. Златар, с. Суха река, общ. Велики Преслав, обл. Шумен, е изменен „лимит на ползваната вода” до 29,0 млн.м³/годишно. Язовир Тича е със завирен обем от 312 млн. куб.м. и е построен през 1974 г. с цел напояване на земеделски земи и за промишлени нужди на предприятията в град Шумен. Поради недостиг на питейна вода за град Шумен към изграденият водопровод за промишлени води са построени в началото на 80-те години помпени станции за питейно водоснабдяване. До настоящия момент без пречистване се подава вода в град Шумен. Язовира се използва комплексно - за напояване, за питейно-битови нужди, за енергодобив.

Таблица 25 Параметри - водоизточници

Параметър	Ед. мярка	2020 г
Общ брой водоизточници (основни и резервни)	бр	242
в т.ч. повърхностни водоизточници	бр	1
в т.ч. подземни водоизточници	бр	241
Общ брой водоизточници, за които има действащо разрешително за водовземане	бр	131
	%	54,13%
Общ брой водоизточници, за които има учредена СОЗ	бр	93
	%	38,3%

Източник: ВиК ООД

На територията на “Водоснабдяване и канализация - Шумен” ООД, обслужващо населението на Шуменска област има 93 отделни и независими водоснабдителни системи, обслужващи 8 града и 143 села. Водоснабдителните системи се обслужват от съоръжения (резервоари, помпени станции и водопроводи) и водоизточници към тях: шахтови кладенци – 90 бр.;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

каптажи – 174 бр.; дълбоки сондажи – 50 бр.; язовири – 1 бр. Водоснабдителните системи могат да функционират самостоятелно, както и да бъдат групирани на териториален принцип по общини или технически райони. В зависимост от вида на водоизточника и неговия дебит, водоснабдителната система обхваща едно или повече населени места. При някои населени места водоподаването е от два и повече водоизточника. Доставянето на водата от водоизточниците до населените места се осигурява от общо 903 км довеждащи водопроводи, чието изграждане е започнало през 1926 г. от манесманови тръби. Изградената водопроводна мрежа се състои предимно от азбесто-циментови тръби - 70%, стоманени тръби - 22%, останалата част са от чугунени, РЕ, РУС и други. За разпределение на водните количества до потребителите са изградени 1464 км разпределителни водопроводи и 56842 бр. сградни водопроводни отклонения. Изградената водопроводна мрежа се състои предимно от азбесто-циментови тръби. Стоманените тръби съставляват около 10% от общата дължина на водопроводната мрежа. Увеличава се дела на подменена водопроводна мрежа с РЕ тръби - над 10%.

За нормалната експлоатация на водоснабдителните системи са изградени и функционират 155 броя помпени станции, с монтирани хоризонтални и потопени помпи, като препомпването на водните количества се осъществява на един или повече подема. За обеззаразяване водните количества, подавани за питейно-битови нужди във водоснабдителните системи функционират 60 броя хлораторни станции, като обеззаразяването се извършва с хлор-газ и белина. За акумулиране на водните количества са изградени 267 броя черпателни и напорни водоеми.

Таблица 26 Помпени станции и Резервоари

Параметър	Ед. мярка	2020 г
Резервоари (водоеми)	бр.	193
Общ обем на всички резервоари в експлоатация	м ³	90 470
Водоснабдителни помпени станции	бр.	155
Обща инсталирана мощност на всички ВПС в експлоатация	кВт	8 788
Черпателни резервоари при ПС	бр.	74
Общ обем на всички черпателни резервоари в експлоатация	м ³	9 110
Хидрофори	бр.	3
Обща инсталирана мощност на всички Хидрофори в експлоатация	кВт	8
Хлораторни станции	бр.	60

Източник: ВиК ООД

Използваната за питейно-битови цели вода е най-строго контролирания природен ресурс. Регионална здравна инспекция гр. Шумен извършва пробонабиране и анализ на питейната вода, подавана за водоснабдяване на населението на област Шумен от пунктове и с честота,

съгласно мониторинговата програма, разработвана ежегодно съвместно с „В и К – Шумен“ ООД. Пробонабирането се извършва от 318 пункта, разположени в различни части на населените места в област Шумен. Съгласно чл. 8 от Наредба №9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели органите на държавен здравен контрол проверяват чрез постоянен и периодичен мониторинг съответствието на подаваната към консуматорите питейна вода по показателите за качество и честота определени в приложенията на Наредбата. Постоянният мониторинг обхваща следните показатели: цвят, мирис, вкус, мътност, активна реакция, амониев йон, нитрити, нитрати, манган, остатъчен свободен хлор, електропроводимост, ешерихия коли и колиформи. Периодичният мониторинг обхваща следните групи показатели: физикохимични, микробиологични и радиологични, които се прецизират за всяка конкретна зона на водоснабдяване на база резултатите от предходни изследвания. Четири пъти годишно се изследва и водата от регистрираните 11 местни водоизточници (чешми) в землището на гр. Шумен.

3.6. Пречиствателни станции за питейни води (ПСПВ)

„Водоснабдяване и канализация – Шумен“ ООД започна изграждането на пречиствателна станция за питейни води, модерното съоръжение ще бъде изпълнено в съответствие с одобрения инвестиционен проект и се финансира от Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“, Административен договор №Д-34-11. Капацитетът на пречиствателната станция ще е 450 л/сек при нормален режим на работа и 600 л/сек при форсиран режим, или съответно на ден при нормален режим 41 213 м³, а при форсиран 54 950 м³. Схемата на пречистване ще е: на вход ще са монтирани 2 бр. фини решетки с разстояние между отворите им от 6 mm, те ще служат за задържане на по-едриите примеси в суровата вода, след това водата ще преминава през мултидискови макросита с отвори 1 mm, след което водата ще преминава през микро сита в случай на наличие на планктон в суровата вода, както и при по-високи мътности, затрудняващи нормалната работа на пясъчните филтри. Предвижда се да се добавя реагент, той има за цел подобряване условията на задържане на частиците във филтърния пълнеж на пясъчните филтри (директна коагулация). В бързите пясъчни филтри, водата преминава през пясъчен слой от кварцов пясък с едрина на зърната 0,8-5-1,4 mm, в резултат на което водата се избистря, а суспендираните в нея частици се задържат в дълбочина на филтриращата среда. За филтриране на водата са предвидени 8 броя филтърни клетки, разположени в две редици една срещу друга. Същите са проектирани като правоъгълни стоманобетонни резервоари (единични клетки). При нормален режим на работа на ПСПВ (450 л/сек) е предвидено да работят 6 броя филтърни клетки, другите 2 броя ще бъдат резервни. Скоростта на филтрация в този случай е 7,8 m/h или m³/(m².h). При промивка ще се промива едновременно само една клетка, останалите 5 бр. филтри ще работят с завишена скорост на филтрация от 9,3 m/h. В случай, че се налага някоя клетка да бъде изведена от експлоатация ще се ползва един от двата резервни филтъра. По този начин винаги ще работят 6 бр. клетки, а по време на промивка 5 бр. При форсиран режим на работа на ПСПВ (600 л/сек) ще работят всичките 8 броя филтърни клетки при скорост на филтрация от 7,8 m/h. При

промивка ще се промива едновременно само една клетка, останалите 7 бр. филтри ще работят с завишена скорост на филтрация от 8,9 m/h. В случай, че се налага някоя клетка да бъде изведена от експлоатация, а друга е в процес на промивка (работят 6 бр. клетки) скоростта на филтрация ще бъде 10,3 m/h.

Други дейности, предвидени в рамките на проекта са: Реконструкция на довеждащ водопровод от яз. Тича до НВ 13000 - 25.679 км, реконструкция на градски магистрален водопровод от НВ "13000" до бул. "Ришки проход" до ул. "Индустриална" (по ново трасе) и от там до ПС "Мадарски конник", подмяна на магистрален водопровод от ПС "V-ти подъем" до НВ "2x1500" и подмяна на част от трасето на водопровод Ø125 - 9.896 км., Реконструкция на сухи камери на резервоари/водоеми с общ обем 39 000 м³, Подмяна на помпи в ПС - 23 бр., Монтиране на регулатори за налягане - 12 бр., Изграждане на SCADA -1 бр. К Изграждане на GIS -1 бр., Реконструкция на канализационна мрежа - 2.885км, Изграждане на КПС с капацитет 15л/сек -1 бр., Изграждане на нова канализационна мрежа - 0.627 км, Реконструкция на СКО - 107 бр., Нови СКО - 5 бр.

Очакваните резултати от изпълнението на проекта са:

- Увеличаване броя на агломерациите в пълно съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО;
- Подобряване качеството на живот на населението и повишаване нивото на предоставяните услуги;
- Подобряване състоянието на водните тела, чрез намаляване на товара на замърсяване;
- Подобряване на водоснабдяването, намаляване на загубите на вода и изпълнение на задължения по Директива 98/83/ЕО.

3.7. Канализационна мрежа

Населените места в община Шумен, с изключение на гр. Шумен и частично на с. Мадара, са без изградена канализация. Канализацията, изградена в с. Мадара се зауства без пречистване. В останалите села няма изградена канализация и пречиствателни съоръжения. Масово в населените места се използват септични и попивни ями, което води до влошаване на качествата на питейните води. Канализационната система на гр. Шумен отвежда отпадъчните води на гр. Шумен чрез мрежа от главни колектори и улични канали. Канализационната мрежа на града е от смесен тип - за битови и дъждовни води. Дъждовните води се отливат в р. Енчова и р. Поройна чрез дъждопреливници, а чрез главен колектор I отпадъчните води достигат до ПСОВ - Шумен. До 1961г. са изградени около 35 км. канализационна мрежа. Минималният диаметър е 200 мм. Големите наклони на улиците се преодоляват с каскадни шахти. Профилите с диаметър над 500 мм. са изпълнени като монолитни бетонови яйцеобразни канали. Битовите отпадъчни води са пресметнати при отводнителната норма 100 л/жит/ден, а дъждовните води при 89 л/с/ха. По проект „Подобряване на воден цикъл на гр. Шумен – етап 1“ в гр. Шумен е извършена рехабилитация и изграждане на 12 км

канализационна мрежа (разпределителни канали и колектори – от тръби ф300 до ф800 РР и от тръби ф300 до ф1500 стъклопласт). По проект „Интегриран воден цикъл на гр.Шумен – етап 2” в гр.Шумен до края на 2015 г. са изградени 29 км нови канализационни клонове и 3 км рехабилитация на съществуващи. Изградените канализационни клонове са от стъклокерамика с ф300 до ф500, от РР с ф600 до ф900, от стъклопласт с ф1000 до ф1500. Към 2020 г. от канализационните система на гр. Шумен е изградена на 99,7%. Всички канални отклонения, изградени през последните години, се изпълняват със съвременни материали - дебелостенни тръби от ПВЦ и ПЕ и гофрирани. За правилното функциониране на канализационната мрежа, към нея са изградени следните съоръжения: ревизионни шахти, дъждоприемни шахти (оттоци), сградни отклонения, дъждопреливни шахти. На канализационната мрежа за гр. Шумен има изградени 3 бр. канализационни помпени станции - КПС 1, КПС 2 и КПС-Дивдядово.

3.8. Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ)

Пречиствателната станция за отпадъчни води е построена с финансиране по ОПОС , с бенефициент общинска администрация. Тя се намира в местността „Якова”, кад. № 16 - северозападно от масиви № 2 и 3 по плана на гр. Шумен, по поречието на река Поройна. Пречиствателната станция е с механично, вторично (биологично) и третично (отстраняване на биогенни елементи) стъпало. Въведена е в експлоатация декември 2017 г., а газовото стопанство е пуснато на 80% към онзи момент.

Анализът за качеството на постъпващите отпадъчни води от градската канализационна система се извършва на базата на „План за собствен мониторинг на ПСОВ гр. Шумен”, спазвайки изискванията от разрешителните за заустване във воден обект, издадени от директора на БДЧР. Като резултат от постоянния мониторинг са регистрирани някои отклонения, но цялостно показателите отговарят на изискванията за пределно допустими концентрации. Всички анализи на отпадъчни води се правят в акредитираната лаборатория ЛИВ към „ВиК - Шумен“ ООД. Планирани са ежегодни проверки на утайките формирани в ПСОВ от акредитирани лаборатории, като видът и броят на анализите трябва да отговарят на заложените в Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието. През 2020 г. е извършена проверка от акредитирана лаборатория за утайките от ПСОВ гр. Шумен, където има линия за третиране на утайките - стабилизиране и обезводняване. Генерираните утайки в ПСОВ Шумен преминават през серия от съоръжения, като се прилага метода на анаеробна стабилизация и ферментация. Обезводняването на утайките е механично чрез камерни филтър преси, като преди постъпване за филтруване, количествата утайки се кондиционират за подобро протичане процеса на обезводняване. При обезводняването с камерни филтър преси се получават много добри показатели - високо съдържание на сухо вещество в кека. Така е и при ПСОВ Шумен, линията работи добре и процентът сухо вещество варират от 35 до 40%. Колкото по-голям е процентът сухо вещество, толкова по-малък обем имат произведените утайки от своя страна.

Етапите и съоръженията за третиране на утайките в ПСОВ Шумен са както следва:

- 1) Първична обработка на първичната утайка;
- 2) Утайкоуплътнител за първична утайка;
- 3) Утайкоуплътнители за излишна утайка;
- 4) Сграда сгъстяване на утайки;
- 5) Анаеробна стабилизация на утайките - Метантанк (МТ) - първа степен;
- 6) Производство и система за биогаз в Метантанк;
- 7) Газхолдер за съхраняване на биогаза;
- 8) Стопанство за оползотворяване на биогаза (КО- генерация);
- 9) Метантанк (МТ) - втора степен;
- 10) Сграда за механично обезводняване на утайката;
- 11) Депо за обезводнена утайка

При протичане на процесите, смесената уплътнена първична и излишна активна утайка се изпомпва към метантанка първа степен за мезофилно стабилизиране. Температурата на работа на метантанка е в границите 35-37°C. Произвеждането на газ варира и зависи от съдържанието на органични вещества в утайките и се очаква около 3130 m³ (при пълно натоварване от водно количество и органично натоварване на вход). Смесената утайка в метантанка, се отоплява чрез външен топлообменник, който загрява суровата първична, вторична утайка и рециркулиращата утайка (частично изгнила в метантанка). Изгнилата утайка от метантанка първа степен се прехвърля в метантанка втора степен, който представлява открит резервоар за съхранение и уплътняване на изгнилата утайка. Утайката от метантанка втора степен се подава към утайкоуплътнител - силос. При произвеждането на газ се стабилизират следните количества утайки:

- Маса уплътнена първична утайка - 74,00 m³/d;
- Маса на уплътнена и сгъстена утайка 88,02 m³/d;
- Общо утайка 162,02 m³/d;
- Вместимост на метантанка 3900 m³

През 2020 г. при пречистване на 8 196 892 m³ отпадъчни води и вследствие на формираната се утайка е произведен 301 997 m³ метан и оползотворен от когенераторите и котлите, както следва: Общо количество получен метан - 301 997 m³, Оползотворен от факел - 0m³, оползотворен от котли - 37 359 m³, оползотворен от ко-генераторите - 264 638 m³. Произведено е 608 232 kWh количество електроенергия за собствени нужди. Произведена е 829 258 kWh количество топлинна енергия за собствени нужди. Оползотворяването на утайките се изпълнява в съответствие с Национален Стратегически План за управление на утайките от

градските пречиствателни станции. Обезводнената утайка се оползотворява за рекултивация на карьера в с. Златна нива.

3.9. Територии със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)

Наводненията са едни от най-често срещаните природни бедствия, които регистрират през последните години най-унищожителните си проявления. Наводненията най-често са предизвикани от проливни дъждове и градушки, които освен, че стават причина за икономически проблеми, водят и до проблеми свързани със здравословното състояние на населението в бедстващите райони. Наводненията са причина за огромни щети на заливните зони, засягайки обширни територии с жилищни и промишлени обекти, земеделски земи и горски масиви.

Съгласно изготвената предварителна оценка за риска от наводнения в Черноморски район, през 2021 г., за района на община Шумен са определени два района с потенциален риск от наводнения, чийто характеристики са дадени в следващата таблица

Таблица Таблица 27 Определени РЗПРН, съгласно актуализация на ПОРН на БДЧР

Код на РЗПРН	Наименование на РЗПРН	Тип наводнение
BG2_APSFR_KA_101	р. Камчия - от гр. Велики Преслав до с. Бял бряг	речни, дъждовни-поройни, инфраструктурни (разрушаване на стената на язовири Златар 3, Салманово, Дервиша, Драгоево, язовир в ПИ 23340.66.711 и Дибич), изследване на влиянието на яз. Шумен при преливане в подязовирния участък
BG2_APSFR_PR_101	Провадийска р. - гр. Каспичан	речни, инфраструктурни (разрушаване на стената на яз. Кюлевча), изследване на влиянието на язовири Нови пазар 1, Нови пазар 2 и Енево при преливане в подязовирните участъци

Източник: ПОРН на БДЧР, юни 2021 г

Район BG2_APSFR_KA_101: р. Камчия - от гр. Велики Преслав до с. Бял бряг е включен като РЗПРН в предходния цикъл на прилагане на ДН, но тогава е бил част от три по-малки района BG2_APSFR_KA_02 (р.Камчия - гр.Смядово), BG2_APSFR_KA_03 (р.Камчия - с.Златар), BG2_APSFR_KA_04 (р.Камчия и Боклуджадере - от гр. Шумен и гр. Велики Преслав до с.Кълново). През първия цикъл за тях е извършено картиране на заплахата и риска за речен тип наводнение с обезпеченост 5%, 1% и 0.1% и моделиране на инфраструктурно наводнение (разрушаване на язовирната стена на яз. Янково, яз. Кълново, яз. Златар 3, яз. Салманово, яз. Дибич, яз. Дервиша). Анализът извършен в рамките на ПОРН 2020 потвърждава необходимостта от тези РЗПРН, но също и обединяването им в един поголям район, който е настоящия. Това е направено на базата на резултатите от картирането от проект "Карти на районите под заплахата и на районите с риск от наводнения" от предходния цикъл на прилагане на ДН, минали наводнения, случили се в периода 2011 – 2019 г. и експертна оценка.

Определените типове наводнения, за картиране на заплахата и риска от наводнения по ДН са:

- Речно наводнение – р. Камчия, Дервишка р., р. Долник, безименна река под с. Долник, р. Врана, безименна река от с. Салманово, Стара р., Златарска р. и притока ѝ Пърнарица, Селска р.;
- Дъждовно-внезапно (поройно) наводнение – безименни реки притоци на р. Долник, Тунешката р., Карамийската р., безименна река от с. Троица, Боклуджадере и двата ѝ безименни притока през гр. Шумен, безименна река от с. Бял бряг;
- Инфраструктурно наводнение – разрушаване на язовирните стени на язовири Златар 3, Салманово, Дервиша, Драгоево, язовир в ПИ 23340.66.711 и яз. Дибич;
- Изследване на влиянието на яз. Шумен при преливане в подязовирния участък

Район BG2_APSFR_PR_101: Провадийска р. - гр. Каспичан е включен като РЗПРН в предходния цикъл на прилагане на ДН, но тогава е бил част от три по-малки района BG2_APSFR_PR_04 (Крива р. и Провадийска р. - гр. Нови пазар), BG2_APSFR_PR_05 (р. Мадара - с. Мадара) и BG2_APSFR_PR_07 (р. Провадийска - гр. Каспичан). През първия цикъл за тях е извършено картиране на заплахата и риска за речен тип наводнение с обезпеченост 5%, 1% и 0.1%, моделиране на разрушаване на язовирната стена на яз. Кюлевча и изследване на влиянието на язовири Нови пазар 1, яз. Нови пазар 2 и яз. Енево при преливане. Анализът извършен в рамките на ПОРН 2020 потвърждава необходимостта от тези РЗПРН, но също и обединяването им в един по-голям район, който е настоящия. Това е направено на базата на резултатите от картирането от проект "Карти на районите под заплахата и на районите с риск от наводнения" от предходния цикъл на прилагане на ДН, минали наводнения, случили се в периода 2011 – 2019 г. и експертна оценка.

Определените типове наводнения, за картиране на заплахата и риска от наводнения по ДН са:

- Речно наводнение – по всички реки;
- Инфраструктурно наводнение - разрушаване на язовирната стена на яз. Кюлевча;
- Изследване на влиянието на язовири Нови пазар 1, Нови пазар 2 и Енево при преливане в подязовирните участъци

3.10. Идентифицирани източници на замърсяване

Качеството на водите е най-значителния индикатор за въздействието на човешката дейност върху естествената водна среда. Основните източници на замърсявания на водите, от които идват и съответните проблеми са земеделието, промишлеността, транспорта и населените места, като голяма част от тези замърсявания постоянно се изпускат в повърхностните и подземни води. Състоянието на водните тела се определя в зависимост от следните категории значими натоварвания:

- Значими точкови източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими дифузни източници на замърсяване на повърхностните води;
- Значими водовземания от повърхностните води;

- Други въздействия върху повърхностните води - морфологични изменения и регулиране на оттока.

Точкови източници на замърсяване

Товарите от всички видове точкови източници (ПСОВ, градски канализации и индустриални източници) са концентрирани в няколко речни участъка и/или езера. Това определя сравнително голям общ натиск на тези водни тела и намалява самопречистващата им способност. Вследствие на това се повишава уязвимостта на тези водни тела към всякакъв тип и величина на антропогенното въздействие (дори слабо), а ефектът от замърсяването се проследява и в съседни водни тела, разположени по-надолу по течението, където натиска от точкови източници е значително по-малко или липсва. От друга страна концентрацията на точковите източници в рамките на няколко речни басейна обуславя наличието на по-слабо повлияни речни течения и езера в другите речни басейни. В речният басейн на река Провадийска най-голям е приноса на индустриалните точкови източници във връзка с концентрацията на големите химически производства и функционирането на обекти от хранителната промишленост и добива на рудни и нерудни суровини. Най-голям е делът на зауствените непречистени води (от градска канализация) в басейна на река Камчия. Тук сравнително големия брой индустриални източници формират най-малко количество отпадъчни води. В басейновия район като цяло преобладава делът на отпадъчните води от ПСОВ и индустриални източници, които осигуряват различна степен на пречистване на отпадъчните води преди заустването им във водните обекти.

Дифузни източници на замърсяване

- Дифузно замърсяване се наблюдава при амортизирана канализационната мрежа. В определени случаи изградената канализационна мрежа се ползва частично, поради едни или други обстоятелства.
- Замърсявания, възникнали от промишлени дейности, неорганични съединения, тежки метали, нефтопродукти също са възможни и в малките населени места.
- Земеделието като източник на дифузно замърсяване, преминаващ границите за N-NO₃, P-PO₄, N_{total} и P_{total} във водните тела може да се характеризира като значим. В ЧРБУ земеделските земи се третират широко с изкуствени торове и препарати за растителна защита. Дъждовните води и тези от агромелиоративни дейности подпомагат тяхната миграция в почвите, подземните и повърхностните води. Основното натоварване, което идва от тези източници са биогенните елементи (различни азот- и фосфорсъдържащи вещества) и специфични химични замърсители (приоритетни и опасни вещества). Под въздействие на дифузно замърсяване от земеделски източници са предимно повърхностните водни тела, разположени в равнинните райони.
- Селскостопанското земеползване е основен източник на дифузни замърсители на повърхностните и подземни води, а речният отток и дъждовете довеждат замърсителите с

различен произход до повърхностните крайбрежни водни тела. Земеделските дейности, включително обработване на земята, торене и защита от вредители се явяват един от най-сериозните дифузни източници на биогенно замърсяване на повърхностните води в ЧРБУ. Основните биогенни замърсители от земеделските дейности са азот, фосфор, нитрати и фосфати. - Складовете за пестициди са други потенциални дифузни замърсители на повърхностните води с химични замърсители (приоритетни и опасни вещества), предвид факта, че условията за съхранение са лоши, като голяма част от тях са и неохраняеми.

- Животновъдството, както и неправилното използване на животинската тор са друг източник на замърсяване на повърхностните води. Замърсяването от тази дейност се състои в биоразградимите органични вещества, влияещи негативно на водите - натоварване с биогенни елементи и БПК5. Въздействието от животновъдството върху повърхностните води се осъществява основно от неправилното съхранение на торовия отпадък от животновъдните ферми.

- Дифузен източник на натиск се разглеждат старите все още действащи или не рекултивирани депа/сметища, неотговарящи на екологичните законови изисквания и създаващи риск от замърсяване на повърхностните води.

- Замърсяването на водите от въздуха с кадмий, олово, живак, окислени и редуцирани форми на азот. Замърсителите във водите, които могат да произхождат от атмосферните отлагания най-често са: кадмий, олово, живак, азот, сяра, мед, цинк, техните съединения и други токсини.

- Източници на дифузно замърсяване от транспорта са износването на гумите, спирачките и течовете на масло от двигателите, които отделят емисии от тежки метали и полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ).

Морфологични изменения и регулиране на оттока

Основните дейности, които формират хидроморфологичен натиск върху водните тела в Черноморски район за басейново управление са:

- Натиск от водоземане - изменение на оттока,
- натиск от морфологични изменения,
- прегради в реките - миграционни бариери, регулиране на оттока.

Ресурсът на водното тяло представлява оттока, формиран във водосбора над разглежданото тяло, включително и притока, формиран в самото водно тяло. На практика в зависимост от собствената приточност той се променя в различна степен по течението на речния участък. Оттокът на реките се характеризира с годишна и вътрешногодишна променливост, обусловена от климатични фактори и антропогенни въздействия. Разполагаемият ресурс на повърхностните води е трайно нарушен от човешката дейност, което е оказало и значително въздействие върху естествения им ход. Водните организми се повлияват не само от количеството и качеството на водата, но и от физичните характеристики на водната среда.

Морфологични изменения могат да променят физически водните обекти и да доведат до намаляване на биоразнообразието. Миграционните бариери представляват напречни прегради по речното течение (бентове, прагове, язовирни стени), които възпрепятстват естественото преминаване на водните организми, които извършват миграция (мигриращите видове). Напречните прегради нарушават непрекъснатостта на реката и променят хидрологичния ѝ режим. В участъкът зад преградата се образува задбаражно езеро, като дължината на завирения участък зависи от височината на преградата и наклона на реката. Скоростта на водното течение в завирения участък силно намалява, което води до отлагане на утайки. Разлагането на утайките води до намаляване на кислородното съдържание и до загиване на водните организми. Естественият отток е основна ресурсна характеристика, която служи като база за оценка на влиянието на изградените язовири върху годишния отток на реката. За Черноморски район за басейново управление се наблюдава намаление на речния отток (измерен в средногодишни водни количества) в речните басейни на река Провадийска – естествения отток намалява 1,6 пъти и на река Камчия - естествения отток намалява 1,4 пъти в резултат на акумулираните водни маси във водохранилищата. Потенциални източници на значително замърсяване на водите в района на община Шумен са следните източници:

- ГПСОВ - гр. Шумен
- „Алкомет“ АД - гр. Шумен
- "Брамас-96" АД - гр. Шумен
- "Хан Омуртаг" АД - гр. Шумен
- "Камчия" АД - гр. Шумен
- "Хибриден център по свиневъдство" АД- гр. Шумен
- "Карлсберг България" АД гр. София Пивоварна Шумен –гр. Шумен
- Кариера за строителни материали Мътница 2 – гр. Шумен
- „Автомостриали Черно море“ АД -Асфалтова база - гр. Шумен
- Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Смядово, Велики Преслав, Хитрино, Каолиново, Нови пазар, Каспичан и Венец, кв. Дивдядово, Шумен

РДНО-Шумен замърсява дере, приток на р. Камчия с инфилтратни води. Липсата на пречиствателно съоръжение за инфилтратни води и формирането на големи обеми повърхностно замърсени/инфилтратни води, поставя трудности пред оператора за обратната циркулация с наличната система, най-вече при обилни атмосферни валежи и ниски температури. Предприети са мерки за предотвратяването на дерето, приток на р. Камчия.

От 01.03.2023 г. на отливния канал е монтирано измервателно устройство. Към 31.05.2023 г. количеството на преминалия смесен поток дъждовни води и инфилтрат, изтичащ от клетка №3 е 1633 куб.м.

В момента клетка №3, която не е запълнена с отпадъци, се използва като буферен резервоар. Ретензионния обем на клетката е 2500 куб. метра (по проектни данни от 2008 г.).

В началото на 2023 г. започва изграждане на допълнителен стоманобетонен резервоар с полезен обем 416 куб. метра и утаечен обем 42 куб.м. Новият резервоар е с размери 16,60x10,60 м с оградящи стени от 30 см, височина 3,5 м. и утаечен канал по дъното на едната надлъжна страна. Той е ситуиран така, че максимално да се използва съществуващата площадка без да се нарушава експлоатационната схема и без да се засягат съществуващите комуникации.

За да се осигури обща и автономна работа на резервоарите, към съществуващата експлоатационна схема са проектирани две шлюзови шахти (смукателна и вливна). Те също ще са стоманобетонени.

Смукателната шахта обединява и респективно разделя обемите на двата резервоара и дава възможност помпите да засмукват винаги от общия обем. Тя е разположена непосредствено до съществуващия резервоар. Тя ще е с размери 2,60x2,60 м със стоманобетонени стени с дебелина 30 см и дълбочина 4,2 м.

Вливната шахта обединява/разделя инфилтратата от всяка работеща клетка на депото и го разпределя към двата резервоара. Предвижда се с размери 2,60x2,60 м със стоманобетонени стени с дебелина 30 см и дълбочина 2,0 м .

В шахтите ще се монтират „F“ шлюзови затвори за фланци. В смукателната шахта ще се монтират и двата смукателни коша. За по-добра експлоатация над смукателните тръбопроводи ще се монтира стоманена рамка за верижни макари до 500 кг. и осигурителни вериги. Резервоарът и шахтите ще се облицоват отвътре с EPDM мембрана 2 мм на лепене. Отвън страните ще се обмажат с битумен грунд.

Тъй като количеството и съставът на отпадъчните води в Регионално депо, кв. Дивдядово силно зависят от количеството на падналите дъждовни води Община Шумен проучва възможности за прилагане на съвременни технологии и методи за обезвреждането им. Планираме до края на 2023 г. да се възложи прединвестиционно проучване (ПИП) и да се изготви идеен проект за трайно решаване на проблема с обезвреждането на инфилтратата, включително изграждане на локално пречиствателно съоръжение.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Екологичното състояние на повърхностните водни тела на територията на общината се определя от Добро до Много лошо състояние. По отношение на химическото състояние на повърхностните водни тела преобладаващата оценка е „добро“ състояние, съгласно ПУРБ 2016 – 2021 г.*
- ✓ *Съгласно ПУРБ 2016 – 2021 г. са оценени десет подземни водни тела на територията на общината, като всички са в добро количествено състояние, четири от тях са в добро химично състояние и шест водни тела в лошо химично състояние.*

- ✓ Основен замърсител на водни обекти на територията на община Шумен са канализационните системи на населените места и липсата на цялостна изградена канализационна мрежа за населените места на общината, с изключение на гр. Шумен и частично на с. Мадара.
- ✓ Необходимо е в община Шумен да продължи подмяната на част от водопроводната мрежа от страна на ВиК ООД, с цел да се минимизират загубите на питейна вода;
- ✓ Необходимо е в община Шумен да се осъществи подмяна/изграждане на цялостна канализационна система във всички населени места в общината.
- ✓ Необходимо е община Шумен да предприеме мерки за изграждане на допълнителен стоманобетонен резервоар и локално пречиствателно съоръжение, с цел недопускане замърсяването на р. Камчия с инфилтратни води

4. ПОЧВИ

4.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Съгласно Закона за почвите (ЗП), политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на местно ниво се осъществява от кметовете на общини. В рамките на своите правомощия, кмета на общината осигурява участие на обществеността при вземане на решения и разработване на стратегии, програми и планове за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Кметовете на общини имат задължение да разработят Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в съответствие с Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите за период не-по-кратък от три години. Тези програми са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда съгласно чл. 26 от Закона за почвите.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се изготвя съгласно Методическите указания за разработване на областни и общински програми, разработени на основание Мярка 1.1.3 от Плана за действие към Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)

Съгласно Закона за почвите, кметовете на общините правят предложения за включване на площи с увредени почви, към регистър, поддържа от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), съдържащ информация за местоположението, източника на замърсяване/увреждане, вида на площта на увреждането, оценка на риска и др.

В съответствие със Закона за почвите, кметовете на общините осъществяват контрол върху изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на приложното поле на Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

4.2. Почвена покривка и разпределение на почвени ресурси

По отношение на почвено-географското райониране на България, общината се отнася към Севернобългарска лесостепна почвена зона, която обхваща Дунавската равнина и Предбалкана /до 600-700 м н.в/. В посока от север на юг промяната на почвообразуващите скали, климата и растителната покривка обуславя и промяна на почвените типове и техните съчетания. В обсега на Севернобългарската лесостепна почвена зона са разпространени зоналните почвени типове – черноземи /54% от площта на зоната/ и сиви горски почви /39% от площта на зоната/. Черноземните почви са разпространени в Дунавската равнина /западна и средна част/, Южнодобруджанското плато и Лудогорието. Привързани са към равнино-хълмистия релеф на равнината и льосовата покривка, и сухия умерено-континентален климат и сухолюбива растителност. Характеризират се с повишена мощност на хумусния хоризонт /60-80 см/, но с ниско хумусно съдържание /2-4% /. Поделят се на: карбонатни, типични, излужени и деградирани. Типичните черноземи са разпространени на юг от карбонатните черноземи в обсега на високата част на Дунавската равнина. Формирани са върху разкъсана льосова основа, при по-хълмист и по-дълбоко разчленен релеф. В морфологично отношение не се различават съществено от карбонатните черноземи, с тази разлика, че карбонатите при тях се наблюдават във височинния интервал 25-60 см. Мощността на хумусния хоризонт е 50-70 см. Поради идентичните свойства на типичните черноземи с тези на карбонатните те се обединяват в една обща агро-производствена група. Излужените черноземи са разпространени в Лудогорието и Добруджа. Формирани са върху льосовиден и пясъчливо-глинест субстрат, умерено-континентален климат, дъбови гори и ливадно-степна растителност. В сравнение с карбонатните и типичните черноземи, тези почви са с по-добри агро-производствени свойства. Това се дължи на тежкия механичен състав и по-висока водозадържаща способност. Тези почви са едни от най-плодородните почви. Деградираните черноземи заемат отделни площи в най-високите райони на Дунавската равнина и Лудогорието. Образувани са върху пясъчливо-глинести льосовидни наслаги, при лесостепни условия и доминиращото участие на горска растителност. Характеризират се с мощността на хумусния хоризонт /40-50 см/ и значително участие на глинести фракции /40-50% /. Сивите горски почви са разпространени в Предбалкана и най-високите части на Източната част на Дунавската равнина. Развити са върху хълмист и нископланински релеф, дълбоко разчленен и изграден от кредни и терциерни седименти - мергели, варовити пясъчници, мергелни варовици. Формирани са при по-влажен умерено-континентален климат и широколистна растителност. Отличават се с глинесто съдържане във вертикалния почвен профил, по-високо хумусно съдържание /2-5% /, и по-малка дебелина на хумусния хоризонт от черноземните почви. Сивите горски почви се поделят на тъмносиви и сиви и светлосиви горски почви. Тъмносивите горски почви се срещат в съчетание с деградираните черноземи и сивите горски почви. Образувани са върху льосовиден субстрат и редки смесени широколистни гори, при преобладаващото участие на ливадно-степна растителност. Те са с най-мощен хумусен хоризонт /до 45 см/ и мощен алувиален хоризонт /до 110 см/. Характеризират се с тежък механичен състав. Сивите горски почви са свързани с по-активното почвообразуващо участие на горската растителност и по-малка мощност на хумусно-елувиалния хоризонт на

почвообразуващия субстрат. Светлосивите /псевдоподзолисти/ горски почви са образувани върху безкарбонатен скелетен субстрат и при участие на широколистни дъбови гори. Отличават се с ниско съдържание на органично вещество, слаба водопропускливост и повърхностно преувлажнение.

На територията на община Шумен най-голямо разпространение имат средномощните карбонатни черноземи, които са образувани са върху пясъкливо-глинести льосоподобни материали заемащи обширни площи в района на Велино, Царев брод, Макак, северно от Мътница и Мадара.

Типични черноземи, които се образуват при подобни условия, но заемат предимно равнинните земи. Разпространени са в землищата на Дибич, северозападно от Мадара, североизточно от Шумен, северно от Панайот Волов.

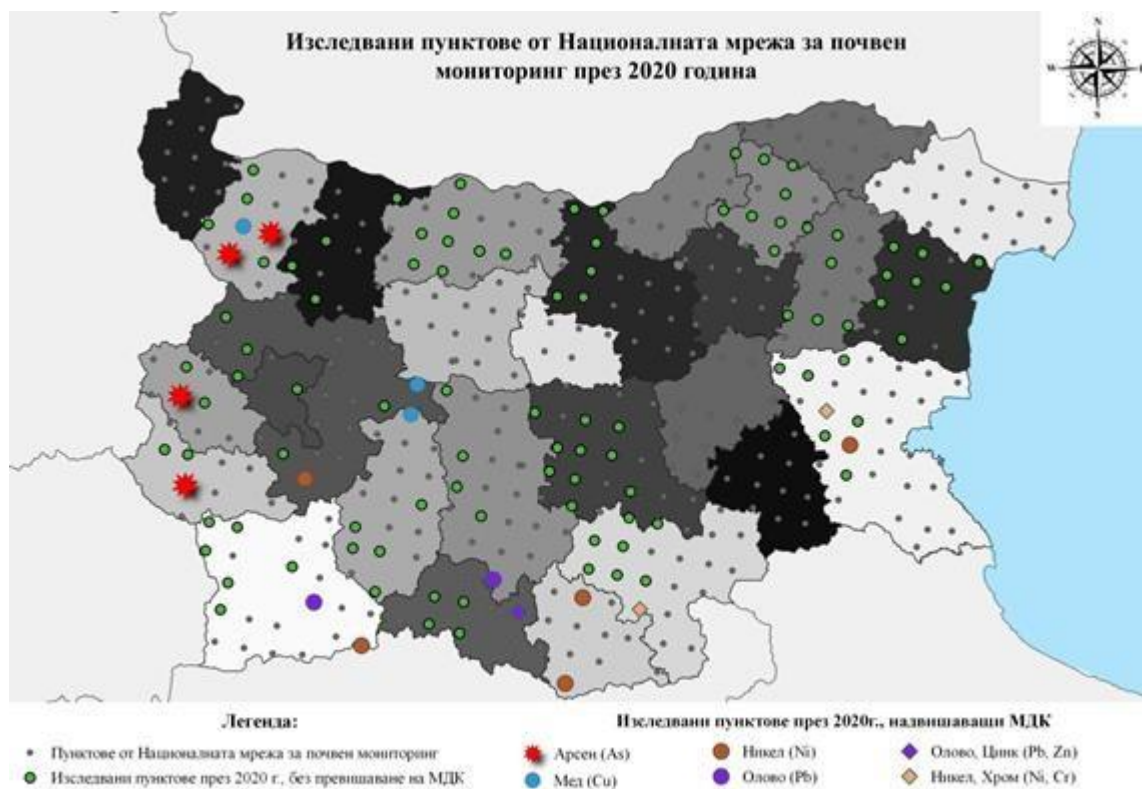
Плитки и каменисти карбонатни черноземи, които са образувани върху твърди карбонатни скали. Разпространени са по склоновете на Шуменското плато. Излужени черноземи, които са развити по плата и вододелни била върху льосоподобни материали еоценски глини. Представени са в района на землищата на Ивански, Ветрище, и Друмево.

Сиви горски почви в землището на с. Ивански. Плитки почви, които са разпространени в Шуменско плато, източно от Ивански и Вехтово. Ливадно-черноземните почви, които заемат понижения, заливни и надзаливни тераси в релефа в землищата на Дибич и Вехтово. Алувиално-ливадните почви имат ограничено разпространение в заливните тераси на реките.

От деградационните процеси, засягащи почвите в общината, най-съществен за екологичното състояние на общинската територия са ерозионните процеси. Ерозията се причинява от преобладаващите североизточни ветрове, проливните дъждове и продължителни засушавания през топлото полугодие и се проявява по склоновете участъци. Почвеното разнообразие в общината е ценен природен ресурс, благоприятстващ развитието на интензивно земеделие, подходящи за отглеждане са пшеница, ечемик и лозови насаждения.

4.3. Състояние на почвите – замърсяване с нефтопродукти, засоляване, кисляване, запечатване

В съответствие с Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България в периода 2005 – 2020 г. почвите в страната са в добро екологично състояние, по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители: полиароматни въглеродороди (ПАВ), полихлорирани бифенили (ПХБ) и органохлорни пестициди.

Фигура 12 Изследвани пунктове от Националната мрежа за почвен мониторинг

Източник: ИАОС

4.3.1. Замърсяване с тежки метали

Различните почви имат различна устойчивост към химическо замърсяване, поради което концентрациите на тежки метали – „предохранителни“, „максимално допустими“ и „интервенционни“ са определени в зависимост от редица показатели на почвата като рН, механичен състав, дълбочина, начин на ползване на земите – обработваеми, постоянно затревени, населени места, паркове, спортни площадки и индустриални/ производствени терени (Наредба 3 от 12 август 2008г.). Съгласно данните от проведените наблюдения по пунктове в рамките на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), почвите в страната са в сравнително добро екологично състояние по отношение на замърсяванията с тежки метали.

На територията, контролирана от РИОСВ – гр. Шумен, броят на пунктовете за обследване от мрежата за широкомащабен почвен мониторинг I-во ниво е 25. През 2020г. в изпълнение на утвърдената програма от ИАОС - София по почвен мониторинг I-во ниво - широкомащабен мониторинг, Регионалната лаборатория - гр. Шумен е извършила пробонабиране от две дълбочини от 6 пункта, включително пункт № 369 с. Коньовец, общ. Шумен, като не са констатирани превишения на МДК.

В общината няма производства, които да замърсяват почвите с тежки метали /олово, мед, цинк, арсен, кадмий, никел, хром/ и нефтопродукти. Възможно е частично локално замърсяване с нефтопродукти в района на бензиностанциите, намиращи се на територията на общината, но за това няма данни. /Нормата за допустимо съдържание на нефтопродукти в почвата е 300 мг/кг почва/. Като единствен значим източник на замърсяване с оловни аерозоли могат да бъдат идентифицирани моторните превозни средства с бензинови двигатели. Потенциално замърсени с олово са земи в крайпътните зони с ширина 15-25 метра.

4.3.1. Замърсяване на почвата с нитрати

През 2019 г. на територията на община Шумен в изпълнението на проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност“ е извършено преупаковане, транспортиране и предаване на окончателно обезвреждане и почистване на негодни и с изтекъл срок пестициди в склад, находящ се в с. Ивански, собственост на „Косер“ АД и в склад, находящ се в с. Мараш, собственост на „Пестицид“ ЕООД.

През 2020 г. са установени трайни положителни тенденции по отношение на цялостния процес на управление на складовете за забранени и с изтекъл срок на годност на продукти за растителна защита и площите около тях в резултат на:

- осъществяването на строг контрол, за изпълнение на законодателството в страната, за ограничаване на съществуващи и предотвратяване на бъдещи замърсявания;
- финансиране разработването и изпълнението на програми/проекти, за решаване на въпросите, свързани със залежалите излезли от употреба продукти за растителна защита, с цел намаляване на негативното въздействие на складовете и съдържащите се в тях препарати, върху околната среда и човешкото здраве;
- преупаковане и преместване в централни складове, и саниране на освободените помещения, с цел ограничаване на отрицателното въздействие на складовете и съдържащите се в тях препарати, върху качеството на околната среда и човешкото здраве.

На територията на РИОСВ – Шумен, са налични и контролирани 21 бр. площадки за съхранение на залежали и негодни за употреба препарати за растителна защита, от които 10 бр. площадки за съхранение на контейнери тип „Б-Б куб“ и 11 бр. складове. В експлоатация е 1 бр. общинска площадка за събиране и съхранение на опасни отпадъци, разположена в гр. Шумен.

Към настоящия момент на територията на община Шумен се съхраняват залежали и негодни за употреба ПРЗ, в землищата на следните населени места:

1. с. Градище - на територията на бивше селскостопанско летище с. Градище са разположени 15 бр. контейнери тип „ББ-куб“, запълнени с негодни за употреба препарати за растителна защита, в които са съхраняват 27000 кг прахообразни и 5300 л. течни ПРЗ. Контейнерите са разположени върху асфалтирана повърхност. Кметът на с. Градище е натоварен ежемесечно да извършва проверка на състоянието на „ББ-кубовете“ и да информира незабавно при установено нарушение на целостта на съоръженията. При извършваната контролна дейност ежегодно са установявани течове на част от контейнерите, за което се уведомява „Балбок Инженеринг“ АД. Фирмата своевременно извършва гаранционното им обслужване. В момента теренът е сертифициран като летателна площадка и се стопанисва от Сдружение с нестопанска цел „Скай Шумен“.

2. с. Градище – склад, находящ се в стопански двор на с. Градище, общ. Шумен, стопанисван от Община Шумен и Кметство с. Градище. В склада се съхраняват 220 кг. прахообразни ПРЗ с неустановен произход и 3-4 бр. празни опаковки от течни ПРЗ. Сградата е в добро техническо състояние. Достъпът е ограничен чрез метална врата, която е заключена.

3. с. Коньовец – склад, находящ се на територията на Държавно предприятие „Кабюк“. В склада се съхраняват 6200 кг прахообразни препарати и 10800 л течни, с неустановен произход.

4. с. Царев брод – склад, находящ се в стопански двор, стопанисван от ППК „Зора“. В склада се съхраняват 9100 кг прахообразни препарати и 5000 л течни, с неустановен произход.

5. с. Царев брод - склад, находящ в Експериментална база на Земеделски институт-Шумен. В склада се съхраняват 10350 кг. негодни за употреба ПРЗ с неустановен произход.

6. гр. Шумен – склад, собственост на „Зики 07“ ЕООД. В склада се съхраняват 2500 кг прахообразни препарати и 2150 л течни, с неустановен произход. След закупуване на имота, собственикът е извършил ремонт на покрива на сградата и е ограничил достъпа чрез заключена метална врата.

Община Шумен, чрез общинско предприятие „Чистота“ стопанисва площадка за събиране на опасни битови отпадъци образувани от населението на територията на област Шумен. Площадката се намира в гр. Шумен, бул. „Симеон Велики“ УПИ XI, планоснимачен № 164, кв. 2 по плана на гр. Шумен. За визираната площадка ОП „Чистота“ Шумен притежава издаден от РИОСВ – Шумен документ по чл. 67 от ЗУО Решение № 15-ДО-316-01 от 19.02.2020 г. за извършване на дейности с кодове R-13 и R-12. Приемането на опасните отпадъци се извършва на база сключени договори с всяка една от общините на територията на областта. Транспортирането на събраните опасни отпадъци се извършва от ОП „Чистота“ на база издаден от РИОСВ – Шумен регистрационен документ № 15-РД-400-04 от 06.02.2020 г., изменен и допълнен с Решение № 15-РД-400-05 от 05.11.2021 г.

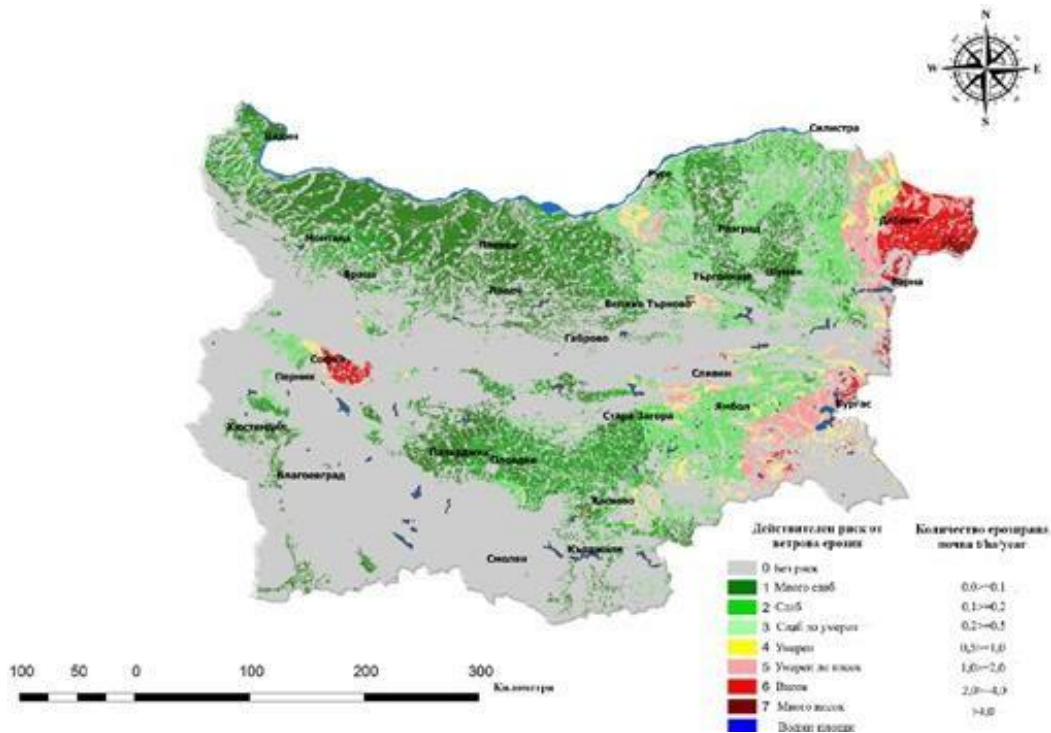
В изпълнение на Заповед № РД-627/ 30.07.2020г. на Министъра на околната среда и водите са извършени съвместни проверки с представители на ОДБХ-гр. Шумен, ОДБХ-гр. Търговище, БДЧР-гр. Варна и БДДР-гр. Плевен на 11 бр. складове за съхранение на препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност. При извършените през 2020 г. 23 бр. планови

проверки са дадени общо 7 бр. задължителни за изпълнение предписания, 3 бр. от които са свързани с отстраняване на нарушения по стените или изолационната повърхност на Б-Б кубове и 4 бр. за почистване на замърсените участъци от пода на складовото помещение и подходящо преупаковане на компрометираните опаковки; извършване обследване и подмяна на компрометираните участъци от покривната конструкция. Дадените при проверките предписания са изпълнени.

4.3.2. Ерозия на почвата

Ерозията на почвата е процес на механично разрушаване и отнасяне на почвената маса от действието на водата и вятъра. Под нейното влияние постепенно намалява количеството на хранителните вещества и хумусът в почвата. В резултат на ерозията се влошават структурата и водно-въздушният режим на почвата. Нарастват с около 1,5 пъти разходите за обработка на ерозираните почви в сравнение с неерозираните. Според интензивността на ерозионния процес се различават естествена (обикновена) и антропогенна (ускорена) ерозия. Естествената ерозия е характерна за площите, заети с естествена растителност. Тя протича бавно, защото ерозираните почвени частици се заместват от нови в процеса на почвообразуването. Антропогенната ерозия е характерна за обработваемите площи и произтича от заместването на естествената с културна растителност, което намалява устойчивостта на почвата срещу водата и вятъра. В зависимост от факторите, които предизвикват ерозията на почвата, се различават водна и ветрова ерозия. Водната ерозия на почвата е процес на отделяне и пренасяне на почвените частици под влияние на повърхностно течащите води. Ветровата ерозия е процес на отделяне и изнасяне на почвените частици от повърхността на почвата под влияние на вятъра. Основният фактор, от който зависи интензивността на ветровата ерозия, е скоростта на вятъра. В резултат на ветровата ерозия намалява мощността на плодородния слой, повреждат се и в някои случаи напълно се унищожават младите растения. Действителен риск от плоскостна водна ерозия на почвата за община Шумен е оценен от слаб до умерен, а ветровата ерозия в община Шумен е с много слаб риск до 0-0,1 t/ha/y (Фиг.13).

Фигура 13 Действителен риск от ветрова ерозия на почвата за 2020 г.

Източник: ИАОС

4.3.3. Вкисляване и засоляване на почвите

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. Основен фактор за вкисляването на почвите в България е едностранчивото торене с азотни торове. Успоредно с процеса на вкисляване се променя подвижността и достъпността на редица почвени елементи, които оказват пряко и косвено влияние върху системата почва-растение-човек. През 2020 г. е извършено пробонабиране по почвен мониторинг II-ро ниво – функционална подсистема “Контрол и опазване на почвите от вкисляване в 3 пункта /полигона/. Не са констатирани проблеми относно вкисляване и засоляване на почвите.

4.3.4. Нарушаване на земите и почвите от добивната промишленост

Съгласно Закона за подземните богатства, Министерството на енергетиката е държавният орган, отговорен за упражняване на контрол върху дейностите по добиване на подземни богатства, включително и изгълнението на проекти за рекултивация. Към настоящия момент по данни от Националния концесионен регистър са обявени 3 концесии за добив на подземни богатства на територията на община Шумен, от които една за добив на варовици, една за добив на Фелдшпат-кварцови пясъци и една концесия за Кварц-фелдшатови пясъци.

4.3.5. Поземлени ресурси. Земеделски обработваеми земи на територията на общината

69,3% от територията на община Шумен са обработваема земеделска земя, горските територии са 19,2%, урбанизираните площи са 7,05%, а тези за транспорт и инженерна инфраструктура - 3,64%.

Основните структурни елементи на територията на общината по видове територии са представени в следващата таблица:

Таблица 28 Баланс на територията (без землището на община Шумен)

Видове територии по основно предназначение	Съществуващо положение	
	Площ (ха)	Дял (%)
Урбанизирани територии	2498,4	4,81
Земеделски територии , в т.ч.:	36568,48	70,31
- обработваеми земи – ниви	29974,74	
- обработваеми земи - трайни насаждения	1368,29	
- други, вкл. земеделски земи по §4 от ПЗР на ЗСПЗЗ	5225,45	
Горски територии	9572,03	18,40
Водни площи и течения	548,78	1,06
Територии за транспорт и комуникации	1997,16	3,84
Територии за природозащита по ЗЗТ	465,6	0,9
Територии за възстановяване и рекултивация, вкл. закрити сметища	69,9	0,13
Територии с друго и без определено стопанско предназначение (в т.ч. скали, пясъци, дерета, сипеи, оврази и др.) Вкл. ПИ на КИН по ККР	288,15	0,55
ОБЩО	52008,5	100

Източник: Общ устройствен план на община Шумен (2018г)

От посочените в таблицата данни могат да бъдат направени следните констатации относно съществуващата структура на територията на община Шумен /без землището на гр. Шумен/:

- селскостопанските територии заемат най-голям дял от територията – 70.31%, от които обработваемите земи съставляват 82%. Земеделски земи по §4 от ПЗР на ЗСПЗЗ съставляват 14.3% от селскостопанските земи в планираната територия;
- горските територии заемат само 18.4% от територията, предмет на планиране. От тях с най-висок относителен дял са специалните горски територии, които съставляват 61.4% от всички горски земи в общината;

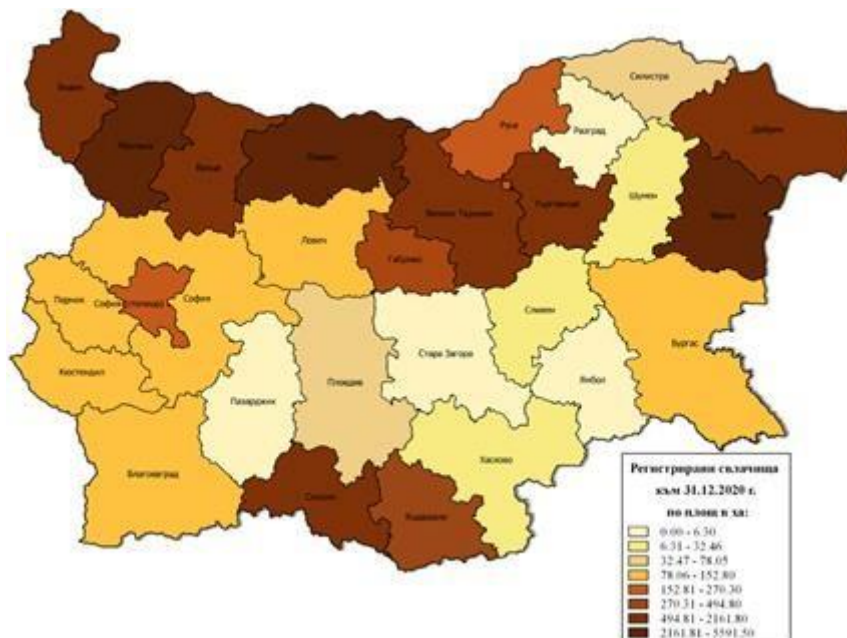
4.4. Свладища и нарушени терени

Свладищата са природно явление с опасни последици за обществото, които са широко, макар и неравномерно разпространени на територията на цялата страна. Те действат стихийно, нанасяйки непоправими щети, нерядко придружени с човешки жертви и засягат населени места, курортни комплекси, жилищни, стопански и производствени сгради, инфраструктурни обекти и земеделски земи, причиняват огромни материални загуби.

През 2020г. се наблюдава намаляване на броя на нововъзникналите свладища и засегнатите територии (ha) спрямо предходни години, като проявата на свладищна активност е през пролетния сезон, след снеготопене и след интензивни валежи.

Съгласно чл. 95 от Закона за устройство на територията е сключен договор с предмет „Превантивни дейности, свързани с регистриране и мониторинг на свладищните райони на територията на Република България, ерозионните процеси по Дунавското крайбрежие и абразионните процеси по Черноморското крайбрежие“ с държавното дружество „Геозащита“ ЕООД – Варна и са изпълнени превантивни дейности, свързани с извършване на инженерно-геоложки обследвания, геодезически измервания и пиезометрични измервания на водните нива в свладищни райони.

На следващата фигура е представено разпределението на площите в страната, засегнати от свладищни процеси. (фигура № 14).

Фигура 14 Разпределение на площите засегнати от свладищни процеси, ha

Източник: ИАОС

На територията на Община Шумен са регистрирани 10 свлачища, по данни на Геозащита Варна. В таблицата по-долу е представена информация за вида на свлачището, годината на регистриране, местонахождение, големина и др.

Таблица 29 Регистрирани свлачища на територията на община Шумен към 2021 г.

№	Местоположение	Национален идентификатор	Възраст	Година на регистриране
1	гр. Шумен - ул. "Отец Паисий"	SHU 30.83510-01	Съвременно, потенциално	21.04.1972
2	гр. Шумен-бул. "Велики Преслав"	SHU 30.83510-03	Съвременно, потенциално активно - 5 dka	14.03.1996
3	гр. Шумен - сметица за ТБО	SHU 30.83510-05	Съвременно, потенциално	29.11.2001
4	Шумен-кв. "Дивдядово" - водопровод "Маращ"	SHU 30.83510-06	Съвременно, потенциално	17.09.2002
5.	гр. Шумен - кв. "Дивдядово" - кв.3 и 4, водопровод	SHU 30.83510-07	Съвременно, стабилизирано	24.10.2005
6.	гр. Шумен - кв. "Дивдядово" - водопровод ф300АЦ	SHU 30.83510-08	Съвременно, потенциално	09.05.2011
7.	гр. Шумен-ул. "Шуменска крепост" 36, 36а и 38	SHU 30.83510-09	Съвременно, активно	06.02.2015
8.	гр. Шумен-м-т "Под манастира" ПИ 516	SHU 30.83510-10	Съвременно, стабилизирано	24.04.2015
9.	гр. Шумен-бул. "Велики Преслав", свл.2, км6+550км	SHU 30.83510-11	Съвременно, стабилизирано	14.05.2015
10.	Път SHU1193 - гр. Шумен-Панорамен път-гр. Шумен	SHU 30.83510-12	Съвременно, стабилизирано	10.06.2016

Източник: Геозащита ЕООД – клон Плевен

Изводи и препоръки:

- ✓ Град Шумен и районът около него са антропогенизирани и съответно почвите и земите са повлияни от това. Като цяло, почвите за района на общината се намират в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи /органично вещество, съдържание на тежки метали и металоиди и устойчиви органични замърсители;
- ✓ На територията на община Шумен се е наложила практиката за прилагане на добрите земеделски практики в следствие на което, почвите в района не са замърсени с нитрати, както и в резултат на предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

- ✓ Проблеми по отношение състоянието на почвите се явяват периодичните паления на стрънища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой и намаляват плодородието и самопочистващата способност на почвите;
- ✓ Действителен риск от плоскостна водна ерозия на почвата за община Шумен е оценен от слаб до умерен, а ветровата ерозия в община Шумен е с много слаб риск до 0-0,1 t/ha/y
- ✓ В местата, където съществува опасност от ерозионни процеси, превантивните мерки следва да бъдат следните:
 - своевременно залесяване на площите с ерозионна опасност с подходящи дървесни видове.
 - сечищните отпадъци да се използват за запълване на стръмни дерета;
 - при строеж на нови пътища да се предвидят мерки за недопускане развитието на ерозионни процеси чрез изграждането на отводнителни съоръжения;

5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗОНИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

5.1. Общи положения. Задължения и правомощия на общините в сектора

Правомощията на общините в областта на „Натура 2000“ и биоразнообразието са разписани в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за защитените територии (ЗЗТ), и най-общо се свежда до:

Закон за защитени територии (ЗЗТ)

1. Обявяването и промените в защитените територии се извършват от министъра на околната среда и водите.
2. Предложения за обявяване на национални и природни паркове се правят от министерства и ведомства, от общини и областни управители, научни и академични институти и обществени организации, а за останалите категории защитени територии - и от всички заинтересовани физически и юридически лица
3. Общините - собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии извън тези, които са обект на изключителна държавна собственост, осъществяват тяхното стопанисване, опазване и охрана, съгласно разпоредбите на този и други специални закони.
4. Съответните общини съгласуват плановете за управление на резервати и поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности преди тяхното утвърждаване от министъра на околната среда и водите.
5. Органите на местната власт се задължават да оказват съдействие на служителите от парковата охрана при изпълнение на служебните им задължения.
6. Кметовете на общини са длъжни да спират дейности и строителство в предоставени за ползване гори, земи и водни площи в защитени територии - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените плановете за управление и устройствени

и технически планове и проекти.

7. Нарушенията по чл. 81 и 83 от Закона се установяват с акт на длъжностно лице, определено от министъра на околната среда и водите или от министъра на земеделието, храните и горите, или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието, храните и горите, или от кмета на общината, или от упълномощени от тях лица.

Закон за биологичното разнообразие (ЗБР):

Общините, в сферата на своята компетентност:

1. осъществяват дейности по опазване на биологичното разнообразие;
2. интегрират опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси във всички планове, проекти, програми, политики и стратегии в съответния сектор, като включват в тях преди всичко дейности по опазване на биологичното разнообразие, в съответствие с приоритетите на този закон, на Националната стратегия и на Националния план за опазване на биологичното разнообразие;
3. разработват и внедряват планове за управление на защитени зони и планове за действие за приоритетни растителни и животински видове;
4. сътрудничат с други компетентни органи, когато дейностите имат взаимосвързани или натрупани ефекти върху биологичното разнообразие или когато тяхната компетентност засяга един и същ обект или територия;
5. организират отраслови системи за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие и на защитените зони и създават бази от данни и географски информационни системи за характеристиките им, като предоставят на Министерството на околната среда и водите информация, съгласувана по вид и период на представяне;
6. финансират приоритетно научни изследвания и дейности, свързани с опазване на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси;
7. използват резултатите от проучването на биологичното разнообразие при изготвянето на планове, проекти, програми и политики в сектора или между секторите;
8. контролират дейността на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
9. санкционират нарушители в предвидените в този закон случаи;
10. осъществяват международно сътрудничество по въпроси от обща загриженост, свързани с опазване на биологичното разнообразие и защитените зони.

11. общините - собственици и ползватели на горски територии, земи и водни площи в Националната екологична мрежа, осъществяват тяхното стопанисване и охрана съгласно разпоредбите на този закон и другите специални закони.

12. кметовете на общини спират дейности и строителство в гори, земи и водни площи - държавна, общинска и частна собственост, извършвани в нарушение на утвърдените планове за управление и устройствени и технически планове и проекти.

13. Нарушенията по чл. 124, ал. 1 и 3, чл. 125 и чл. 128в се установяват с акт на длъжностно лице, определено от министъра на околната среда и водите или от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, от областния управител или от кмета на общината. Наказателните постановления се издават съответно от министъра на околната среда и водите, от министъра на земеделието, храните и горите, от областния управител или от кмета на общината, или от оправомощени от тях лица.

5.2.Национална екологична мрежа (НЕМ)

Националната екологична мрежа (НЕМ) се изгражда според изискванията на Закона за биологичното разнообразие. Нейните цели са: дългосрочно опазване на биологичното, геологично и ландшафтно разнообразие; осигуряване на достатъчни по площ и качество места за размножаване, хранене и почивка, включително при миграция, линееене и зимуване на дивите животни; създаване на условия за генетичен обмен между разделени популации и видове; участие на Република България в европейските и световни екологични мрежи; ограничаване на негативното антропогенно въздействие върху защитени територии. Националната екологична мрежа се състои от защитени територии, обявени според изискванията на Закона за защитените територии, и защитени зони, които се обявяват според изискванията на Директива 92/43/ЕИО на Съвета за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 2009/147/ЕИО на Съвета относно опазването на дивите птици. В Националната екологична мрежа приоритетно се включват КОРИНЕ места, Рамсарски места, важни места за растенията и орнитологични важни места.

Към настоящият момент в България са обявени 1027 защитени територии, които обхващат приблизително 5,3 % от територията на страната. Според Закона за защитените територии, защитените територии са 6 категории: резервати (55), национални паркове (3), природни забележителности (349), поддържани резервати (35), природни паркове (11), защитени местности (574).

Защитените зони са част от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000. Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в

съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). Към момента, с решения на Министерски съвет са приети 120 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 23,1 % от територията на България и 234 защитени зони за опазване на местообитанията, покриващи 30,3 % от територията на България. Общо в България към момента от Министерски съвет са приети 340 защитени зони от Натура 2000 покриващи общо 34,9 % от територията на страната.

5.3. Защитени територии

Законът за защитените територии (*Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998 г., изм. и доп., бр.45 от 17 Юни 2022 г.*) урежда категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. В чл.5. от закона са посочени категориите защитени територии :

1. резерват;
2. национален парк;
3. природна забележителност;
4. поддържан резерват;
5. природен парк;
6. защитена местност.

За всяка от горепосочените категории в ЗЗТ са определени съответен режим на защита и допустими видове дейности на човешка намеса.

За защитени местности се обявяват: територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата, местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества. Защитените местности се управляват с цел:

1. запазване на компонентите на ландшафта;
2. опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата - обект на защита;
3. предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;
4. предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.

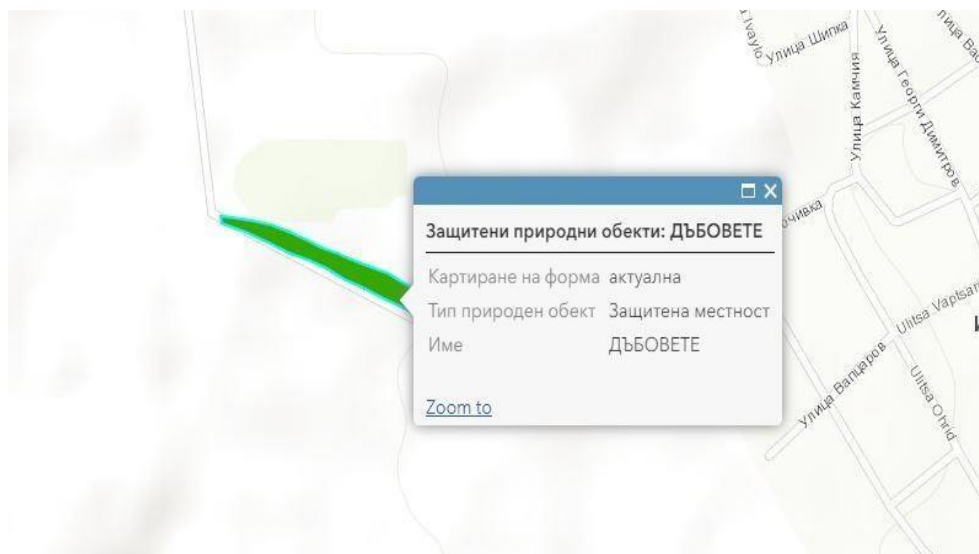
За природни паркове се обявяват територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа.

Природните паркове се управляват с цел:

- поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
- предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности;
- устойчиво ползване на възобновимите природни ресурси при запазване на традиционни форми на поминък, както и осигуряване на условия за развитие на туризъм. За защитени местности се обявяват:
- територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармонично съжителство на човека и природата;
- местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества.

На територията на община Шумен са обявени четири защитени местности: „ДЪБОВЕТЕ“, „МАРАШКА КОРИЯ“, „МОГИЛАТА“ и „МАДАРСКИ СКАЛНИ ВЕНЦИ“, един природен парк „ШУМЕНСКО ПЛАТО“, както и резерват: „БУКАКА“.

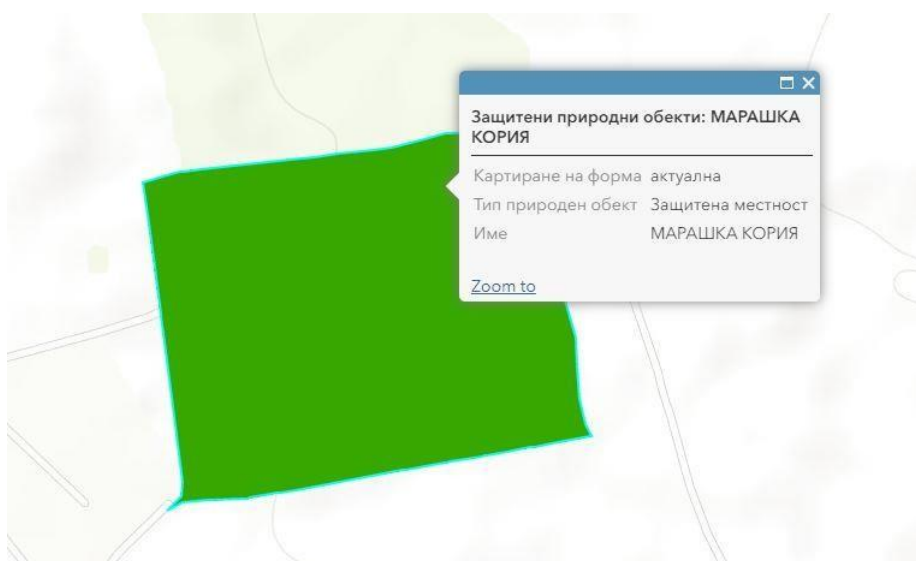
5.3.1. Защитена местност „ДЪБОВЕТЕ“ е с площ 0,5 хектара, в землището на с. Илия Блъсково община Шумен, с код в регистъра на ИАОС 364. и е прекатегоризирана от природна забележителност (обявена със заповед № 446 от 9.VIII.1978 г.) в защитена местност със Заповед No.P.Д956 от 25.07.2003 г., бр. 73/2003 на ДВ. Целта е опазване на вековна гора от летен дъб на възраст около 200 години. В защитената местност се забраняват всякакви действия, като нараняване на стъблото, кастрене, чупене на клони и др., които биха довели до повреждане или унищожаване на вековните дървета.

Фигура 15 Защитена местност „ДЪБОВЕТЕ“

5.3.2. Защитена местност „МАРАШКА КОРИЯ“ е с площ 23,0 хектара, в землището на с. Мараш община Шумен, с код в регистъра на ИАОС 366. Първоначално е обявена със Заповед No.РД-416 от 12.06.1979 г., бр. 56/1979 на ДВ, за природна забележителност, в последствие е прекатегоризирана в защитена местност със Заповед No.РД-958 от 25.07.2003 г., обн. ДВ бр. 73/2003 . С цел опазване вековната гора от летен дъб на възраст около 250 - 350 години. В границите на защитената местност се забранява всякакви действия, които биха довели до повреждането на вековните дървета. Забранява се влизането, преминаването и паркирането на моторни превозни средства. Забранява се всякакво строителство или разширяване на съществуващите сгради, както и изкопните работи. Забранява се извеждането на сечи, освен санитарни. Забранява се разрушаване на гнездата на птиците и вземане на яйцата и малките им.

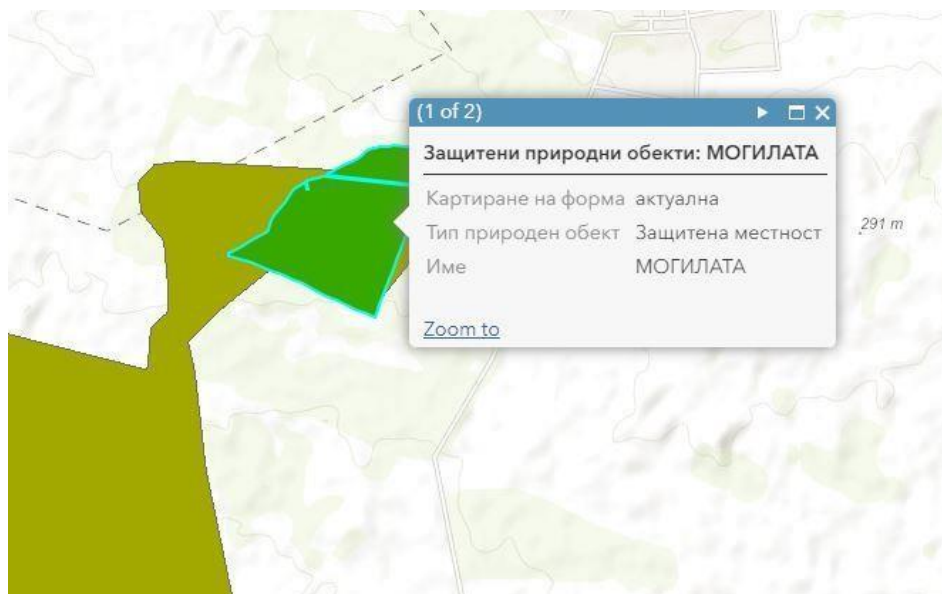

Фигура 16 Защитена местност „МАРАШКА КОРИЯ“

5.3.3. Защитена местност „МОГИЛАТА“ се намира в землището на с. Коньовец община Шумен и е с площ 47,5 хектара, с код в регистъра на ИАОС 368. Обявена е за природна забележителност със Заповед No.РД-4051 от 29.12.1973 г., обн. ДВ, бр. 29/1974г., която по-късно е прекатегоризирана в защитена местност със Заповед No.РД-960 от 25.07.2003 г., бр. 73/2003 на ДВ. Целта е опазване на естествено находище на степни формации - тревни и храстовидни и опазване на вида пролетен гороцвет (*Adonis vernalis* L.), лечебно растение под ограничителен режим на ползване. В защитената местност е забранено да се сечат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения, забранява се пашата на какъвто и да е добитък през всяко време, забранява се преследването на дивите животни, птиците и техните малки и да се развалят гнездата и леговищата им, забранява се разкриването на кариери за всякакви инертни и други материали, повреждането или изменянето на естествения облик на местността, включително и на водните течения, забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин на скалните и земни образувания, на сталактитите и други формации в пещерите, забранява се

воденето на голи и интензивни главни сечи. Разрешава се извеждането на санитарна сеч и отсичането на престарели и с влошени декоративни качества дървета.

Фигура 17 Защитена местност „МОГИЛАТА“

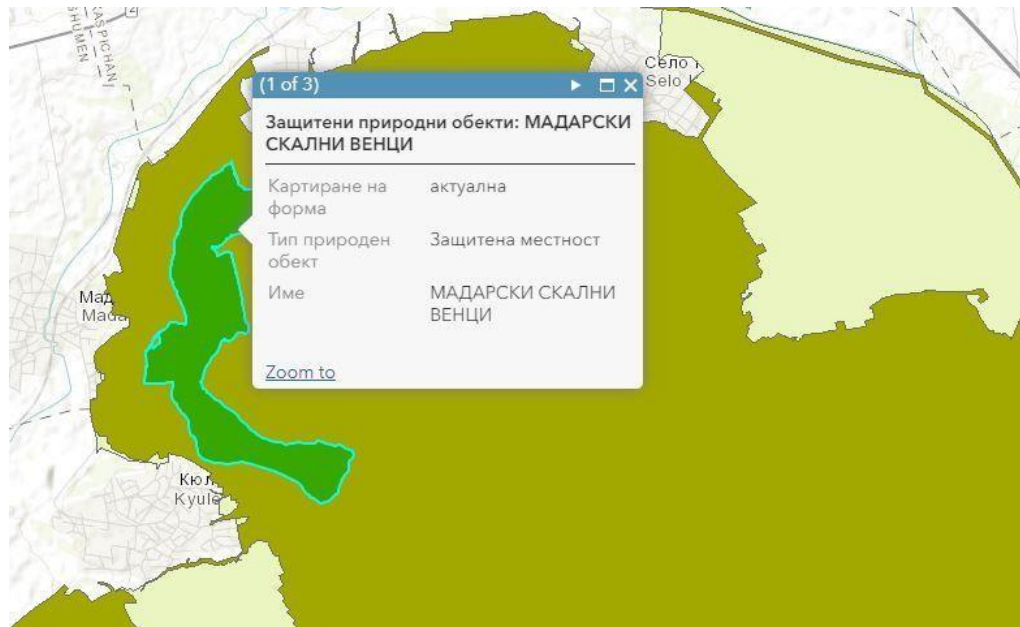
5.3.4. Защитена местност „МАДАРСКИ СКАЛНИ ВЕНЦИ“ е с площ 319,13 хектара, в землището на с. Мадара община Шумен, с код в регистъра на ИАОС 453, и е обявена за такава със Заповед No.РД-535 от 12.07.2007 г., обн. ДВ бр. 68/2007г. Целите на обявяване е:

- Опазване на карстови скални венци, местообитания на изявени петрофилни и защитени животински видове (лешников и горски сънливец, белогръд таралеж, подковоноси и гладконоси прилепи, гарван, белоопашат мишелов, скален орел;
- Опазване на защитени животински видове: малък лешояд, бухал, черен и белогръд бързолет, скална лястовица, ливаден дърдавец, шипоопашата и шипобедрена костенурка, стенен гущер, дъждовник и др.
- Опазване на находища на редки и защитени растителни видове (гризебахова кутявка, румелийско подрумиче, източен равнец, ленолистен целolist, източен микс, кавказка копривка, туфест игловръх и др.

В границите на защитената местност се забранява: Практикуване на парапланеризъм и делтапланеризъм; Забранява се скално катерене, с изключение на обозначените за това места; На територията на защитената местност се забранява спелеологични и друг тип прониквания на местата с прилепни колонии; Забранява се провеждане на състезания от типа „Off Road“ с високо проходими моторни превозни средства; Забранява се палене на огън и бивакуване, с изключение на регламентираните, обозначените и обезопасените за това места; Забранява се паша на домашни животни; Забранява се ловуване; Забранява се добив на полезни изкопаеми и инертни материали; Забранява се извършване на профилактични дейности на скалния

масив през месеците април, май и юни, с изключение на дейности, предизвикани от непредвидени аварийни ситуации, дължащи се на лабилното състояние на скалния венец; Забранява се провеждането на масови мероприятия от всякакъв характер, включително концерти и събори.

Фигура 18 Защитена местност „МАДАРСКИ СКАЛНИ ВЕНЦИ“

За природни паркове се обявяват територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа. Те се управляват с цел: поддържане на разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях; предоставяне на възможности за развитие на научни, образователни и рекреационни дейности; устойчиво ползване на възобновимите природни ресурси при запазване на традиционни форми на поминък, както и осигуряване на условия за развитие на туризъм.

5.3.5. Природен парк „ШУМЕНСКО ПЛАТО“ Обявен със Заповед № 563 / 08.05.2003 г. на МОСВ. Защитената територия е обявена като Народен парк със Заповед № 79/05.02./1980г. на КОПС и прекатегоризиран в Природен парк със Заповед на МОСВ №563/08.05.2003 г. С площта си от 3929,9 ха, от които 3703,9 ха са в ДГФ на СИДП ТП „ДГС Шумен“ и „ДГС Преслав“ и 226 ха - общински фонд на община Шумен, е най-голямата защитена територия в района на община Шумен. Разположен е югозападно от гр.Шумен и обхваща по-голямата част от площта на Шуменското плато – най-големия дял на Шуменските височини, разположени в източната част на Дунавската хълмиста равнина. Географското положение, особеностите на релефа и почвено-климатичните условия предопределят голямото видово разнообразие на флората - повече от 550 вида висши растения, от които над 120 вида лечебни растения. Обликът на растителността като цяло в парка се определя от екосистемите, заемани от представителя на коренната дървесна растителност - мизийския бук и смесените съобщества широколистни гори, в които бука съжителства с обикновен и келяв габър, цер,

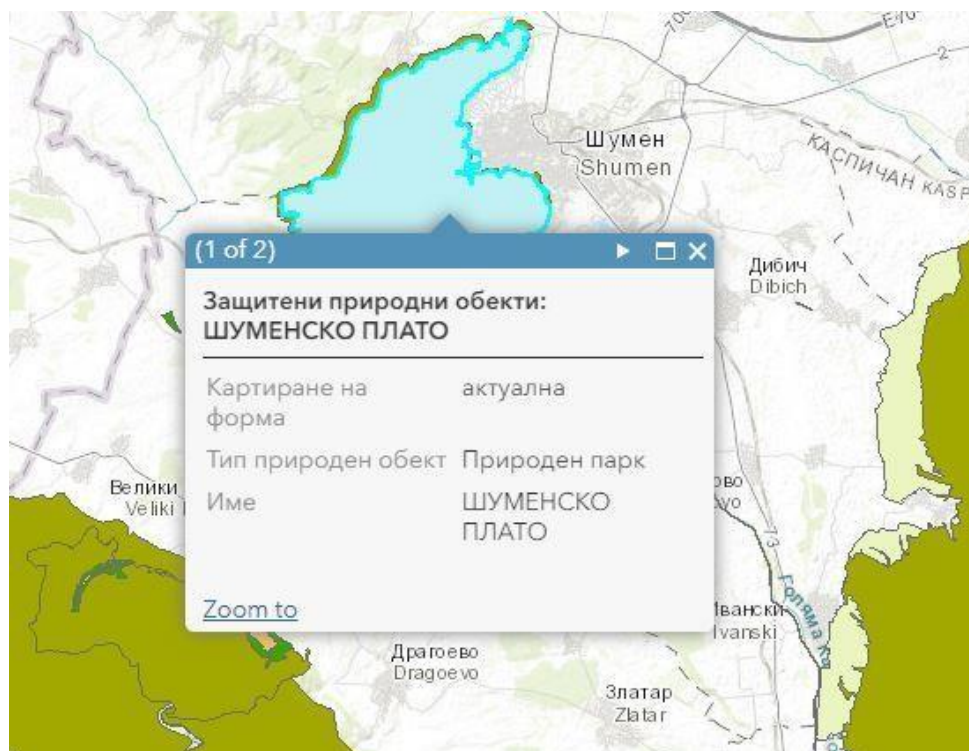
благун, клен, ясен, сребролистна липа, космат дъб и др. Многообразието на тревната покривка е представено и от защитени, застрашени и редки растителни видове, някои от които включени в “Червената книга” на България, като горска съсънка, давидов мразовец, пролетно ботурче /циклама/, седефче, снежно кокиче, българско еньовче, източен миск, кавказка копривка, ленолистен целolist, степен пащърнак, червен хедизарум, щитовидна фибигия. Проучени и описани на територията на ПП са 11 рода и 20 вида - представители на сем. Орхидеи, от които 1 вид е от включените 12 вида в “Червената книга” на България, а 5 от срещаните се видове са в Приложение №3 на Закона за биологичното разнообразие. ПП “Шуменско плато” с местоположението си, умерения климат и разнообразните биотопи е привлекателно местообитание за много представители на животинския свят. Висшата фауна, от средно-европейски с понтийски елементи, е представена от 109 вида гръбначни животни, от които 28 вида бозайници, 61 вида птици, 14 вида влечуги и 6 вида земноводни. От видово най-многочислената орнитофауна 45 са гнездящи, а останалите преминаващи или зимуващи. Разнообразието във видовото животинско представителство се изразява с присъствието на видовете смок мишкар, голям и малък ястреб, бухал, черен кълвач, черен щъркел, включени в “Червената книга” на България. Територията на Природния парк “Шуменско плато”, с разнородния скален състав на релефа и подземните реки, определящи карстовия ландшафт, е осеяна с около 60 пещери - сухи и водни, въртопи, скални образувания; скални манастири и църкви – археологически останки на крепости и селища, датиращи от различни исторически епохи. На територията на Природния парк са забранени: извеждане на голи сечи във високостеблени гори, изкл. на тополови, а в издънкови гори - на площ по-голяма от 3 ха; внасяне на неприсъщи растителни и животински видове; паша, освен на определените с Плана за управление места; събиране на вкаменелости и минерали; на редки, ендемитни, реликтни и защитени видове, освен за научна цел; увреждане на скални образувания; замърсяване на водите и терените с битови, промишлени и други отпадъци; добив на полезни изкопаеми по открит способ и първичната им преработка; строителство и дейности неразрешени в Заповедта за обявяване и Плана за управление.

Защитената територия Природен парк „ШУМЕНСКО ПЛАТО“ се припокрива (частично или пълно) с :

1. Резерват: „БУКАКА“
2. ЗЗ по директивата за местообитанията: Шуменско плато

За резервати се обявяват образци от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им.

Те се управляват с цел: запазване на естествения им характер; научна и образователна дейност и/или екологичен мониторинг; опазване на генетичните ресурси; запазване на естествени местообитания и на популациите на защитени редки, ендемитни и реликтни видове; развитие на мрежа от представителни за България и Европа екосистеми и застрашени местообитания.

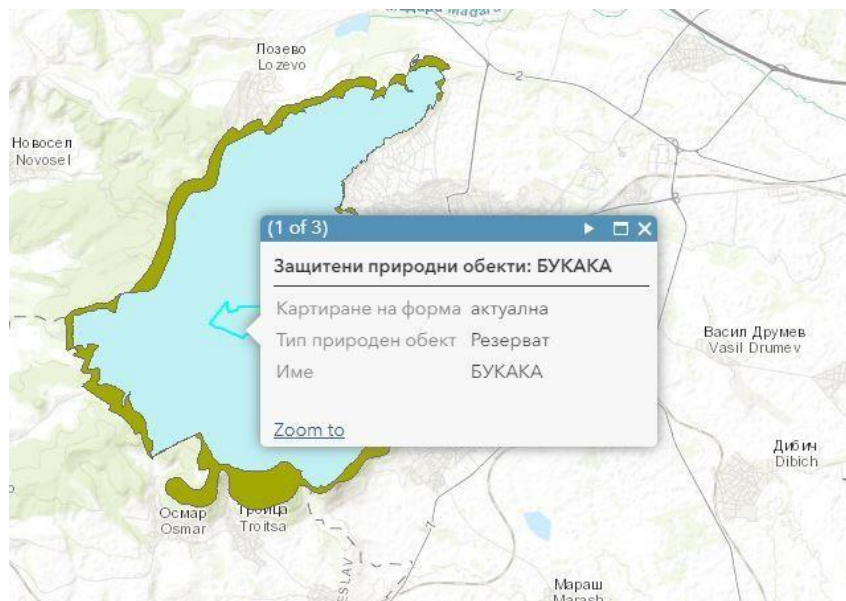

Фигура 19 Природен парк „ШУМЕНСКО ПЛАТО“

5.3.6. Резерват „БУКАКА“ с код в регистъра на ИАОС 31, първоначално е обявен със Заповед No.79 от 05.02.1980 г., (ДВ, бр. 21 от 1980) на председателя на Комитета за опазване на природната среда при Министерски съвет. В последствие площта е актуализирана от 626 на 624,867дка. със Заповед No.РД-196 от 28.02.2013 г., обн. в ДВ бр. 33/2013. Целта на обявяване е запазване на ценни за науката растителни и животински видове.

Заема обособена зона в територията на Природен парк “Шуменско плато” с площ от 62,48 ха в горския фонд на СИДП ТП „ДГС Шумен” - гр. Шумен с надморска височина 450 м. Резерват “Букака” е горски масив обявен за опазване на съществуващата коренна над стогодишна елитна букова гора от вида мизийски бук /*Fagus sylvatica ssp. moesiaca*/. Освен мизийския бук като доминиращия вид, северната му част е смесено съобщество широколистни гори от видовете зимен дъб, габър, благун, клең, цер и др.; подлесът е богат изграден от леска, глог, шипка, къпина, мъждрян и др. Разнообразието на тревната покривка е представено от синчец, лютиковидна съсънка, кукувиче грозде, жълтурче, снежно кокиче, минзухар, пролетно бутурче момкова сълза, момина сълза петров кръст, копитник, змиарник, и др., а от представителите на животинския свят могат да се срещнат лисица, заек, язовец, сърна, дива свиня, сив хомяк, няколко вида змии, рядко благороден елен.

В резервата се забраняват всякакви дейности, с изключение на: Тяхната охрана; посещения с научна цел; преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел; събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите;

Фигура 20 Резерват „БУКАКА“

5.4. Защитени зони

Защитените зони (ЗЗ) са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение. Освен защитените територии, обявени по реда на ЗЗТ, на територията на общината са разположени и зони под специална защита по единната европейска мрежа НАТУРА 2000. Мрежата гарантира поддържането, и където е необходимо възстановяването на благоприятния природозащитен статус на природните местообитания и местообитанията на съответните видове в естествената им област на разпространение.

На територията на Община Шумен попадат изцяло или частично шест защитени зони по реда на ЗБР, както следва:

- BG0000501 „Голяма Камчия“ - ЗЗ по директивата за местообитанията
- BG0000602 „Кабияк“ - ЗЗ по директивата за местообитанията
- BG0000138 „Каменица“ - ЗЗ по директивата за местообитанията
- BG0002038 „Провадийско - Роякско плато“ - ЗЗ по директивата за птиците
- BG0000104 „Провадийско-Роякско плато“ - ЗЗ по директивата за местообитанията
- BG0000382 „Шуменско плато“ - ЗЗ по директивата за местообитанията

1.) ЗЗ „Голяма Камчия“ с код BG0000501

Защитена зона „Голяма Камчия“ е вписана като Защитена зона по Директива за местообитанията. Общата площ на зоната е 216.69 хектара. Обявена е с Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник. Защитената зона обхваща части от Област

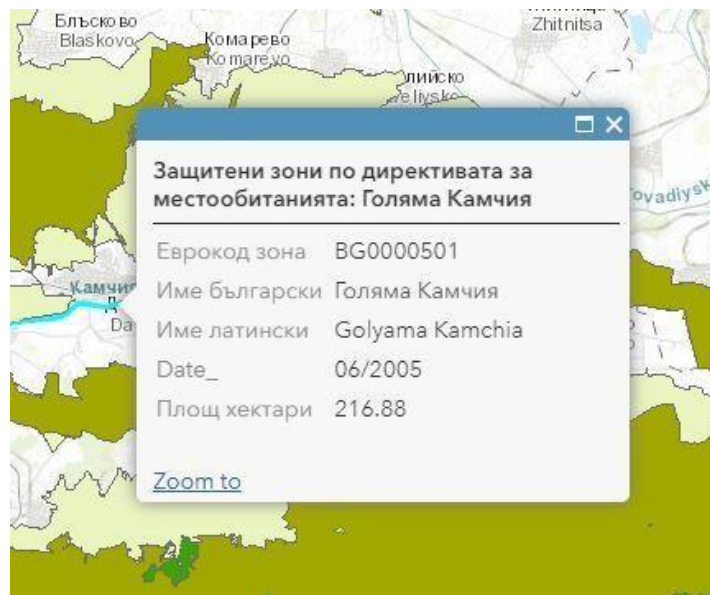
Варна и Област Шумен, като на територията на Община Шумен са включени землищата на гр. Шумен, с. Ивански, с. Мараш, с. Радко Димитриево, с. Салманово. Защитената зона попада в територии контролирани от РИОСВ – Варна и РИОСВ - Шумен.

Целите на обявяване са: Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона. Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие предмет на опазване са: Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus* Pannonic woods with *Quercus petraea* and *Carpinus betulus* (Приоритетно местообитание или вид от Директива 92/43/ЕЕС); Балкано-панонски церово-горунови гори Pannonian-Balkanic turkey oak-sessile oak forests.

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: Видра *Lutra lutra*; Добруджански (среден) хомяк *Mesocricetus newtoni*; Дългокрил прилеп *Miniopterus schreibersi*; Остроух нощник *Myotis blythii*; Дългопръст нощник *Myotis caraccinii*; Трицветен нощник *Myotis emarginatus*; Голям нощник *Myotis myotis*; Средиземноморски подковонос *Rhinolophus blasii*; Южен подковонос *Rhinolophus euryale*; Голям подковонос *Rhinolophus ferrumequinum*; Малък подковонос *Rhinolophus hipposideros*; Подковонос на Мехели *Rhinolophus mehelyi*; Лалугер *Spermophilus citellus*; Пъстър пор *Vormela peregusna*; Червенокоремна бумка *Vombina vombina*; Жълтокоремна бумка *Vombina variegata*; Обикновена блатна костенурка *Emys orbicularis*; Голям гребенест тритон *Triturus karelinii*; Черна (балканска) мряна *Barbus meridionalis* Маришка мряна *Barbus plebejus* Обикновен щипок *Cobitis taenia* Европейска горчивка *Rhodeus sericeus amarus*; Бисерна мида *Unio crassus*; Обикновен паракалоптенус *Paracaloptenus caloptenoides*; *Callimorpha quadripunctaria*; Обикновен сечко *Cerambyx cerdo*.

В защитената зона се забранява: Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища в не урбанизирани територии; Забранява се промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива; Забранява се употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията; Забранява се палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

Фигура 21 33 „Голяма Камчия“ с код BG0000501

2.) 33 „Кабюк“ с код BG0000602

Защитена зона „Кабюк“ е вписана като Защитена зона по Директива за местообитанията. Общата площ на зоната е 286.76 хектара . Обявена е със Заповед No.РД-301 от 31.03.2021 г., бр. 49/2021 на ДВ. Зоната заема части от Област Шумен и Община Хитрино , като в обхвата на община Шумен са включени землищата на гр. Шумен и с. Коньовец.

Защитената зона е обявена с цел опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2.2 от заповедта видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние. Предмет на опазване - Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие предмет на опазване са: Субконтинентални перипанонски храстови съобщества; Понто-сарматски широколистни храстчета; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (важни местообитания на орхидеи); Субпанонски степни тревни съобщества; Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*

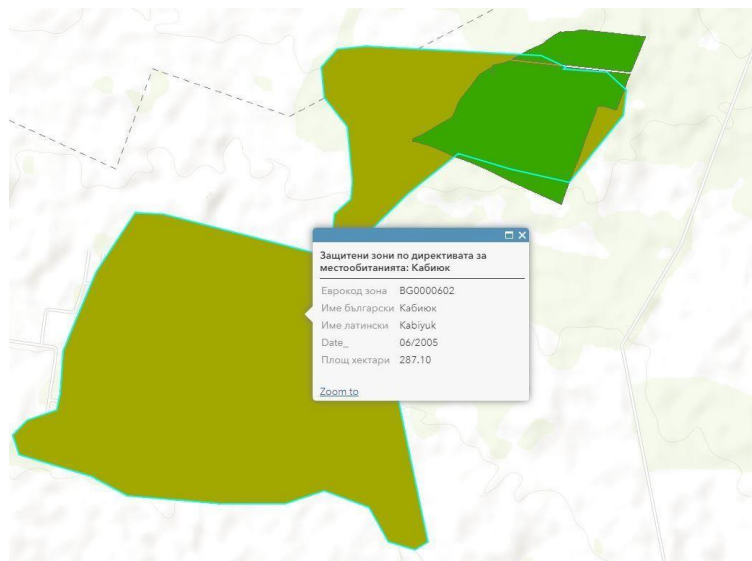
Видове предмет на опазване по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: бозайници - Пъстър пор (*Vormela peregusna*); земноводни и влечуги - Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*); растения - Червено усойниче (*Echium russicum*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
- Забранява се промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;

- Забранява се премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- Забранява се употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
- Забранява се палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

Фигура 22 33 „ Кабиюк“ с код BG0000602

3.) 33 „Каменица“ с код BG0000138

Защитена зона „Каменица“ е вписана като Защитена зона по Директива за местообитанията и включва части от Област Шумен, Община Каспичан и Община Хитрино. В обхвата на Община Шумен са включени землищата на с. Велино, с. Коньовец и с. Царев брод, като общата площ на зоната е 1455.72 хектара. Одобрена е със Заповед № 690 от 25.08.2020 г., и обн. ДВ, бр. 80/2020г.

Защитената зона е обявена с цел опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние.

Видове предмет на опазване по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие:

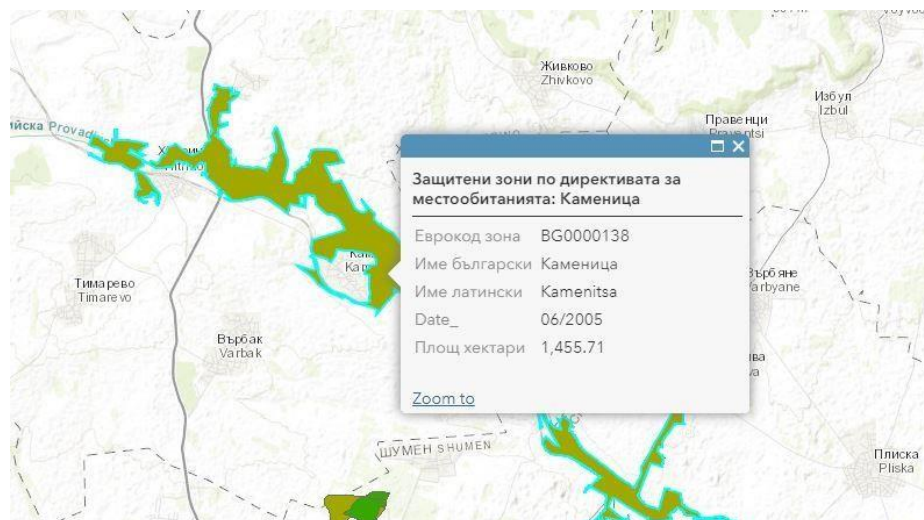
Понто-сарматски широколистни храстчета; Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (важни местообитания на орхидеи); Субпанонски степни тревни

съобщества; Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; Неблагоустроени пещери; Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae); Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; Панонски гори с *Quercus pubescens*;

Видове предмет на опазване съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: бозайници – Лалутер (*Spermophilus citellus*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*); земноводни и влечуги – Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*); безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*).

В границите на защитената зона се забранява: Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища. Забранява се отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки, с изключение на такива в урбанизирани територии и в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; Забранява се премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива; Забранява се употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба освен при каламитет и епифитотия; Забранява се палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоприятните пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на прилепи.

Фигура 23 33 „Каменица“ с код BG0000138

4.) 33 „Провадийско - Роякско плато“ с код BG0002038

Защитена зона „Провадийско – Роякско плато“ е вписана като Защитена зона по Директива за птиците. Общата площ на зоната е 84031.5 хектара, обявена е със Заповед № 134 от 10.02.2012 г., бр. 30/2012 на Държавен вестник. В последствие със Заповед No.РД-73 от 28.01.2013 г., обн. ДВ бр. 10/2013г. е обнародвана промяна в режима на дейностите. Зоната заема части от Областите Шумен и Варна, като в обхвата на община Шумен са включени землищата на с. Вехтово, с. Друмево, с. Ивански, с. Илия Блъсково, с. Кладенец, с. Костена река, с. Мадара, с. Овчарово. Целите на обявяване са опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 ат заповедта видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние и възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2 от заповедта, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Видове, предмет на опазване по чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие:

Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Блестящ ибис (*Plegadis falcinellus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстикова блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Сив жерав (*Grus grus*), Турилик (*Burhinus oedipnemos*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*);

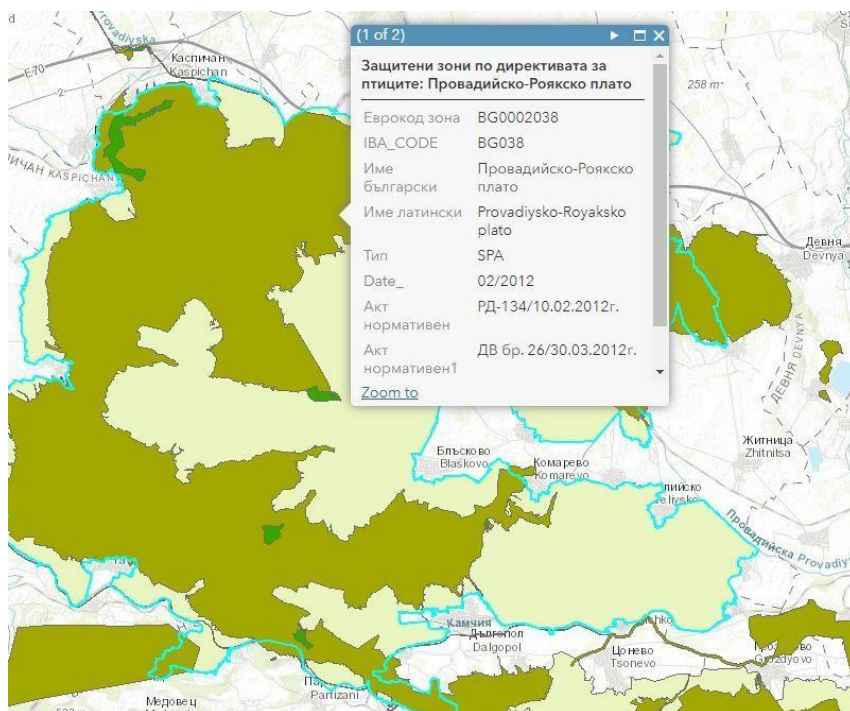
Видове, предмет на опазване съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*), Степен орел (*Aquila nipalensis*).

В защитената зона се забранява: Премахването на характеристики на ландшафта (единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива; Забранява се залесяването на пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;

Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища; Забранява се използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство; Забранява се косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

Защитената зона „Провадийско - Роякско плато“ се припокрива (частично или пълно) с: Защитена местност: ВОДЕНИЦИТЕ, Защитена местност: КАРСТОВИЯ КАНЪОН ГОЛЯМАТА КАНАРА, Защитена местност: РОЯШКА СКАЛА, Защитена местност: СЛАВЕЙКОВА ГОРА и Защитена местност: СНЕЖАНСКА КОРИЯ.

Фигура 24 33 „Провадийско - Роякско плато“ с код BG0002038

5.) 33 „Провадийско-Роякско плато“ с код BG0000104

Защитена зона „Провадийско – Роякско плато“ е вписана като Защитена зона по Директива за местообитанията с обща площ 50158.57 хектара и е обявена със Заповед No.РД-988 от 10.12.2020 г., бр. 6/2021 на ДВ. Зоната заема части от Областите Шумен и Варна, като в обхвата на Община Шумен са включени землищата на гр. Шумен, с. Вехтово, с. Друмево, с. Ивански, с. Костена река, с. Мадара, с. Овчарово.

Целите са: Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние.

Видове, предмет на опазване по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие: Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*;

Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (важни местообитания на орхидеи); Субпанонски степни тревни съобщества; Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; Неблагоустроени пещери; Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*); Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; Панонски гори с *Quercus pubescens*; Евро-сибирски степни гори с *Quercus* spp.; Балкано-панонски церово-горунови гори; Западнопонтийски букови гори; Мизийски букови гори; Мизийски гори от сребролистна липа.

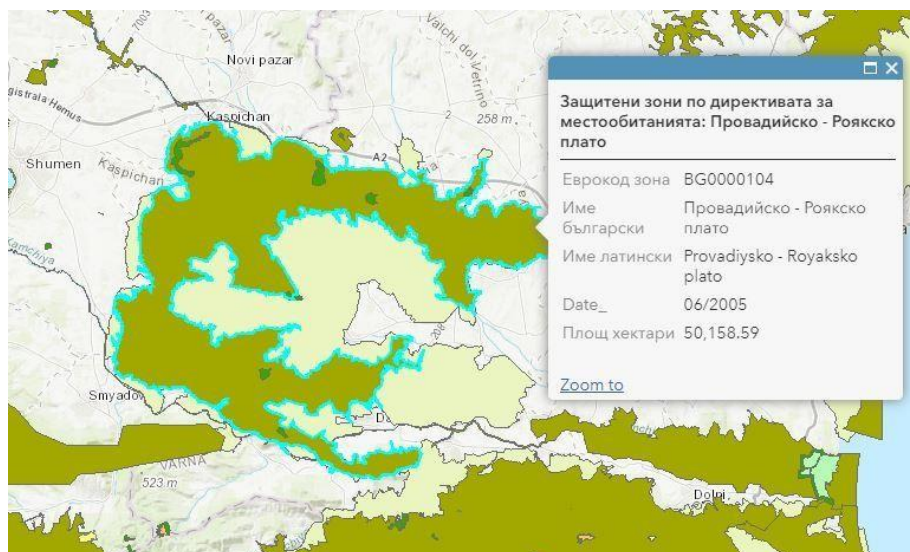
Видове, предмет на опазване, съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: бозайници – Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Степен пор (*Mustela eversmanii*); земноводни и влечуги – Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*); риби – Приморска мряна (*Barbus bergi*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*); безгръбначни – Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morigmus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*); растения – Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Янкева кутявка (*Moehringia jankae*), Янкева метличина (*Centaurea jankae*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища в не урбанизираните територии;
- Забранява се промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
- Забранява се употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
- Забранява се палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;

- Забранява се провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни;
- Забранява се добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства дървета или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти;

Фигура 25 33 „Провадийско-Роякско плато“ с код BG0000104

б.) 33 „Шуменско плато“ с код BG0000382

Защитена зона „Шуменско плато“ е вписана като Защитена зона по Директива за местообитанията с обща площ: 4490.62 хектара, със Заповед No.РД-1032 от 17.12.2020 г., бр. 19/2021 на ДВ., като са включени землищата на гр. Шумен, с. Лозево и с. Новосел.

Защитената зона е обявена с цел опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2.2 от заповедта видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние.

Видове и местообитания предмет на опазване по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие: Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи); Субпанонски степни тревни съобщества; Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*); Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; Неблагоустроени пещери; Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*); Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*; Панонски гори с *Quercus*

pubescens; Балкано-панонски церово-горунови гори; Западнопонтийски букови гори; Мизийски букови гори.

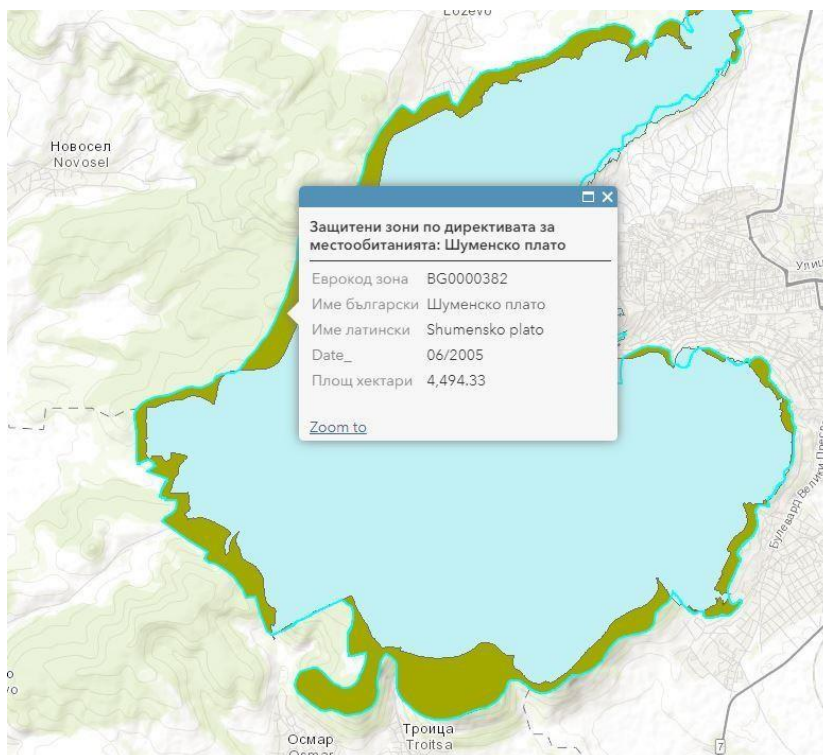
Видове, предмет на опазване, съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР: бозайници - Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългопръст нощник (*Myotis caraccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*); земноводни и влечуги - Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*); безгръбначни - Еднорог болбелазмус (*Bolbelasmus unicornis*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*); растения - Обикновена пърчовка (*Himantoglossum carpinum*), Янкева кутявка (*Moehringia jankae*).

В защитената зона се забранява:

- Палене на огън, благоустройство, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи;
- Забранява се провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите - 1 март до 30 юни;
- Забранява се провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
- Забранява се разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои;
- Забранява се употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия;
- Забранява се премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;

- Забранява се паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

Фигура 26 33 „Шуменско плато“ с код BG0000382

Защитената зона „Шуменско плато“ се припокрива (частично или пълно) с : Природен парк: ШУМЕНСКО ПЛАТО и Резерват: БУКАКА.

Таблица 30 Защитени зони на територията на Община Шумен

№	Име на зоната	Код на зоната	Землище на населеното място на територията на община Шумен, попадащо в обхвата на зоната
33 по Директива местообитанията			
1	„ Голяма Камчия “	BG0000501	в землищата на гр. Шумен, с. Ивански, с. Мараш, с. Радко Димитриево, с. Салманово
2	„ Кабиюк “	BG0000602	в землищата на гр. Шумен и с. Коньовец.
3	„Каменица“	BG0000138	в землищата на с. Велино, с. Коньовец и с. Царев брод
4	„Провадийско-Роякско плато“	BG0000104	в землищата на гр. Шумен, с. Вехтово, с. Друмево, с. Ивански, с. Костена река, с. Мадара, с. Овчарово.
5	„Шуменско плато“	BG0000382	в землищата на гр. Шумен, с. Лозево и с. Новосел
33 по Директива за птиците			
1	„Провадийско - Роякско плато“	BG0002038	в землищата на с. Вехтово, с. Друмево, с. Ивански, с. Илия Блъсково, с. Кладенец, с. Костена река, с. Мадара, с. Овчарово

Източник: „Натура 2000“

5.5. Вековни дървета

В регистъра на ИАОС на вековните дървета в България няма включени такива, които са на територията на община Шумен.

5.6. Гори и горско стопанство

ТП Държавно горско стопанство "Шумен" носи наименованието си от гр. Шумен, където е седалището на неговото административно управление. Към 2020г., общата площ на стопанството е 13 874 ха, от които ДГС – Шумен управлява държавни горски територии от 11 532 ха и 803 ха общински горски територии, съгласно договор 59 / 20.06.2013 г. с Община Шумен. От общата площ на горските територии – собственост на държавата са изключени от сертификата 44 ха, представляващи дивечови ниви и горски разсадник „Салманово“ като сертифицираната площ от ДГТ на стопанството възлиза на 11 488 ха, от които 11 000 залесена площ. Територията на стопанството попада основно в границите на община Шумен с изключение на землище с. Мадара и част от с. Овчарово, които са в обхвата на ДГС-Нови пазар. На територията на стопанството се намират следните населени места: с. Белокопитово, с. Благово, с. Васил Друмев, с. Велино, с. Ветрище, с. Вехтово, с. Градище, с. Дибич, с. Друмево, с. Ивански, с. Илия Блъсково, с. Кладенец, с. Коньовец, с. Костена река, с. Лозево, с. Мараш, с. Новосел, с. Овчарово, с. Панайот Волово, с. Радко Димитриево, с. Салманово, с. Средня, с. Струйно, с. Царев брод, с. Черенча и гр. Шумен. Всички населени места имат землища, като изключение прави землището на Илия Блъсково, в което влиза с. Благово. Общо в района на стопанството са разположени 26 населени места. Всички населени места са разположени по периферията на горските комплекси или са на значително разстояние от тях. На север стопанството граничи с ДЛС "Паламара, на изток с ДГС "Нови пазар", на югоизток с ДГС "Провадия", на юг с ДГС "Смядово", на югозапад с ДГС "Преслав", на запад с ДГС "Търговище" и на северозапад с ДГС "Разград". През територията на стопанството преминава автомагистралата София -Варна, както и следните първокласни пътища Русе – Разград - Шумен – Карнобат, Велико Търново – Търговище – Шумен, както и Шумен - Силистра. По тези пътни артерии и другите второкласни и третокласни пътища става извоза на дървесина. Всички горски комплекси се свързват с основната пътна мрежа посредством временни горски пътища. Недостъпни басейни няма. По видове собствениости, площта се разпределя както следва:

Таблица 31 Разпределение на общата площ по собственост и видове територии (Източник: ДГС Шумен)

№	Вид собственост	Площ (ха)
1	Държавни горски територии	11532
2	Общински горски територии	803
3	Горски територии – частни физически лица	135
4	Горски територии – частни юридически лица	111
5	Земеделски територии	1219
	Общо за ТП „ДГС Шумен“	13812
	Гори на МОСВ - Резерват „Букака“	62

Районът, в който се намира територията на ДГС "Шумен", попада в геоструктурната област Мизийска плоча – стабилна, устойчива част от земната кора, слабо реагираща на нагъвателните със специфичен геоложки строеж. Северна България, вкл. Лудогорието и Шуменско - Провадийските плата, лежат изцяло върху нея. Характеризира се с почти хоризонтална покривка от седиментни скали с пезозойска и неозойска възраст, препокрити през кватернера от мощни льосови наслаги. Площта на стопанството е разположена основно върху мергели 51.8% от дърво производителната площ на стопанството, следват варовиците, които заемат около 41.5%, льос - 3.5% и пясъчници - 3.2%. Климатичните условия са решаващ фактор за развитието на горско дървесната растителност и формирането на отделни типове месторастения. Площта на стопанството попада в Европейско-континентална климатична област. Умерено-континентална климатична област и Среден климатичен район на Дунавската хълмиста равнина. Според горско-растителното райониране стопанството попада в Мизийска горскорастителна област, подобласт Шуменско-Провадийски плата и Лудогорие. Долен равнинно- хълмист и хълмисто предпланински пояс на дъбовите гори (0-600 м н. в.) под пояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (0-400 м н. в.).

Основните дървесни видове, които дават обликът на естествената горска растителност са цера - 19.4% от залесената площ на стопанството, следван от габър - 18.8%. Разпространени са повсеместно като образуват предимно чисти или смесени с клен, благун, зимен дъб, бук или сребролистна липа с добра производителност. В района на Шуменското плато се срещат чисти и смесени, семенни и издънковидни насаждения от източен бук, на места смесени с габър, зимен дъб и сребролистна липа. Пак в южната част се срещат насаждения с преобладание или значително участие на сребролистна липа.

На по-бедните месторастения естествената горска растителност се състои от келяв габър и мъждрян с единично участие в състава на цер, клена и полски бряст и др. На територията на стопанството културите, които са създадени са от иглолистни са основно черен бор. Създадените култури от широколистни дървесни видове са акация, червен дъб, сребролистна липа, ясен, бреза, явор, гледичия, тополи и др. Създадени са и култури от орех, градински тип. В състава на растителните формации участват редица храстови и тревни видове, най-широко разпространени от които са глог, леска, дрян, бъз, шипка, трънка, птиче грозде, аморфа, житни, детелина и др

5.6.1. Видове обекти на ловен туризъм

Сдружението „Ловно – рибарско дружество СОКОЛ-ШУМЕН“ е наследник на ловно дружество „ Архангел Михаил“, основано 1892г., Ловнострелческа организация „Сокол“ гр. Шумен, основана през 1894г. и Рибарско дружество „ТИЧА“ гр. Шумен, основано през 1932г. обединени през 1948г. в единна организация – Ловно – рибарско дружество Шумен продължител на техните дългогодишни, демократични, родолюбиви и природозащитни традиции. Сдружението е член на НЛРС-СЛРБ. В Сдружение „Ловно – рибарско дружество

СОКОЛ-ШУМЕН“ членуват над 1000 ловци и над 100 риболовци, обединени в 29 ловно-рибарски дружини.

Разнообразните природоклиматични условия и богатата растителност, са естествена основа за разпространението на много видове птици и бозайници, част от които са обект на лов. Най-разпространените видове дивеч, които са обект за лов и ловен туризъм, са благородният елен, сърната и дивата свиня, заек, яребица и фазан. Интерес представляват също муфлонът, еленът лопатар, пъдпъдъкът и водоплаващият дивеч. За запазване и обогатяване на видовото разнообразие на дивеча, за неговото възпроизводство и разселване и за подобряване на трофейните му качества са създадени пет държавни ловни стопанства – териториални подразделения на СИДП ДП – Шумен, а именно: ДЛС „Черни Лом“ – гр. Попово, ДЛС „Паламара“, ДЛС „Балчик“, ДЛС „Шерба“ и ДЛС „Тервел“.

5.7. Биологично разнообразие

5.7.1. Флора

Най-разпространените лечебни растения в ДГС "Шумен" се явяват основните дървесни видове, като цер (*Quercus cerris*), габър (*Carpinus betulus*), бук (*Fagussylvatica*), зимен дъб (*Quercus petrea*) и благуна (*Quercus conferta*). Букът и габърът се срещат основно в района на Шуменското плато и ГСУ „Овчарово“, като бука заема 7.9% от залесената площ на стопанството, а габъра – 17.8%. Церът, зимният дъб и благуна се срещат повсеместно в Долния равнинно - хълмист и хълмисто -предпланински пояс на дъбовите гори (0-600 м н. в). Церът, който е и най –разпространения дървесен вид заема 21.3% от залесената площ на стопанството, зимният дъб - 4.8% , благуна и космат дъб – 2.5%. Състоянието на насажденията е сравнително добро.

С лечебна цел се използва кората от клонките или стъблата на по-младите дървета, не по-дебели от 10см, обелени рано на пролет. Те съдържат дъбилни вещества, танини и други. Най-голямо разпространение от липите има сребролистната липа (*Tilia argentea*) – 9.0% от площта на стопанството. Среща се в чисти и смесени широколистни гори, съставени от бук, габър, зимен дъб, цер и др.

В състава на повечето насаждения влизат единично или с по 1-2 десети и много други дървесни видове – мъждрян (*Fraxinus ornus*), полски бряст (*Ulmus campestris*), мекиш (*Acer tataricum*), планински ясен (*Fraxinus excelsior*), бяла бреза (*Betula pendula*), полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*) - върху дълбоки и влажни почви, главно в равнинните райони; и горскоплодни – брекиня (*Sorbustorminalis*), махалебка (*Prunus mahaleb*), киселица (*Malus sylvestris*) и други. В естествено състояние те се срещат единично. Мъждрянът (*Fraxinus ornus*) заема 1.2% от залесената площ на стопанството.

Мекиш (*Acer tataricum*), брекиня (*Sorbus torminalis*), круша (*Pyrus communis*), махалебка (*Prunus mahaleb*), скороуша (*Sorbus domestica*), офика (*Sorbus aucuparia*), череша обикновена (*Cerasus avium*), мукина (*Sorbus aria*) и киселица (*Malus sylvestris*) - не се срещат в компактни

чисти насаждения, а само единично в състава на горите. Тук е мястото да се споменат бялата върба (*Salix alba*), ива (*Salix caprea*), върба трошлива (*Salix fragilis*), раkitа (*Salix purpurea*) и черната елша (*Alnus glutinosa*). Употребяема част за четирите вида върби – кората; за бялата върба - листа, кора и реси.

По дерета и реки като естествена коренна растителност се срещат три вида тополи: трепетлика (*Populus tremula*), топола бяла (*Populus alba*), топола черна (*Populus nigra*). Формират чисти и смесени насаждения. Употребяема част - пъпките и дървесината. В района на ДГС "Шумен" най – разпространения иглолистен дървесен вид е черния бор (*Pinus nigra*), като заема 7.8% от площта на стопанството. Той е залесяван, както на по-бедни, така и на сравнително богати месторастения. Използваемите му части съдържат етерични масла, смоли, витамини и други полезни вещества.

Бялата акация (*Robinia pseudoacacia*) заема – 6.4% от залесената площ на стопанството. Нейните цветове съдържат много полезни вещества, които могат да се използват както във фармацията, така и в народната медицина, но много по-голямо значение имат при пчеларството, за добив на висококачествен акациев мед.

От храстовите видове доста разпространен е дрянът (*Cornus mas*), чийто плодове съдържат глюкозиди, плодови киселини, витамини и други вещества. Той се среща повсеместно, но плодоноси на по-откритите места, което фактически ограничава реалните ресурси от този лечебен вид. Успоредно с дряна е разпространен червеният глог (*Crataegus monogina*). Той също плодоноси предимно по периферията на гората, но е доста по-продуктивен и има значителни потенциални ресурси от цвят и плодове.

В ниските равнинни части на ДГС "Шумен", главно на голите площи и по краищата на горските комплекси са се развили гъсти храсталаци от шипка, глог и дрян. Районът е много благоприятен за развитието им. Цъфтежът и плодоносенето е обилно. Шипката (*Rosa canina*), често се среща заедно с глога и дряна, но макар и единично, е разпространена повсеместно и всред подлеса на гората, и по голите площи. Тя е доста устойчив вид и може да се срещне както на много бедни месторастения и скални терени, така и върху дълбоки плодородни почви. Обилно плодоноси, а плодовете ѝ са особено ценни с голямото си съдържание на витамин С. Къпините (*Rubus hirtus*) трудно виреят под склопа на насажденията, но много бързо се развиват и разпространяват, когато намерят благоприятни условия. Срещат се навсякъде покрай камионните пътища, в сечищата или всред най-младите насаждения и култури. Коренищата и листата им са в достатъчни количества.

В планинската част на стопанството се среща малината (*Rubus idaeus*). Единично в смесени храстови формации се среща обикновена леска (*Corylus avellana*). Из храсталаците и горите на територията на ДГС "Шумен" се среща бодлив залист (*Ruscus aculeatus*). Поради опасност от изкореняване, растението е включено под разпоредбите на закона за лечебните растения.

В района на стопанството се среща и смрадлика (*Cotinus coggygria*). Тя се среща доста често под склопа на насажденията, но на отделни места тя покрива някои нелесопригодни голини и поляни, като достига височина до 1-1.5 м. Листата на смрадликата са особено ценни, защото

съдържат до 25% дъбилни вещества, етерични масла, флавоноиди и други. Месторастенията са предимно бедни и по-каменливи. Химичния състав на растението естествено го предпазва от паша. Заедно със смрадликата се среща и люляк (*Suringavulgaris*).

На места в дъбовите гори, много често се среща паразитното растение бръшлян (*Hedera helix*). Той покрива не само свободната от растителност повърхност, но и с помощта на адвентивните си корени обвива отделни дървета. Тук могат да се споменат и други лиано образни растения - поветът (*Clematis vitalba*) и дивата тиква (*Bryonia alba*), които се срещат навсякъде покрай пътища, слогове и огради. Обвиват се предимно около храсти и дървета по краищата на горските комплекси. Много ценни билки са и някои тревисти растения, които се срещат в района на ДГС "Шумен", главно по поляните, дивечовите ниви и ливади. На първо място това е жълтият кантарион (лечебна звъника) (*Hypericum perforatum*). Жълтият кантарион е международно признато и търсено лечебно растение.

По горските поляни, дивечови ливади и ниви се срещат и големи количества риган (*Origanum vulgare*), бял равнец (*Achillea millefolium*), червен кантарион (*Centaureum erythraea*), лайка (*Matricaria chamomilla*), жълт равнец (*Achillea clupeolata*), гръмотрън (*Ononis spinosa*), миши уши (*Hieracium pilosella*), мащерка (*Thymus glabrescens*), подъбиче (*Teucrium chamaedrys*), здравец горски (*Geranium sylvaticum*), какула горска (*Salvia nemorosa*), великденче лечебно (*Veronica officinalis*), гълъбови очички (*Hepatica nobilis*), дялянка (*Valeriana officinalis*) еньовче същинско (*Galium verum*), жълтурче (*Ranunculus ficaria*), златна пръчица (*Solidago virgaurea*), лепка (*Galium aparine*), луличка обикновена (*Linaria vulgaris*), лютиче пълзящо (*Ranunculus repens*), минзухар есенен (*Crocus pallasii*), млечка обикновена (*Euphorbia cyparissias*), кърпикожух (*Colchicum autumnale*), мъртва коприва бяла (*Lamium album*), прозорче горско (*Potentilla erecta*), пчелинок обикновен (*Marubium vulgare*), ранилист горски (*Stachys silvatica*), репей сенколюбив (*Arctium nemorosum*), салеп обикновен (*Orchis provincialis*), секирче ливадно (*Lathyrus pratensis*), слез горски (*Malva sylvestris*) и тинтява жълта (*Gentiana lutea*). Тези лечебни растения са запазени в добро състояние и могат да бъдат добивани. Месторастенията им са на свежи до сухи, средно богати и богати почви и се намират далече от изкуствено наторявани терени.

По - водолюбиви лечебни растения като копривата (*Urtica dioica*), полския хвоц (*Equisetum arvense*), глухарчето (*Taraxacum officinale*), ментата (*Mentha spicata*), джоджена (*Mentha piperita*) и водната мента (*Mentha aquatica*) са установени на отделни места по поречията на реките. По - специално внимание тук може да се обърне на различните видове бяз - тревист (*Sambucus ebulus*) и черен (*Sambucus nigra*), които се срещат предимно на влажни месторастения, под склопа на насажденията и тополовите култури, край реки и потоци. С лечебна цел се използват почти всички части на тези растения, като най-ценни са цветът и плодовете. Те съдържат етерични масла, органични киселини, витамини, танини, захари и други, но употребявани в големи количества са отровни. Те са стари лекарствени растения, едни от най-употребяваните в народната медицина. Рано напролет, както навсякъде в страната и тук цъфтят: кукурякът (*Helleborus odoratus*), пролетен минзухар (*Crocus chrysanthus*), лечебна иглика (*Primula veris*), теменуга миризлива (*Viola odorata*), кокиче снежно (*Galanthus nivalis*),

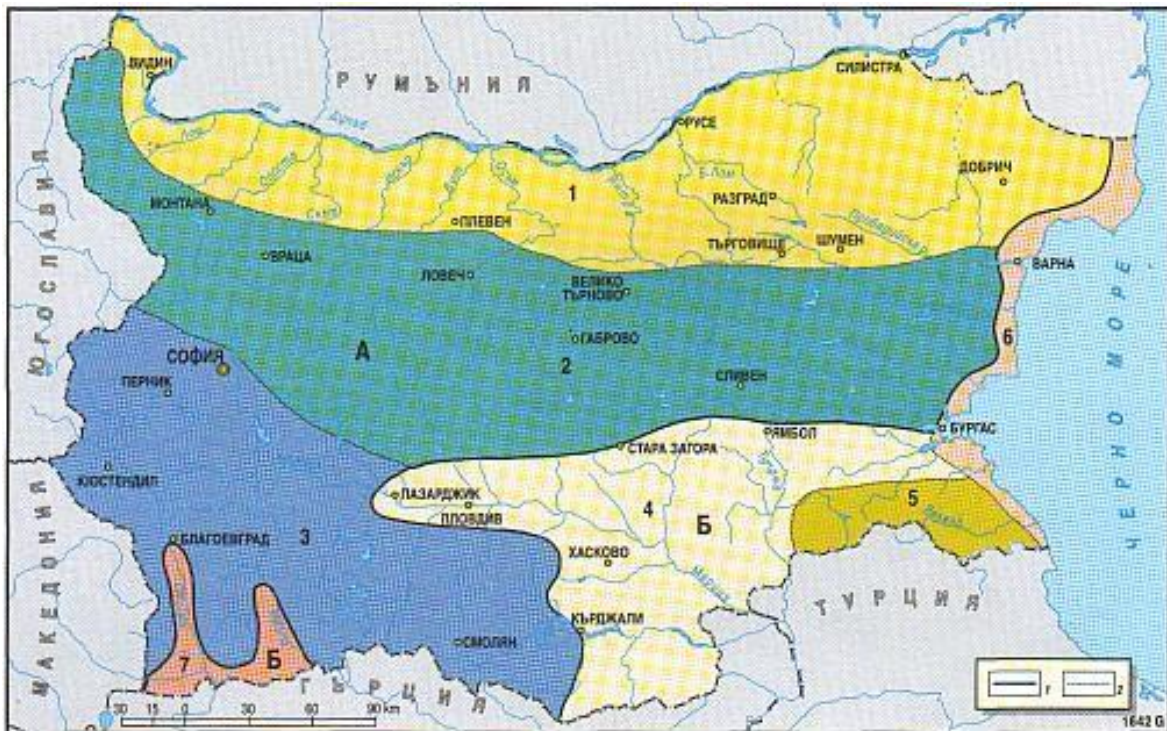

но разпространението им е доста поорграничено. По горските поляни, по северните склонове се среща горската ягода (*Fragaria vesca*).

Освен описаните до тук лечебни растения в района на ДГС "Шумен" са установени или вероятни още около 80 - 90 вида, чието разпространение е твърде ограничено в горите, но се срещат в земеделските земи, пустеещите площи, крайречните храсталачни формации и т.н. Някои от тях са: камшик (*Agrimonia eupatoria*), градско омайниче (*Geum urbanum*), бяло подъбиче (*Teucrium polium*), обикновено подъбиче (*Teucrium chamaedrus*), подбел (*Tussilago farfara*), лечебен лопен (*Verbascum phlomoides*), благороден лопен (*Verbascum nobile*), гъстоцветен лопен (*Verbascum densiflorum*), вълча ябълка (*Aristolochia clematitis*), обикновен пелин (*Artemisia absinthium*), змийско мляко (*Chelidonium majus*), пача трева (*Polygonum aviculare*), кукувича прежда (*Cuscuta europaea*), очанката (*Euphrasia officinalis*), бял очеболец (*Potentilla erecta*), теснолистен живовляк (*Plantago lanceolata*), широколистен живовляк (*Plantago major*), мъжка папрат (*Dryopteris filix-mas*), орлова папрат (*Pteridium aquilinum*), сладка папрат (*Polypodium vulgare*), овчарска торбичка (*Capsella bursa-pastoris*), маточина (*Melissa officinalis*), вратига (*Tanacetum vulgare*), гингер (*Onopordon acanthium*), бутрак (*Bidens tripartita*), великденче полско (*Veronica arvensis*), вълча ябълка обикновена (*Aristolochia clematis*), върбинка лечебна (*Verbena officinalis*), детелина ливадна (*Trifolium pratense*), динка лечебна (*Sanguisorba officinalis*), ежова главичка (*Sparganium erectum*) какула ливадна (*Salvia pratensis*), комунига лечебна (*Melilotus officinalis*), коприва гръцка (*Urtica urens*), кучешко грозде черно (*Solanum nigrum*), къклица (*Agrostemma githago*), лобода розова (*Atriplex rosea*), паричка (*Bellis perennis*), пелин горчив (*Artemisia absinthium*), пипериче водно (*Persicaria maculata*), ралица обикновена (*Consolidaregalis*), птиче просо (*Lithospermum officinalis*), резене (*Foeniculum vulgare*), репей дребен (*Arctium minus*), решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia*), синап черен (*Brassica nigra*), сминдух син (*Trigonella coerulea*), татул (*Datura stramonium*), теменуга трицветна (*Viola tricolor*), росопас лечебен (*Fomaria officinalis*), зърника (*Rhamnus cantaricus*), камшик (*Agrimonia eupatoria*), дяволска уста (*Leonurus cardiaca*), чубрица планинска (*Satureja montana*), щир бодлив (*Amaranthus spinosus*) и други.

5.7.2. Фауна

Съгласно зоогеографското райониране на страната, община Шумен попада в Дунавския фаунистичен район, в който най-типични представители са сърната, глиганът, а най-характерни са сивите полевки, мишките, заекът, от птиците - яребицата, пъдпъдъкът и враната. Степните животински видове са представени от степния пор, европейския лалугер и обикновения хомяк.

Зоогеографски райони (по Георгиев, 1980).

1 – граница между евроазиатската (А) и средиземноморската (Б) територии; 2 – граница между зоогеографските райони; 1 – Дунавски район; 2 – Старопланински район; 3 – Рило-Родопски район; 4 – Тракийски район; 5 – Странджански район; 6 – Черноморски район; 7 – Струмско-Местенски район.

Фигура 27 Зоогеографско райониране на България

Фауна в природен парк „Шуменско плато“

Площта на парка е разположена на териториите на ДГС „Шумен“ и ДГС „Велики Преслав“ и най-голямата защитена територия в района на РИОСВ Шумен. Разположен е югозападно от гр. Шумен и обхваща по-голямата част от площта на Шуменското плато – най-големия дял на Шуменските височини, разположени в източната част на Дунавската хълмиста равнина. Висшата фауна, от средно-европейски с понтийски елементи, е представена от 345 вида безгръбначни и над 240 вида гръбначни животни, 28 вида земноводни и влечуги.

Птици

Клас Птици са най-широко застъпената група в парка. Тук се наблюдават видове, обитаващи горски и открити места. Установено е наличието на 152 вида птици. От видово най-многочислената орнитофауна са гнездещи, а останалите преминаващи или зимуващи. Срещат се голям синигер (*Parus major*), който обитава гори, паркове и градини, често в близост до хората. През пролетта и лятото се храни с насекоми, през есенно-зимния период яде семена и плодчета. Гнезди в хралупи на стари дървета, кухни в огради. Червеногръдка (*Erithacus rubecula*), горски зидарки (*Sitta europaea*), планински чинки (*Fringilla montifringilla*), кос (*Turdus merula*), поен дрозд (*Turdus philomelos*), които се хранят с насекоми, паяци, червеи, плодчета и семена, които намират по земята. Обитават широколистни, смесени и иглолистни гори с богат подлес, и храсти. Сойка (*Garrulus grandaivus*), която е всеядна,

растителната храна преобладава – семена, плодове, жълъди, но през пролетта и лятото яде и насекоми, гущери, дребни гризачи, яйца и малки на пойни птици. През есента прави запаси за зимата от жълъди, лешници и орехи и така спомага за разпространяването на тези дървесни видове и възобновяването на горите.

В източната част на природния парк, в района на паметник „Създатели на Българската държава“ през лятото се наблюдава една от най-северните колонии на скалната лястовица (*Hirundo rupestris*), която гнезди предимно по скали, но в някои райони и по язовирни стени, мостове и сгради. Пролетната и миграция е през март, а есенната – през октомври. А над горските масиви и скалните венци се вият обикновени мишелови (*Buteo buteo*) най-често срещаната граблива птица у нас. Храни се основно с дребни гризачи, но също така и с насекоми, земни червеи, влечуги, земноводни и дребни пойни птици, при липса на друга храна се храни и с умрели животни.

Паркът се обитава от някои редки птици – полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*) много рядък вид пойна птица - сравнително голяма част от популацията и е в защитени територии и Жалобен синигер (*Parus logubris*), които в Европа се срещат само на Балканския полуостров. Рядък вид е и черният кълвач (*Dryocopus mantius*) видът и местообитанията му са защитени по ЗБР, включен в Червената Книга на България, около 20% от размножаващите се двойки обитават национални и природни паркове. Гнезди в стари дървета с хралупи в букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница по-рядко нископланински и равнинни гори. Той е полезна насекомоядна птица, храната му е много разнообразна. През лятото той непрекъснато “прослушва” дърветата, като ги чука със силния си клюн и изважда от кората различни вредители: корояди, сечковци, листояди и техните ларви. През останалите сезони разнообразява храната си с различни семена на иглолистни и широколистни дървета. Големите ястреби (*Accipiter gentilis*) са хищни птици и 85% от храната им се състои от дребни и средни по размери птици, като дроздове, вранови, яребици, останалите 15% се падат на бозайниците, като зайцевидни, гризачи и насекомоядни. На територията на България е защитен вид. Много от гнездовите находища са в националните паркове, в резервати и защитени местности. Малкият креслив орел (*Aquila pomarina*) също е включен в Червената книга на България. Той е гнездещо-прелетен преминаващ и отчасти в зимуващ вид, най-разпространен из равнинните и нископланински широколистни гори, храни се предимно с дребни бозайници и друга подобна по размери плячка. Други защитени животински видове в парка са: добруджански хомяк, пъстър пор, малък креслив орел, бухал, смок мишкар и др. За съжаление някои видове са изчезнали. Това са урсиниевата усойница (*Vipera ursinii racosiensis*) и египетският лешояд (*Neophron pernopterus*). След 1980 г. няма данни и за малкия креслив орел (*Aquila pomarina*), осояда (*Pernis apivorus*), пъстрия пор (*Vormela peregusna*) и добруджанския хомяк (*Mesocricetus newtoni*).

Земноводни и влечуги

Близостта на гр. Шумен и голямата посещаемост на парка са причина за чувствителното обедняване на фауната. Земноводните на територията на парка са представени от: дъждовник (*Salamandra salamandra*), жабата дървесница (*Hyla arborea*), горска дългокрака жаба (*Rana*

dalmatina), които се срещат най-често в близост до застояли водоеми и се хранят главно с насекоми, голяма част от които летящи и скачащи. Срещат се също така и: кримски гущер (*Podarcis taurika*), горски гущер (*Lacerta praticola*) и зелен гущер (*Lacerta viridis*), които живеят в дъбови гори, в които има поляни с рядка трева и опадали листа. Хранят се главно с дребни насекоми. Пепелянка (*Vipera ammodytes*) и смок-мишкар (*Elaphe longissima longissima*), които обитават открити, каменисти, припечни места, обрасли с висока тревиста растителност, папрати, храсталаци и обикновено с достатъчно подземни дупки за укрития. Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и др.

Бозайници

Обитаващи парка бозайници са таралеж (*Erinaceus concolor*), язовец (*Meles meles*), белка (*Martes foina*), лисица (*Vulpes vulpes*). Благороден елен и сърна, които обитават недостъпните хълмисти горски комплекси до равнинно-хълмистите гори и площи, пасища и необработваеми селскостопански площи. Дива свиня, която се среща повсеместно в горите, като отбягва скалистите местообитания.

Прилепи

При проучвания на пещерната фауна са регистрирани 13 вида прилепи от общо 33 вида за територията на България. Те са представители на сем. Подковоноси и на сем. Гладконоси. Прилепите са единствените бозайници, които могат да летят и за разлика от птиците движенията на крилата им не са симетрични а формата им се променя според нуждите. Основната функция на прилепите се свежда до поддържане на биологичното разнообразие в горите, пасищата и в населените места, те са изключително важни за околната среда, за здравето на екосистемите и за благополучието на хората. Тези интересни бозайници могат да плуват, но не всички са развили способност да ходят. Всички срещани се в България видове прилепи са защитени от закона (Закон за биологичното разнообразие, Бернска конвенция, Бонска конвенция, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС, IUCN 2002, а някои се намират в Червена книга на Република България.). Основните заплахи за тях са: Унищожаване на естествените им местообитания – антропогенен натиск, неправилно стопанисване на горите, намаляване на влажните зони и използването на пестициди в селското стопанство при борба с вредители, които им служат за храна.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Община Шумен се характеризира с богато биологично разнообразие и висок процент на площите заети от защитени местности и защитени зони.*
- ✓ *Необходимо е да бъде извършено проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии и зони, като специално внимание следва да се обърне на биологичното разнообразие в агроценозите и в урбанизираните територии. Данните следва да бъдат систематизирани и публично достъпни;*

- ✓ Препоръчително е община Шумен да провежда информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;

6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Съгласно Закона за устройство на територията в териториите на общините се устройват озеленени площи, обединени в зелена система, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиха на населението.

Зелената система на община Шумен се състои от всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, защитни насаждения и разсадници, горите и земите от горския фонд, попадащи в защитените територии, обявени по реда на Закона за защитените територии и в защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие.

Основа на зелените системи на община Шумен са озеленените площи за широко обществено ползване – общоградски паркове, градски и квартални градинки, улично озеленяване, защитни зелени пояси около водни обекти, озеленяването на сервитутни ивици на линейните съоръжения на техническата инфраструктура и др.

Допълващи зелената система са озеленените площи за ограничено обществено ползване – озеленени площи на жилищните, вилни, обществени, производствени и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение - озеленените площи в терените със специално предназначение: гробищни паркове, защитни насаждения, мелиоративно озеленяване покрай деретата, санитарнозащитно озеленяване, зелени пояси около магистрали и промишлени зони и др.

6.1. Законови изисквания за разработване на местна нормативна уредба

Съгласно чл. 62 от закона за устройство на територията, Община Шумен има приета и влязла в сила Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Шумен, която е приета с Решение № 66 от 4.04.2008 г., изм. с Решение № 173 от 31.07.2008 г. на Общински съвет – гр. Шумен. С тази наредба се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на Община Шумен. Съгласно Наредбата, Зелената система на Община Шумен е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея независимо от формите на собственост. Общинският съвет на Община Шумен, чрез бюджета на общината осигурява необходимите средства за поддържане на декоративната растителност в общинските зелени площи.

Управление на зелената система се осъществява от:

- Общинският съвет на община Шумен;

- Кметът на община Шумен;
- Кметове на кметства в общината;

Кметът на Община Шумен:

- Кметът на Община Шумен ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност "озеленяване" и на дългосрочните програми за развитието на зелената система и дава указания по приложението на тази наредба.
- Кметът на Община Шумен или упълномощено от него лице по реда на § 1, ал. 3 от Допълнителните разпоредби на Закона за устройство на територията (ЗУТ) организира съставянето и актуализирането на публичен регистър на озеленените площи, дълготрайните декоративни дървета и дърветата с историческо значение на територията на общината по чл. 63, ал. 1 на ЗУТ.
- За разглеждане на устройствените планове и инвестиционните проекти за територии и обекти на зелената система кметът на Община Шумен назначава специализиран общински експертен съвет по устройство на територията по озеленяване. В състава му се включват членовете на ОБЕСУТ и специалист/и по озеленяване.

Кметовете на кметства в Шумен:

- изпълняват бюджета по дейност "озеленяване" в частта му за населеното място и организират провеждането на необходимите мероприятия;
- изпълняват делегираните им от кмета на Община Шумен функции.

Поддържане на зелената система

Поддържането на зелените площи се осъществява от ОП „Паркове и обредна дейност“, а поддържането на чистота от ОП „Чистота“. Предприятията извършва следните дейности в направление „Озеленяване“:

- затревяване, залесяване и зацветяване на парковете ,зелените площи и всички свързани с това дейности по подготовка на терените и площите: запръстяване, подравняване, сеене, торене, фрезование, плевене, окопаване и поливане;
- оформяне корони на дърветата, премахване на нежелана и опасна растителност;
- поддържане на дерета на реки;
- поддържане на тревните площи на спортни съоръжения и стадиони;
- метене и миене на алейната мрежа на парковете и тревните площи;
- поддържане на детските площадки на територията на Общината;
- оборки и събиране на парковите кошчета;

- събиране и извозване на окосена трева и листа;
- шредирание на дървесната маса до вид, пригоден за депониране;
- поддържане на алеите и тревните площи на всички 51 гробищни паркове на територията на Община Шумен;
- поддържане на тревните площи и високата растителност във всички населени места/села и кметства/ на територията на Община Шумен;
- поддържане на растителността и канавките по Общинска пътна мрежа;
- поддържане на парковата алейна мрежа и тротоари при зимни условия -чистене на сняг, лед, опесъчаване и лугиране;
- снабдяване с инертни материали, свързани със зимните условия, на кметства и социални, детски и спортни заведения;
- поддържане на всички водни огледала, чешми и поливни системи;
- третиране на тревните площи на социални и детски заведения, паркове и дерета за гризачи и насекоми.

Общинските зелени площи за широко обществено ползване на всеки пет години се подлагат на преглед и преценка за необходимостта от частична реконструкция на амортизирани биологични или благоустройствени фондове. Прегледът и преценката се извършват от специализираната общинска служба по озеленяване.

6.2. Аспекти и белези на зелената система в Община Шумен

Основата на Зелената система на гр. Шумен се формира от паркови елементи, включващи лесопарковете, градските паркове, подстъпите към паметник „Създатели на българската държава“ и множество по-малки градини, формиращи “мозаечна структура”, неравномерно покриваща градската територия. Най-голям дял заемат зелените площи за широко обществено ползване. Поддържаните от общината зелени площи в град Шумен заемат 725,055 дка от общата площ на града.

Зелената система на общината се допълва от зелените площи със специално предназначение (преди всичко гробищните паркове) и зелените площи за ограничено обществено ползване (реализирани към жилищните комплекси и обществените сгради, зелените площи в имотите на частните физически и юридически лица), както и уличното озеленяване. Зелените площи на всяко населено място могат да се класифицират в няколко вида:

- Зелени площи за широко обществено ползване

Зелените площи за широко обществено ползване в града заемат голяма част от общата площ на зелените площи. Те образуват гръбнака на Зелената система на града. Това са всички градини и паркове. Тези зелени площи изпълняват много важна функция. В тях се извършва ежедневиият отдих на населението и имат важна екологична роля и естетическо

въздействие. Тези паркови площи трябва да имат различна тематична насоченост и да са структурирани равномерно в чертите на урбанизираната територия.

Друг важен аспект е степента на изграденост на тези площи. За да изпълняват целия диапазон от функции, с които са натоварени, е необходимо изградеността им да е много висока.

Към зелените площи за широко обществено ползване се отнасят парк "Оборище", градската градина, централната алея по бул. „Славянски“, подстъпите към паметник „Създатели на българската държава“

- Зелени площи за ограничено ползване

Зелените площи с ограничено ползване формират най-широко застъпеното „изпълващо“ озеленяване и създават най-разнообразна среда за спорт, забавления и рекреация. Тук влизат всички терени с дворично озеленяване, собственост на частните физически и юридически лица. Това са зелените площи във всички имоти с жилищна и обществено обслужваща функция. Тези терени представляват интерес, доколкото изпълняват екологична функция и подобряват микроклимата.

Особено важни за тази категория зелени площи са междублоковите пространства. Те отчасти компенсират, липсата на паркови площи за широко обществено ползване, придават чувство за „мащаб“ в панелните комплекси и изпълняват важни рекреационни функции за живущите в комплексите.

Други зелени площи за ограничено ползване са тези в здравните и учебни заведения и зелените площи около обществените сгради.

- Зелени площи със специфично предназначение

Зелените площи със специално предназначение включват спортни паркове, зоопарк, гробищни паркове, мемориални паркове, църковни и музейни градини, декоративни разсадници, цветопроизводни стопанства, паметници на парковото и градинско изкуство.

Гробищните паркове представляват озеленени площи със специфично предназначение, допълващи зелената система. Всяко населено място, с изключение на с. Коньовец (и двете му части), разполага с един или повече гробищни паркове, като в общия случай са обособени парковете за погребения с различаващи се религиозни изисквания и ритуали. Като обща оценка може да се посочи, че озеленяването и благоустрояването на гробищните паркове е с недостатъчна степен на изграденост. Липсват малките паркови елементи с тяхното функционално и естетическо предназначение. В световната класификация, не напразно гробищните терени се наричат гробищни паркове. Това са места със специфично предназначение и тяхното озеленяване е от особено значение. Освен чиста екологична функция, която е особено важна относно климатичната характеристика на града, тези площи е необходимо да създават определена нагласа и визия свързана с функцията им.

Зоопаркът в град Шумен е разположен в западния район на града и е част от Лесопарк Къошковете и разполага с 8 декара площ. В момента тече реконструкцията и разширението на зоопарка.

- **Улично озеленяване**

Това озеленяване е свързващо звено във всяка Зелена система. От функционална гледна точка, уличното озеленяване обвързва всички елементи и зелени площи в една обща система от публични пространства и места за отдих.

Освен функционалният аспект, екологичната роля на уличните дървета е незаменима. Тези насаждения са органически необходима съставна част от градския ландшафт и спомагат за създаването и поддържането на условия за една нормална, здравословна жизнена среда.

Озеленителните работи на гр. Шумен имат дългогодишна история. И това дава чудесна възможност за анализиране и обобщаване на този опит. За такъв период много точно могат да се оценят, както добрите постижения, така и да се видят и отстранят грешки, неправилни решения и реализации.

Озеленяването на гр. Шумен има какво да посочи като добри примери. Това са наистина качествени реализации при изграждането не само на паркови градски обекти, но особено и на първо място уличното озеленяване.

- **Защитни и мелиоративни зелени площи**

Тези зелени площи формират „рамката“ на целия град. Осъществяват органична връзка с крайградския ландшафт и в равнинния ландшафт и играят особено важна екологична функция. Те биха филтрирали отчасти прашния въздух, образуван от обработката на почвата, създаващи специфичен режим на пренос на замърсители от естествен произход.

- **Защитени територии**

Това са паркови територии със специален статут и режим. Те могат да бъдат улично озеленяване, паркове, градини или скверове, които с определени свои качества или като културно-историческо наследство да са определени от МОСВ или НИНКН, като защитени обекти, паметници на градинско-парковото изкуство, като части от групов паметник на културата или като защитени територии и зони. Тези паркови площи са пълноценен участник в Зелената система на града. Тяхното проектиране, изграждане и поддръжка е по-специално, в зависимост от режимите, които са посочили съответните ведомства – принципиали на тези територии.

- **Лесопаркови площи**

На територията на община Шумен са разположени природен парк „Шуменско плато“, лесопарк „Кьошкове“ и парк „Студентски“. Природен парк Шуменско плато обхваща площ от 3929,9 ха, от които 3703,9 ха са в ДГФ на СИДП ТП „ДГС Шумен“ и „ДГС Преслав“ и 226 ха - общински фонд на община Шумен. Лесопарк "Кьошкове" се намира в подножието на Шуменското плато, в непосредствена близост до Археологически резерват „Шуменска крепост“. Паркът е емблема за града. В него се намира прочутата алея на здравето, езеро и зоологическа градина. В последните години паркът е цялостно обновен, с изградени пешеходни алеи, градско обзавеждане и детски площадки. Парк „Студентски“ се намира на запад от ж. к. Тракия и стадион „Панайот Волов“ и Спортен комплекс „Плиска“. В

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

територията са разположени детски площадки, пейки, естакади за скейтъри и велосипедисти, игрище за футбол, волейбол или баскетбол. Паркът служи, както за спорт, така и за релаксация има стена за графити - поле за изява на младите.

Тези паркови площи са за широко обществено ползване, но поради своята специфика и дървесни масиви и характерно разположение те имат ключово значение за зелената система и огромна екологична стойност за града. Подходът към тях трябва да е по-специален, поради специфичните изисквания на екосистемата, да бъде в устойчиво състояние. По тази причина на тях е отделено специално внимание.

По данни на общинската администрация зелените площи, поддържани в града са 725,055 дка, разпределени по следния начин: тревни площи - 522,28 дка, дървета- 65,98 дка, храсти -54,75 дка, алейна мрежа - 76,15 дка и други – 6,195 дка. Лесопарк „Кьошкове“ е залесен с черен бор, смърч, дугласка ела, бук, габър, клен, явор, липа. Природен парк „Шуменско плато“ се характеризира с наличие на обикновен габър и горун (28,2%), обикновен бук, трепетлика, глог, леска и др.

Зелените площи имат следните по-важни социални и екологични функции: рекреационни /задоволяват потребностите за спорт и отдих/; естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични – приток на свеж чист въздух от крайградските зони, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите; екологични – предотвратяване миграцията на замърсители от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали /от транспорта и промишлеността/ в почвата и околната среда. Забелязва се неравномерност в разположението на зелените площи в града

В следващата таблица представяме поддържаните от общинат зелени площи

Таблица 32 Площ на поддържаните зелени площи

№	Обект	Обща площ (дка)	Тревни площи (дка)	Храсти (дка)	Дървета (дка)	Алейна мрежа (дка)	Рози (дка)	Живи плетове (дка)	Цветни фигури (дка)	Фонтани (дка)
1.	Бул. „Славянски“	20,725	9,76	8	2	0,100	-	0,24	0,525	0,10
2.	Централен парк	24,04	10	3	6	5	-	-	0,040	
3.	Градинка пл. „Оборище“	2	0,5	0,5	0,5	0,5	-	-	-	
4.	Ул. „Янко Сакъзов	2,53	0,32	-	0,18	2	-	-	0,03	
5.	Пл. „България“	2	1,5	-	0,5	-	-	-	-	
6.	Градска градина	70	42	10	6,5	10	1	-	0,400	0,10
7.	Ул. Вл.Въстание“	20	16	2	2	-	-	-		
8.	Бул. „Симеон Велики“, парк „Била“, парк „Безистена“, скат „Пчела“	104,3	64,8	6	28	4	1,2	0,30		
9.	Бул. „Ришки проход“ и прил.	17	15	2	-	-	-	-		

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

	Квартал, градинка и базово у-ще									
10.	Читалище „Т.Петков, бул.„Мадара“	12	6	2	3	1	-	-		
11.	Куршун чешма, ул. „Съединение“	7,04	6,8	-	0,2	-	-	-	0,4	
12.	Градинка ул. „8-ми март“	6,2	4,5		0,2	1	0,5	-		
13.	Подход паметник 1300/каскада	20	12	3,5	2	2	-	-	0,50	
14.	Читалище Гривица, кв. Гривица, бензиностанция	4	3	-	-	0,95	-	0,05		
15.	Градинка „Млада гвардия“	5,8	3	2	0,6	0,2	-	-		
16.	Софийско шосе, 5-ти полк	20,4	6	2	7	5,4	-	-		
17.	Бул. „В.Преслав“, кв. „Херсон“	24,02	11,6	3	4	5	0,4	-	0,02	
18.	Лесопарк „Кьошкове“, паркова част	20	7	7,75	-	5	-	-	0,25	
19.	Гаров площад Автогара	3	2,5	-	-	-	0,5	-		
20.	Кв. Тракия	139	121	-	-	18	-	-		
21.	Кв. Б.Българанов	177	161	-	-	16	-	-		
22.	Кв. Макак	4	4	-	-	-	-	-		
23.	Кв. Дивдядово	20	14	3	3	-	-	-		
	Всичко:	725,055	522,28	54,75	65,98	76,15	3,6	0,590	1,055	0,950

Източник: Община Шумен

Опазване на зелените площи

Всички граждани на общината са длъжни да опазват зелените площи, независимо от тяхната собственост съгласно Наредбата. Опазването на зелените площи включва: полагане на постоянни грижи за поддържане в добро състояние на зелените площи; недопускане на действия или бездействия, които водят до увреждане или унищожаване на зелените площи, настилките, водните площи и парковите съоръжения.

В обществените зелени площи се забранява:

- строителството на допълнителни обекти за обществено обслужване, спорт и атракции, освен предвидените в паркоустройствените планове;
- повреждането на растителността;
- поставянето на рекламно-информационни елементи или други съоръжения по дърветата и в непосредствена близост до тях;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

- ходенето по тревните масиви в представителните зелени площи, съгласно утвърден списък, освен в специално обозначените за целта места;
- преминаването и паркирането на МПС, с изключение на тези със специален режим;
- нанасянето на повреди и преместване на парковата мебел, съоръженията и настилките около тях;
- разхождането на свобода на домашни любимци /кучета и други животни извън определените и обозначените за това места;
- замърсяването на зелените площи, алеи, детски площадки и други съоръжения с животински екскременти;
- предизвикването на шум и безпокойство, които пречат на останалите посетители;
- изхвърлянето на отпадъци извън определените за целта съдове;
- събирането на семена, плодове, резници /освен за общински нужди и на лица придружени с персонално разрешение от кмета на общината/, брането на билки;
- насипването на осолен сняг, пясък и химикали в зелените площи и на не по-малко от 1 м от стволите на дървета и храсти, както и върху цветя и тревни площи, следствие на зимното почистване и при миене и метене на тротоарите на уличните платна.

На територията на Община Шумен се забранява отсичане или изкореняване на дълготрайни дървета и храсти, независимо от собствеността им.

По изключение растителността се премахва в следните случаи:

- при наличие на изсъхнали и болни дървета, издънкова и самонастанена растителност, особено в основи на сгради и съоръжения, както и дървета, застрашаващи сигурността на гражданите, безопасността на движението, сградите, съоръженията и инженерната инфраструктура;
- при реконструкция на съществуващата растителност и озеленените площи, при провеждане на санитарни сечи по утвърдени проекти;
- при строителство на сгради, съоръжения, пътища и обекти на инженерната инфраструктура при доказана невъзможност за запазването им, след одобряване на инвестиционния проект;
- при премахване на последици от природни бедствия, производствени аварии, в т.ч. аварийни ремонти на подземни комуникации и инженерни съоръжения.

Кастрене на дълготрайни декоративни дървета и храсти, независимо от собствеността им, се допуска при доказана необходимост въз основа на експертно становище.

Изводи и препоръки:

- ✓ Основните фактори, които имат въздействие върху общата площ и качество на зелените площи в общината са в следствие на урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;
- ✓ Поддържането на зелените площи се ръководи и осъществява от специалист по озеленяването при община Шумен, то е непрекъснат процес с агробиологичен строително-ремонтен характер, осигуряващ необходимите условия за комплексно функциониране на елементите на зелената система ;
- ✓ Общинските зелени площи за широко обществено ползване на всеки пет години се подлагат на преглед и преценка за необходимостта от частична реконструкция на амортизирани биологични или благоустройствени фондове. Прегледът и преценката се извършват от специализираната общинска служба по озеленяване ;
- ✓ За всички причинени щети на елементите на зелената система на община Шумен – растителност, съоръжения и др. на виновните лица се налагат глоби ;
- ✓ Получените приходи от прилагане на санкции в съответствие с Наредбата да се използват целево за подобряване на зелената система в община Шумен.
- ✓ Необходимо е обогатяване на вътрешнокварталните паркове и градини и системно им поддържане във всички населени места.

7. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ

България е в челните места в Европа по производство и износ на билки. Това се дължи на изключително благоприятните климатични и почвени условия и богатия фонд от местни видове лечебни растения, с които е надарена страната ни. Българската флора съдържа около 4100 вида висши растения. От тях 760–770 вида (19%) са лечебни растения. Най-използваните са 200 вида, от които се получават около 270 вида билки, суровина за фармацевтичната, парфюмерийната, козметичната и хранително-вкусовата промишленост. Като част от биоразнообразието на страната, лечебните растения са подложени на редица заплахи: влошаване, фрагментация и загуба на местообитания; прекомерно използване и неспазване на правилата за опазване на находищата и видовете; замърсяване на въздуха, водата и почвата; ниската численост и ниска плътност на индивидите в някои популации; климатични промени и др.

Търсенето на растителни суровини за нуждите на парфюмерийно-козметичната, хранително-вкусовата и фармацевтичната промишленост, както у нас, така и в чужбина, нараства. Все повече хора започват да осъзнават необходимостта от избягването на химически синтезирани лекарствени средства, хранителни добавки и козметични продукти и се ориентират към такива с натурални съставки. Това дава оптимизъм за развитие на сектора на добив и търговия с билки. То налага да се спазват правилата за опазване и устойчиво ползване на находищата на диворастващи лечебни растения и за спазване технологиите за култивиране, за да се постигне устойчивост на ресурсите и качество на произвежданата продукция. Държавната и

местна администрация имат изключително важна роля и за опазването на ресурсите от лечебни растения. Това национално природно богатство има огромно екологично, икономическо и социално значение за народа и страната ни.

На основание чл. 10, ал. 1,2 и 3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР), Министъра на околната среда и води издава ежегодно заповед за определяне на допустимите количества лечебни растения за събиране и забрана за събиране на определен вид билки от естествените им находища.

С последната Заповед №РД-135/04.02.2022г., определя събирането от естествените находища извън територията на националните паркове на следните лечебни растения:

- Божур червен (*Paeonia peregrine* Mill);
- Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill);
- Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
- Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra);
- Лазаркиня, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
- Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
- Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
- Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
- Тлъстига лютивя, жълто прозориче (*Sedum acre* L.);
- Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.);
- Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex);

Съгласно заповедта е забранено събирането от естествените им находища на територията на цялата страна на следните лечебни растения :

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горичвет, пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L,)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Ислански лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hyssoopus officinalis* L. ssp. *aristatus*) - Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)

- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Пелин сантонинов (*Artemisia antonicum* L.)
- Пирински (мурсалски алибушки) чай (*Sideritis scardica* Griseb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand);
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.);
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum* (Link) Ietswaart)
- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.);
- Салеп (*Orchis sp. diversa*);
- Смил жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moech.);
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh: L. s elago);
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

Ограниченията и забраните по настоящата заповед не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди. Изключението не се прилага за Пирински (мурсалски, алиботушки) чай (*Sideritis scardica* Griseb).

Този закон урежда управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки.

За опазване на лечебните растения в горските територии се определят превантивни и текущи мерки въз основа на дългосрочни и краткосрочни предвиждания.

- Включват поддържане на почвите, светлинния, топлинния и водния режим в местообитанията на лечебните растения, както и дейности и режими за осигуряване на добро жизнено състояние и възстановяване на популациите и ресурсите от лечебни растения.

- За приоритетни типове природни местообитания и видове лечебни растения, включително редки или изчезващи, за отделни райони или находища се разработват и прилагат съответни биологични, химични, физико-механични и интегрирани методи и средства за опазване.

- Забранява се пашата на селскостопански животни в горските територии, когато тази дейност противоречи на предвижданията за опазване на определени видове лечебни растения.

Позволително за ползване на лечебните растения се издава от Кмета на Община Шумен, в случай, когато ползването е от:

а) земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост, след заплащане на такса в Общината;

б) териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в Общината;

Позволително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или първична обработка на генетичен материал от лечебни растения и определя: вида на ползването, разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване.

През 2020 г. община Шумен е издала 3 бр. позволителни за сабиране на орехи в сервитут на общински пътища.

Горско стопанство Шумен е издало 13 броя позволителни – 9 броя на физически лица и 4 броя на юридически лица, за събиране на глог (листа и цвят), липа (цвят, листа и семена), бръшлян (листа), коприва (стрък, листа), слец, еньовче, великденче, бъз (цвят)

Регистрираните действащи към 2020г. на територията на РИОСВ-Шумен билкозаготвителни пункта и складови бази на физически и юридически лица са 68, като ежегодно експерти от РИОСВ-Шумен, извършват проверки на тези пунктове. При осъществения контрол през 2020г. са установени нарушения за не представяне на отчет за изкупените, реализираните билки и складовите наличности; за добиване на количества билки, надвишаващи определените такива в издадените им позволителни за ползване; за изкупуване на количества билки без издадени позволителни за ползване. На нарушителите са съставени общо 22 бр. АУАН, като са издадени и 22 бр. наказателни постановления.

На територията на община Шумен са регистрирани следните билкозаготвителни пунктове:

- с. Мараш, местност „Тузлата“, имот № 000061 собственост на „Андрей Кирилов“ ЕООД,
- гр. Шумен, гр. Шумен, ул. "Калиакра" 21, собственост на "Плантабул" ООД,
- с. Средня, стопански двор, местност "До село" собственост на "Саманта" ЕООД
- с. Радко Димитриево селскостоп. сграда ул."Провадийско шосе“, собственост на физическо лице
- с. Ивански, площад „Цар Борис“, собственост на ЕТ „Самодива“
- с. Вехтово, сгради и навес в ПИ с идентификатор 10923.501.34 по КК на с. Вехтово, собственост на "Агро Органик Трейд" ЕООД,
- с. Новосел, собствености на физическо лице
- с. Вехтово, овцеферма с железен покрив /стопански двор/, собственост на физическо лице
- с. Друмево, общ. Шумен, собственост на физическо лице
- с. Друмево, собственост на физическо лице
- с. Салманово, собственост на физическо лице
- с. Струйно ул."В. Коларов" общ. сграда, собственост на физическо лице
- с. Ивански, собственост на "ХЕРБАЛ и КО" ООД
- с. Ивански, собственост на ЕТ "П. Колев"
- с. Черенча, собственост на физическо лице

Не са постъпвали сигнали за незаконни билкозагответелни пунктове. По отношение на Националната стратегия за опазване и ползване на лечебните растения и ангажиментите на Общините да извършат приблизителна оценка на ресурса лечебни растения от земи общинска собственост за добив на билки, извършеното от Общината е незадоволително. Необходимо е общинската администрация да предприеме действия за изготвяне на приблизителна оценка на ресурса лечебни растения и представянето ѝ, оформена като предварителен проект, за съгласуване в РИОСВ. Осъществена е добра координация и взаимовръзка с Регионалната дирекция по горите /РДГ/, Държавните ловни стопанства /ДЛС/, Държавните горски стопанства /ДГС/ и Общините в дейността и действията по прилагане и спазване на ЗЛР на територията на РИОСВ-Шумен.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Общината е с богато разнообразие на ресурси от лечебни растения;*
- ✓ *Необходимо е опазването и устойчивото ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки;*
- ✓ *Необходимо е общинската администрация да предприеме действия за изготвяне на приблизителна оценка на ресурса лечебни растения.*

8. ЛАНДШАФТ

Съгласно приетите в България определения, “ландшафтът е териториална система, съставена от взаимодействащи си природни и антропогенни компоненти и комплекси”. Състоянието на ландшафтите се измерва чрез категорията “устойчивост на ландшафтите”. Това е категория, която отразява тяхното постоянство във времето. Тя се разглежда като неподатливост спрямо характера и величината на въздействието, влияещо върху структурата на ландшафта, както и като способността му към продължително едностранно развитие при спазване на естествените му или придобити свойства за определен прогностичен период.

Като правило, устойчивостта на ландшафтите е:

-потенциална, определена още като естествена или генетична, характерна за ландшафти, при които антропогенен натиск липсва или е много нисък; към тази категория се отнасят озеленените и незастроени пространства, речните долини, земеделските земи и горски територии, териториите, намиращи се под защита на специални закони и други;

- конкретна, определена и като относителна, която е в пряка зависимост от степента на антропогенното въздействие и колкото по-хетерогенна е ландшафтната структура, толкова по-податливи на промени и нарушения са ландшафтите; към тази категория се отнасят територии, които се намират под антропогенен натиск, като в зависимост от характера на натоварване могат да бъдат изведени различни степени на устойчивост на ландшафтите.

Ландшафтът на община Шумен се изгражда от 3 основни групи ландшафти според степента им на устойчивост, както следва:

- ландшафти с висока естествена устойчивост – към тази категория принадлежат горски територии, водни площи, територии за отдих, естествени природни комплекси /скални, пясъчни и други типове ландшафти/ и други подобни, носители на характеристики и притежаващи структура, най-близки до естествените;
- ландшафти с естествена устойчивост – тук се отнасят селскостопанските ландшафти, някои от които в по-голямата си част, основно поради обстоятелството, че не се обработват, притежават и по-висока естествена устойчивост, както и други, с подобни характеристики;
- ландшафти с относителна устойчивост – към тази категория се отнасят урбанизираните територии с различна, но категорична степен на промяна в сравнение с естествените им характеристики, вкл. обработваеми земи и в частност тези, подложени на продължителна обработка със средства за растителна защита.

В границите на общината, относителният дял на ландшафтите с висока естествена устойчивост възлизат на около 21% от територията ѝ. Ландшафтите с генетична устойчивост съставляват 70% от територията на общината, като към тази категория се отнасят ландшафтите, при които антропогенната намеса не е предизвикала устойчиви и непоправими изменения в структурата им.

Като цяло, съществуващият ландшафт на община Шумен е носител на собствена специфика, формирана от елементи, комбинацията от които дава основание за следната класификация на ландшафта по принадлежност:

- по основен тип социално-икономическа функция – комбинация от ландшафти с различна принадлежност – земеделски, урбанистични, транспортни, горски, защитени;
- по степен на континенталност на климата – подчертано умерено-континентален;
- по макрорелефни форми – равнинен и хълмисто-платовиден;
- по водещ ландшафтообразуващ фактор – комбиниран, с предимство на аграрния;
- по стадии на формиране и развитие – хомеостаз;
- по генезис на антропогенните въздействия – смесен;
- по интензивност на антропогенните въздействия – средни;
- по мащаб на антропогенни въздействия – пространствено ограничени; локални;
- по продължителност на антропогенни въздействия – постоянно;
- по устойчивост на антропогенно въздействие – устойчив до средно устойчив;
- по степен на антропогенно изменение – средно антропогенно трансформиран;

- по целенасоченост на антропогенните въздействия – преки и косвени; директни и индиректни;
- по възможност за регулиране на антропогенното въздействие – контролируемо и регулируемо със средствата на планирането и проектирането.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Проектите за изграждане на нови пътища и други линейни обекти на техническата инфраструктура следва да осигуряват решения, съхраняващи ценните и характерни елементи на ландшафта – скални масиви, земни форми, съществуващо естествено или изкуствено едроразмерно озеленяване.*
- ✓ *Запазването на относителния дял на ландшафтите с генетична устойчивост на ниво община е положително устройствено решение по отношение качествата на околната среда и ландшафта;*
- ✓ *запазването на характера на селищните ландшафти чрез определяне на подходящи режими за бъдещото устройство, изисквания към последващите подробни планове за съхраняване на традиционната за населеното място градоустройствена структура;*

9. ОТПАДЪЦИ

9.1. Ключови разпоредби на ЗУО. Задължения на органите на местната администрация по реда на ЗУО

Законът за управление на отпадъците /ЗУО/ (Обн. ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г., изм. и доп.бр. бр. 19 от 5.03.2021г., доп.бр.17, в сила от 1.01.2022 г.) прилага изискванията на преработената Директива 2008/98/ЕО за отпадъците, наричана Рамкова Директива за отпадъците(РДО), която въвежда нови разпоредби с цел стимулиране на предотвратяването на образуване на отпадъци и рециклирането като част от йерархията на отпадъците, изясняването на ключови понятия, като дефинициите за отпадък, оползотворяване и обезвреждане както и установяване на подходящи процедури, приложими за странични продукти и край на отпадъка.

Съгласно чл.1 ал.1 се регламентират мерките и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на образуването на отпадъци, както и на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците, и чрез намаляване на цялостното въздействие от използването на ресурси и чрез повишаване ефективността на това използване, което ще способства за прехода към кръгова икономика и за гарантиране на дългосрочната конкурентоспособност.

С този закон се определят изискванията към продуктите, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни и/или масово разпространени отпадъци, както и изискванията за разширена отговорност на производителите на тези продукти с цел насърчаване на повторната употреба, предотвратяването, рециклирането и друг вид оползотворяване на образуваните отпадъци.

Този закон се прилага за:

1. битови отпадъци;
2. производствени отпадъци;
3. строителни отпадъци;
4. опасни отпадъци

Съгласно чл.19 ал.1 от закона Кметът на общината организира управлението на битовите и строителните отпадъци, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на този закон.

Кметът на общината отговаря за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им;
3. почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
4. избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;
5. организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
6. разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
7. организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци;
8. съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;
9. организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане;

10. разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане;
11. осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогобаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;
12. осигуряване на информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;
13. поддържането на регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община;
14. предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища и организиране на почистването им.

Целите за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци са разписани в чл. 31 ал. 1 на ЗУО, предоставяйки информация за конкретните параметри, които следва да изпълняват общините са:

- най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.;
- най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

9.1.1. Законово основание за разработване на Програма за управление на отпадъците (ПУО)

Министърът на околната среда и водите издава указания по разработване на програмите за управление на отпадъците.

Съгласно чл.52 ал.1 от Закона за управление на отпадъците Кметът на общината разработва и изпълнява програма за управление на отпадъците за територията на съответната община, която е неразделна част от общинската програма за околна среда. Програмата се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците и се приема за период, който следва да съвпада с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците. Актуализира се при промяна във фактическите и/или нормативните условия. Програмата включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на община и изискванията по глава втора, раздел III.

Програмата за управление на отпадъците се приема от общинският съвет, който контролира изпълнението ѝ. Ежегодно в срок до 31 март, кметът на общината внася до общинския съвет отчет по изпълнение на програмата за предходната година и се публикува на интернет страницата на общината с цел осигуряване на обществен достъп.

9.2. Данни за отпадъците, генерирани на територията на общината

9.2.1. Битови отпадъци

Услугите по сметосъбиране и сметоизвозване в град Шумен се извършват от Общинско предприятие „Чистота“, а за останалите населени места дейността се изпълнява от „АЕС-Х“ ООД (за селата Благоево, Васил Друмев, Ветрище, Вехтово, Дибич, Друмево, Ивански, Илия Блъсково, Кладенец, Костена река, Мараш, Овчарово, Радко Димитриево и Салманово) и „РТК“ ООД (за селата Велино, Градище, Коньовец и депо, Лозево, Мадара, Новосел, Панайот Волово, Средня, Струино, Царев брод, Черенча, Белокопитово)

Границите на районите, видът на извършваните услуги по чл.62 от ЗМДТ на територията на община Шумен и честотата на сметоизвозване за град Шумен и 26-те населени места в община Шумен през 2020 г. са както следва:

Таблица 33 Границите на районите за сметосъбиране и сметоизвозване в община Шумен за 2020 г.

Обхванати имоти в гр. Шумен	
1.	По регулационната граница и действащите застроителни планове на гр Шумен (с изключение на имотите по ул. „Порек“ и ул „Народни будители“) и селата на територията на общината
2.	Извън регулационните граници на град Шумен – ПП «Шуменско плато», имотите находящи се на «Лозевско шосе», както и на находящи се извън регулация имоти, собственост на предприятия и ведомства

3.	Извън регулационните граници и действащите застроителни планове на останалите населени места на територията на общината – находящи се извън регулация имоти, собственост на предприятия и ведомства (с изключение на птицекомбинат «Камчия» АД, с. Панайот Волв)
----	--

Честотата на сметосъбиране и сметоизвозване на град Шумен и 26-те населени места в община Шумен през 2020 г. са както следва:

За град Шумен:

- **за съдове с вместимост 1,1 куб. м.**
 - Ежедневно - По регулационната граница и действащите застроителни планове на гр Шумен (с изключение на имотите по ул. „Порек“ и ул „Народни будители“)
 - Един път седмично - ПП «Шуменско плато» и ВР 1276 с административен адрес ул. „Карел Шкорпил“ № 1,
 - Два пъти седмично - индустриалните зони на града, кварталите „Макак“ и „Мътница“, както и имотите на предприятията , находящи се извън регулационната граница на град Шумен.
 - Един път месечно – ВР 1286 – вила находяща се извън регулационната граница на град Шумен в ПП «Шуменско плато», местност «Илчов баир» и ВР 159 – лагер «Свобода», находящ се извън регулационната граница на град Шумен, местност «Теке дере»
- **за съдове с вместимост 4 куб. м.**
 - Два пъти седмично индустриалните зони на града, както и имотите на предприятията , находящи се извън регулационната граница на град Шумен.
 - Един път месечно – ВР 2146 – ГУЦ „Дивдядово“, находящ се извън регулационната граница на град Шумен, местност «Разбой дере»
- **За населените места на територията на община Шумен**
 - за съдове с вместимост 1,1 куб. м. – веднъж на две седмици
 - ВР 2320 (имот, находящ се извън регулацията на с. Костена река, община Шумен) – един път месечно

Въз основа на сключен договор между общините Шумен, Каспичан, Нови пазар, Велики Преслав, Смядово – като възложител и «Евро импекс» ООД, гр. София – изпълнител в периода януари 2016 – януари 2021 г. смесените битови отпадъци, образувани на територията на петте общини от РСУО-Шумен са сепарирани в инсталация, разположена в гр. Шумен. От образуваните на територията на общината битови отпадъци преобладаващата част са предадени за третиране на инсталацията на „Евро Импекс“ ООД за предварително третиране, като за 2020 г., процентът на предадените за третиране на инсталацията достига 85.9%.

По данни от отчетите, подадени към Националния статистически институт общо образуваните битови отпадъци в община Шумен за периода 2016-2020 г. са както следва:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Таблица 34 Количества образувани битови отпадъци в община Шумен за периода 2016 - 2020 г. (тона/год.)

година	2016	2017	2018	2019	2020
тона/год.	28001,66	28192,87	31468	31313,34	28793,18

В изпълнение на изискванията на чл. 19, ал. 3, т.б от Закона за управление на отпадъците (ЗУО), община Шумен в периода 2016-2020 г. има сключени договори с две организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки, а именно:

- „Екопак България“ АД;
- „Булекопак“ АД;

Договорът с „Булекопак“ АД е прекратен към 01.01.2019г., като през 2018г. на територията на общината са работили и двете организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки.

Към 2020г. на територията на община Шумен са разположени в 205 точки по три контейнера (син, жълт и зелен) всеки с обем 1500 л.

Към настоящият момент град Шумен и 16 села на територията на общината са обхванати от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали от хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, организирана от „Екопак България“ АД, на територията на общината се осигурява от 625 бр. съдове, с общ обем от 932.5 м³. В следващата таблица са посочени количествата разделно събрани отпадъци от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки общо за община Шумен и техният процент от общото количество събрани смесени битови отпадъци:

Таблица 35 Количества разделно събрани отпадъци от опаковки и отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло от територията на община Шумен:

Събрани отпадъци от опаковки	Количество 2018 г. (тона)	Количество 2019г. (тона)	Количество 2020 г. (тона)
Разделно събрани отпадъци от опаковки	374,35	220,937	287,26
Количество смесени битови отпадъци събрани през същата година (тона)	31 468,00	31 313,34	28 793,18
Процент на генерираните отпадъци от опаковки, спрямо количество събрани смесени битови отпадъци през съответната година. %	1.19	0.71	1.00

След третиране на събраните отпадъци от системата за разделно събиране се отделя поток от отпадъци, годни за рециклиране и част, който е отделена за депониране. Количества разделно събрани отпадъци от опаковки по видове от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки са представени в таблица 35:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Таблица 36 Количества разделно събрани отпадъци от опаковки по видове от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, 2018-2020 г.

№	Събрани отпадъци от опаковки	Количество 2018 г. (тона)	Количество 2019г. (тона)	Количество 2020 г. (тона)
1	Хартия и картон	45,363	64,271	75,292
2	Стъкло	185,083	64,680	102,600
3	Пластмаси	42,203	37,429	44,912
4	Метали	1,056	2,882	3,292
8	Други - 19 12 12	100,640	51,675	61,164

9.3. Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Смядово, Велики Преслав, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Венец, Нови пазар

Община Шумен е притежател на комплексно разрешително КР № 349-Н0/2008 г., актуализирано с Решение № 349-Н0-И0-А1/2015 г за „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Смядово, Велики Преслав, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Венец, Нови пазар“. Оператор на инсталацията е ОП „Чистота“ на основание заповед № РД-25 1562 от 22.07.2016 г. на кмета на община Шумен. Експлоатацията на депото е разрешена с условията на комплексно разрешително КР №349-Н0/2008г., издадено с Решение № 349-Н0-И0-А0/2008 г. на министъра на околната среда и водите, актуализирано с Решение №349-Н0-И0-А1/2015г. на изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда.

„Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Смядово, Велики Преслав, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Венец, Нови пазар“ в кв. Дивдядово е разположено на терен с площ 156,617 дка и обхваща стопански двор 4 дка, район за депониране на ТБО 91,83 дка, експлоатационен път 10,4 дка, лесозащитен пояс 13 дка и прилежащи площи 37,387 дка.

Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Смядово, Велики Преслав, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Венец, Нови пазар е разположено в поземлен имот с идентификатор 83510.567.21 по кадастралната карта на гр. Шумен, общ. Шумен, обл. Шумен. Имотът е с трайно предназначение на територията „Урбанизирана“ и начин на трайно ползване „Депо за битови отпадъци (сметище)“. Те представляват публична общинска собственост съгласно Акт № 3696/3.12.2012 г. и Акт № 3697/3.12.2012 г.

Депонирането на отпадъци се осъществява по утвърдена технология, определена с План за експлоатация на депото, обхващащ подготвителни работи, последователност на изграждане на отпадъчното тяло по работни площадки, организация на работа, техническа обезпеченост и др.

Депото е разделено на три клетки, всяка с капацитет както следва:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Таблица 37 Капацитет на Регионалното депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Велики Преслав, Каспичан, Нови пазар, Смядово, Венец, Хитрино и Каолиново

№ на клетка	Капацитет t	Капацитет t/24h
1	470 230	124
2	235 115	
3	200 020	
Общо	905 365	

Източник: КР №349-Н0/2008 г.

Таблица 38 Количества депонирани битови отпадъци на Регионалното депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Велики Преслав, Каспичан, Нови пазар, Смядово, Венец, Хитрино и Каолиново (2018-2020 г.)

Капацитет съгласно КР		Количество депониран отпадък за 2020 г.		Количество депониран отпадък за 2019 г.		Количество депониран отпадък за 2018 г.	
Общо количество (тона)	Депониран отпадък за денонощие (t/24h)	Общо количество (тона)	Депониран отпадък за денонощие (t/24h)	Общо количество (тона)	Депониран отпадък за денонощие (t/24h)	Общо количество (тона)	Депониран отпадък за денонощие (t/24h)
45 260	124	51 121,820	139,677	45 055,250	123,439	38 547,66	105,61

Източник: Годишни доклади по КР №349-Н0/2008 г.

Изводи и препоръки:

- ✓ На територията на Общината се наблюдава увеличаване на количеството разделно събрани отпадъци, като само в рамките на една година- от 2018г. до 2019г., количеството им нараства с над 12%. За същия период се отчитат и около 12% по-малко количество отпадъци, събрани от организираното събиране на смесени битови отпадъци – от 78% на 66%.
- ✓ Община Шумен не разполага с инсталации за предварително третиране/сепариране на смесени битови отпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци.
- ✓ Община Шумен има сключен договор с «Евро Импекс» ООД, гр. София за предварително третиране/сепариране на смесените битови отпадъци. От образуваните на територията на общината битови отпадъци, преобладаващата част, се предават за третиране на инсталация за предварително третиране, като за 2020г., процентът на предадените за третиране отпадъци достига 85.9% от общо образуваните битови отпадъци.
- ✓ Въпреки положителната тенденция за увеличаване на отделените за рециклиране отпадъци, фракцията отсортирана за депониране остава преобладаваща, като се наблюдава и тенденция за увеличаване на дела и с над 29% за периода 2016-2020г.
- ✓ Община Шумен, съвместно с организации по оползотворяване, има изградена и функционираща система за разделно събиране на масово разпространени отпадъци, включващи отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, НУБА, ИУМПС, ОММ, а за отпадъците от текстил и излезли от употреба гуми са сключени договори с лица, притежаващи документи за дейности с отпадъци по реда на ЗУО.

- ✓ *Количеството на разделно събраните отпадъци от опаковки е нараснало 1,34 пъти през 2020г., спрямо предходната 2019г, но въпреки усилията на общината и увеличаване на осведомеността на населението на територията на община Шумен, все още количествата разделно събрани отпадъци от опаковки, остават ниски спрямо количеството на общия смесен битов отпадък, като се задържат около 1 %.*
- ✓ *Община Шумен е постигнала степен на рециклиране 51% за календарната 2020 г., което се явява изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1, т.3 от ЗУО.*
- ✓ *Община Шумен е постигнала степен на отклоняване на биоразградими отпадъци от депа 72% за календарната 2020 г., което се явява изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1, т.2 от ЗУО.*
- ✓ *Препоръчително е да бъде разширен обхвата на съществуващите системи за разделно събиране на зелени/градински и хранителни/кухненски отпадъци, с оглед достигане на националните и европейски нормативни документи.*
- ✓ *Препоръчва е да бъдат разширени съществуващите системи за разделно събиране на отпадъци в т.ч. за текстилни отпадъци, масово разпространени отпадъци, ЕГО и др. посредством увеличаване броя на контейнерите и обособяване на нови площадки за безвъзмездно предаване на отпадъци от домакинства и др., с оглед намаляване на количествата депонирани отпадъци.*

10. АКУСТИЧНА СРЕДА (ШУМОВО ЗАМЪРСЯВАНЕ)

10.1. Въздействие на шума върху човека

Шумът е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в т.ч. шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, както и от локални източници на шум. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на модерния живот. Обикновено този фактор не действа изолирано, а участва в изключително сложна комбинация с други рискови фактори, които могат да бъдат химични, физични, биологични, психологични и такива, свързани с начина на живот, атакуващи човешкия организъм в течение на целия му живот. Степента на риска от увреждане на човешкото здраве под въздействието на фактора „шум“ в околната среда е трудно установима.

Шумът в населените места се явява стресов фактор за човешкия организъм. Влиянието му зависи от интензитета, характера на шума, времетраенето на шумовото въздействие, индивидуалната чувствителност и др. Шумът влияе на целия организъм, но преди всичко засяга централната нервна система. Продължителното му въздействие води до раздразнителност, лабилност в настроението, разсеяност, бърза уморяемост, спадане темпа на работа, нарушения във възприятието, отслабване на вниманието, влошаване на запаметяването и др. Влиянието на градския шум се проявява също в дейността на слуховия анализатор (временно и трайно повишение на слуховия праг), на вегетативната нервна система (усилен съдов тонус, нарушения в сърдечния ритъм, повишено артериално налягане), дихателната система (промени в честотата на дихателните движения и повишение на минутния дихателен обем), храносмилателната система (нарушения в стомашната секреция-понижено количество и киселинност, нарушено усвояване на хранителните съставки, забавен

пасаж), на ендокринната система (повишение на основната обмяна, увеличено отделяне на адреналин и др. хормони).

Всички тези отрицателни въздействия на шума водят до повишаване на общата заболяемост, вследствие на понижена обща имунобиологична реактивност на организма, повишена честота на заболяемост от неврози, язвена болест, артериална хипертония, исхемична болест на сърцето, намалява се работоспособността, развива се преумора, вследствие на нарушения отдиш и сън.

Във връзка с изискванията на Закон за защита от шума в околната среда (ДВ., бр. 74/2005 г; изм. и доп.бр. 101 от 27.11.2020г.) Министерът на околната среда и водите, Директорите на РИОСВ или упълномощени от тях длъжностни лица осъществяват превантивен, текущ и последващ контрол върху инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложения № 4 към чл. 117 ал. 1 от Закона за опазване на околната среда. Същият закон регламентира компетенциите на държавните органи както следва:

- Министерта на здравеопазването организира извършването на измерването, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум. На регионално ниво контролът се извършва от РЗИ (РЗИ - Шумен) ;

- Министерта на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения. На регионално ниво контролът се извършва от РИОСВ (РИОСВ- Шумен) ;

- Министерта на вътрешните работи, чрез определени от него служби осъществява контрол върху пътните превозни средства, движещи се по пътищата, по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда ;

- Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите, по отношение на шума излъчван по време на строителството, организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми.

10.2. Показатели на шум и гранични стойности

Нормирането на шум в България се извършва с Наредба №6 издадена от министъра на здравеопазването и министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 58 от 18.07.2006 г., (изм. и доп., бр. 26 от 29.03.2019 г., бр. 100 от 30.11.2021 г.) за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, в помещенията на жилищни и обществени сгради, в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. (загл. изм. - ДВ, Бр. 100 от 2021 г.)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Използваните индикатори за шумово замърсяване са измерените еквивалентни нива на шума и съответстващата им гранична стойност за различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях, които са:

- Lден - дневно еквивалентно ниво на шума включващо времето от 7 до 19 ч. (с продължителност 12 часа) ;
- Lвечер – вечерно еквивалентно ниво на шума включващо времето от 19 до 23 ч. (с продължителност 4 часа) ;
- Lнощ – нощно еквивалентно ниво на шума – включва времето от 23 до 7 ч. (с продължителност 8 часа) ;
- L24 – денонощно еквивалентно ниво на шума за 24-часов период. (L24 се изчислява по формула, в която се отчитат конкретните гранични стойности за дневно, вечерно и нощно ниво на шума за съответните територии и зони).

Граничните стойности на нивата на шума са дадени в таблицата по-долу:

Таблица 39 Гранични стойности на нивата на шум в различни територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

№	Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB (A)		
		ден	вечер	нощ
1	Жилищни зони и територии	55	50	45
2	Смесени централни градски части	60	55	50
3	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
4	Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
5	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
6	Производствено-складови територии и зони	70	70	70
7	Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
8	Зони за лечебни заведения	45	35	35
9	Зони за научно-изследователска и учебна дейност	45	40	35
10	Тихи зони извън урбанизираните територии	40	35	35
Забележка.		Граничната стойност на максималното ниво на шума при прелитане на летателно средство над определена територия е 85 dB(A).		

През 2020 г. са извършени планови проверки на 10 промишлени обекта за определяне показателите на шум излъчван в околната среда във връзка с прилагане на Закона за защита от шума в околната среда. Не са констатирани нарушения по прилагането на ЗЗШОС. При

проверките на обектите с извършено измерване на показателите на шум - 9 броя от общо 10 планувани не са отчетени превишения на граничните стойности съгласно Наредба № 6. Единият от обектите не е функционира.

Поддържането и опазването на обществения ред се уреждат с Наредба №1 за обществения ред, на територията на община Шумен. С наредбата се въвежда забрана за създаването на шум, който нарушава обществения ред или спокойствието на гражданите на обществени места, а именно:

- Товарене, разтоварване и форсиране на двигателите на превозни средства от 22.00 ч. вечерта до 6.00 ч. сутринта, с изключение на специализираните автомобили на фирмите, извършващи дейности по сметопочистване и снегочистване и моторните превозни средства със специален режим на движение по смисъла на Закон за движението по пътищата.

- Озвучаването с озвучителни системи и други устройства, свиренето на оркестри и ползването на усилвателни уредби в жилищните блокове и в близост до жилища на открити терени от 14.00 ч. до 16.00 ч. и от 22.00 ч. до 6.00 ч. сутринта.

Разрешава се озвучаването във времето от 14.00 ч. до 16.00 ч. с озвучителни системи и други устройства, свиренето на оркестри и ползването на усилвателни уредби в закритите части на заведенията за обществено хранене и развлечения, притежаващи категоризация по Закона за туризма.

- През времето от 14.00 ч. до 16.00 ч. и от 22.00 ч. вечерта до 6.00 ч. сутринта създаването на шум в жилищните сгради и общежитията.

- Употребата на пиротехнически изделия през времето от 14.00 ч. до 16.00 ч. и от 22.00 ч. вечерта до 06.00 ч. сутринта, с изключение на Нова година.

- В населените места на община Шумен се забранява използването на техника за усилване на звука за лични тържества на открито. На основание чл. 41 от Закона за административните нарушения и наказания при констатиране на административни нарушения актосъставителят може да изземва и задържа веществените доказателства, свързани с установяване на нарушението, както и вещите, които подлежат на отнемане в полза на държавата по чл. 20 и 21 от Закона за административните нарушения и наказания.

- При извършване на дейности от битов и стопански характер /строителни, монтажни, ремонтни и други/, създаващи шум по-висок от обичайния, най-малко 24 часа преди започване на дейността се уведомяват останалите собственици. В тези случаи дейностите се извършват извън времето от 20.00 до 08.00 часа в делнични дни, а в почивните и празнични дни извън времето от 20.00 до 09.00 часа.

10.3. Основни източници на шум, свързани с превишаване на граничните стойности на даден показател за шум

В периода от 01.06.2021г. до 17.06.2021г. на основание Наредба №54 от 2011г. на Министерство на здравеопазването и Министерство на околната среда и водите за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне информация от промишлените източници на шум в околната среда (ДВ, Бр. 3 от 2011 г.) и по указания на Министерство на здравеопазването за определяне на броя, разположението и разпределението на пунктовете за мониторинг както и периодичността на измерванията, от екип специалисти на отдел „Лабораторни изследвания“ към РЗИ – Шумен е проведен ежегоден мониторинг на имисионния шум на територията на гр. Шумен.

Измерванията са извършени в 15 пункта както следва:

1. Пунктове прилежащи към пътни и железопътни трасета

1.1. Върху територии, подложени на въздействие на интензивен пътен трафик:

- ул. „Софийско шосе“ до № 13;
- бул. „Славянски“ (южно платно) до № 7;
- ул. „Дедеагач“ до бл. 13;
- бул. „Ришки проход“ до № 15;

1.2. Върху територии, подложени на въздействие на железопътен транспорт:

- бул. „Симеон Велики“ до № 14;
- бул. „Плиска“ до № 6;

2. Пунктове върху територии с промишлени източници на шум

- бул. „Мадара“ до № 17;
- ул. „Владайско въстание“ до № 18;
- ул. „Дедеагач“ до № 21;

3. Пунктовете разположени върху територии, подлежащи на усилена шумозащита

3.1. Жилищни зони с неутежнен акустичен режим:

- ул. „Ген. Драгомиров“ до ДГ;
- ул. „Ивайло“ № 18;

3.2. Зони за обществен отдых:

- ул. „Каварна“ до читалище „Тодор Петков“;

3.3. Зони на лечебни заведения:

- ул. „Петър Парчевич“ до № 18;

3.4. Зони за научно-изследователска дейност:

- ул. „Спартак“ до № 24;

3.5. Тихи зони извън урбанизираните:

- ул. „Боровец“ до № 10

В два последователни дни са извършени по 6 замервания на пункт, разположени по един на всяка улица. Отчетено е влиянието на интензивността на движението на моторните превозни средства за час, структурата на транспортния поток, вида и състоянието на пътното покритие, наклона на улиците, наличието на озеленяване и вида на околното застрояване.

Не са установени средни стойности на шума в и над диапазона 73-77 dB(A).

Най-високо еквивалентно ниво на шума в диапазона 68-72 dB(A) е установено в три пункта – на ул. „Софийско шосе“ до № 13, бул. „Симеон Велики“ до № 14 и бул. „Мадара“ до № 17. Високото еквивалентно ниво на шум, регистриранов тези пунктове е вседствие на големия брой преминаващи автомобили, техническото състояние на моторните превозни средства, големия брой дизелови МПС и високата скорост на движението (бул. „Симеон Велики“ до № 14)

Средни стойности на еквивалентното ниво на шума в диапазона 63-67 dB(A) са регистрирани в 6 пункта - бул. „Славянски“ (южно платно) до № 7, ул. „Дедеагач“ до бл. 13, бул. „Ришки проход“ до № 15, бул. „Плиска“ до № 6, ул. „Владайско въстание“ до № 18 и на ул. „Дедеагач“ до № 21.

Средна стойност на еквивалентното ниво на шума в диапазона 58-62 dB(A) са установени в един пункт на ул. „Петър Парчевич“ до № 18.

Със средни стойности на еквивалентното ниво на шума под 58 dB(A) са 5 пункта - ул. „Ген. Драгомиров“ до ДГ, ул. „Ивайло“ № 18, ул. „Каварна“ до читалище „Тодор Петков“, ул. „Спартак“ до № 24, ул. „Боровец“ до № 10.

Увеличението на средните стойности на еквивалентните нива на шума спрямо 2020г. се наблюдава в 7 от пунктовете. Увеличението е от 0,2 dB(A) в пункта на ул. „Владайско въстание“ до № 18 и достига до 1,9 dB(A), на ул. „Ивайло“ до №18. Увеличението на средните еквивалентни нива на шума в 4 от 7-те пункта е свързано с увеличения брой на преминалите превозни средства за час.

Намаление на средните стойности на шума спрямо 2020 г. се наблюдава в 8 от пунктовете. Намалението е от 0,16 dB(A) на бул. „Каварна“ до читалище „Тодор Петков“ и достига до 2,0 dB(A) на ул. „Петър Парчевич“ до № 18. Намалението на средното еквивалентно ниво на шума в 5 от 8-те пункта е свързано с намаления брой на преминалите моторни превозни средства за час.

Нива на шум под граничната стойност за деня за съответната зона са регистрирани в 4 пункта. Това са пунктовете на бул. „Мадара“ до № 17, на ул. „Владайско въстание“ до № 18, и на ул. „Дедеагач“ до № 21 и на ул. „Петър Парчевич“ до № 18.

Като цяло интензивността на моторните превозни средства е увеличена в 7 от пунктовете. По тази причина, поради лошото техническо състояние на превозните средства и вследствие на регистрираната висока скорост на движение е повишено еквивалентното ниво на шум до граничната стойност в 11 от пунктовете.

Състоянието на пътното покритие в 12 от пунктовете е добро, а в 3 – задоволително (на ул. „Каварна“ до читалище „Тодор Петков“, ул. „Спартак“ до № 24 и ул. „Боровец“ до № 10)

Предприетите благоустройствени мероприятия в гр. Шумен се изразяват в рехабилитация и реконструкция на общинската пътна мрежа, частично залесяване на определени улици. По-малко внимание се отделя на вътрешнокварталната пътна мрежа, където също е необходима подмяна на пътната настилка и допълнително озеленяване. Поетапно през годините е подобрена шумоизолацията на общински сгради (детски ясли, детски градини и учебни заведения) подлежащи на усилен шумозащита.

10.4. Анализ на причините за повишение на нивото на акустично натоварване на средата

Най-голям дял за шумово замърсяване в общината заема автотранспорта. За транспортния шумов поток е характерна флукуалност, периодичност и променлива интензивност. Нивото на автотранспортния шум е в пряка зависимост и от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелетно разположение на пътя и характера на терена встрани от него. Основният шумов фон се създава от автомобилите – леки, товарни и тези на междградския транспорт. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно “втора употреба” автомобилният парк е основно подменен. Въпреки, че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно.

Източници на шум в околната среда са и влаковите композиции движещи се по железопътните трасета на територията на общината. Шумовата характеристика на релсовия ж.п. транспортен поток (еквивалентно ниво на шума) зависи от параметрите на потока (брой влакове - пътнически и товарни, дължина на влаковите композиции, вид на спирачките, скорост) и на ж.п. трасето (вид на горното строене). Източници на шум в околната среда са и другите инфраструктурни ж.п. обекти – гари, помощни ж.п. стопанства (депа, заводи, бази и др.), индустриални ж.п. клонове и разтоварища.

На второ място по отношение на източниците на шум са локалните източници от битов характер – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, сметоизвозване, игри на деца (училища, детски градини, детски площадки) и др. Следващият по значение фактор, който влияе върху акустичната среда на града е шума, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервизи и авторемонтни работилници, разположени в непосредствена близост до жилищни сгради.

Шумът, породен от строителни дейности е характерен за районите в които се извършва строителство. Освен това този вид шум е ограничен по време (предимно в светлата част на денонощието), както и може да има сезонен характер, но като цяло е с невисок интензитет.

Изводи и препоръки:

- ✓ В съответствие с Наредба №6/26.06.2006г. за показатели на шума в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шума в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шума и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението, в границите на здравните норми е шумът в 4 контролни пункта – 27% от пунктовете. През 2021г. допустимите шумови нива са превишени в 73% от общия брой контролирани пунктове, което води до извода, че шумовия фон на гр. Шумен е със запазена тенденция към влошаване.
- ✓ Шумовите нива, измерени в пунктовете върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик запазват тенденцията да са в стойности над нормата.
- ✓ С цел намаляване на вредното влияние на шума върху здравето на населението е необходимо:
 - Акустично планиране на урбанизираните територии, включващо мерки като правилно териториално устройство, инженеринг на системите за управление на трафика, планиране на трафика, намаляване на шума чрез мерки за шумова изолация и борба с шума при източника, изготвяне на акустични проекти за сгради, подлежащи на усилен шумова защита;
 - При сгради, подлежащи на усилен шумова защита, разположени на натоварени пътни артерии, решаване на проблема с шума чрез изграждане на шумозащитни съоръжения, регулиране на интензивността и структурата на автомобилните потоци, изграждане на обходни пътни участъци и др;
 - Да се изпълняват мероприятията, водещи до намаляване на имисионния шум, заложен в Общия устройствен план на гр. Шумен;
 - Да се актуализира и оптимизира организацията на движение на моторни превозни средства в съответствие с получените резултати;
 - Да се следи стриктно за наличие на част „Озеленяване“ към подробните устройствени планове;
 - Да не се въвеждат в експлоатация обекти с нереализиран проект за озеленяване.

11. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА, ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

11.1. Източници на йонизиращи лъчения

Йонизиращи са лъченията, които при взаимодействие с веществото (органична или неорганична материя) водят до образуване на електрични товари с различни заряди – йонизират веществото. Йонизиращи лъчения са алфа- и бета-частиците, гама-лъчите, електроните, позитроните, протоните, рентгеновите лъчи, неутроните, тежките йони и др. естествени и изкуствени радиоактивни източници.

Естествени източници на йонизиращи лъчения

Основната част от облъчването на населението се получава от естествени източници на радиация. Естествени източници на йонизиращи лъчения са: космични лъчи, земна радиация, води, строителни материали и др.

1. **Космичното лъчение** е природна даденост и облъчването от него не може да се предотврати или ограничи. Типичната стойност на средната индивидуална годишна доза, която се получава при външно облъчване от космичното лъчение за средни географски ширини на Земята, включително за България, е равна на 0,4 mSv/y (0,4 милисиверта за година).
2. **Земна радиация** – най-важният от естествените източници е радона. Най-високо е съдържанието на естествени радионуклиди във вулканичните скали (например гранит), както и в земни утаечни породи като глина, фосфати и други природни минерали. Гама-фонът в планински райони, богати на гранити, минерали и почви с високи концентрации на естествени радионуклиди, е по-висок. Резултатите от проведените изследвания показват, че гама-фонът вътре в помещенията на сгради е средно с 20% по-висок отколкото на открито. Това зависи от количественото съдържание на естествени радионуклиди в използваните строителни материали и от локалния гама-фон на открито.

Изкуствени източници на йонизиращи лъчения

Към изкуствените източници на йонизиращи лъчения се отнасят:

- Газоаерозолни и течните радиоактивни изхвърляния на обекти на атомната енергетика;
- Отпадъчни води и отбита скална маса при миннодобивната дейност в т.ч. и от бивши обекти на уранодобива;
- Отпадъци от изгаряне на въглища при експлоатация на топлоелектрически централи (шлака, сгурия, пепел и др.)
- Отлагания, налепи и утайки от инсталации за добив и преработка на нефт и газ;
- Минерални торове, получени от някои фосфорити;
- Странични и отпадъчни продукти от производството на черни и цветни метали, фосфатна промишленост и др.
- Строителни материали и др.
- Производство и употреба на радионуклиди за медицински и научни цели.

11.2. Източници на нейонизиращи лъчения

Нейонизиращото лъчение е термин, даден на радиацията в частта от електромагнитния спектър, където няма достатъчно енергия да предизвика йонизация. Той включва електрически и магнитни полета, радиовълни, микровълни, инфрачервени, ултравиолетови

и видими лъчения.

Най-често срещаните видове ЕМП са: ЕМП с промишлена честота – в енергетиката (около високоволтовите линии, в подстанциите за високо напрежение и др.); радиочестотни ЕМП в телекомуникационните системи, машиностроенето, металообработването, електрониката, при физиотерапевтични процедури и др.

В Регистъра на обектите с обществено предназначение, воден от РЗИ – Шумен са вписани 184 обекта, като на територията на община Шумен те са 96 бр., които са източници на нейонизиращи лъчения. Обектите източници на електромагнитни полета са: „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД, „Теленор България“ ЕАД, „А1“ ЕАД, „Булсатком“ ЕАД, „Макс телеком“ ООД и „Нуртс Джиджитъл“ ЕАД

11.3. Радиологичен мониторинг

Националната система за радиологичен мониторинг на околната среда има за цел откриване на отклонения от допустимите стойности на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда – атмосферен въздух, води и почви и се осъществява чрез:

- автоматизирана система за on line наблюдение;
- лабораторно-аналитична дейност за off line наблюдение (достъпът е ограничен).

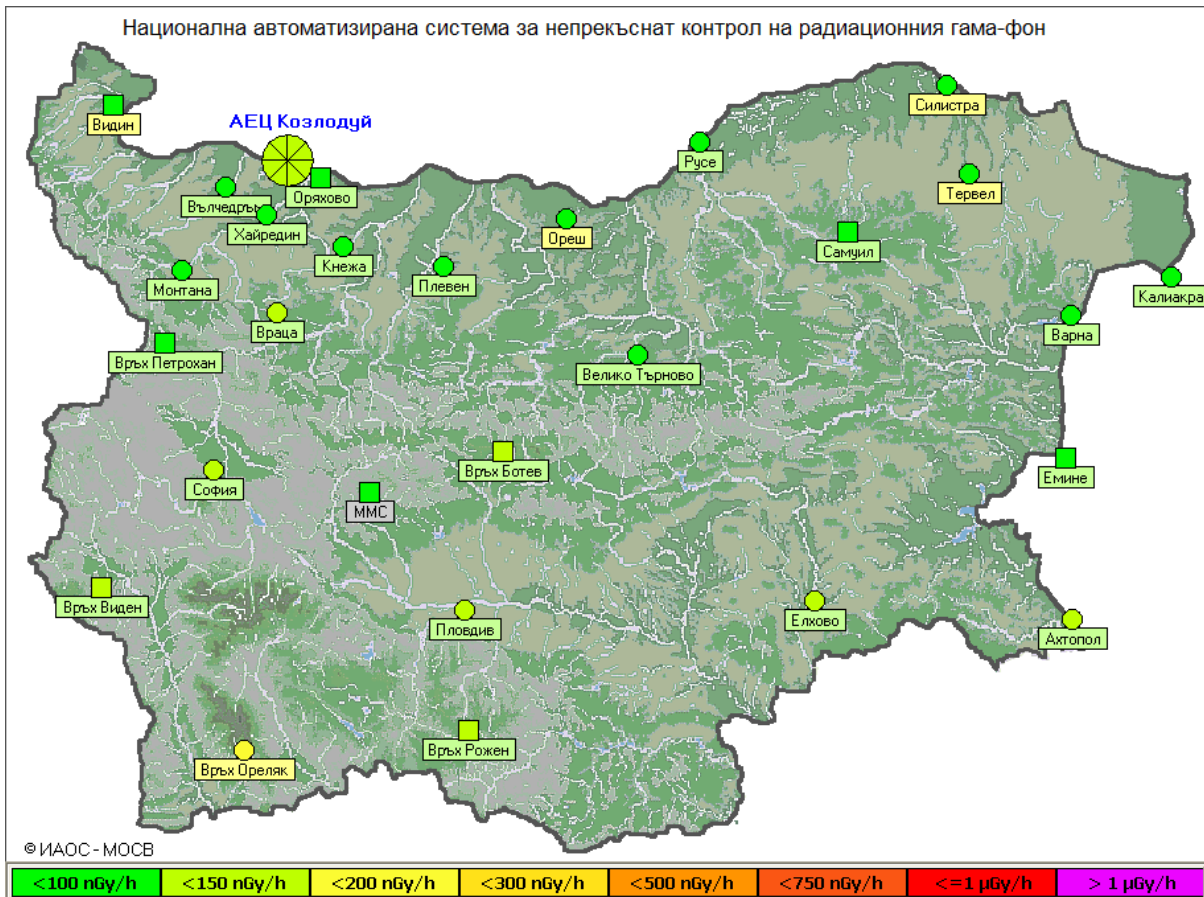
Непрекъснатите и периодични наблюдения на радиационните параметри на основните компоненти на околната среда осигуряват актуална информация за държавните и местни органи на управление и обществеността и се базират на изпълнение на програма за радиологичен мониторинг, утвърдена от министъра на околната среда и водите със Заповед №РД-295/28.04.2017 г. и включваща:

- Автоматизирана система за наблюдение на радиационния гама фон;
- Автоматизирана система за радиационен мониторинг на води;
- Лабораторно-аналитична дейност на off line наблюдение.

Автоматизирана система за наблюдение на радиоакционния гама фон

Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС.

Автоматизираната система е част от Европейската система за обмен на радиологични данни (EURDEP) и ежедневно изпраща информация за радиационния статус в страната.

Фигура 28 Локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата

Автоматизирана система за радиологичен мониторинг на води

ИАОС администрира Автоматизираната система за радиационен мониторинг на води – р. Дунав в района на АЕЦ „Козлодуй“ (АСРМВ). Системата дава възможност при евентуално радиоактивно замърсяване на р. Дунав да се определи категорично, дали източника е АЕЦ „Козлодуй“.

Лаборатно-аналитични дейности на off line наблюдение

Радиометричните измервания в условия на пробонабиране и последващи лабораторно-аналитични дейности се осъществяват от лабораториите за радиационни измервания в София, Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора.

Освен фонов радиологичен мониторинг се извършва и надведомствен мониторинг на радиационното състояние на околната среда в наблюдаваната зона на АЕЦ „Козлодуй“, както и в райони на бивши уранодобивни обекти и други потенциални замърсители.

На базата на резултатите от проведения радиологичен мониторинг се изготвят тримесечни бюлетини и Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в България. Данните от извършвания радиологичен мониторинг се докладват ежегодно към ЕК и се събират в общоевропейска база данни – REM (Радиологичен мониторинг на околната среда).

11.4. Източници на йонизиращи лъчения на територията на община Шумен

Агенцията за ядрено регулиране <http://eservices.bnra.bg/sprIzdLicOut.jsf>, поддържа публичен регистър на лицата, извършващи дейности с източници на йонизиращи лъчения (в частност – на територията на община Шумен).

За територията на община Шумен, агенцията за ядрено регулиране е издала седемнадесет лиценза за дейност с ИИЛ.

Таблица 40 Издадени лицензи за дейност с ИИЛ на територията на община Шумен

№	Дата на издаване	Дата на валидност	Юридическо/физическо лице	Нас. място	Разрешена дейност по чл.15, ал.3
1	23.01.2013	22.01.2023	СПЕЦИАЛИЗИРАНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ ПО КАРДИОЛОГИЯ МАДАРА" ЕАД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
2	02.01.2014	01.01.2024	"КОМПЛЕКСЕН ОНКОЛОГИЧЕН ЦЕНТЪР - ШУМЕН" ЕООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
3	21.07.2014	20.07.2024	"ДЕНТАЛЕН ЦЕНТЪР ДЕНТ- ШУМЕН" ЕООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
4	23.09.2014	24.09.2024	"КОМПЛЕКСЕН ОНКОЛОГИЧЕН ЦЕНТЪР - ШУМЕН" ЕООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
5	11.11.2014	10.11.2024	"КОМПЛЕКСЕН ОНКОЛОГИЧЕН ЦЕНТЪР - ШУМЕН" ЕООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
6	12.11.2014	11.11.2024	"КОМПЛЕКСЕН ОНКОЛОГИЧЕН ЦЕНТЪР - ШУМЕН" ЕООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
7	12.12.2014	17.12.2024	"ПЪРВА МЕДИКО-ДИАГНОСТИЧНА ЛАБОРАТОРИЯ" ООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

8	11.06.2015	10.06.2025	"ДИАГНОСТИЧНО - КОНСУЛТАТИВЕН ЦЕНТЪР I ШУМЕН" ЕООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
9	09.11.2015	17.11.2025	ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ"	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за научни цели
10	17.02.2016	16.02.2026	"МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР - ОНКОЛОГИЯ" ЕООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
11	17.11.2016	16.11.2026	"МНОГОПРОФИЛНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ - ШУМЕН" АД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
12	01.08.2019	31.07.2029	АМБУЛАТОРИЯ ЗА ПЪРВИЧНА ДЕНТАЛНА ПОМОЩ - ИНДИВИДУАЛНА ПРАКТИКА - БД ДЕНТ ЕООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
13	10.12.2019	09.12.2029	"КОМПЛЕКСЕН ОНКОЛОГИЧЕН ЦЕНТЪР - ШУМЕН" ЕООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели
14	23.01.2020	15.02.2025	"АЛКОМЕТ" АД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за стопански цели
15	12.11.2020	11.11.2030	"АРТЕМИС" ООД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за стопански цели
16	01.12.2021	30.11.2026	"МНОГОПРОФИЛНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ - ШУМЕН" АД	Шумен	за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели

На територията на община Шумен няма разположен пункт от Националната автоматизирана система за непрекъснат мониторинг за радиационния гама фонд. Няма производства и дейности, които да излъчват радиация над пределно допустимите норми.

През 2020 г. Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон не е регистрирала стойности на радиационния гама-фон, различни от естествените.

При наблюдението на радиационното състояние от фоновия мониторинг:

- В необработваеми почви, не са констатирани изменения над характерните за съответните райони стойности на специфичната активност на естествените и техногенни радионуклиди;
- В повърхностните водни тела и седименти в страната не са установени замърсявания с естествени и техногенни радионуклиди.

Изводи и препоръки:

- ✓ Не са регистрирани повишени стойности на радиационния гама-фон, различни от характерните за пунктовете на мониторинговите станции.
- ✓ За последните години не са регистрирани повишения на специфичната активност на естествени и техногенни радионуклиди;
- ✓ В необработваемите почви не са установени отклонения от типичните стойности на специфичните активности;

IV. СОЦИАЛНО - ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА**1. Демографска характеристика****1.1. Брой на населението**

Демографските процеси, които протичат в община Шумен са характерни както за Шуменска област и Североизточния район, така и за страната. Ниската раждаемост, отрицателният естествен прираст и миграцията са сред основните фактори, довели до намаляване на населението в община Шумен. В резултат на което към 31.12.2020 г. населението на общината по данни от НСИ е 86 387 лица. По този показател общината попада в горната граница на категорията на средните общини (с население от 30 до 100 хил. д.). В град Шумен живеят общо 72 997 лица, а останалото население в размер на 13 390 души живеят в по-малките населени места. (таблица № 40).

Таблица 41 Данни за броя на населението на община Шумен към 31.12.2020г.

№	Населено място	Население към 31.12.2020 г.
1	гр. Шумен	72 997
2	с. Белокопитово	197
3	с. Благово	106
4	с. Васил Друмев	311
5	с. Велино	286
6	с. Ветрище	276
7	с. Вехтово	549
8	с. Градище	604
9	с. Дибич	1094
10	с. Друмево	903
11	с. Ивански	1643
12	с. Илия Блъсково	478
13	с. Кладенец	90
14	с. Коньовец	288
15	с. Костена река	33
16	с. Лозево	395
17	с. Мадара	1157

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

18	с. Мараш	523
19	с. Новосел	523
20	с. Овчарово	123
21	с. Панайот Волово	325
22	с. Радко Димитриево	311
23	с. Салманово	762
24	с. Средня	435
25	с. Струино	394
26	с. Царев брод	1233
27	с. Черенча	351

Източник: Инфостат, НСИ

По данни от справката на НСИ в общината има четири населени места с население с над 1000 души - селата Дибич, Ивански, Мадара и Царев брод, а с население под 100 души са селата Кладенец и Костена река.

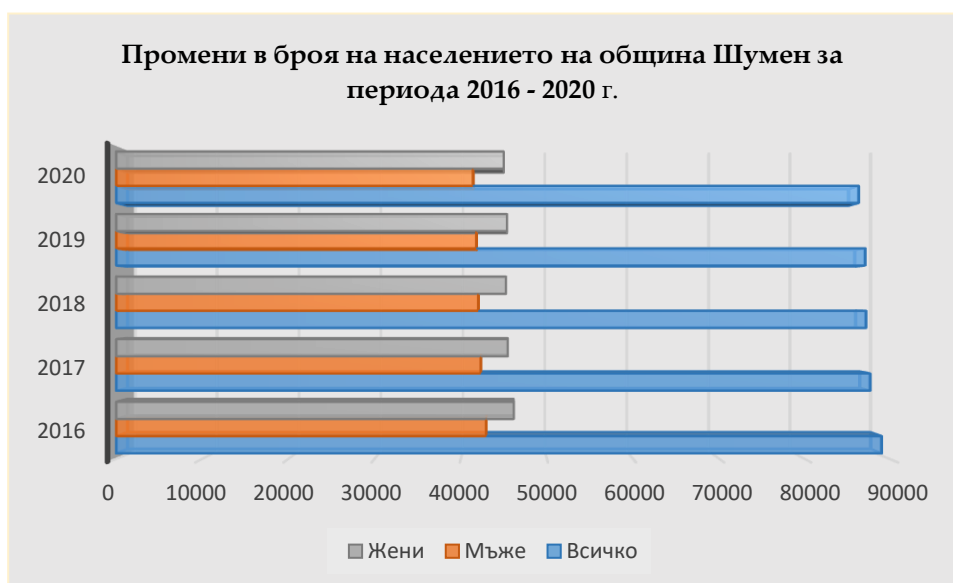
За предходните 5 години (периода 2016 – 2020 г.) населението на общината е намаляло с 2705 лица, или 3,0%. Средно населението на община Шумен намалява с 541 лица на година. Към 31.12.2020 г., мъжете в община Шумен са 41 396 (47,9%), а жените 44 991 (52,1%) В следващата таблица са представени данни за населението по данни от НСИ, за периода 2016 – 2020 г.

Таблица 42 Население на община Шумен за периода 2016-2020 г.

Община Шумен			
година	всичко	мъже	жени
2016	89092	42933	46159
2017	87751	42298	45453
2018	87252	42008	45244
2019	87152	41787	45365
2020	86387	41396	44991

Източник: НСИ

Към настоящият момент, спрямо 2016 г. при мъжете намалението е с 4%, а при жените се наблюдава намаление с 3%.

Фигура 29 Промени в броя на населението на община Шумен за периода 2016 – 2020 г.

Тенденцията в изменението на населението между градовете и селата е в посока увеличаване на населението на град Шумен, като причините за това са същите, както и за страната – по-добри възможности за професионална и трудова реализация, по-добри условия за обучение на децата в основните и средните училища в града, по-добра инфраструктура и условия за живот. Община Шумен е най-голяма в областта по брой на населението, а най-малка е община Смядово. Към настоящият момент относителния дял на населението на община Шумен, спрямо населението на област Шумен е 50,4%. При спазване на сегашната демографска ситуация се очаква населението на общината през следващите години да продължи плавно да намалява.

Информация за населението на област Шумен и Община Шумен по данни на НСИ към 31.12.2020 г. е представено в таблица № 27.

Таблица 43 Население по пол на област Шумен и община Шумен по данни на НСИ към 31.12.2020 г.

	Общо			В градове			В села		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Област Шумен	171781	83696	88085	102877	49175	53702	68904	34521	34383
Община Шумен	86387	41396	44991	72997	34604	38393	13390	6792	6598

Източник: НСИ

1.2. Възрастова структура

Възрастовата структура на населението е определяща, както за количеството и качеството на човешките ресурси в общината, така и за демографския й потенциал и не на последно място – за натовареността на социалната система на общината. Тя е с определящо значение за

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

естественото възпроизводство на населението и формирането на трудовите ресурси.

За община Шумен, както и за областта в последните години е налице процес на демографско остаряване, изразяващ се в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 20 години, което е 15 951 души (18,5%) и увеличаване на дела на жителите над 60 години, които към 2020г. са 24 536 души или 28,4% (таблица № 43).

Таблица 44 Разпределение на населението на община Шумен, в гр.Шумен и селата според възрастта по данни на НСИ към 31.12.2020 г.

Възраст (г.)	Население на Община Шумен		В град Шумен		В селата	
	(бр.)	(%)	(бр.)	(%)	(бр.)	(%)
от 0 до 4	3702	4,29	3266	4,47	436	3,26
от 5 до 9	4241	4,91	3775	5,17	466	3,48
от 10 до 14	4243	4,91	3756	5,15	487	3,64
от 15 до 19	3765	4,36	3203	4,39	562	4,20
от 20 до 24	3237	3,75	2701	3,70	536	4,00
от 25 до 29	4545	5,26	3930	5,38	615	4,59
от 30 до 34	6039	6,99	5332	7,30	707	5,28
от 35 до 39	6000	6,95	5299	7,26	701	5,24
от 40 до 44	6601	7,64	5740	7,86	861	6,43
от 45 до 49	7023	8,13	6007	8,23	1016	7,59
от 50 до 54	6451	7,47	5518	7,56	933	6,97
от 55 до 59	6004	6,95	4971	6,81	1033	7,71
от 60 до 64	6089	7,05	4964	6,80	1125	8,40
от 65 до 69	5554	6,43	4437	6,08	1117	8,34
от 70 до 74	5407	6,26	4246	5,82	1161	8,67
от 75 до 79	3532	4,09	2700	3,70	832	6,21
80+	3954	4,58	3152	4,32	802	5,99
Общо	86387	100	72997	100	13390	100

Източник: НСИ

Във всички възрастови групи, населението е по-голямо в град Шумен от същото в селата. За разпределението на населението в селата според възрастта, е характерно нарастване на броя на населението във възрастовите групи над 60 г. В групата на младите хора се отнася населението до 29 г., от които 20 631 души живеят в град Шумен, и само 3102 души живеят в селата от общината. Ясно се вижда голямата диспропорция между броя на населението от тази възрастова група в града и селата. Данните за населението в селата потвърждават негативната тенденция от последните години, в които се наблюдава рязък спад на населението до 29 г., а и в следващите възрастови групи, за сметка на нарастване на населението над 60 г. Запазва се тенденцията към намаляване на населението във възрастовата група от 0 до 4 г., главно поради ниската раждаемост. Същата тенденция е налице и за следващите възрастови групи до 29 г. С нарастване на възрастта е налице увеличаване на населението, като най-много лица са във възрастовата група от 45 до 49 години в гр. Шумен.

Населението под, над и във трудоспособна възраст е представено в таблица № 44 . Ниската раждаемост е проблем не само за общината, но и за страната като цяло и тя трябва да е обект на национална програма за повишаване на раждаемостта, защото в следващите години диспропорцията между населението под трудоспособна и над трудоспособна възраст ще се задълбочи. Тенденцията на намаляване на населението в трудоспособна възраст ще се запази и през следващите години поради намаляването на населението в под трудоспособна възраст.

Таблица 45 Население във, под и над трудоспособна възраст в община Шумен към 31.12.2020 г.

Население	Общо			В градовете		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
общо	86387	41396	44991	72997	34604	38393
Под трудоспособна възраст	13017	6683	6334	11504	5893	5611
В трудоспособна възраст	52124	27014	25110	44654	22775	21879
Над трудоспособна възраст	21246	7699	13547	16839	5936	10903

Източник: НСИ

1.3. Раждаемост и смъртност

Върху динамиката на населението най-голямо влияние оказва естественото движение на населението, което се изразява с естествения прираст на населението. Той включва раждаемостта и смъртността, формиращи естествения прираст на населението. Освен върху общия брой, стойностите на показателите за естествения прираст, оказват влияние и върху възрастовата структура на населението, на стойностите на работната сила. Състоянието на раждаемостта е един от индикаторите за възможностите за увеличаване дела на младото население. Той е и един от индикаторите за демографската жизненост на населените места и на териториалните единици. От равнището на раждаемостта се влияят и някои от специфичните възрастови контингенти, които са определящи за оразмеряване на обектите на образователната инфраструктура – детски заведения, училища и др.

През 2016 г. в община Шумен са родени 794 деца. През следващите години, с изключение на 2018г. броят на родените деца намалява, като през 2020г. са родени 610 (таблица № 45), същата тенденция се наблюдава и в страната.

Смъртността е вторият демографски показател характеризиращ естественото движение на населението. Неговите стойности се влияят от няколко фактора – физиологически (стареенето на населението), заболяемостта, състоянието на здравната система и др. През последните няколко десетилетия в страната се наблюдава процес на нарастване на смъртността на населението, този процес е характерен и за община Шумен. Смъртността в общината е със значително по-високи стойности от раждаемостта. Тази тенденция се запазва през целия анализиран период, като най-висока е през 2020г. с 1483 починали.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Таблица 46 Естествен прираст на населението в община Шумен

Показатели	2016г	2017г	2018г	2019г	2020г
Живородени (общо)	794	675	726	687	610
момчета	424	357	403	345	328
момичета	370	318	323	342	282
Умирения (общо)	1220	1304	1330	1289	1483
мъже	613	661	679	689	806
жени	607	643	651	600	677
Естествен прираст (общо)	- 426	-629	-604	-602	-873
мъже	-189	-304	-276	-344	-478
жени	-237	-325	-328	-258	-395

Източник: НСИ

Основната причина за отрицателния естествен прираст е ниската раждаемост през последните години, която е резултат от негативното влияние на редица социални, икономически, демографски и други фактори. Недостатъчната материална осигуреност на семействата, намаляването на фертилния контингент през последните години, изменението във фертилното поведение и психическата нагласа за малко деца, снижаването на жизнения стандарт, безработицата и др. са сред факторите, довели до ниската раждаемост в последните 20 години.

Видно от представените данни, високите нива на отрицателен естествен прираст, като негативната тенденция в последните години се засилва. Отрицателните стойности на естествения прираст остават относително високи, което води до намаляване на демографския потенциал на общината, а това ще играе ролята на ограничаващ фактор за бъдещото ѝ социално-икономическо развитие. Отрицателният естествен прираст в комбинация със застаряването на населението влошава възпроизводствените възможности, което се потвърждава от стойностите на основните демографски показатели. Инвестициите, подобряването на социално-икономическата ситуация в общината, образователната сфера, са едни от възможностите за намаляване на отрицателните стойности на естествения прираст. За преодоляване на демографската криза са необходими последователни и целенасочени политически и управленски мерки, както на местно, така и на национално ниво.

1.4. Механично движение на населението

Естественото и механичното движение на населението по населени места дава представа за протичащите в тях демографски процеси. От стойностите както на естествения, така и на механичния прираст се определя и динамиката в броя на населението.

За разглеждания период 2016 г. - 2020 г. (таблица № 46) в община Шумен се наблюдава следната тенденция: превес на изселванията над заселванията през 2016 г., като пика на отрицателен механичен прираст е през 2017г., след което се наблюдава обръщане на тенденцията. От 2018 г. нараства броят на заселванията в общината, като механичният прираст е положителен т.е. броят на заселванията превишава броят на изселванията, като пика е през 2019г. когато механичният прираст е 502, което драстично надскача отрицателният механичен прираст за 2016г (-454) и за 2017г (-712).

Таблица 47 Механично движение на населението в община Шумен

Община Шумен	2016г	2017г	2018г	2019г	2020г
Заселени (общо)	1350	1402	1855	2530	4456
мъже	601	610	793	1117	2319
жени	749	792	1062	1413	2137
Изселени (общо)	1804	2114	1750	2028	4348
мъже	802	941	807	994	2232
жени	1002	1173	943	1034	2116
Механичен прираст (общо)	-454	-712	105	502	108
мъже	-201	-331	-14	123	87
жени	-253	-381	119	379	21

Източник: НСИ

Същата тенденция се наблюдава и на ниво област Шумен. Трябва да се отбележи, че данните на ниво област и съответно община са по-добри от тези на национално ниво (таблица № 47), което поставя община Шумен в по-благоприятна ситуация, защото миграцията оказва негативен ефект върху възпроизводството на населението – чрез изселване на жени в детеродна възраст се понижава равнището на потенциална бъдеща раждаемост.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Таблица 48 Механичен прираст на населението в Република България, област Шумен и община Шумен

Година	Механичен прираст								
	Република България			Област Шумен			Община Шумен		
	Заселени	Изселени	Прираст	Заселени	Изселени	Прираст	Заселени	Изселени	Прираст
2016г	117255	126584	-9329	3219	3483	-264	1350	1804	-454
2017г	139068	145057	-5989	4044	4237	-193	1402	2114	-712
2018г	139369	143035	-3666	4434	3728	706	1855	1750	105
2019г	166108	168120	-2012	5723	4538	1185	2530	2028	502
2020г	234606	203891	30715	7899	6489	1410	4456	4348	108

Източник: НСИ

В основата на нарастването на обема на миграцията са редица икономически и социални причини, и най-вече търсенето на работни места. Предимно хората в активна възраст и с по-висока степен на образование и квалификация са склонни да мигрират. В резултат на това се получава струпване на население в големите градове, за сметка на намаляване на населението на по-малките градове и селата. Миграционните процеси водят до влошаване на възрастовата структура на населението и оказват негативно влияние върху социално-икономическото развитие на общината.

1.5. Заболеваемост и болести

Благодарение на добре развитите обслужващи функции на общинския ѝ център, община Шумен има важна роля в здравното обслужване не само на собственото си население, а и на населението от останалите общини в област Шумен. Това се отнася в най-висока степен за болничното обслужване и за доболничната специализирана помощ.

Мрежата от лечебни и здравни заведения по брой и капацитет е съобразена със здравните потребности на населението. Първичната извънболнична помощ в община Шумен е съобразена с броя и териториалното разпределение на здравно осигуреното население. Специализираната извънболнична помощ и болничната помощ от по-високо ниво е оразмерявана да поеме част от здравното обслужване на населението от съседните общини. В системата на здравеопазването в общината, освен публичния е представен и частния сектор. Частните лечебни заведения допълват функциите на публичните, като в известна степен се конкурират взаимно. Това е полезно за качеството на извършваното здравно обслужване на населението.

Здравеопазването в общината е структурирано, в съответствие с действащата в страната нормативна уредба в здравната сфера, а именно на:

- Извънболнична медицинска и дентална помощ;

- Болнична лечебна помощ;
- Неотложна медицинска помощ.

Извънболничната медицинска помощ е важно звено на здравеопазването, което е най-близо до населението. Лечебните заведения за извънболнична медицинска помощ са регистрирани като амбулатории, които по своите функции и в зависимост от обслужващите ги лекари са два вида – индивидуални и групови практики. Амбулаториите за индивидуална практика за първична медицинска помощ (АИППМП) се обслужват от общопрактикуващи лекари. В Регистъра на извънболничните лечебни заведения, поддържан от РЗИ – Шумен, броят на този тип амбулатории в община Шумен към края на 2020 г. е 54, като преобладаващата част от тях са регистрирани в гр. Шумен. Няколко лекарски практики са със седалища в селата Ивански, Мадара, Новосел, Салманово, Ветрище, Градище, Салманово. Здравно осигурените пациенти от селата Друмево, Мараш, Вехово, Дибич, Радко Димитриево се обслужват от лекари, чиято практика е регистрирана в гр. Шумен. Към 2020 г. на територията на общината са регистрирани и осъществяват дейност 3 групови практики за първична медицинска помощ. Те също се обслужват от 7 общопрактикуващи лекари (ОПЛ), в една от груповите практики са заети 3 ОПЛ, а в другите 2 - по 2 ОПЛ. Груповите практики са със седалище гр. Шумен, като две от тях обслужват и пациенти от селата.

Степента на развитост и предлагане на специализирана медицинска помощ може да се разглежда като индикатор за здравните функции на общината. Тя е свързана с дейността на лекари специалисти, извършващи дейност в извънболничната болнична помощ. Лечебните заведения и при специализираната извънболнична помощ също са регистрирани като лекарски практики. По Закона за лечебните заведения те са индивидуални и групови. Общият брой на лекарите-специалисти, работещи в извънболничната специализирана помощ в община Шумен към края на 2020 г. и включени в Регистъра на РЗИ – Шумен е 158. Почти половината от тях са в ДКЦ, в Медицинските центрове и в Медико-диагностичните лаборатории.

В регистъра на РЗИ – Шумен са включени общо 81 индивидуални практики за специализирана медицинска помощ, обслужвани от лекари-специалисти. Всички те са със седалище гр. Шумен. Твърде високият брой на лекарите – специалисти се обяснява с това, че те обслужват при необходимост и пациенти от съседните по-малки общини.

Добре развитите здравни функции на общината са свързани и с дейността на болничните здравни заведения. На територията на община Шумен извършват дейност 5 заведения за болнична помощ с общо 891 легла, а именно:

- „Многопрофилна болница за активно лечение Шумен“ АД, в която терапевтичната лечебна дейност е организирана в следните отделения: ОАИЛ; хирургия; вътрешни болести; неврология; детско отделение; АГ комплекс; отделение УНГ; ортопедия; очно отделение. Към болницата има още микробиологична лаборатория и физиотерапия. В спешното отделение към МБАЛ Шумен АД се осигурява денонощен, непрекъсваем прием, диагностика и лечение

на спешни и неотложни състояния на пациенти не само от общината, а и от съседните общини;

- „Комплексен онкологичен център – Шумен“ ЕООД, центъра обслужва пациенти не само от област Шумен, а и от съседните области и разполага с ново съвременно оборудване – ехограф, ендоскопска апаратура, подновени гама камера, съвременна апаратура за рентгенова диагностика, операционна техника;

- Държавна психиатрична болница – с. Царев брод, болницата е една от 12 такива болници в страната. Тя е с регионални функции. В района на обслужване са включени и съседни области;

- Психиатричен дневен стационар – Шумен.

Четирите болнични заведения са с надобщинско значение. В тях се обслужват пациенти и от другите общини на област Шумен.

- СБАЛ по кардиохирургия Мадара ЕООД е ново лечебно заведение с частна собственост на капитала. Тя е част от мрежата от кардиологични болници и центрове обединени в структурата на Български кардиологичен институт. Разполага с 36 болнични легла разпределени в следните отделения: отделение по обща кардиология, интензивно кардиологично отделение, отделение по неинвазивна диагностика, отделение по инвазивна кардиология и кардиостимулация, клинична лаборатория.

През 2019г. в лечебните заведения за извънболнична помощ в област Шумен (по данни на РЗИ Шумен) са регистрирани общо 307 334 заболявания (при 306 764 за 2018г. и 304 393 за 2017г), а болестността е 1 776,7 на 1000 души от населението (при 1 776,7 за 2018г и 1 752,2 за 2017г.). Основни причини за умиранията са следните групи заболявания: Болести на органите на кръвообращението с относителен дял 60,6%, онкологичните заболявания заемат второ място с 17,9%, болести на дихателната система . Симптоми, признаци и отклонения от нормата открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде с относителен дял 5,0% и болести на храносмилателната система.

2. Икономическа активност

Община Шумен е с една от добре развитите икономики в Североизточна България. Местната икономика е силно представена и в социално-икономическия комплекс на област Шумен. В потвърждение на тази констатация са сравнителните данни на НСИ по един от основните икономически показатели – „размер на произведената продукция“ (таблица № 48). По този показател област Шумен заема второ място – след област Варна и е значително по-напред от области Търговище и Добрич.

Таблица 49 Произведена продукция (хиляди левове)

Година	Произведена продукция (хиляди левове)			
	Област Варна	Област Шумен	Област Добрич	Област Търговище
2016г	9 004 396	2 162 686	2 195 678	1 568 681
2017г	9 769 642	2 454 587	2 374 293	1 622 443
2018г	10 444 889	2 702 649	2 564 060	1 731 739
2019г	10 939 422	2 876 488	2 488 669	1 826 701
2020г	10 059 383	2 853 772	2 178 931	1 812 283

Източник: НСИ

Община Шумен заема определено място в икономиката на област Шумен, което е съобразено с икономическия потенциал на общината. По данни на НСИ за 2020 г. на територията на община Шумен са извършвали дейност 68,5% от активните нефинансови предприятия в областта. С най-голям относителен дял на заетите лица в нефинансовите предприятия в областта е община Шумен – 76,1%, следвана от община Нови Пазар.

Един от основните индикатори за развитието на бизнеса и неговата икономическа жизненост е размера на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ). Размерът им през 2019 г. е 61 828,5 хил. лв., като е нараснал спрямо 2018 г. (59 132,2 хил. лв.) (източник на ПИРО на община Шумен 2021- 2027 г.).

Икономическата активност в община Шумен е съсредоточена основно в гр. Шумен и землището му, в качеството му на обслужващ областен и общински център. Определящ отрасъл за общината е леката промишленост, представена основно от преработваща, хранително – вкусова, текстилна, шивашка и строителство.

Значителни по размер инвестиции са насочени към по-големите, структуроопределящи предприятия в община Шумен. Някои от по-значимите за икономиката фирми са:

“Алкомет” АД е най-големият български производител на алуминиеви валцови и пресови продукти и единствена специализирана в производството на алуминиев прокат и изделия от алуминиеви сплави – домакинско, обмазано, техническо и опаковачно фолио, финсток, алуминиеви листи и ленти

"Фикосота холдинг" - производство и търговия на: електрически бойлери, бойлери с индиректно нагриване и електрически отоплителни уреди за дома (през "Теси"); хигиенни и санитарни продукти, почистващи и перилни препарати (през „Фикосота синтез“), храни (през "Итал фууд")

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

„ТЕСИ“ ООД е компания, която има пет завода – три в Шумен и два в Смядово. ТЕСИ е най-големият български и водещ европейски производител на електрически бойлери, бойлери с индиректно нагряване и отоплителни уреди за дома

„Херти“ АД е специализирана в производството на алуминиеви, пластмасови и композитни капачки и дозатори за алкохолната и винената индустрия; лакиране и литография върху метални листи; термосвиваеми капсули за винени бутилки; производство на алуминиеви контейнери; производство на капачки за буркани; производство на бутилиращи машини.

“Лавена” АД Дружеството отглежда около 200 дка насаждения от дългогодишни култури на собствена земя, като намеренията са те да станат около 500 дка. В момента се осъществява съвместна дейност с кооперации, сдружения, земеделски стопани за отглеждане на необходимата суровина. Друго направление в дейността на дружеството е производството на лекарствени средства. Произвежданите лекарства са течни и мазилкови. Добри перспективите за развитие съществуват и в областта на ароматерапията. В козметиката дружеството следва световните тенденции – преминава към натурални продукти, които постепенно изместват синтетичните компоненти. Основните износни стоки са етерични масла и лекарства.

“Мадара” АД Фирмата е основана през 1958 г. и има дългогодишен опит в производството на товарни автомобили, задни и предни двигателни мостове за товарни автомобили, автобуси, тролейбуси, земеделски и пътностроителни машини, зъбни кола и валове, стоманени и чугунени отливки, изковки, ресори, щампи, инструменти и инструментална екипировка. През 1991 г. КТА „Мадара“ е преобразувано в акционерно дружество, а през 1999 г. комбинатът е приватизиран и 85% от него стават собственост на компанията SFK Ltd. Дружеството преминава през процеси на силно редуциране на персонала и реструктуриране на изделията.

“Хан Омуртаг” АД производство на фаянсови и теракотни плочки и стенни пана. Продуктовото портфолио на KAI Group обхваща широка гама от керамични плочки, глазирани и неглазирани гранитогрес и декоративни елементи в различни размери и разнообразен дизайн

„МЕТАЛ“ ЕАД. Основната дейност на МЕТАЛ ЕАД е производство на специализирани палети с приложение в автомобилната индустрия, за компании като TOYOTA, ConTeuor, SKF, Alcomet и др., както и други нестандартни метални конструкции и стандартни палети.

„ВИАС“ ЕООД - производство на алуминиеви и PVC профили

„Енпай Трансформърс Компонентс България“ ЕООД - производство на електромагнитни ядра (трансформатори), части и елементи за електрически двигатели, генератори и трансформатори

„САРК БЪЛГАРИЯ“ АД – производство на медни кабели

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

„Камбро Озай БГ“ ЕООД - производство на пластмасови, композитни и ламинирани изделия и елементи за бита, оборудване и съоръжения за търговски обекти, ресторанти, кораби и хранително-вкусовата промишленост, монтаж на електрически продукти

„Ваком МП“ ООД Дейността на компанията включва производство и търговия на млечни продукти. През 2011 Ваком МП купува 100% от капитала на Сердика-Шумен 2006.

„Карлсберг България“ АД . Дружеството е с предмет на дейност производство на пиво. Дружеството е правопреемник на „Шуменско пиво“ АД

„Диавена“ ООД – производство на рибни консерви

„ВИА ФИНАНС“ ООД - преработка на мляко и производство на млечни продукти

„Камчия“ ЕАД - производство, изкупуване и преработка на птици, птиче месо и яйца; производство на фуражно зърно и комбинирани фуражи; производство и преработка на селскостопанска продукция

ДП „Кабийок“ е една от най-големите фирми в аграрния сектор в общината. Добри резултати са постигнати в зърнопроизводството и животновъдството. В своята стратегия фирмата залага на иновации – въвеждане на нови продукти /нови култури/ – биохумус и лавандулов разсад. По отношение на животновъдството основната цел е поддържане на генофонда на коне, свине и овце. Основна насока в дейността е развитието на племенното коневъдство и овцевъдството, както и запазването на автохтонни породи говеда и овце в съществуващия тук генетичен резерват.

ДП „Експериментална база“ към Земеделски институт – Шумен - в демонстративните ферми се отглеждат: биволи, говеда за мляко, овце млечно направление и свине. Осъществява методическо ръководство на национално ниво на подотраслите биволовство и свиневъдство и на регионално равнище - по говедовъдство и овцевъдство. В областта на растениевъдството научните проекти са свързани с биологията, селекцията и растителната защита на захарно, крмно, салатно цвекло, сорго за зърно, суданка и соргосуданкови хибриди за зелена маса. Особено място заемат растителните технологии, развитието на биотехнологиите и интегрираните биоecологични системи за борба с вредителите. Разполага със специализирани лаборатории по тъканни култури, за окачествяване на фуражите, лаборатория за физико-химичен състав на месото, лаборатория по фитопатология, цитологична лаборатория, лаборатория по почвознание и технологична лаборатория.

На територията на община Шумен се намират две предприятия, класифицирани с рисков потенциал.

➤ „Фикосота“ ООД, гр. Шумен с предмет на основна дейност производство на твърди, течни и прахообразни миещи и перилни препарати/бизнес юнит НРС/ и хигиенни продукти – пелени, тоалетна хартия и кухненски рула/бизнес юнит НДТ/. Предприятието е класифицирано с нисък рисков потенциал. Съгласно публично достъпната информация на

сайта на ИАОС (<https://public-seveso.moew.government.bg/enterprises/1860>) наличните опасни вещества са:

- Втечнени запалими газове

➤ Алкомет АД, с предмет на основна дейност Производство на алуминиев прокат, изделия от алуминий и алуминиеви сплави. Предприятието е класифицирано с нисък рисков потенциал Съгласно публично достъпната информация на сайта на ИАОС (<https://public-seveso.moew.government.bg/enterprises/7121>) наличните опасни вещества са:

Втечнени запалими газове,

Ацетилен

Кислород

Нефтопродукти и алтернативни горива:

Анхидриден амоняк

Смеси на натриев хипохлорит, класифицирани като силно токсични за водните организми H400, Категория 1 (при условие че при отсъствие на натриев хипохлорит сместа не се класифицира като силно токсична за водните организми H400, Категория 1), съдържащи по-малко от 5 % активен хлор и неклассифицирани в никоя от останалите категории на опасност в част 1 от това приложение

В структурата на преработващата промишленост са и някои други производства, които оформят профила на сектор „Индустрия“. Такива са производството на мебели, производството на пластмаси и пластмасови изделия, производство на облекла и др.

Със строителна дейност са ангажирани голям брой фирми – 296. В основната си част те са от типа „микро“ предприятия. В община Шумен е седалището на една от големите пътностроителни фирми – „Автомагистрали – Черно море“ АД. Строителните фирми осъществяват широка строителна дейност – жилищно, промишлено, пътно и др. строителство.

Териториално промишлените обекти са разположени основно в град Шумен, като тенденциите са да се локализира в новото селищно образование „Индустриален парк Шумен“, разположен в покрайнините на гр. Шумен, около местностите Беш Тепе и Ак Чорек. Освен индустриалния парк, в град Шумен има още две производствени зони – „Изток“ и „Югоизток“. Близостта на зоната до възлови международни и междуградски пътища, както и до най-големите пристанища и летища в страната, я правят изключително удобна за всякакъв вид търговска и логистична дейност.

Секторната структура на местната икономика показва, че благодарение на силно развитите обслужващи функции на общината и на общинския център – гр. Шумен, са добре развити редица обслужващи дейности. С хотелиерство и ресторантьорство са ангажирани 257 фирми, в които работят над 1178 лица. На територията на общината има разнообразна по вид и капацитет леглова база, която предоставя възможности за баланс в търсенето на туристически ресурси. Същата е концентрирана почти изцяло в общинския център. През последните години в Община Шумен се наблюдава нарастване на местата за настаняване. Туристическата дейност се реализира на основата на наличните туристически ресурси и на разпознаемостта

на общината като туристическа дестинация в регионалния и националния туристически пазар.

Община Шумен е утвърдена туристическа дестинация. За поддържане привлекателността на общината за туристически посещения през последните години са осъществени голям брой дейности. Това става с активното участие на Общинското предприятие „Туризм, публични прояви и атракции“ и на Туристическия информационен център. С важна туристическа значимост са културно-историческите ресурси – обекти на недвижимото културно наследство, музеи, религиозни и мемориални обекти, както и природни ресурси, между които: Национален историко-археологически резерват „Мадара“. Мадарският конник е единственият средновековен скален релеф в Европа, който от 1979 г. е в списъка на ЮНЕСКО като културна ценност със световно значение.

Селското стопанство в общината е с растениевъдно-животновъдна структура. Основната част от земеделските стопани са регистрирани като физически лица. Стопанисваната от тях земя не е в голям размер. Земеделските стопани, регистрирани като физически лица, стопанисват средно по 186 дка земеделски земи. Средният размер на обработваемите земи от земеделските кооперации е около 8600 дка. Земеделските кооперации стопанисват земи в землищата на гр. Шумен (4 кооперации), по 2 кооперации са регистрирани в селата Мадара и Лозево и по 1 – в землищата на селата Панайот Волово, Царев брод, Велино и Дибич. Растениевъдството е по-добре развитият подотрасъл на селското стопанство. Той е свързан с отглеждането на зърнени и технически култури, на трайни насаждения и частично на зеленчуци.

Изводи и препоръки:

- ✓ *Населението на община Шумен е 86 387 жители (по данни от НСИ 2020 г.). Разпределението на населението в общината е неравномерно. Основен процент от населението живее в град Шумен – 84,5 %;*
- ✓ *Към 31.12. 2020 г., мъжете в община Шумен са 41 396 (47.9 %), а жените 44 991 (52,1%);*
- ✓ *Застаряването на населението поражда редица здравни, социални и икономически проблеми. Увеличените потребности от здравни грижи и социално подпомагане водят до увеличаване на разходите в тези сфери и необходимост от по-големи ресурси;*
- ✓ *Опазване здравето на населението чрез профилактика на болестите и държавен здравен контрол;*
- ✓ *Ограничаване на заболяемостта и смъртността от инфекциозни заболявания чрез подобряване ефективността на епидемиологичния надзор, профилактиката и контрола на заразните болести.*
- ✓ *Община Шумен е с една от добре развитите икономики в Североизточна България. Местната икономика е силно представена и в социално-икономическия комплекс на област Шумен. По един от основните икономически показатели „размер на произведената продукция“ област Шумен заема второ място – след област Варна и е значително по-напред от области Търговище и Добрич.*

V. УПРАВЛЕНЧЕСКИ ФАКТОРИ

1. Административна структура на община Шумен

Кметът на общината е орган на изпълнителната власт в Община Шумен, който осъществява общото ръководство и контрол на общинската администрация и представлява Общината като юридическо лице. При изпълнение на правомощията си кметът на общината се подпомага от петима заместник-кметове:

- зам.-кмет „Бюджет и финанси“;
- зам.-кмет „Икономическо развитие“;
- зам.-кмет „Образование и култура“;
- зам.-кмет „Социална политика и здравеопазване“;
- зам.-кмет „Строителство и екология“.

Функциите на кмета в негово отсъствие се изпълняват от заместник-кмет на общината, определен със заповед за всеки конкретен случай.

С Устройствения правилник на общинската администрация на Община Шумен се уреждат организацията на дейността на администрацията, функционалната компетентност на структурните звена и взаимодействието и с граждани, органи на властта, неправителствени и бизнес организации. Според разпределението на дейностите, които извършва, общинската администрация е обща и специализирана, която се състои от 6 дирекции и 12 отдела. Общата администрация осигурява технически дейността на кмета на общината, на неговата специализирана администрация и дейностите по административно обслужване на гражданите и юридическите лица и се състои от следните дирекции и отдели:

1. Дирекция „Бюджет и финанси, и човешки ресурси“ :
 - 1.1 Отдел „Единно бюджетно счетоводство“;
 - 1.2 Отдел „Бюджет и човешки ресурси“;
 - 1.3 Отдел „Местни данъци и ТБО“.
2. Дирекция „Гражданска регистрация, информационно и правно обслужване“ :
 - 2.1 Отдел „Гражданска регистрация и състояние“;
 - 2.2 Отдел „Правно осигуряване и информационно обслужване“.

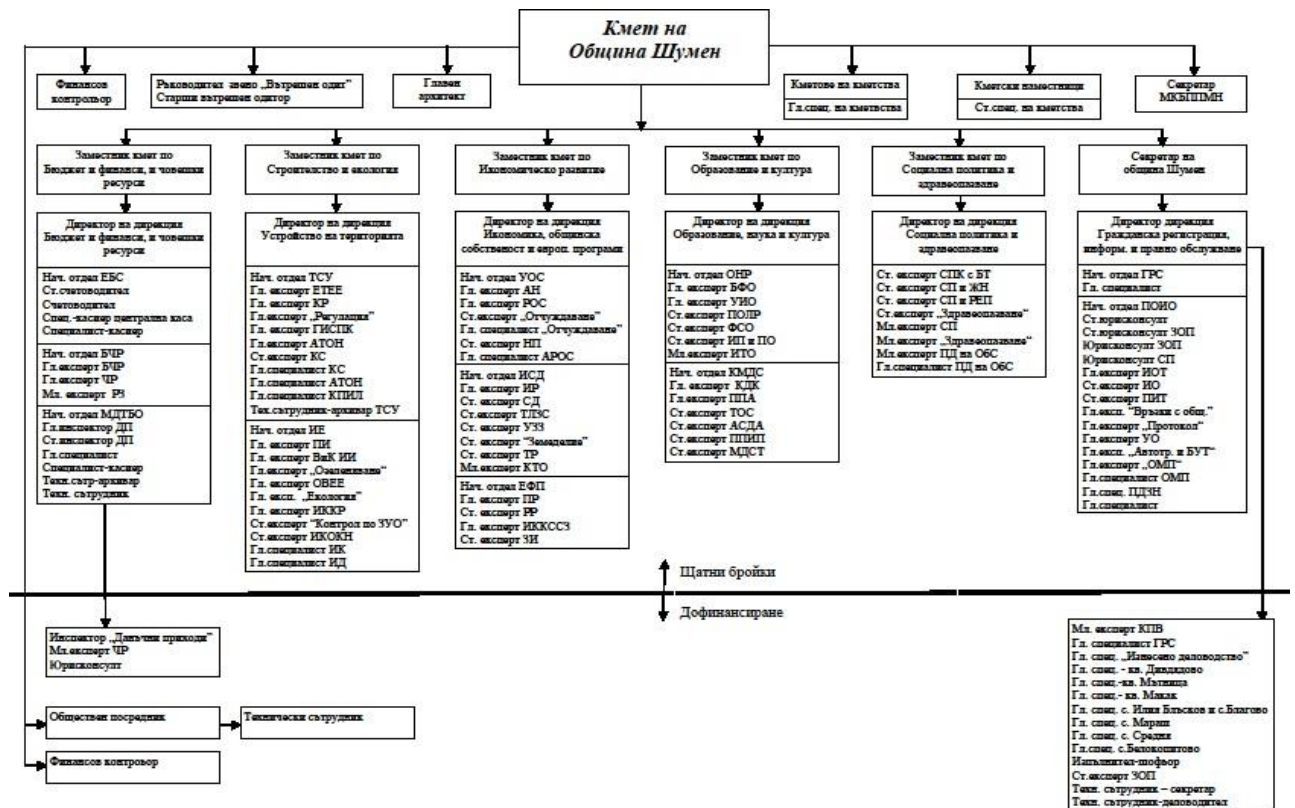
Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на кмета на общината, състои се от следните дирекции и отдели:

1. Дирекция „Устройство на територията“ :
 - 1.1 Отдел „Териториално-селищно устройство“;
 - 1.2 Отдел „Инвестиции и екология“.

2. Дирекция „Икономика, общинска собственост и европейски програми“ :
 - 2.1 Отдел „Управление на общинската собственост“;
 - 2.2 Отдел „Икономика и стопански дейности“;
 - 2.3 Отдел „Европейски фондове и програми“.
3. Дирекция „Образование, наука и култура“ :
 - 3.1 Отдел „Образование, наука и развитие“;
 - 3.2 Отдел „Култура, младежки дейности и спорт“.
4. Дирекция „Социална политика и здравеопазване“.

Фигура 30 Структура на община Шумен

Съгласно Устройствения правилник на община Шумен, Кметът на общината провежда политиката по опазване на околната среда, организира разработването и контролира изпълнението на Програма за опазване на околната среда и управлението на битовите и строителни отпадъци.

Функциите по опазване на околната среда са възложени на отдел „Инвестиции и екология“, към Дирекция „Устройство на територията“, чийто ангажименти са свързани със:

- Общи задължения
- Организира и контролира дейността по поддръжката и ремонта на уличната и пътната мрежа

- Координира и контролира дейностите по сметоизвозването, чистотата и поддръжката на зелени площи
- Участва в разработването и реализирането на екологичната политика на общината и контролира замърсяването на околната среда
- Осъществява контрол по поддържането на уличното осветление на територията на общината
- Планира и контролира разходването на средствата за управление, контрол и регулиране на дейностите по опазването на околната среда
- Планира необходимите средства за извършване на дейностите по поддържане на чистотата на територията на община Шумен и контролира разходването им
- Осъществява цялостната дейност по управление на отпадъците на територията на общината – предварително третиране, събиране, извозване и депониране на твърди битови отпадъци; системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки, електрическо и електронно оборудване, ИУМПС, негодни за употреба батерии и акумулатори, излезли от употреба гуми, строителни отпадъци, биоразградими отпадъци и др.; подпомага прилагането на принципите на кръговата икономика и подхода „Нулеви отпадъци“
- Осигурява необходимата информация по процедурите за издаване на разрешителни за събиране на лечебни растения
- Участва в междуведомствени комисии на общинско и областно ниво за предотвратяване или ограничаване замърсяването на околната среда
- Контролира спазването на нормативните актове в сферата на опазване на околната среда, управлението на отпадъците, управление качеството на въздуха
- Извършва проверки и изготвя отговори по сигнали и жалби, свързани с нарушаване и/или замърсяване на околната среда
- Задължения в областта на озеленяването и благоустройството:
 - Разработва средносрочни и краткосрочни програми за планиране и изграждане на озеленени площи
 - Извършва инвеститорски контрол върху поддържането на озеленените площи (вкл. Детски съоръжения, паркови-архитектурни елементи и паркова мебел) и на обекти ниско строителство (благоустройство и паркоустрояване) на община Шумен
 - Организира и упражнява контрол по съставянето на публичен регистър на картотекираната растителност
 - Поддържа архив за всички обекти от зелената система на община Шумен
 - Упражнява цялостен контрол върху опазването на озеленените площи, дълготрайната декоративна дървесна, храстова и цветна растителност
 - Дава препоръки за опазване на растителността и извършване на компенсаторно озеленяване, както и предписания за възстановителни мероприятия
 - Подготвя процедурите за издаване на разрешение за отсичане на дълготрайна декоративна растителност
 - Следи за заплащане на обезщетение или възстановяване на всички нанесени щети на озеленените площи

2. Нормативна уредба

Местната нормативна уредба в областта на опазване на околната среда включва следните нормативни актове, приети от Общински съвет – Шумен:

- Наредба №1 за поддържане и опазване на обществения ред на територията на община Шумен;
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Шумен;
- Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Шумен.

Наредба №1 за поддържане и опазване на обществения ред на територията на община Шумен (Приета с Решение № 578 от 11.03.2010 г., в сила от 17.04.2010 г., изм. с Реш. № 348 от 22.12.2016 г. на ОбС Шумен).

Наредбата урежда поддържането и опазването на обществения ред; осигуряването на условия за спокойно обитаване, труд и отдих на гражданите, както и регламентира обществените отношения свързани с опазването на общинските и други имоти предназначени за общо ползване; реда за извършване на търговска дейност и опазване на чистотата на околната среда на територията на община Шумен.

С наредбата се забранява:

1. Движението на верижни машини и едрогабаритна селскостопанска техника по булевардите и улиците на гр. Шумен, с изключение на специализираните машини за снегочистване и указване на помощ;
2. Преминаването, престоя и паркирането на превозни средства, ремаркета и фургони по детски площадки, тротоари, зелени площи и пешеходни зони;
3. Превозването на строителни отпадъци, земни маси, насипни строителни материали и битови и животински отпадъци с пътни превозни средства, теглени с животинска тяга на територията на град Шумен, без кварталите Дивдядово, Макак и Мътница;
4. Движението на превозни средства, теглени с животинска тяга в централна градска зона с граници: Север – бул. "Симеон Велики" до площад „Оборище“; Юг – площад „Оборище“, ул. "Христо Ботев", бул. "Славянски, бул. "Плиска" до ул. "Станционна"; Изток – ул. "Станционна"; Запад – площад „Оборище“;
5. Прокопаването на улици, площи, тротоари, зелени площи и детски площадки и други общински терени без разрешение от Община Шумен;
6. Отварянето и ремонтването на обществените водни, електрически и др. съоръжения и инсталации от лица, които нямат права да извършват тази дейност;

Ръководителите на ведомства, учреждения, фирми, организации, учебни и други заведения и заведения за обществено хранене, както и собственици и наематели на магазини, жилищни сгради или поземлени имоти, управителните съвети /управителите/ на етажната собственост и гражданите са длъжни:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

1. Да изхвърлят отпадъците на определените за това места и недопускат разпиляването им в сградите, по тротоарите и улиците и около съдовете за твърди битови отпадъци;
2. (изм. с Реш. 348 от 22.12.2016 г.) Да не допускат с действията си по никакъв начин увреждания на съдовете за битови отпадъци и съдовете за разделно събиране на отпадъци. Да изхвърлят отпадъците в предназначенияте контейнери по вид и съдържание;
3. Да не допускат поставяне в съдовете за твърди битови отпадъци на строителни материали или отпадъци, умрели животни, химически, отровни, избухливи и други запалими материали;
4. Да осигуряват почистване на дворовете и тротоарите пред сградите, на паркингите, пред жилищните блокове, подлези, междублоковите пространства, детските и спортни площадки в жилищните комплекси и поддържане на зелените площи чрез плевене и косене;
5. Да не използват обществени пространства, в т.ч. и междублоковите пространства и други площи за цели, различни от предвидените в регулационния план, в т.ч. и за земеделски цели;
6. Да извозват незабавно на определените от Община Шумен места строителните отпадъци и земни маси.

С оглед опазване на почвата и земните недра, на територията на общината се забранява:

1. Унищожаване или нарушаване целостта на защитните залесителни пояси;
2. Напояване на почвите със замърсени води;
3. Извършване на дейности, водещи до замърсяване на почвите с вредни вещества;
4. Изоставянето, нерегламентираното изхвърляне, изгаряне или друга форма на нерегламентирано обезвреждане на отпадъци върху почвената повърхност, включително и на селскостопански отпадъци;
5. Изгарянето на стърнища и други растителни отпадъци върху почвената повърхност;
6. (изм. с Реш. 348 от 22.12.2016 г.) В селищата и кварталите без канализация собствениците се задължават да изграждат в дворовете си септични ями и тоалетни, съобразно хигиенните изисквания;
7. Източването на септичните ями се извършва от лицензирани фирми. Битово-фекалните води се извозват в градската пречиствателна станция за отпадни води.

С оглед опазването на водните обекти на територията на общината, както и живота и здравето на населението се забранява:

1. Нарушаването на естественото състояние на леглата, бреговете на реките и крайбрежните заливаеми ивици, както и намаляването на проводимостта на речните легла, включително чрез баражи и прагове без съответното разрешително;
2. Изливането, изхвърлянето и отвеждането на замърсени и непречистени води по улици и открити попивни ями, както и във водни течения, водоеми, подземни хоризонти или други водоприемници;
3. Добивът на инертни материали от коритата на реките без разрешение на компетентните общински и държавни органи.

Забранява се:

1. Оставянето на въглища и други горивни материали по тротоарите, улиците и зелените площи за повече от 24 часа;
2. Миенето на превозни средства по улици, тротоари, площи, зелени площи и на обществените чешми;
3. Извършването на ремонт на превозни средства по улици, тротоари, детски площадки, зелени площи и други обществени места, както и изхвърлянето на изгорели масла, гуми и други горивни и смазочни материали в населените и извън населените места;
4. Отвеждането на дим, прах и газове през прозорците и витрините;
5. Събиране на отпадъци от кофите и контейнерите за твърди битови отпадъци или тяхното изгаряне;
6. Изхвърлянето на земни маси и строителни отпадъци извън определените от община Шумен места;
7. Изхвърляне трупове на умрели животни и птици, както и животински торови отпадъци по улиците, тротоарите, водоемите, зелените площи и в контейнерите за твърди битови отпадъци;
8. Замърсяване, затрупване или разрушаване на кладенци и други естествени водоизточници, обществените и улични чешми;
9. Пране на килими по тротоари, улици, площадки и други обществени места;
10. Извозването на земни маси, насипни товари, течности или хранителни отпадъци с камиони с недобре уплътнени каросерии и без покривала и предпазни мрежи включително и такива с непочистена ходова част;
11. Изгарянето на хартиени, растителни и синтетични отпадъци по улиците, парковете и зоните за отдих;
12. Фирмите и гражданите, извършващи ремонтна и/или аварийно ремонтна дейностна територията на общината, свързана с нарушаване на цялостта на уличните и тротоарни платна, междублоковите пространства и зелените площи се задължават да възстановяват същите в първоначален вид и изхвърлят ненужните земни маси и други строителни материали и отпадъци;
13. Забранява се чупенето, повреждането или замърсяването на автобусни спирки, подлези, подблокови пространства, обществени места, улици, тротоари, зелени площи, алеи и други. Дейностите по извършване на товароразтоварни работи на стоки или материали /горивни, битови, строителни и други/ се осъществяват само след като се предприемат мерки за опазване целостта на пътната и инженерна инфраструктура и други съоръжения от градското обзавеждане;
14. Забранява се местенето на съдовете за твърди битови отпадъци, както и тези за разделно събиране от определените от Община Шумен места.

В парковете, градините и зелените площи и други терени се забранява:

1. Отсичането, кастренето и повреждането на трайните насаждения;
2. Хвърлянето на отпадъци в алеите, площадките, тревните масиви и лесопарковите насаждения, освен на определените за тази цел места;
3. Замърсяването на водоизточниците, водните площи, фонтани, каскади или чешми;

4. (изм. с Реш. 348 от 22.12.2016 г.) Драскането, писането и поставянето на знаци по дърветата, пейките, детските съоръжения, парковите елементи, паметниците и увреждане на кората и дървесината на растителността и други;
5. Паленето на огън, хвърлянето на неизгасени цигари и кибритени клечки, освен на определените за тази цел места.

Наредба за управление на отпадъците на територията на община Шумен

Сега действащата Наредба за управление на отпадъците за територията на община Шумен е приета с Решение № 919 от 17.02.2015 г., изм. с реш. 1151 от 19.09.2019 г. на ОбС Шумен. С настоящата наредба се уреждат:

- Условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци и производствени отпадъци от физически и юридически лица на територията на община Шумен;
- Задълженията и отговорностите на задължените лица – домакинствата, юридическите лица, вкл. търговски обекти, производствените и стопанските субекти, здравни заведения, учебни заведения, административни сгради и други обекти, разположени на територията на община Шумен, по отношение управление на отпадъците съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и подзаконовите нормативни актове по прилагането му;
- Изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, условията за регистрацията им, както и условията за предаване на отпадъци на площадките по чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО.

Наредбата действа на територията на община Шумен, съгласно чл.20 от Закона за местното самоуправление и местната администрация и определя задълженията, отговорностите и взаимоотношенията между общината от една страна и от друга - на специализираните общински или частни фирми и дружества, които по договорни отношения извършват извозването на ТБО (твърди битови отпадъци) и уличното почистване на улиците, булевардите, площадите, алеите, парковете, градините, спирките на градския транспорт и на другите обществени места в общината.

Наредбата определя задълженията на всички учреждения, обществени и стопански организации, търговски обекти, държавни и частни фирми или дружества, военни подразделения, банки, кина, театри, учебни заведения, болнични заведения, домсъвети, собствениците или наемателите на еднофамилни жилища и на гражданите по отношение на ежедневното почистване и поддържане на чистотата в ползваните от тях сгради, дворове и прилежащите им територии.

Тя е задължителна както за всички работещи на територията на общината и постоянно живущи, така и за всички временно пребиваващи в нея.

Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Шумен

Основа на зелената система са озеленените площи за широко обществено ползване предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от национално или общинско значение – паркове, градини, улично озеленяване.

С тази наредба (приета с Решение № 66 от 4.04.2008 г., изм. с Реш. № 173 от 31.07.2008г.) се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на община Шумен. Зелената система на община Шумен е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея независимо от формите на собственост. Общинският съвет на Община Шумен, чрез бюджета на общината осигурява необходимите средства за поддържане на декоративната растителност в общинските зелени площи.

Органите за управление на зелената система са Общинският съвет на Община Шумен, кметът на Община Шумен и кметовете на кметства в общината. С тази наредба се определят функциите на структурното звено на общинската администрация за изграждането, поддържането и опазването на зелената система на Община Шумен.

Общинският съвет на Община Шумен управлява качеството на зелената система на общината в съответствие с функционалното ѝ предназначение, интензитета на поддържане и териториалното разположение на зелените площи. Структурно звено на общинската администрация на Община Шумен определя интензитета на поддържане на зелените площи всяка година преди приемане на бюджета на Община Шумен.

Кметът на Община Шумен ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност “озеленяване” и на дългосрочните програми за развитието на зелената система и дава указания по приложението на тази наредба. За разглеждане на устройствените планове и инвестиционните проекти за територии и обекти на зелената система кметът на Община Шумен назначава специализиран общински експертен съвет по устройство на територията по озеленяване, като в състава му се включват членовете на ОБЕСУТ и специалист/и по озеленяване.

3. Сътрудничество с други общини и организации

3.1. Регионално сдружение за управление на отпадъците Шумен

Съгласно ЗУО общините включени във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Шумен (РСУО) е учредено на 30.08.2010 г. с председател Кмета на Община Шумен. Сдружението е създадено съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците и Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2009-2013 г. (НПУДО), като участващите общини създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от Регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци.

Община Шумен участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Шумен заедно с общините Венец, Велики Преслав, Каолиново, Каспичан, Нови пазар, Смядово и Хитрино.

Фигура 31 Административна карта на Област Шумен с означен обхват на Регионално сдружение за управление на отпадъците - Шумен

След въвеждане на регионалната система от септември 2010 г. дейностите по управление на отпадъците се решават на регионално ниво. Новата общинска политика за управление на отпадъците налага както координиране с регионалната система, така и активно участие в установяването и развитието на регионалната организация. Чрез създаване на Сдружението всички общини участващи в него си поделят разходите по поддръжката, експлоатацията и мониторинг на съоръженията и вземат общи решения за бъдещото третиране на отпадъците си. Община Шумен депонира битовите си отпадъци на Регионалното депо за неопасни отпадъци в кв. Дивдядово, съвместно с останалите общини участващи в РСУО - общини Смядово, Велики Преслав, Каолиново, Хитрино, Каспичан Венец, Нови пазар. То е разположено в поземлен имот с идентификатор 83510.567.21 по кадастралната карта на гр. Шумен, общ. Шумен, обл. Шумен с обща площ 172, 18 дка и поземлен имот с идентификатор 83510.567.19 по кадастралната карта на гр. Шумен, общ. Шумен, обл. Шумен с обща площ 250,161 дка. Имотите са с трайно предназначение на територията „Урбанизирана“ и начин на

трайно ползване „Депо за битови отпадъци (сметище)“. Те представляват публична общинска собственост съгласно Акт № 3696/3.12.2012 г. и Акт № 3697/3.12.2012 г. / Депото – (клетка 1) е въведено в експлоатация с Разрешение за ползване № СТ-12-515/03.10.2005 г. на Дирекция за национален строителен контрол гр. София. Поетапно в периода 2011-2012 г. е разрешено ползването на клетки 2.1; 2.2 и клетка 3.

3.2. Взаимодействие с държавни институции и техните регионални структури

По въпроси в областта на опазването на околната среда общинска администрация Шумен си сътрудничи и осъществява обмен на информация със следните държавни институции и техните регионални структури:

- Министерство на околната среда и водите (МОСВ);
- Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) Шумен;
- Басейнова дирекция „Черноморски район“;
- РЗИ – Шумен;
- Областна администрация – Шумен;
- „ВиК-Шумен“ ООД;
- Областна дирекция „Земеделие“ – Шумен
- Областна дирекция по безопасност на храните към Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ);

При осъществяване на дейностите в областта на опазването на околната среда общинска администрация Шумен си взаимодейства и с фирми предоставящи услуги в областта на управлението на отпадъците.

4. Предлагани дейности и услуги от община Шумен

Рамковият закон в областта на опазването на околната среда в националното законодателство е Закона за опазване на околната среда. Той дава общата визия за целите, приоритетите и задълженията по опазване и устойчиво ползване за всеки един от компонентите и факторите на околната среда, които се доразвиват в отделни закони. Основните задължения на органите на местната власт са разписани в чл. 15 от ЗООС.

Най-общо предлаганите услуги и дейности във връзка с опазване на околната среда са:

- Дейности и услуги в областта на управление на отпадъците;
 - o Събиране и транспортиране на битови отпадъци;
 - o Поддържане чистотата на териториите за широкото обществено ползване;
- Дейности и услуги по озеленяване;
- Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води;
- Други дейности определени със закон;

4.1. Дейности и услуги в областта на управлението на отпадъците

Сметосъбирането и сметоизвозването в гр.Шумен към 2020 г. се извършва от общинското предприятие „Чистота“ за район „Север“ и от частния „Консорциум Клиньр 2018“ ДЗЗД за район „Юг“. Съгласно Заповед №РД-25-2201/30.10.2020 г. на кмета на Община Шумен всички населени места в общината са включени в системата по организирано сметосъбиране и сметоизвозване, което се извършва по утвърдени графици и повтораемост на изпълнението. Сметосъбирането в 26-те села от общината се извършва от две частни фирми „АЕС-Х“ ООД и „РТК“ ООД.

На Регионалното депо за неопасни отпадъци – кв. Дивдядово се извършват дейности по приемане и обезвреждане чрез депониране на неопасни отпадъци от бита и производствената дейност на територията на област Шумен. Отпадъците се приемат по процедура и критерии, регламентирани с нормативните изисквания за депа за неопасни отпадъци. Депонирането на отпадъци се осъществява по утвърдена технология, определена с План за експлоатация на депото, обхващащ подготвителни работи, последователност на изграждане на отпадъчното тяло по работни площадки, организация на работа, техническа обезпеченост и др. Технологичния процес на обезвреждане, представлява насипване, разстилане с булдозер и уплътняване с компактор на разрешените за депониране неопасни отпадъци на пластове, след което върху всеки пласт отпадък се разстила изолиращ слой земни маси. Предвид класа на депото и изискванията на Наредба № 6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, едновременно с натрупването на отпадъците, след запълване на първия работен хоризонт е започнато строителството на вертикални газоотвеждащи кладенци, които са част от газоотвеждащата система на депото.

4.2. Дейности и услуги по озеленяване

Съгласно Наредбата за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Шумен, Кметът на Община Шумен ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност “озеленяване” и на дългосрочните програми за развитието на зелената система. Кметовете на кметства в община Шумен изпълняват бюджета по дейност “озеленяване” в частта му за населеното място, организират провеждането на необходимите мероприятия и изпълняват делегираните им от Кмета на Община Шумен Ръководителят на структурното звено на общинската администрация за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на община Шумен - разработва и предлага на Кмета на Общината проект за необходимите средства за следващата бюджетна година, въз основа на определения интензитет за поддържане на зелените площи, контролира изразходването на общинските бюджетни средства за изграждане, поддържане и опазване на общинските зелени площи, изготвя задания за инвестиционни проекти за обекти на зелената система, които се възлагат по реда на Закона за обществените поръчки, осъществява взаимодействие по развитието,

управлението, поддържането и опазването на зелените площи с длъжностни лица от общински звена, граждански сдружения, юридически и физически лица.

Ръководителят и Експерт по озеленяването от структурното звено на общинската администрация за изграждане, поддържане и опазване на зелената система при община Шумен съгласуват инвестиционни проекти по част "Паркоустройство и благоустройство" за проекти и строежи за възстановяване и озеленяване на терена към обектите на техническата инфраструктура в определените с тази наредба случаи, дават препоръки за опазване на растителността и указания за извършване на компенсаторно озеленяване.

Главният архитект на Община Шумен подготвя:

- възлагането на специализирани проучвания по конкретни проблеми, засягащи елементите на зелената система;
- провеждането на процедури за възлагане на обществени поръчки по Закона за обществените поръчки (ЗОП) или Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки (НВМОП) за изработване на устройствени планове за обекти на зелената система при съобразяване с изготвените от структурното звено на общинската администрация за изграждане, поддържане и опазване на зелената система и приети от Общинския съвет програми за изграждане на нови зелени площи.

Специализираният общински експертен съвет по устройство на територията (ЕСУТ-Шумен):

- разглежда и приема задания и проекти на ПУП за паркове и градини по чл. 62, ал. 1 от ЗУТ заедно с план-схемите по чл. 62, ал. 9 от ЗУТ и по чл. 108, ал. 2 от ЗУТ;
- разглежда и приема инвестиционни проекти за обекти на зелената система в територии по чл. 61, ал. 4 от ЗУТ;
- разглежда и се произнася и по други въпроси, свързани с изграждането и поддържането на зелената система на община Шумен.

За всички причинени щети на елементите на зелената система на община Шумен – растителност и съоръжения, виновните лица, освен глоба, дължат обезщетение в размер, достатъчен за възстановяването им. Обезщетението не се дължи, ако в определен от специализираната общинска служба по озеленяване срок виновните лица възстановят причинените щети.

4.3. Дейности и услуги по водоснабдяване, канализация и пречистване на води

Съгласно решение №РД-02-14-2234/22.09.2009 г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството е определена обособена територия на „Водоснабдяване и канализация - Шумен“ ООД, гр. Шумен под номер 47, включваща 10 общини - Шумен, Велики Преслав, Венец, Върбица, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Никола Козлево, Нови пазар и Смядово. Дружеството е с ограничена отговорност, в което основни съдружници са: държавата в лицето

на „Български ВиК Холдинг“ ЕАД (принципал) с 51% и 10-те общини на територията на област Шумен, като с най- голямо процентно участие е Община Шумен с 23%.

Кметът на общината контролира:

- изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи и съоръженията за пречистване на битови отпадъчни води;
- изграждането, поддържането и експлоатацията на водостопанските системи на територията на общината с изключение на тези, които са включени в имуществото на търговски дружества различни от ВиК операторите с държавно и/или общинско участие в капитала.

Регулирането на цените и качеството на ВиК услугите, извършвани от ВиК операторите, се осъществява от Комисията за енергийно и водно регулиране.

Комисията утвърждава цените на ВиК услугите:

- цена за доставяне на вода на потребителите в левове за кубически метър;
- цена за отвеждане на отпадъчни води в левове за кубически метър;
- цена за пречистване на отпадъчни води в левове за кубически метър.

Прилаганите от ВиК операторите цени не могат да бъдат по-високи от утвърдените от комисията.

Управлението на ВиК системите се осъществява от:

- министъра на регионалното развитие и благоустройството, който координира управлението на ВиК системите на национално ниво;
- асоциацията по ВиК, в която участват държавата и една или повече общини – когато собствеността на ВиК системите в границите на обособената територия е разпределена между държавата и общините или между няколко общини.

Дружеството осъществява услугите: доставяне на питейна вода, отвеждане на отпадъчните води и пречистване на отпадъчните води за потребителите на обособената територия, съвпадаща с административните граници на област Шумен.

Обособената територия област Шумен за целите на управлението, планирането, изграждането и експлоатацията на водоснабдителни и канализационни системи е разделена на 4 експлоатационни района, обхващащи населените места както следва:

- 1) Експлоатационен район Шумен - обхваща населените места от община Шумен
- 2) Експлоатационен район Нови пазар - обхваща населените места от общините Нови пазар, Каспичан, Никола Козлево.
- 3) Експлоатационен район Изгрев - обхваща населените места от общините Венец, Хитрино, Каолиново.
- 4) Експлоатационен район Велики Преслав - обхваща населените места от общините Велики Преслав, Смядово, Върбица.

4.4. Дейности по осигуряване качеството на въздуха

Министърът на околната среда и водите и министърът на здравеопазването съвместно издават наредби, с които утвърждават норми за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и норми за отлагания на вредни вещества (замърсители). Министърът на здравеопазването или общинските органи могат да предлагат за утвърждаване по-строги норми от утвърдените по ал. 1 от ЗЧАВ в определени селища, общини или райони в зависимост от нивото и характера на замърсяване на атмосферния въздух над тях. В случаите, когато това е необходимо с оглед предотвратяване на здравни рискове за населението, при метеорологични условия и други фактори, водещи до временно, но значително влошаване качеството на въздуха, министърът на околната среда и водите и министърът на здравеопазването издават наредби, с които утвърждават алармени прагове за нивата на вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух за съответните показатели по чл. 4, ал. 1 и 2 от закона. Задълженията на Република България за намаляване на националните емисии на определени атмосферни замърсители, мониторингът на отрицателните въздействия на замърсяването на въздуха върху екосистемите, както и изискванията за изготвянето, приемането и прилагането на националната програма за контрол на замърсяването на въздуха, се определят с наредба на Министерския съвет.

Министърът на околната среда и водите съвместно със съответните заинтересувани министри разработва и внася за приемане от Министерския съвет програми за постепенно намаляване на общите годишни емисии на дадени вредни вещества (замърсители): серен диоксид, азотни оксиди и др., изпускани в атмосферния въздух от определени действащи обекти и дейности, като големи горивни инсталации и други.

Съгласно чл.18 от ЗЧАВ юридическите и физическите лица, осъществяващи дейности с източници на емисии в атмосферния въздух, са длъжни: да провеждат емисионен контрол, включително собствени измервания - непрекъснати (автоматични) и/или периодични, да извършват редовни проверки и да изготвят и изпълняват програма за техническа поддръжка на пречиствателните съоръжения с оглед на осигуряване спазването на емисионните норми, по определени с подзаконовите нормативни актове по прилагането на този закон, и/или с комплексното разрешително по чл. 117 от Закона за опазване на околната среда незабавно да уведомяват общинските органи и регионалните инспекции по околната среда и водите за настъпили производствени аварии и други инциденти, които могат да доведат до увеличаване на емисиите или да предизвикат влошаване качеството на атмосферния въздух, както и да предприемат мерки съгласно нормативната уредба, регламентираща действията при промишлени аварии и бедствия.

4.5. Издаване на разрешително за ползване на лечебни растения

Разрешително за ползване на лечебните растения се издава от Кмета на Община Шумен, в случай, когато ползването е от:

- земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места – общинска собственост, след заплащане на такса в общината;

- териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината. Позволително се издава на физическо лице, което събира билки за продажба или първична обработка на генетичен материал от лечебни растения и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище и начина на ползване.

5. Бюджет и разходи на общината, свързани с опазване на околната среда

Дейностите в областта на опазването на околната среда, които се финансират от общинския бюджет, могат да се групират според финансирането си, както следва:

- Озеленяване;
- Дейности, финансирани от приходите от такса битови отпадъци;
- Други дейности по опазване на околната среда;

5.1. Бюджет на общината

Приходната част на общинският бюджет се състои от собствени приходи, субсидии от Републиканския бюджет, трансфери от Републиканския и др.

Бюджетните взаимоотношения между Държавния бюджет и общинските бюджети се определят със Закона за държавния бюджет на Република България. За всяка бюджетна година средствата се предоставят под формата на субсидии – обща допълваща, обща изравнителна, целева субсидия за капиталови разходи и други целеви трансфери.

Всяка от субсидиите е предназначена за финансиране на отделни дейности. Общата изравнителна субсидия е за финансиране на местни дейности- издръжка ОбА, ЦДГ и други.

Целевите трансфери по бюджета на общината са за обезпечаване на някои бюджетни дейности – снегопочистване на четвъртокласна пътна мрежа, основен ремонт на четвъртокласна пътна мрежа, субсидии за пътнически превози и компенсация на безплатен превоз, и за програмите по времена заетост. Част от тях не се включват в първоначалната рамка на бюджета.

5.1.1. Приходи

Приходите в бюджета на община Шумен за финансиране на дейности в областта на опазване на околната среда се осигуряват посредством:

1. Местни такси – Такса битови отпадъци.
2. Приходи от структурни фондове на ЕС, Кохезионния фонд и държавния бюджет

3. ПУДООС:

- Безвъзмездно финансира екологични проекти на общини;
- Отпуска заеми за финансиране на екологични проекти и дейности на общини.

Община Шумен е избрана с предпроектното проучване /ППП/ по Българо-швейцарската програма за сътрудничество (БШПС), като пилотна община за изграждане на общински център за разделно събиране и съхраняване на опасни битови отпадъци.

4. Други местни такси, определени със закон

Такси за позволено за ползване на лечебни растения - позволено за ползване на лечебните растения се издава от общинска администрация, когато ползването е от земеделски земи от поземления фонд и включените в строителните граници на населените места и териториите и акваториите в строителните граници на населените места – общинска собственост. Такса не се заплаща, когато ползването на лечебните растения е за лични нужди.

5. Глоби и санкции

Осемдесет на сто от санкциите за увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите норми по реда на ЗООС от наказателни постановления, издадени от министъра на околната среда и водите или от оправомощени от него лица, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира санкционираният субект (чл.65, ал.1 ЗООС).

Осемдесет на сто от имуществените санкции за административни нарушения за неизпълнение на условия в комплексно разрешително, свързани със замърсяване на атмосферния въздух, постъпват по бюджета на общината, на чиято територия се намира инсталацията (чл.65, ал.3 ЗООС).

Приходите от глоби и санкции, налагани от кмета на общината се събират по реда на:

- ✓ Наредба №1 за за опазване и поддържане на обществения ред на територията на община Шумен;
- ✓ Наредба за управление на отпадъците
- ✓ Наредба за изграждане и поддържане на зелената система на територията на община Шумен

Горепосочените приходи се изразходват за екологични проекти и дейности по приоритети, определени в общинската програма за околна среда.

6. Приходи от концесионни възнаграждения по реда на Закона за подземните богатства
Концесионерът дължи концесионно плащане, размера на което се определя с акт на Министерски съвет, а условията и реда за концесионното плащане се определят в концесионния договор. Цялото концесионното плащане или част от него, в зависимост от вида на полезните изкопаеми и др., се превежда по бюджетите на общините по местонахождение

на концесионните площи.

7. Приходи от такса за притежаване на куче

8. Приходи от други актове, регламентирани с местни нормативни актове

В общинския бюджет на Община Шумен постъпват приходи от такси за услуги, определени с *Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Шумен*, приета от Общински съвет – Шумен. Тук се отнасят такса битови отпадъци, таксите за ползване на детски градини и ясли, домашен социален патронаж, пазари, тържища, панаири, тротоари, улични платна и др., за технически и административни услуги.

Такса битови отпадъци осигурява основния дял от приходите от такси за общините в България и определя един стабилен процент от общинските бюджетни приходи. Приходите от такса битови отпадъци се характеризират с по-благоприятна динамика в сравнение с общите бюджетни приходи на общините и в частност приходите им от такси. В резултат на това расте и дялът на приходите от такса битови отпадъци в общите постъпления от такси за общините, тъй като кризата се отрази драматично върху постъпленията на общините от такса за технически услуги (свързана основно със строителството).

Приходите в бюджета на община Шумен за финансиране на дейности в областта на опазване на околната среда се осигуряват посредством:

1. Местни такси – Такса битови отпадъци.
2. Приходи от структурни фондове на ЕС, Кохезионния фонд и държавния бюджет

Приходите на община Шумен от такса битови отпадъци за периода 2019 – 2020 г., е както следва:

Таблица 50 Приходи от ТБО, 2019-2020 г.

№	година	Приходи лв.
1	2019 г.	6 357 008
2	2020 г.	6 143 985

Източник: Бюджета на Община Шумен

5.1.2. Разходи

Разходите на община Шумен, свързани с опазване на околната среда по дейности за периода 2019-2020 г. са представени в следващата таблица:

Таблица 51 Разходи по опазване на околната среда 2019-2020 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

№	Разходи по дейности	2019	2020
1	Дейност 622 Озеленяване	750 274	764 549
2	Дейност 623 Чистота	7 056 395	4 548 463

В бюджета на община Шумен разходите за управление на отпадъците се отчитат в Дейност 623 чистота, като се включват разходите за:

- за осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други
- за събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им
- за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците
- за почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване

Изводи и препоръки:

- ✓ В Община Шумен има обособен отдел „Инвестиции и екология“, който се занимава с политиката по опазване на околната среда., в т.ч. с управлението на отпадъците;
- ✓ Функциите на структурните звена в общинската администрация осигуряват в голяма степен възможните с нормативната уредба правомощия.
- ✓ Броя на служителите за изпълнение на дейностите както по управление на отпадъците, така и в останалите дейности в областта на околната среда в община Шумен е недостатъчен за изпълнение на възложените функции;
- ✓ Необходимо е да бъдат назначени допълнителни служители в общинската администрация за подобряване изпълнението на функциите в общината, както по управление на отпадъците, така и в други сфери за опазване на околната среда;
- ✓ Необходимо е да се запази високото ниво на квалификация на служителите, чрез система на обучение за различни проекти.

VI. АНАЛИЗ НА СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT АНАЛИЗ)

Един от основните етапи в стратегическото планиране е “анализът на средата”. SWOT представлява акроним на вътрешните за общината силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите „силни“ и „слаби“ страни. Средата в която функционира обекта на стратегически анализ се дефинира на „възможности“ и „заплахи“.

- **Възможности:** Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенциали, от които тя се възползва или би могла да се възползва;
- **Заплахи:** Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината;
- **Силни страни:** Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината;
- **Слаби страни:** Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

След осъществяване на количествен и качествен анализ на средата, се оформя съдържанието на квадрантите на SWOT таблица. От изведените характеристики на обекта и обкръжаващата средата се избират най-важните, които се вписват в съответните квадранти. Този етап съдържа голяма доза творчество, но се опира на направения анализ в предишният етап. В същото време елемент на творчество и интуиция е избора на правилния квадрант за идентифицирания фактор. Практиката показва, че за много от идентифицираните тенденции и фактори стои въпроса в кой от квадрантите да бъде поставен. До голяма степен това зависи и от самата формулировка. Например, наличието на свободна работна сила може да е силна страна, докато високата безработица да е слаба страна; възможността да се развият трудоемки производства да е възможност, а високият процент на трайно безработни да е заплаха. В реалният живот съществуват множество взаимовръзки, които се явяват причини и

следствия в зависимост от гледната точка, от целите на анализа и т.н. Поради тази причина едно и също явление може да се разглежда в различни негови проявления.

Най-благоприятната стратегическа позиция е агресивната стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заеманата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитна, е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти. Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

При използване на цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда са изведени следните основни аспекти на силните и слабите страни на общината по отношение на опазване на околната среда, както и на възможностите и заплахите от страна на средата, които са представени в следната таблица.

Таблица 52 Анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи в община Шумен

АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">✓ Смяна на горивната база на обществените сгради, отопляващи се на течни и твърди горива чрез преминаване на природен газ или отоплителни уреди с висока степен на изгаряне✓ За 2020 г. концентрациите на ФПЧ10, следени в АИС „Шумен“ са под нормативно установените норми, както по отношение на средногодишната норма за опазване на човешкото здраве, така и по отношение на средноденонощната норма. През 2020 г. АИС - Шумен е регистрирала 31 превишения на СДНОЧЗ (при нормативни допустими 35 денонощия с концентрация над $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$), а измерената СГК е $26,93 \mu\text{g}/\text{m}^3$, при норма $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.	<ul style="list-style-type: none">✓ През 2020 г. АИС - Шумен е регистрирала 31 превишения на средноденонощната норма.✓ Интензивност на автомобилния трафик в града, състоянието на пътната мрежа и остарелият автомобилен парк, оказват влияние върху КАВ, посредством замърсяване с вторичния унос на отложените върху пътните настилки прахови частици;✓ Битово отопление - отоплителните инсталации могат да се разглеждат като източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

- ✓ Промислеността дава незначителен принос в замърсяването на въздуха на гр.Шумен

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Постепенно намаляване на МПС на дизелово гориво.
- ✓ Въвеждане на национални стандарти за качеството на твърдите горива.
- ✓ Намаляване дела на използваните твърди горива през студено то полугодие.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Увеличаване на пътния трафик, респективно емисиите
- ✓ Увеличаване цената на алтернативните варианти на отопление – електричество, газ.
- ✓ Висока цена за ново присъединяване към газовата мрежа

ВОДИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Подземните водни тела на територията на общината се намират в добро количествено състояние, съгласно ПУРБ 2016 – 2021
- ✓ Повърхностните водни тела на територията на общината се намират в „добро“ химическото състояние, съгласно ПУРБ 2016 – 2021

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Част от подземните водни тела на територията на общината се намират в лошо химично състояние, съгласно ПУРБ 2016 – 2021
- ✓ Основен замърсител на водни обекти на територията на община Шумен е липсата на канализационните системи на част от населените места
- ✓ РДНО-Шумен замърсява дере, приток на р. Камчия с инфилтратни води.
- ✓ Голяма част от водопроводната система и съответните съоръжения в района са стари и амортизирани, което води до големи загуби на вода при транспортирането ѝ.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Реконструкция на водоснабдителната мрежа, водеща до повишаване на ефективната работа на водопроводната мрежа, намаляване на аварията, намаляване на загубите на вода
- ✓ Изграждане и реконструкция на участъци от канализацията с цел достигане на пълна свързаност на населението;
- ✓ Намаляване/прекратяване на директните зауствания на отпадъчни води, които не са пречистени в достатъчна степен, във водни обекти.
- ✓ Изграждане на допълнителен резервоар и локално пречиствателно съоръжение на РДНО Шумен с цел предотвратяване замърсяването на р. Камчия.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Увеличаване на загубите на вода по водопроводната мрежа;
- ✓ Невъзможност от подмяна навсички водопроводни и канализационни мрежи, за които това е необходимо.

ПОЧВИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Почвите в района на общината се намират в добро екологично състояние, при пробонабиране не са констатирани превишения на тежки

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Почвените ресурси са подложени на естествена и антропогенна деградация, която се отразява неблагоприятно върху функционирането на екосистемите;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

метали

- ✓ Рискът от плоскостна водна ерозия на почвата за община Шумен е оценен от слаб до умерен, а ветровата ерозия е с много слаб риск, за което е спомогнало извършените залесявания през различни тепериоди от време

- ✓ Град Шумен и районът около него са антропогенизирани и съответно почвите и земите са повлияни от това.
- ✓ Периодичните паления на стърнища и замърсявания с отпадъци, в резултат на което се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой;

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Подобряване на почвените характеристики чрез изпълнение на мероприятия, водещи до намаляване на ветровата ерозия;
- ✓ Увеличаване на дела на рекултивирани терени.
- ✓ В местата, където съществува опасност от ерозионни процеси, следва да се прилагат превантивни мерки, като залесяване на площите с ерозионна опасност с подходящи дървесни видове; сечищните отпадъци да се използват за запълване на стръмни дерета;
- ✓ При строеж на нови пътища да се предвидят мерки за недопускане развитието на ерозионни процеси чрез изграждането на отводнителни съоръжения;

ЗАПЛАХИ

- ✓ Увеличаване на дела на ерозиралите почви;
- ✓ Допускане замърсяване на почвите с тежки метали и др. в следствие на нерегламентирано депониране на отпадъци и др.

БИОРАЗНООБРАЗИЕ (НАТУРА 2000)

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Община Шумен се характеризира с богато биологично разнообразие и висок процент на площите заети от защитени територии и защитени зони.
- ✓ Висок процент на горските територии и територии част от мрежата „Натура 2000“

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Намаляване на биоразнообразието поради процеса на влошаване на състоянието на някои екосистеми, местообитания, микроклиматичните условия и естествената хранителна верига.
- ✓ Промяната на ландшафта, вследствие на строителството;
- ✓ шум и вибрации от ЖП транспорта;
- ✓ отработените газове влошават качеството на въздуха;
- ✓ в растителността се натрупват оловни съединения (а оттам и в употребяваните я за храна птици и бозайници) и почвата.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000;
- ✓ Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитени територии;

ЗАПЛАХИ

- ✓ Строителството може да доведе до безпокойство на видовете, нарушаване/унищожаване на местообитания, фрагментация на природни местообитания или местообитания на видове.

ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Съгласно нормативните изисквания зелените площи на територията на община Шумен са напълно достатъчни;
- ✓ Приета е нормативна уредба на местно ниво за опазване и стопанистване на зелената система в общината;
- ✓ Общинските зелени площи за широко обществено ползване на всеки пет години се подлагат на преглед и преценка за необходимостта от частична реконструкция на амортизирани биологични или благоустройствени фондове.

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Липса на публичен регистър на озеленените площи;
- ✓ Урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Изграждане на изолационни растителни пояси по улиците с интензивно движение, и на терени за озеленяване с подходяща растителност (с прахоулавящи видове).
- ✓ Озеленяване с храстова растителност, абсорбираща праха и аерозолите от въздуха, на булевардите и улиците с интензивно движение.
- ✓ Дейности по естетизиране на градската среда:
 - изграждане на изолационни пояси на промишлените зони, контактуващи с бреговата ивица.
 - приоритетно внимание на уличното и вертикалното озеленяване.
 - акцент върху цветовото оформление и повишаване участието на цъфтящи храсти и местна растителност.
 - изграждане на микрорайонните паркове.
 - уплътняване на растителните групи в междублоковите пространства.
- ✓ Лесомелиоративни залесявания в коритата на поройните реки.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Продължаваща урбанизация на града, която води до намаляване на общите зелени площи;
- ✓ Замърсявания с отпадъци и паления на стърнища;

ОТПАДЪЦИ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Общината е осигурила съдове и техника за събиране на смесени битови отпадъци, които обслужват от населението на община Шумен;
- ✓ Действащо Регионално депо за неопасни отпадъци – Шумен
- ✓ Наличие на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки
- ✓ Разработени са необходимите програми, наредби и други нормативни документи, които се фокусират върху бъдещи действия, с цел решаване на съществени проблеми.

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Недостатъчна активност на гражданите и неправителствените организации в началните фази на планиране и проектиране на съоръжения и дейности по управление на отпадъци;
- ✓ Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци;
- ✓ Няма обособен отдел, чиито служители да са ангажирани само с управлението на отпадъците;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

- ✓ Изградени са предпоставки, които позволяват участието на обществеността за вземане на решения, свързани с управлението на отпадъците – процедури по публични обсъждания, предоставяне на информация чрез различни медии, интернет и др.
- ✓ Броя на служителите за изпълнение на дейностите по управление на отпадъците е недостатъчен за изпълнение на възложените функции

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Осигуряване на средства по оперативни и/или национални програми за финансиране на проекти;
- ✓ Изграждане на инсталации за предварително третиране на смесеносъбраните битови отпадъци
- ✓ Изграждане на инсталации за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранителните отпадъци
- ✓ Развитие на системите за разделно събиране на МРО, биоразградими, строителни и др. отпадъци;
- ✓ Прилагане на регионален принцип на управление на зелените биоотпадъци;
- ✓ Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците.
- ✓ Нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на отпадъци;

ЗАПЛАХИ

- ✓ Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство за достигане на високите изисквания на ЕС и набеязаните цели;
- ✓ Спиране финансирането по програми на ЕС, с което да се затрудни реализацията на проекти на общината;
- ✓ Неизпълнение или забавяне на инвестиционни проекти в инфраструктурата, важни за развитието на общината;
- ✓ Преминаването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци, което да доведе до повишаване на такса битови отпадъци за населението, съобразно промени в националното законодателството и законодателството на ЕС.
- ✓ Липса на цялостна, работеща система за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците;

ШУМ

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Няма жилища, респективно брой жители, изложени на нива на шум над граничните стойности по показателите за шум от:
 - железопътния трафик;
 - от промишлени източници на шум
- ✓ През последните години се предприемат мерки за намаляване на вредното влияние на шума върху здравето на населението

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Движение в режим на търгване и спирание и неспазване на ограниченията за скорост (особено по най-ошумените трасета – основните улични отсечки).
- ✓ Съществуващата организация на движение и обособените зони за паркиране, натоварват градската среда
- ✓ Пътна настилка с ниски показатели по отношение на предаване на шума.
- ✓ Липса на бариери и активни противошумови мерки за зоните с предполагаема приоритетна шумова защита (тихи зони, учебни и лечебни заведения).

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Реализиране на дейности, свързани със създаване на ефективна организация на транспорта
- ✓ Изграждане, рехабилитация и поддържане на пътната и уличната инфраструктура в общината и адекватна на нуждите за свързаност и достъп до публични услуги организация на движението.
- ✓ Подобряване на транспортната свързаност
- ✓ Създаване на условия за алтернативни начини на придвижване и нова култура на градска мобилност – основно велосипеден транспорт.
- ✓ Подкрепа на дейности по разширяване на зелената система на Общината с цел подобряване на акустичната обстановка.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Липса на достатъчно средства от страна на бизнеса и публичния сектор за прилагане на изискванията на екологичното законодателство, свързани с изменения и допълненията на европейското екологично законодателство.

ОБЩИ ПОКАЗАТЕЛИ (географски, икономически, демографски)

СИЛНИ СТРАНИ

- ✓ Благоприятно географско разположение за развитие;
- ✓ Разработени и актуализирани общински наредби, хармонизирани с националното екологичното законодателство, заедно с приети програми / стратегии за реализацията на политиките по опазване на околната среда.
- ✓ Добро организиране и планиране актуализацията на стратегии, планове, програми и нормативни актове на местно ниво в областта на опазването на околната среда.

СЛАБИ СТРАНИ

- ✓ Недостатъчно развити публично- частни партньорства.
- ✓ Амортизирана транспортна и комунална инфраструктура.
- ✓ Намалващо население и формиране на отрицателен естествен и механичен прираст, макар и с по-нисък темп в сравнение с другите общини.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- ✓ Наличие и достъпност на национални и международни програми за финансиране на общински проекти в областта на опазването на околната среда.
- ✓ Привличане на стратегически инвеститори с интереси.
- ✓ Прилагане инструментите на Структурните фондове и КФ на ЕС.
- ✓ Доближаване на Европейските стандарти в икономическата и социалната сфери.
- ✓ Конкурентноспособно развитие на малките и средни предприятия.
- ✓ Инвестиции в инфраструктура, недвижими имоти и екологични производства.

ЗАПЛАХИ

- ✓ Продължаваща тенденция на намаляване на населението на общината и областта, макар и с по-нисък темп в сравнение с др. общини
- ✓ Увеличаване броя на населението в и над трудоспособна възраст.
- ✓ Миграция на способните и предприемчиви хора в активна възраст.

VII. ИНФОРМАЦИОННА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ ПО ВЪПРОСИТЕ СВЪРЗАНИ С ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Местни средства за масова осведоменост

Информация за околната среда е всяка информация в писмена, визуална, аудио-електронна или в друга материална форма относно състоянието на компонентите на околната среда: атмосферният въздух, атмосферата, водите, почвата, земните недра, ландшафтът, природните обекти, минералното разнообразие, биологичното разнообразие и неговите елементи и взаимодействието между тях;

Дейностите и/или мерките, включително административните мерки, международни договори, политика, законодателство, включително доклади за прилагане на законодателството в областта на околната среда, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху компонентите на околната среда;

Състоянието на човешкото здраве и безопасността на хората, доколкото те са или могат да бъдат засегнати от състоянието на компонентите на околната среда.

Основна форма за предоставяне на информация за околната среда в община Шумен е чрез интернет страницата на общината. На сайта на общината е обособена секция „Екология“ в която се предоставят данни:

- за качеството на атмосферния въздух;
- програма за намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми за фини прахови частици (ФПЧ10) в атмосферния въздух на територията на община Шумен;
- програма за управление на отпадъците;
- кампании за околната среда;
- график за разделно събиране на отпадъци едрогобаритни (мебели, дюшеци, матраци, килими, мокети, балатуми), към категорията „излязло от употреба електронно и електрическо оборудване“ (ЕЕО) (печки, хладилници и др.) ;
- регистър на лицата, притежаващи документи за извършване на дейности с отпадъци от метали /ОЧЦМ/, пластмаси, хартия и картон и стъкло;
- предоставяне на информация за сключени договори / осигурено финансиране по оперативни програми и други международни източници на финансиране, ПУДООС и др.;
- предоставяне на информация за напредъка на проекти в областта на опазването на околната среда;
- публикуване на интернет страницата на общината на протоколи от работата на общото събрание на регионалното сдружение за управление на отпадъците.

Сигнали от обществеността за нередности, мнения и препоръки се приемат на горещия телефон или чрез формата за контакт, публикувани на сайта на общината. Друга форма за предоставяне на информация на обществеността са „Телевизия Шумен“, Радио Шумен, Дарик радио Шумен, Радио Фокус Шумен, електронният вестник за Шумен – ШУМ.БГ и др.

VIII. ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА

Формулирането на визия за развитието на общината се основава на идентифицираните ѝ предимства и проблеми, и осъществяване на целенасочени мерки и дейности за постигане на стратегическите и специфичните цели.

Стратегическата част на ПООС на община Шумен е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда в Европейския съюз, както и с основните стратегически и планови документи на национално и регионално ниво в областта на опазване на околната среда. Като средство за постигане целите на ЗООС, Общинската програма за опазване на околната среда е разработена в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3. от Закона:

1. Устойчиво развитие;
2. Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;
3. Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;
4. Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. Замърсителят плаща за причинените вреди;
7. Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
8. Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

От една страна Визията е обобщена представа на общността за желаните качества на средата, която изгражда, поддържа и обитава, а от друга страна в нея има приемственост и тя се явява продължение на визията за цялостно развитие на общината през следващите години. Поради своите същностни специфики, усилията, насочени към опазването на околната среда в градски условия, се реализират хоризонтално, надхвърляйки тематичния кръг на екологичното направление на община Шумен.

Визията за развитието на Община Шумен, формулирана в действащите на местно ниво

плани и програмни документи, може да се реализира само в условията на устойчиво развитие в благоприятна и здравословна околна среда. Принципите за опазване на околната среда в българското законодателство, което изцяло е хармонизирано с това на Европейския съюз, са насочени именно към постигането на тази цел, а тяхното следване, съчетано с местните дадености, би осигурило на община Шумен статута на едно привлекателно място в България.

Процесът на планиране на общинско ниво търси баланса между различните аспекти на развитието (екологичен, териториален, икономически и социален) и между различните териториални общности, институции и социални групи. Общинската програма за опазване на околната среда се явява един от основните инструменти за превенция и опазване на компонентите на околната среда, запазване на достиженията и подобряване на екологичното състояние в областите, където е необходимо, като е съобразена със сферите на компетенции и задължения на Община Шумен.

Стратегическата част на Програмата следва да се разглежда като отворен документ, който има възможност да бъде допълван и актуализиран съобразно промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други елементи на обкръжаващата среда, оказващи влияние върху протичащите процеси в общината. Програмата е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда, дефинирани в стратегически и планови документи на национално ниво и имащи отношение към опазването и съхранението на околната среда.

Общинската програма за опазване на околната среда се явява един от основните инструменти за превенция и опазване на компонентите на околната среда, запазване на достиженията и подобряване на екологичното състояние в областите, където е необходимо, като е съобразена със сферите на компетенции и задължения на Община Шумен.

Благодарение на целенасочените и последователни усилия на общинска администрация Шумен е осигурено опазването на компонентите на околната среда, което подпомага икономическото и социалното развитие, и има решаващо значение за трайното развитие на обществото. Общинската администрация провежда прозрачна политика по околната среда: своевременно и регулярно се предоставя информация за предстоящи проекти, приемането на които се предхожда от обществено обсъждане сред широката общественост, въвлича населението като ключов фактор за решаване на екологични проблеми и подобряване на жизнената среда.

Стремешът към постигане на висок жизнен стандарт е в хармония и унисон с развитието на чиста индустрия, разширяване на зелените площи и опазване на биологичното разнообразие.

Устойчивото развитие на Общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности на града и непрекъснатото развитие на компонентите на околната среда, като първостепенна задача е опазването на чистотата на атмосферния въздух, подобряване на водоснабдяването, почистването на града и опазване на екосистемите и биоразнообразието

им, а крайният резултат от постигането на тези цели – бъдните поколения да получат възможност да посещават и живеят в община, която е запазила за тях духа и материалното наследство от миналото, но същевременно предлага отлични условия за техния бъдещ просперитет.

Предвид всичко гореизложено визията за околна среда на Община Шумен се формулира като:

ОБЩИНА ШУМЕН - чиста околна среда, здравословен начин на живот с условия за пълноценен труд и активен отдих.

Така формулираната визия отразява виждането за развитие на общината съобразено с наличния природен потенциал при отчитане на интересите на местното население. Визията на Общината може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

IX. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Целите на Програмата са формулирани, основавайки се на тенденциите, очертани при анализа на средата и резултатите от SWOT-анализа. Визията за развитие на околната среда на Община Шумен е интегрирана в генералната стратегическа цел.

Генерална цел: Поддържане и подобряване на качеството на живот на населението в общината, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна околна среда и запазване на богатото природно наследство, чрез устойчиво управление на околната среда.

С оглед на поставената стратегическа цел Общинската програма за опазване на околната среда на община Шумен за периода 2021-2028 г. определя следните стратегически цели:

- *Стратегическа цел 1: Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината.*
- *Стратегическа цел 2: Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда;*
- *Стратегическа цел 3: Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда*

За да бъде постигната така определената генерална стратегическа цел и поставените 3 стратегически цели са идентифицирани специфични цели, към които да бъдат насочени усилията на общинската политика за опазване на околната среда и за устойчиво и балансирано развитие.

Стратегическа цел 1:

- Специфична цел 1: Да се ограничат и/или предотвратят рисковете пред община Шумен, в следствие от изменението на климата и да се адаптира общината към случващите се климатични промени
- Специфична цел 2: Да се опази и подобри качеството на атмосферния въздух.
- Специфична цел 3: Да се опази и подобри качеството на водите
- Специфична цел 4: Да се опази качеството на земите и почвите
- Специфична цел 5: Да се повиши ефективността при опазване на биологичното разнообразие на територията на община Шумен.

Стратегическа цел 2:

- Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците
- Специфична цел 2: Да се развие системата за управление на качеството на водите;
- Специфична цел 3: Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината.

Стратегическа цел 3:

- Специфична цел №1: Да се повиши институционалния капацитет на общината;
- Специфична цел №2: Да се повиши обществената информираност и ангажираност.

Така формулираните специфични цели акцентират върху усилията на Общината, насочени към запазване, подобряване и възстановяване на природната среда и развитие на екологичната инфраструктура, водещи до подобряване качеството на живот на населението, привличането на повече туристи и повишаване на възможностите за инвестиции в общинската икономиката.

Х. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на Община Шумен за периода 2021 – 2028 г. предвижда изпълнението на конкретни мерки и дейности по отделните компоненти и фактори на околната среда, реализацията на които ще доведат до изпълнение както на законови изисквания, вменени на кмета на Общината, така и до постигане на главните и специфичните цели на Програмата. Крайната цел на изпълнението на плана за действие е подобряване на състоянието на компонентите и факторите на околната среда на територията на община Шумен и здравето на населението.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Планът за действие към настоящата Програма представя необходимите мерки, средства, източниците на финансиране и отговорните институции, свързани с реализиране на определените приоритети и мерки за тяхното постигане, представен в следващата таблица:

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	целиви	Водеща	Партньор
Стратегическа цел 1: Съхраняване на природните ресурси и подобряване на екологичните показатели на територията на общината								
Специфична цел 1: Да се ограничат и/или предотвратят рисковете пред община Шумен, в следствие от изменението на климата и да се адаптира общината към случващите се климатични промени								
1. Създаване на зони за отдих – изграждане на зелени пояси, паркови пространства, рекреационни зони около водоизточници и др. за възстановяване на съществуващите екосистеми и осигуряване на равнопоставен достъп;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	постоянен	Подобряване на градският микроклимат чрез създаване на благоприятни условия за всекидневен отдих във всички селищни части	м ² съществуващ и зелени площи;	м ² обновена/изграде на площ	Община	ПОС 2021 – 2027 г., частни инвестиции
2. Енергийни обследвания и сертифициране на сгради общинска собственост до получаване на удостоверения за енергийни спестявания. Реконструкция и обновяване на съществуваща общинска социална, здравна, спортна, културна, образователна и административна инфраструктура и въвеждане на пакети от енергоспестяващи мерки;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване на безопасността и физическите характеристики на градската среда.	-	Бр. енергийни обследвания. Брой реновирани сгради, кв. метра санирана площ; бр. издадени енергийни паспорти;	Община	-
3. Мерки за управление на риска от природни бедствия и за превенция	Съгласно проект	Общински бюджет,	До 2028 г.	Повишаване на информираността	-	Брой проведени мероприятия	Община	ПОС 2021 – 2027 г.,

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
на риска за живота и здравето на населението (в т.ч. повишаване на готовността на населението и силите за реагиране в случай на наводнения, пожари, земетресения, и др.) - изграждането на капацитет за действия на отговорните органи и на населението при природни бедствия. Повишаване на степента на информираност на населението за посочените бедствия.		Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури		на населението, относно климатичните промени и създаване на култура и модел на поведение				
4.Изготвяне и изпълнение на проект за ремонт и модернизация на съществуващо и изграждане на ново енергийно ефективно улично осветление във всички населени места от община;	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Намаляване на емисиите и подобряване на енергоефективността и качеството на уличното осветление	Изготвен проект	Подменено енергийно ефективно улично осветление	Община	-
5.Подобряване на съществуващата транспортна инфраструктура в общината.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До края на 2028	Намаляване на емисиите на парникови газове, чрез подобряване качеството на транспортното обслужване в общината.	-	Бр. подновени превозни средства	Община	Финансиран от ОПРР

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
6.Повишаване на информираността на населението чрез провеждане на информационни кампании, за ползите от въвеждането на мерки за енергийна ефективност за намаляване на парниковите газове и опасностите от климатичните промени с цел създаване на култура и модел на поведение, свързан с опазването на околната среда;	20 хил. лв (прогнозно на кампания)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Повишаване на информираността на населението, относно климатичните промени и създаване на култура и модел на поведение	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, Научни организации, РИОСВ
Специфична цел 2: Да се опази и подобри качеството на атмосферния въздух								
7.Провеждане на информационни кампании сред населението за приноса на възлицата към замърсяването на атмосферния въздух в приземния въздушен слой.	Прогнозно - 20 хил. лв. (на кампания)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Намаляване на замърсяването с ФПЧ ₁₀	-	Брой проведени кампании	Община	НПО, научни организации
8.Системно през цялата година машинно миене на основната улична мрежа.	Съгласно план-сметка 150 хил. лв. годишно	Общински бюджет	постоянен	Намаляване на замърсяването с ФПЧ ₁₀ и поддържане на уличната мрежа чиста	-	Брой измивания, линейни метра измита площ	Община	-
9.Благоустройство на крайпътни и улични пространства.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и	До 2028 г.	Подобряване състоянието на КАВ	Брой разработени проекти	Брой реализирани проекти, кв. метра	Община	ПУДООС, НПО, областни администрации

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
		национални финансиращи структури				благоустроени пространства		
10. Осъществяване на контрол за възстановяване на улици и тротоари при ремонт/изграждане на елементи на техническата инфраструктура.	25 хил. лв. годишно	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на пътния нанос или ветрово запрашаване	Контрол за Недопускане замърсяването на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-
11. Контрол за недопускане замърсяване от строежите, вкл. по спазването на маршрутите за транспортиране на отпадъците от строителните обекти.	40 хил. лв. годишно	В рамките на контролната дейност на общината	постоянен	Недопускане на замърсявания, водещи до увеличаване на пътния нанос или ветрово запрашаване	Контрол за Недопускане замърсяването на въздуха	Брой извършени проверки, бр. съставени констативни протоколи	Община	-
12. Намаляването на замърсяването от открити терени – премахване на „калните петна“ в междублокови пространства чрез облагородяване, залесяване в града, покриване с дишащи настилки на открити паркинги без покритие и др.	Съгласно проект (36 хил. лв.)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Подобряване състоянието на качеството на атмосферния въздух	Брой разработени проекти	Брой реализирани проекти, кв. метра изградени паркинги	Община	ПУДООС, НПО, областни администрации
Специфична цел 2: Да се опази и подобри качеството на водите								
13. Ежегодно възлагане на машинно и ръчно почистване на речни корита, дерета и отводнителни канали.	Съгласно проект (прогнозно 250 хил. лв.)	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и	ежегодно	Подобряване състоянието на водите и превенция от наводнения	-	Кв.м почистена площ	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
		национални финансиращи структури						
14.Поддържане проводимостта на оттоците и дъждоприемните шахти.	Съгласно план-сметка	Общински бюджет	постоянен	Подобряване състоянието на водите и превенция от наводнения	-	Бр. проверки, обследвани и почистени райони	Община	ВиК Оператор
15.Периодично изследване качеството на водата на включените в регистъра местни водоизточници.	Съгласно проект	Общински бюджет	ежегодно	Подобряване състоянието на водите		Протоколи от измерване	РЗИ	Община, БДЗБР
16. Преглед на санитарно-охранителните зони (СОЗ) на водоизточниците и определяне на такива за водоизточниците, които нямат.	Н.п.	-	До 2028 г.	Опазване на водите и здравето на жителите на общината	Доклад за извършен преглед на СОЗ.	Процент на водоизточници с определени СОЗ.	РИОСВ	Община, БДЧР
17. Изграждане на локални пречиствателни съоръжения за отпадъчни води в малките населени места, съобразно ОУП на общината.	Съгласно проект	Общински бюджет Други източници	постоянен	Опазване на водите и здравето на жителите на общината		Брой изготвени и реализирани проекти	Община	ВиК Оператор
Специфична цел 3: Да се опази качеството на земите и почвите;								
18. Възстановяване на почвеното плодородие на установените нарушени терени; почистване и рекултивация на нарушени терени.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Опазване чистотата на почвите, водите и въздуха възстановяване на функциите на почвените	Контрол на осъществяването на техническа и биологична рекултивация	Брой закрити и рекултивирани сметища за периода	Община	РИОСВ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
19.Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на градските райони с растителност чрез общите устройствени планове (ОУП) на населените места.	-	Държавен бюджет	постоянен	Намалени площи със „запечатани“ почви в зелените площи; Адаптиране към климатичните промени.	Брой реализирани ОУП, и площи в градските райони, покрити с растителност.	Общ брой реализирани ОУП, съобразени с мярката.	Общини	-
20. Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите.	Прогнозно - 20 хил. лв. (на кампания)	Държавен бюджет – МОСВ, областни/общински и бюджети	ежегодно	Информирана и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	брой на проведените семинари/информационни кампании	Брой проведени информационни кампании за периода	Общини	НПО, Научни организации
21.Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища.	10 хил. лева	-	Ежегодно	Предотвратена загуба на органично вещество следствие от незаконно палене на стърнища.	Недопускане на пожари в стърнища	Брой проверки, Брой изпратени предписания Брой санкции за периода	Община	Областни управители, РИОСВ

Специфична цел 4: Да се повиши ефективността при опазване на биологичното разнообразие на територията на община Шумен.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеца	Партньор
22.Провеждане на информационни кампании с цел запознаване на населението в общината с биологичното разнообразие на нейната територия, както и с неговия природозащитен и законов статут и начините за опазването му;	Прогнозно - 20 хил. лв. (на кампания	Държавен бюджет – областни/общински и бюджети	Ежегодно	Опазване на биологичното разнообразие	-	Бр. проведени кампании/семинари	Община	НПО, Научни организации
23.Проучване на биоразнообразието на територията на общината извън защитените територии и зони (НЕМ)	150 хил.лв	Бюджет на община, ПОС 2021-2027,	до 2028 г.	Създаване на основа за целенасочено планиране за ограничаване загубата на биологично разнообразие в градска среда.	-	Проучена площ/проведени теренни проучвания	Община	РИОСВ, Научни организации
24. Изготвяне на годишни справки за издадените разрешителни за добив на лечебни растения.	1 хил. лева месечно	-	ежегодно	Опазване на ресурсите от лечебни растения	-	Брой издадени разрешителни	Община	-
Стратегическа цел 2: Подобряване на състоянието и развитието на инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда								
Специфична цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците								
25.Насърчаване на домашното компостиране. Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	42 хил.лв	Бюджет на община, ПОС 2021-2027, безлихвен заем ПУДООС	Ежегодно до 2028 г.	Предотвратени зелени и други биоотпадъци	Брой предоставени компостери на домакинствата през всяка от годините	Броят на домакинствата, на които са предоставени компостери	Община	Домакинствата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
					на програмата			
26. Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи, чрез изпълнение на националните и секторни програмни документи за „електронно управление“.	5 хил. лева	Бюджет на общини, „Програма за техническа помощ 2021-2027“	до 2028	Мерките за „електронно управление“ са реализирани в пълен обхват	Изпълнени проекти за електронно управление	Предотвратени отпадъци от офис хартия и съпътстващи консумативи, материали и услуги	Общини	Държавни и общинска администрация
27. Изграждане на нови и разширяване на съществуващите системи за разделно събиране на битови отпадъци .	100 хиляди лева	ПОС 2021-2027, общински бюджет	01/2022-12/2028	Изградена нова система и разширена съществуваща система за разделно събиране на битови отпадъци	Изготвено проектно предложение и сключен договор с бенефициент и	Изградени нови системи или разширени съществуващи системи	Общини, РСУО	УО на ПОС
28. Широко информирание на населението за точните местонахождения на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които да се оставят на тези площадки и др.	1 хил.лв.	Общински бюджет	01/2022 - 11/2028	Обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци и вида и количествата на отпадъците, които	Публикуване на интернет страницата на общината информация за местонахождението на площадките за разделно събрани	Публикуване на интернет страниците си информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата	Общини	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
				могат да бъдат предавани	отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци до 12.2021 г. и актуализирането и.	на събираните отпадъци		
29.Провеждане на информационните кампании сред обществеността, относно ОО и МРО	2 хил. лева	Общински бюджет	Ежегодно до 2028	Увеличаване на количествата разделно събрани отпадъци	Брой проведени информационни кампании	Повишена информираността на обществеността по въпросите на управлението на МРО, отчетена при проучвания на общественото мнение	Община	ОО
30.Периодично почистване на локално образувани натрупвания на отпадъци на нерегламентирани за целта места.	36 хил. лева	Общински бюджет	Постоянен	Предотвратяване замърсяването с отпадъци	Брой нерегламентирани замърсявания	% или брой намаление нерегламентиран и замърсявания	Община	-
Специфична цел 2: Да се развие системата за управление качеството на водите								
33.Изграждане на канализационна мрежа за населените места на общината.	Съгласно проект	Общински бюджет, ПОС 2021-2027	До 2024 г., като към момента на програмата	Елиминиране замърсяването на почвите и повърхностните и подземните водни	Изпълнение на проект	Лм изградена мрежа	Община, ВиК оператор	ПОС 2021-2027

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
			тече реализация	тела от дифузни източници на замърсяване				
34. Рехабилитация, поддръжка и оптимизация на водоснабдителната мрежа.	Съгласно проект	Общински бюджет, ПОС 2021-2027	До 2028 г.	Подобряване на експлоатационните качества и ефективността на мрежата, намаляване загубите на питейна вода.	Изпълнение на проект	Линейни метри от водоснабдителната мрежа.	Община, ВиК оператор	ПОС 2021-2027
35. Реконструкция, изграждане на нови и поддръжка на съществуващи съоръжения за отводнителната система	Съгласно проект	Общински бюджет, ПОС 2021-2027	Ежегодно до 2028 г.	Отвеждане на дъждовни води	Изпълнение на проект	Линейни метри съоръжения от отводнителната система	Община, ВиК оператор	МОСВ, ПОС 2021 – 2027 г.
36. Изграждане на допълнителен стоманобетонен резервоар на РДНО-Шумен за събиране на инфилтратните води	Съгласно проект	Общински бюджет, ПУДООС	До края на 2023 г	Предотвратяване замърсяването на водите на р. Камчия	Изпълнение на проект	Изграден ретензионен резервоар	Община	ПУДООС
37. Изготвяне на прединвестиционно проучване (ПИП) и идеен проект за трайно решаване на проблема с обезвреждането на инфилтратите на РДНО – Шумен. Изграждане на локално пречиствателно съоръжение.	Съгласно проект	Общински бюджет, ПУДООС	До края на 2024 г	Предотвратяване замърсяването на водите на р. Камчия	Изготвено прединвестиционно проучване	Изградено локално пречиствателно съоръжение	Община	ПУДООС
<i>Специфична цел 3: Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината.</i>								

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
38. Поддържане и изграждане на зелени площи, резитба и отсичане на дървета на територията на община Шумен	Съгласно годишен бюджет 20 хил. лв.	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	Община	-
39. Изграждане и поддържане на публичен регистър на озеленените площи на дълготрайни декоративни дървета и на дървета с историческо значение.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	До 2028 г.	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Създаден регистър	Община	-
40. Създаване и обогатяване на вътрешнокварталните паркове и градини и системното им поддържане във всички населени места.	Съгласно годишен бюджет	Общински бюджет	ежегодно	Поддържане на естетична и здравословна околна среда	-	Кв.м изградена зелена площ	Община	-
41. Увеличаване на използването на покривно и вертикално озеленяване.	Съгласно проект	Общински бюджет, ПОС 2021-2027	Ежегодно до 2028 г.	Повишаване естетическите качества на средата, намаляване на запрашеността на атмосферния въздух.	Увеличаване на тези площи	бр. сгради/da.	Община	ПОС 2021-2027
Стратегическа цел №3 Повишаване на институционалния капацитет и обществената ангажираност в опазването на околната среда.								
Специфична цел №1: Да се повиши институционалния капацитет на общината								
42. Запазване на високото ниво на квалификация на служителите чрез системи от обучения, вкл. на новопостъпващите в сектора	2 хил. лева	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и	До 2028 г.	Повишаване административния капацитет на общинската администрация	-	Бр. обучения/семинари	Община	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
		национални финансиращи структури						
43. Назначаване на допълнителни служители в общинската администрация, занимаващи в основно с опазване на околната среда в т.ч. с управлението на отпадъците	-	Общински бюджет, Програми за осигуряване на заетост	До 2028 г.	Подобряване на административния капацитет	-	Бр. назначени	Община	-
<i>Специфична цел №2: Да се повиши обществената информираност и ангажираност</i>								
44. Публикуване ежегодно на интернет страницата на общината на отчет за изпълнението на приетите от Общински съвет – Шумен стратегически и програмни документи – Програма за управление на отпадъците, ПООС и др.	1 хил. лв	-	ежегодно	Повишаване на обществената информираност		Повишаване на обществената информираност	Община	-
45. Своевременно разпространяване на актуална информация за околната среда сред обществеността, в т.ч. за напредъка по проекти в областта на околната среда	5 хил. лв.	-	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр. брошури, дипломи и др.	Община	НПО, общественост
46. Осигуряване на публично участие в планове и програми, свързани с околната среда.	Съгласно проект	-	Постоянен	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация,	Бр. информационни кампании/семинари, бр.	Община	НПО, общественост

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

Дейности/мерки	Бюджет	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очакван резултат	Индикатор за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	цели	Водеща	Партньор
						брошури, дипляни и др.		
47.Организирана бази данни в областта на опазването на околната среда, лесно достъпна за обществеността.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	До 2028 г.	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Създадена база данни	Община	-
48. Ежегодно организиране на информационни кампании за опазване на околната среда – международен ден на земята и опазването на околната среда, европейски ден без автомобили, разделно събиране на масово разпространени отпадъци и др.	Съгласно проект	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	ежегодно	Повишаване на обществената информираност	Публикувана информация	Бр. информационни кампании/семинари, бр. брошури, дипляни и др.	Община, организации по оползотворяване	НПО, граждани

XI. АКТУАЛИЗАЦИЯ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на общинската програма за опазване на околната среда

За да бъдат реализирани поставените с програмата задачи и постигнати заложените в нея цели е нужно предложените действия на Общината по опазване на околната среда да бъдат еднакво добре приети от Общинския съвет, общинското ръководство и съответните секторни специалисти. Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели и действия са задължение на отдел "Инвестиции и екология" към дирекция „Устройство на територията“.

В съответствие с изискванията на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда, Кметът на Общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. В тази връзка в настоящата програма се предлага отчетът да се изготвя и внася в Общинския съвет до 31 март всяка година, заедно с информацията за изпълнението на Общинската програма за управление на отпадъците през предходната календарна година. Екземпляр от двата отчета се представя за информация и в РИОСВ Шумен.

Наблюдението и оценката на ОПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Наблюдението, както и изпълнението на програмата е отговорност на Кмета на Общината и отдел "Инвестиции и екология" към дирекция „Устройство на територията“

В процеса на наблюдение Общинската администрация осигурява спазването на принципите за партньорство, публичност и прозрачност. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

2. Контрол по изпълнение на програмата

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общинския съвет на Община Шумен. Кметът представя пред Общинския съвет всяка година отчет за изпълнението на програмата, който се предоставя и на РИОСВ-Шумен.

Информация за изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Шумен под формата на годишен отчет ще се публикуват ежегодно на интернет страницата на Община Шумен с цел информирание на обществеността.

3. Актуализация на програмата и допълване

Член 79, ал.5 ЗООС регламентира, че общинските програми за опазване на околната среда могат да бъдат допълвани и актуализирани при необходимост.

Необходимост от актуализацията на Програмата за опазване на околната среда на община Шувмен може да възникне основно поради следните причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори като например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели в областта на опазването на околната среда и в съответните програмни мерки;
- поради неизпълнение или значително изоставане в изпълнението на програмните мерки;
- при констатации за отклонение в набелязаните тенденции на целевите индикатори, въпреки изпълнението на основните пакети от приоритетни мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или вместо някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

Законодателството (Закон за управление на отпадъците, Закон за чистотата на атмосферния въздух, Закон за почвите) регламентира, че програмите за управление на отпадъците, програмите за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми за качество на атмосферния въздух (изготвят се в случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух) и програмите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общините са неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на дадената община.

Мерките от плановете за действие на горепосочените програми, са неразделна част от съответната общинска програма за опазване на околната среда.

При необходимост от актуализация на Програмата за опазване на околната среда на Община Шувмен, отдел „Инвестиции и екология“ към Дирекция " Устройство на територията" ще организира и възложи разработването на същата. Актуализацията на Програмата трябва да премине на процедури на обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на плановете и програми, и едва след приключването им – да се приеме от Общински съвет – Шувмен.

Измененията, допълненията и актуализацията на Общинската програма за опазване на околната среда се приемат от Общински съвет – Шувмен по предложение на Кмета на Общината.

ХІІ. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА

1. Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/25.09.2002г., посл. изм. и доп., изм. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г);
2. Закон за чистотата на атмосферния въздух (ДВ. бр. 45 от 28.05.1996г., посл. изм., и доп. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г);
3. Закон за управление на отпадъците /ЗУО/ (обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.100 от 16 Декември 2022г.)
4. Закон за водите /ЗВ/ (обн. ДВ, бр. 67 от 27.07.1999г. изм. и доп. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г)
5. Закон за почвите /ЗП/ (обн. ДВ, бр. 89 от 06.11.2007г., изм. бр.102 от 23 Декември 2022г.)
6. Закон за лечебните растения /ЗЛР/ (Обн. ДВ, бр, 29 от 07.04.2000 г, изм. и доп. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г)
7. Закон за защитени територии /ЗЗТ/ (Обн. ДВ. бр. 133 от 11.11.1998г., изм. и доп. . ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г)
8. Закон за биологичното разнообразие /ЗБР/ (Обн. ДВ. Бр.77 от 9.08.2002г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022 г)
9. Закон за защита от шума в околната среда (обн. ДВ, бр. 101 от 27 Ноември 2020 г.)
- 10.Общинска програма за опазване на околната среда на община Шумен за периода 2012-2014 г.
- 11.План за интегрирано развитие на Община Шумен 2021 – 2027 г.
- 12.Общ устройствен план на Община Шумен
- 13.Регионални доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – Шумен;
- 14.Доклад ДГС-Шумен
- 15.План за управление на речните басейни в Черноморски район (ПУРБ) 2016 – 2020 г.
- 16.План за управление на риска от наводнения в Черноморски район (ПУРН) 2016 – 2020г.
- 17.Оценка на актуалното състояние на водите в Черноморски район за басейново управление 2020 г.
- 18.Бизнес план за развитие на дейността на „Водоснабдяване и канализация-Шумен“ ООД;
- 19.Доклади и анализи, РЗИ –Шумен;
- 20.Статистически данни от НСИ;
- 21.Национален доклад за състоянието на околната среда, 2018 г. – НСИ;
- 22.Годишен доклад на Регионална система за управление на отпадъците – Регион Шумен
- 23.Л. Събев, Св. Станев, Климатични райони на България и техният климат;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШУМЕН 2021-2028 г.

24. Климатични справочник на България, Институт по метеорология и хидрология - БАН, 1983 г
25. Национален план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г.
26. Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвата, 2020 – 2030 г.
27. Регистър на свлачищните райони в България, Геозащита Варна ЕООД;
28. Регистър защитени територии и зони, ИАОС
29. Официален сайт на Натура 2000
30. Наредба №1 за поддържане и опазване на обществения ред на територията на община Шумен ;
31. Наредба за управление на отпадъците на територията на община Шумен;
32. Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Шумен
33. Устройствен правилник на общинската администрация на Община Шумен